

חנודרות

ידעו המנו ואיש העבא העבר

תמוז תשי"ב
יולי 1952

ט"ד

תוכן הענינים

6	כ.מ.ע.ר.כ.ה. : לקראת תמרוני תשי"ב / עשור לגדודי-הרגלים / מופת
8	שלושה שבועות בהגנת תלחי שאל אביגור
23	מורשת ההגנה העברית
24	ממערבות סדאן ווארדן — אל מבצעי קוריאה ק. רוזרון
32	להכיריים :
33	הלהבה לעזרת חילי-הרגלים לויט.קול.ו.ל. מילר
38	מוקשי-אש (להבזיר „תוצרת-בית“)
39	תקנוך-הקרב החדש לחילי-הרגלים הצרפתי
47	מדברי מפקדים מרשל פ. פוש
48	איכות וכמות בגודל צבא ארה"ב (פרק שני) חי עטרון
63	הגנה נ.ט. בחילי-הרגלים סובייטי סגן-אלוף א. גיל
70	מכתב אל קצין-מילואים מדריך-לשעבר
72	מבטיותיו של גודד-מילואים יאיר
78	הקשר במנגנון השיפוט לתמרונים טקטיים סגן-אלוף ד. חבקין
83	„התקפה משוריתת — והתגוננות בפניה“ י. פלץ
91	במת-מערבות
93	על חילי-הרגלים דוד
96	בעתונות הצבאית : טקטיקה ומבצעים / טקטיקה וחינוך
	אזירות המלחמה ובעיותיה :
101	ההליקופטר — ציוד אישי ק. רוזרון
105	בים ובציים : תמרונים ביסדהתיכון ליאור היימן
110	ממדף-הספרים : הבסיס המוצק : — קרקע ר/סרן ג. לורד

על המעטפה : מצעד-הצדעה חגיגי בסיום קורס-קצינים

מ' ומה בחוברת

ציונים לקורא

באחד מימי אוקטובר 1947, בעקבות הרצאה, התנחלה בקורם מפקדי-מחלקות של ארגון ההגנה בארץ-ישראל שיחה על הצפוי לנו בהתנגשות המתקרבת עם שכנינו, עת ינסו לפלוש לתוך הארץ, אחת מהנחות היסוד, הן בהרצאה והן בתשובות לשאלותיהם של המשתתפים בשיחה, היתה: — נהיה חייבים לקיים אסטרטגיה, "הורגת מתחומי ההגיון" של ההגנה על כל ישוב וישוב — ואף בספר מרוחק ומבודד — אולם נצטרך להעמיד לימינה מכלול אמצעים ותחבולות טקטיים, שיהיו אמנם נועזים — אך עם זאת "הגיוניים" בהחלט ותכליתיים ביותר. להסברתייתר למקשיבים הדרוכים, נאמר שם: "יהיה זה שלב חדש בעמידתנו, שלב שני, וגרוב בהרבה, של מעשה תל-חי, אולם — הואיל ויתיה זה שלב חדש — צריך הסיוע להיות שונה, התזכרו מה היתה, לפי המסורת, הוראת טרומפלדור לפני מותו" התשובה לא אחתה לבוא: — "להחזיק במקום, כל עוד לא יבואו עליו בתותחים!" — נכון, אך הפעם יהיה הכרח למצוא דרכים ולהחזיק במקום כזה גם כשיוחקף בתותחים — הן ע"י היאחזות במקום, והן ע"י תגובות בשדה כלפי התוקפים ואף כלפי עורפם". רמות-נפתלי וטירת-צבי, משרה-העמק וגוש-עציון — בעל הגורל השונה — ואח"כ, בקנה-מידה נרחב יותר, הדגניות ונגבה, ודאי שהיו, בזאת, המשך ו"שלב חדש" למעשה-תל-חי, שלאורו, התחנכו לא רק משתתפי קורס-המ"מים, שהוזכר כאן, כל אם כל דורות תנועת-ההגנה העברית, ואכן, היתה, "כל הארץ לנו תל-חי, תלים חיים" — כפי שביטא זאת ב. כצנלסון בפרשת-המאורעות תרצ"ו-תרצ"ח.

שאול אביגור (מאירוב), אשר וברונותיו מימי תל-חי ניתנים כחוברת זו (עמ' 8) — אין זו תרומתו הראשונה להארת פרשת תל-חי לקוראי "מערכות". עוד סמוך לפעלו במפקדת "ארגון-ההגנה", הונחו דבריו ביסוד הסקירה על עמידת תל-חי ומסיבותיה ההגנתיות והישוביות ב"מערכות", חוברת אדר תש"ד. סקירה זו נתנה לראשונה, לדור המפקדים הצעירים יותר שב"הגנה" של אז, את האפשרות לא רק להתרשם מדברי מסורת נאצלה אלא גם להתמצא כלשהו בתנאים המציאותיים של אותה היאבקות על הגליל העליון — התנאים ששינו לה את דמותה וקבעו את דרכי ההתגוננות והעמידה אותה שעה, הדברים המתפרסמים עתה — היתה כוונה לזמן את פרסומם למועד יום תל-חי, אך גם בבואם "בין תומנים" — ודאי ישפכו אור נוסף על מאורע תל-חי, ויסייעו בידי אלה אשר יטרחו, בימית-תל-חי הבאים, להציג מאורע זה כראוי-לו לפני ציבור אנשי-הצבא, הנוער, בני-הישוב העולים מקרוב-באר — ולהקנותו, כנכס צאן-ברזל, לדורות ממשיכיה של ההגנה העברית.

מפת הארץ המובאת כאן, המראת בכתמים שחורים את השטחים שהיו בידי היהודים

ב"1946, ליוחה מאמר של אלעזר גלילי שנתפרסם ב"מערכות" (חוב' ל"ו, ספטמבר 1946) בשם "מעמד והתפשטות". המאמר הן ב"גורם-הכוח" שמהיים הישובים העבריים בארץ, מודגש בו הצורך להעמיד את "מגמות ההתישבות לשירות האסטרטגיה", ההתישבות היהודית של אותו זמן היתה מעין צורת אות N לטינית (או מ' בכתב יד בעברית) על גבי מפת-הארץ. הקו השמאלי של אות זו התחיל בבאר-טובה וסיים בחיפה; הקו האלכסוני של האות התחיל בחיפה וסיים בגשר-נחלים; הקו הימני התחיל בגשר וסיים במתולה, המאמר, בדונו במגמות ההתפשטות של התישבותו מתבסס על שיחה בע"פ שנתקיימה שלוש שנים לפני התפרסום (היינו ב"1943). אותה שנה עצמה (1943) ערך ארגון-ההגנה מחקר על תפקיד ה"חדירה והביסוס" שיש להסילו על ההתישבות בארץ. בעמוד 23 במדור "ממורשת ההגנה העברית", מובאים חלקים ממכתב-הלוי שצורף אל המחקר כשהלו גשלה לאנשי ההתישבות-והתיכונן שבמוסדות הלאומיים, המכתב, הכתוב בצורה רשמית-יבשה, הופך לרווי-פאתוס שעה שהוא תובע הקמת 243 (!) נקודות-התישבות חדשות. "מקום שהתישבנו בו — הגינונו עלינו, וממנו יצאנו להתקפוטנו" — כותב ר/סרן נ. לורך ברשימתו, "הבסיס המוצק — הקרקע" (עמ' 111) הסוקרת את הספר, "בחבל-ינחלה" מאת יוסף ויץ, (אחד האנשים להם נשלח אותו מחקר).

אכן, המתבונן במפה הגיתנת כאן רואה את קשר-הסיבה-והמסובב שבין הכתמים

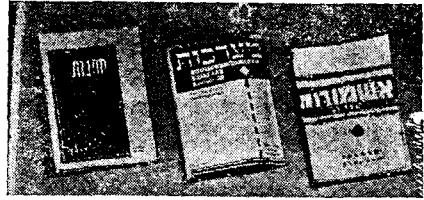
השחורים ההם שבה לבין גבולות המדינה היום, פרט לשטח הגנוב, שהיה ה"לל-ריק אין בידינו היום אלא אותם שטחים המסומנים בכתמים השחורים, ושטחים קרובים להם וגובלים בהם.

ההליך התישבותנו בארץ עוד לא בא לסימו, על-כן מן הראוי שכל העוסק בה, וכל שבעיות הגנתה של הארץ קרובות ללבו, יתן דעתו על זיקה גורלית זו שבין התישבות לבטחון.

מ' ומה בחוברת

במאסף „אשמורות“ נובמבר 1939, השני לשלושת הקבצים — שקרמו להופעה הסדירה

של „מערכות“, שהיתה אז „הבמה הליגאלית“ של ארגון ההגנה (קבצים, שהופיעו „מסיבות שונות“ בשמות שונים). נתפרסמה במדור „ביקורת ספרים“, רשימה שעמדה על ההשוואה שבמסקנותיו של ספר חדש (101), „הלקח האזרחי של מלחמת ספרד“ מאת קאמיל רוג'רון. לא לראשונה, איפוא, נזכר עתה שמו מעל דפי „מערכות“ בהופיע מאמרו „מערכות ורדן וסדאן — אל מבצעי קוריא ה“, בחוברת זו (עמ' 24). או, כעתה, אפשר היה למצוא

במסקנותיו של ק. רוג'רון, עדות לרוח ערה, המחפשת נתיבות חדשים בימי מושגיה של המחשבה הצבאית. ודאי לא כל מסקנותיו של אז נתאמתו למעשה — אך אין הדבר גורע מערכן המעורר והמדורבן, בשעתם, למחשבה ולניתוח מחודשים. ק. רוג'רון עצמו הני דמות שלא-מן הרגילות. קצין בגייסות הקרקע במלחמת העולם הראשונה, עבר אח"כ לשירות הקשור בציי-המלחמה של צרפת — ובזכות הכשרתו המדעית-הטכנית (שרכשה לפני-כן) הצליח להגיע לעמדה ראשית בהנדסת-הצי, ואילו בשנים שלפני מלחמה השניה, שימש יועצו של מיניסטריון-האוויר הצרפתי — גם כאן בעמדה גבוהה ואחראית. צירוף הידענות וההתמצאות בשלושת שטחי-המלחמה אלה גם-יחד — מבאר כמה מצירופי-המחשבה הגמישים ומדרכי-ההסבר הבלתי-ישגתיים, אשר נתקל בהם הקורא בכתבי רוג'רון, הכוללים שורת ספרים בתחומי המלחמה השונים, ב„שלושת ממדיה“, וכן מאמרים לרוב.

המלה „אש“ — וכתוספת סימן-הקריאה, כמלת-פיקוד, „אש!“ — הפכה, בערך, מן המאה הט"ז לספה"ג, למלה מקובלת ושגורה בשדות-הקרב; ומבחינת ההתרשמות של העין-הרואה והאזן-הקולטת הפך המושג הצבאי „אש“ מורכב משני החויונות השגרהיים: הרעם והשלהבת של הכלי-היורה — והפגיעה, או התפוצצות (על רעמה-ולהבתה-היא) של הקליע, בהגיעו אל מטרותיו. רק בעשרות השנים האחרונות החלה חזרת וקונה לעצמה זכות-אזרח במערכות-הלוחמים, כאמצעי מלחמה, האש כפשוטה — זו, אשר השימוש בה היה, אמנם, ידוע כבר מימי גרעון, כאמצעי פסיכולוגי או לאיתות — אך גם כאמצעי הבלה (שועלי-שמשון), הצחה ושריפה (וגורל הביתה-שני יוכיה), אכן, שוב אין זו אש אבוקות ולפידים, או אפילו חצים-מציתים. היא דומה יותר ל„אש-היננים“ המסור תיה, הידועה מן ההסטוריה („מערכות“, חוב' כ"ב-כ"ג, עמ' 124), אשר תרכבתה אמנם לא נודעה בודאות אך כמה מתכונותיה דמו במקצת לאלו של תמיסת-הבעירה אשר ללהביו-החדש — ואף של ה„נאפאלם“ המשמש למילוי פצצות, פגזים ומוקשים.

האש — בשימוש ה„להביו-י“ שלה — הנה נשק להדהמת היריב מקרוב ולהשמדתו. נשק שנועד למוטט את רוחו של הלו, משהוצג פנים-אל-פנים עם אורח-המות המחריר הצפוי מזין זה. על-כן, כה השוכות לגבי נשק-האש היזמה, והיכולת להקדים בהפעלתו — מצד אחד, והידיעה (הטקטית והטכנית) כיצד לסכל אותו, ולהשמיד את נושאו — מאידך גיסא. לבחינה הראשונה של הבעיה מוקדשת תשומת-לב מסוימת במאמרו של קצין אמריקאי, הקול. ו. מילר, על נשק-להבות כמסייע בידי חיל-הרגלים הלוחם (עמ' 33). הגם שהפעלתו של הלהביו-י בידי רגלי-מסער לא זכתה בו להארה טקטית מפורטת — וכן לא שורטט אלא במעט תפקידו של הלהביו-י בהגנה. אשר לסיכול זין-הלהבות העוין — כבר נעשה נסיון להציג נושא זה ב„מערכות“, (כיצד להלחם בזורקיאש“, חוב' נ"א עמ' 66—64); ואף-על-פי-כן, ודאי טעון הוא מתן ידיעות, והסבר נוספים, אבל מעל לכל חשובה בדיקת הדרכים להכשרת אנשי-הלהביו-י, החייבים למג בתוכם את רוב תכונותיו של הסייר (ההצלף) עם אלו של טכנאי גבון וזקני. דפי הירחון יהיו פתוחים לפני כל נסיון מתאים של בידור עניני ה„טקטיקה-הזעירה“ הכרוכים בהפעלת הלהביו-י, והדרכים להכשרת נושאייהם ומפעיליהם.

בזמן האחרון שומעים לא-מעט על תחרות אוריינגלית למדוי, בין אמריקאים לדוסים: מי היה הממציא הראשון של מכונה או מתקן? הייחוס משתרע על-פני מרחבי תחומים של האלחוט, המכונות, המטוס ועוד... והנה, בתחום צבאי צנוע-למדי זה של „מוקשי-אש“ (עמ' 38) מתיצבים זה מול זה השניים: מוקשי ה„נאפאלם“, פרי זירת-קוריאה, שמסופר עליהם בירחון צבאי אמריקאי — וה„פוגאסיס-שלאש“, אשר הוכרו בסקירה ממוצא סובייטי, שהובאה בשעתה ב„מערכות“ (חוב' כ"ב-כ"ג, עמ' 115). למהדרין במחקרים הסטוריים ועיריים — עוד בקעה נאה להתגדר בה! המתעניין בנושא זין-האש בכללו — ימצא באותה חוב' כ"ב-כ"ג כמה רשימות המוקדשות לו.

מ' ומה בחוברת

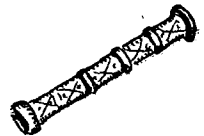
"מובן, שבספרייתקנון לא מצאתי את הדרוש לי להנחותני במצב זה..."; "לו הייתי נוהג לפי ספרייתקנון כי אז ודאי שהייתי אבוד; אולם פילסתי לי דרכים משלי..."; במשפטים כאלה, וברבים הדומים להם, רצופים ספרייהזכרונות הצבאיים (ולעתים — אף של אנשי צבא למידרגה ומרובי-נסיון). יש ואתה שואל את עצמך: — "שמה נוצרו מלכתחילה ספרייתקנון הללו שבכל-צבא-וצבא למטרות איבון-מחשבה, הטעיה והכשלה?" אכן, לא כן הוא. ודאי, כאמרתו של מרשל פוש (עמ' 47), "במלחמה — כל מקרה מיוחד הנו" ועל כן, ממילא, אין זה קל להאחיד, בדפוסי-שיגרה, את כל הצפוי למפקד במלחמה — ומכאן "נקודות-התורפה" וה"מכשלות" שבספרייתקנון. אולם, היוצא-אמן-הכלל — אסור לו שיבטל את הכלל; והרי הכלל — הוא-הוא הכלול והמנוסה בספרייתקנון. אלא שדרך הכשרתו של מפקד צריכה להיות כזאת, שתסגלהו לחשוב גם במוחו הוא, נוסף על התקנון ואף מעבר לתחומיו: — כשהוא "עומד על כתפיהם", כביכול, של כל קודמיו (ומוריו) אשר נסיונם ולקחם הם שכונסו בספרייתקנון והחיהו — אך עסאות עליו לזכור שכל מפקד מוצג מחדש במבחן ההכרעות, והוא עשוי להוסיף על נסיונם וחכמתם

של קודמיו — באם רק יגלה יזמת מחשבה ומעשה. כזאת היא הגישה הנכונה אל כל ספרייתקנון הצבאיים — ואף אל זה החדש, של חיל-הרגלים הצרפתי, (הנסקר בעמ' 39 ואילך). דור-דור — ומחשבתו הצבאית. יתכן, שהיו זמנים וצבאות, בהם שימש תקנון צבאי סמל של נוקשות: — במבנה-הטקטי ובאורח-המחשבה כאחד. אולם הנה נשתנו הזמנים: — תקנון-הקרב הצרפתי החדש מושחת על תביעה קיצונית לגמישות. הוא כמעט-ואוסר על המפקד לנהוג בשיגרה אירגונית או טקטית. ואף יתכן בו משום "קפיצה אל הקיצוניות הפוכה". על-כל-פנים, גישת היסוד שבו דומה, בעצם, לתכונותיו של אותו "וולטיג'ר" עצמו, הקלע-הרגלי קל-הרגל וזרזי-הפניה, אשר כמעט והנו צופה בבת-אחת לכל צד ועבר — ונשקן דרוך לכלל הכיוונים. ואם גם קשה, אולי, מדי ליחיד לקיים דרישות כגון אלו, הרי

מקבוצת-הקרב הזעירה, וממפקדה, ודאי שדרוש זאת התקנון החדש. בכך, ללא ספק, טמון משהו מן החיוב שבו.

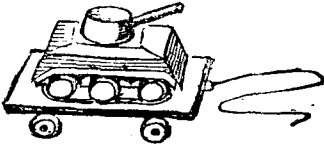
"לא. אין זה אני. אני — איני מנופף בידו!" כך, ברוגז-זמנה, הגיב מרשל פוש למראה תצלום בו הוא נראה תוך תנועה אופיינית של תנופת-יד נמרצת. ותוך פסיקת שתי ידיו, בה כמעט והפיל את איש-שיחו, חזר והכריז: "לא! אין להעלות זאת כלל על הדעת!" אפילו אם מקרה זה, המיוחס לפוש, לא קרה בדיוק כמסופר, הרי יש בו בכ"ו, מעין "תצלום" סמלי לאופיו. אכן, סערת-לבו של פוש, העצורה לעתים והמתפרצת לעתים, שימשה מקור ויסוד לרבות מתכונותיו העיקריות כמצביא. היא באה לידי ביטוי גם באמרותיו: הן באלו שבפרק על "הרצון וכוח-הנפש במלחמה" (חוב' ע"ב-ע"ג), והן בדבריו "על הצורך במקוריות וביזמה במלחמה" שב"דברי מפקדים" בחוברת זו, (עמ' 47).

מיון כוח-האדם — זה היה הנושא העיקרי שבפרק הראשון למאמר "איכות וכמות בגידולו המהיר של צבא ארה"ב במלחמת העולם השנייה" (לחי עטרון), אשר ניתן בשעתו בחוב' ע"א. ואילו הפרק הניתן הפעם (עמ' 48) מוקדש בעיקרו למסגרות ההדרכה ולדרכי אימון הפרט (הן לגבי קצין הן לגבי חייל), בשנות בנינו המזורז של צבא-ארה"ב. הפרק השלישי של המאמר המקיף, אשר יינתן בחוברת קרובה, יעסוק בראש וראשונה בתחום האימון היחידתי: — מאימון היחידת-היסוד ועד למסגרת דיביוזית — וכן בלקח הכשרת אותן יחידות חיליות שאינן נכללות במסגרתה של דיביוזה.

"טנקים!"; "טנקים כבדים!"; קריאות כאלו יש והיו נפלטות כמעט אבטומטית מפי אנשינו, בחדשי אביב וקיץ 1948. משנראה באופק או מאחורי גבעה, צריח של רכב — או שקרן-השמש הבלוטה כלשהו את השריון האפורי. והרי זה כמעט כמנהגם של העתונאים לכתוב תמיד "קצין גבוה" או

מ' ומה בחוברת

„אור הצטיינות רם“ ההבדל כאן הוא בכך, שבעוד ביטויים של העתונאים עשוי רק להעלות חיוך הרי קריאות כאלו היו עלולות לגרום בהלה מסוכנת. בדי עמדו כוחותינו כיאות ברוב המבחנים המכריעים, אולם הנוכל לומר כי הם מחוסנים לעולם-ועד בפני אותו חיוך מסוכן, אשר, בהזדמנות זו או אחרת, נתן אותותיו הקשים כמעט בכל צבאות העולם: — הלא

היא „בהלת-הטנקים“? ודאי, אפ שר להתחסן בפניה — ולחשוך לנו גם בעתיד נסיונות מרים אלה שטעמום, הליפות, הגרמנים והצרפתים, הרוסים והאמריקאים (ורבים אחרים): — אנשי-צבא הנסים בפני שריון, מציאותי או דמיוני (או „מציאות-למהצח“, שהרי אף מכוניות-שריון נראות לעתים כטנקים...), מ ב ל י לדלות את אפשרויות העמידה המצויות עדיין ברשותם. על כן, בדין מוקדש ה „מכתב אל קציני-מילואים“ שבתחברת זו (עמ' 70) לנושא החיוני: כיצד יש לנסות ולחסן את החייל בפני המבחן האפשרי של עמידה בתחמודדות עם שריון. הישגי 1948 אינם מבטלים כלל את הצורך בכך; אדרבא, משמעותם הנה — עדות להכלייתה ושכרתה של תכונה מתאימה לקראת הצפוי.

היו זמנים, ולצורך הארת בעיותינו הקיימות, והצפויות, נזקקנו לדוגמאות וניתוחים שאולים מאחרים; כך גם בענינים שבארגון כוחות-טריטוריאליים, יחידות-הרורב וכיוצא-בזה, עתה, משתלפו כמעט ג' שנים מאז החל מתהווה צבא-המילואים שלנו. אין עוד הכרח בזה; ועם כל הכדאיות של לימוד מנסיונם של אחרים גם בעתיד — אפשר וצריך כי נתחיל לינוק גם מהאוצר המצטבר-לאיטו של נסיונונו אנו. „מבעיותיו של ג'וד-מילר-אים“ (עמ' 72) — הנה אחת מתרומות ראשונות אלו. אין זו תרומה ראשונה — כי כבר הופיעו בעמודי „מערכות“ רשימות מענינם של כוחות-המילואים. וודאי שאין היא האחרונה — כי עמודים אלה פתוחים לרוחה להצגת הבעיות שבסוגיה זו ולבירורן. המאמר המתפרסם הפעם, והעומד על אחדות משאלותיו של חייל-המילואים, כאדם וכאיש-צבא, וכן על מקצת מבעיותיו של הצבא הזה, בעל המבנה והצביון המקוריים, כפי שנקבעו ע"י מציאותנו — ודאי שיעורר לא-מעטים מאתנו לשיקול הנחותיו ובחינתן, להערות ולתגובה. אחת ההזדמנויות המצוינות לבחינת ההנחות — ולמבחן-המעשה — הלא תינתן בקרוב, ממש כמעט-מיד: בכינוסי-האימונים הצפויים ובתמכוני הקיץ תשי"ב.

הצבא הסובייטי — היו לו הזדמנויות מרובות עד מאוד, ואולי מרובות משל שאר הצבאות (יתכן — פרט לצבא הגרמני) — לבחון את עצמו, את אנשיו ואת דרכיו בכורה-המבחן של עמידה-בפועל בפני שריון-תוקף. עליכן כה מענינת כל סקירה על אורח הגנתו הנגד-טנקית. בגליון זה של הירחון (עמ' 63) מנסה ס/אלוף א. גיל שהיו לו הזדמנויות לעמוד מקרוב על פעלו ולקחו של הצבא-האדום בשנות מלחמת-העולם האחרונות, להעלות — לפי זכרונותיו, וחון הסתייעות בהומר ההדרכתי — את דמות מערך-ההגנה הנגד-טנקי כפי שנתגבש באותו זמן.

על הבנה בין השופטים, אשר עם הצדדים השונים — שיסודה בקשר תקין ביניהם — יכוננו הדיוק והצדק בשפיטת מערכת תמרונים. אך נקל לומר דבר זה מלהשיגו. מאמרן של ס/אלוף ד. חבקין (עמ' 78) מעלה את הפרשה הסבוכה הזאת, העטופה „מסתורין“ לגבי רובם של בני-תמותה שפוטים, שלא באו בסוד חיל-הקשר, והמרבה הבנה — מרבה יעילות, לא רק במנגנון הקשר עצמו אלא אף במהלך הכולל של תמרון ואימונים.

„קנאת מופרים תרבה חכמה“. על-כל-פנים, גם אם לא נשתעמד באורח צייתני-מדי למימרא עתיקה זו, ברור שעשויה לצמוח תועלת מליבון הדדי של סוגיות השנויות בספק, ע"י אנשים המחזיקים בדעות שונות לגביהן. במה דברים אמורים? — כשההשגות והערעורים באים לגופו של דבר, מבוססים על עובדות נאמנות ומכוננים להשגת תכליתו המשותפת: להרבות דעת והבנה בקרב אנשי צבאנו ביחס לעניני צבא ומלחמה חיוניים. נקוה, שגישת כזו לבירורן של שאלות המוצגות בויכוח אמנם תשלוט בצבאנו. ככל שיוכלו בעלי-ההשגות ומותחי-ביקורת להתקרב לדרך זו של בירור — כן ייטב לכתבה-העת, לקוראים ולעניניו המשותף — ובעצב, אף לבעלי-הפליגא עצמם. רשימת-התגובה של ס/אלוף י. פלץ על המאמר „התקפה משותפת — והתגוננות בפניה“ לס/אלוף י. בר, (חוב' ע"א) ניתנת בעמ' 83. משום אורכה — היה הכרח לתתה לחצאין: — ולדחות את מהציתה השניה, ואת תשובת בעל-המאמר לחוברת הבאה.

מי ומה בחוברת

שיחק לו מזלו למ/אלוף י. בראון שברשימה (עמ' 91) בעקבות המאמר "חיל-הרגלים החדש של צרפת" לג'ורג' מרה, כמעט נהרג באבן אחת שתי צפרים. השאלה שהוא מציג לפני הקורא ביחס לתקנון-הקרב הצרפתי החדש — תוקפה חל גם על סקירות המתפרסמות בחוברת זו עצמה (עמ' 39); ולא זו בלבד, אלא שהצגת הענין הנדון ע"י ג'ורג' מרה עצמו — אפשר ויהיה לה המשך באחת החוברות הקרובות של "מערכות". מכל-מקום תשמח המערכת אם כבר בחוב' ע"ה תופענה תגובות והערות בנושאי-רבי-ענין ופרובלימטי זה (ראה בקטע "תקנון", בעמ' ג' שברשימות "מי ומה" אלו) גם מפריעם של קוראים נוספים.

הפתגם הרוסי אומר: "כששנים מתקוממים — אל-יתערב השלישי". אולם במקרה בו

עסקינן — מגבול מאוד תוקפה של גזירה זו, כי אותו פתגם רוסי מדבר על שנים הקרובים זה לזה ועל שלישי — שהוא זר. רשימתו של "דוד", המכוונת לבירור הדברים שנתעוררו בחוב' ע"ב-ע"ג עם רשימתו של ה"רגלי" אשר יצא בעקבות כמה מן המכתבים הטקטיים של ה"לוחם" לדון בענין חיל-הרגלים ולהשיג השגות משלו (עמ' 93) — ודאי שאינה באה מ"זר". זהו קול נוסף בשיחת-הבירור המתנהלת מעל דפינו. אפשר להסכים לדעה זו או אחרת ואפשר להתנגד לה. אולם הבהרת הדעות, הצפויה מתוך ספת קולות-משתתפים בהמשכה של שיחה זו, עשויה רק להביא תועלת לענינו של חיל-הרגלים — זה חיל-היסוד בצבאנו — ולגיבוש מושגיו של כל איש-צבא הער לצרכי בנינו של כוח-לוחם עברי ראוי-לשמו.

הבטחת המערכת, בחוב' ע"ב-ע"ג, לתת גם המשך לפרקים הנבחרים, מסקירה על "לקח-קוריא" (עמ' 96) מפריעטו של קול-המטה השיצרי, מ. ואיבל — מקוימת בזה במסגרת המודר, בעתונות הצבאית. הפרקים הניתנים הפעם — הדנים בסוגיות גורם הארטיילריה, האספקה, והפעלת צנחנים — משלימים במידת-מה את מעגל הנושאים שבהצגתם הוחל בחוברת הקודמת.

ב-1950 נשמעו לא-פעם דעות בעתונות הבריטית (ופתחה לדעותיה אלו ניתן אף ב"מערכות") כי יתכן והצבא הבריטי, למוד-המלחמות הקולוניאליות ובעל הנסיון המיוחד של מסעות-קרב באזור ההררי הקשה של הגבול הצפון-מערבי של הודו, היה עשוי למצוא גישות אל בעיות הלחימה בקוריאה, אשר נבצר היה מצבא ארה"ב לגלותן. עובדה זו מלפני שנתים — מוסיפה אולי על הענין שעשויה לעורר רשימת מסקנות-הלקח הבריטיות מזירת-קוריאה (עמ' 92). מן הראוי כי יעיין בה המעיין גם מתוך שיקול זה: — האמנם הצליחו גדודיה של ה"דיביזיה הראשונה לקהיליה-הבריטית" לעלות על דרכי-לחימה, ולהעלות תחבולות-קרב, המגלות את מסורת-המלחמה ונסיון-הקרבות המיוחדים להם, ולהם דוקא, אכן, למען שמור על קנה-מידה אוניקסיבי אגב העיון בכל סעיף מסעיפיר-לקח אלה, יש לזכור גם זאת: — אותן הערות הושמעו בתקופת, מלחמת-תנועה, שהיתה גם מתובלת במנה הגונה של מבצעי גריליה: — ואלו לקח מחציתה השנייה של שנת 1951, הכלול ברשימה שבהוברת זו, הגו לקחה של מלחמת-עמדות מובהקת. ולגבי זו — אין כוחה של מסורת המלחמות-הקולוניאליות אשר לבריטניה יפה כלל ועיקר. מכל מקום, גם בלעדי שיקול מיוחד זה — רב הענין אשר בנקודות-הלקח שהועלו ברשימה, והן כולן מעשיות ונוגעות לגופי-ענינים של מעשה-המלחמה.

"הליקופטר" — אינו נגזר, כפי שמבורים אחרים, מן המלה "הליום" היונית, שפירושה "שמש", ואף לא משמו של הגז, "הליום"; כן אין ולא כלום בין מחציתה השנייה של מלה תמוזה זו לבין שם-הפועל הרוסי, קופטיאט, שפירושו "להעלות עשן ופית". האמת הנה כי המלה היונית, "הליקוס" — משמעותה, "ספיראל" בלע"ז הגיאומטרי והפיסי של ימינו; ואילו, "פסטרון" — פירושה, ביונית, "כנף"; ושתיים אלו בצירופן — יש בהן פשוט מיצוי מילולי של העיקרון המונח ביסודו של ההליקופטר. ואם ישאלנו השואל, על שום-מה, להסברת שורשיה של המלה, "הליקופטר", השתמשנו שוב במלה לתועית דוקא, — היינו, ספיראל, — תשובתנו היא, כי מלונג הנכבד של ד"ר יהודה אבר-שמואל (קאופמן) מכיל את המלים הבאות להגדרת ה"ספיראל" בעברית:

"לזיני"; "כוכבי"; "כאכרי"; "חלזוני"; ועוד; וגודלית" ו"עקמה חלזונית"... דומה, כי הטב היטבנו עם קוראינו שעה שנקטנו את המונח, "ספיראל", תחת להמטיר עליהם שפע-מונחים ו..."

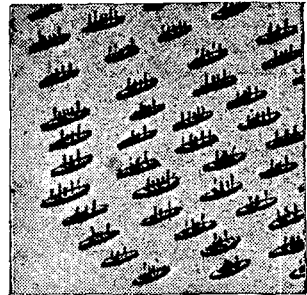
סי ומה בחוברת

מובן כי עיקרו של הענין שבהליקופטר כיום איננו בלשני כלל ועיקר, כי אם טכני-תובלתי; ומעל לכל — צבאי. מאמרו של ק. רוג'רוך, המגלה בהזדמנות זו את בקיאותו כאיש חילה-האוויר (ראה קטע קודם שב„מירמה“ בחוברת זו עמ' ב') מציין את האופקים הנרחבים לשימוש גמיש ב„היל-רגלים-שליאוויר“, הנפתחים עם הופעת ה„הליקופטר-ליחיד“ כיושם-הממוזג של המטוס והמצנח כאחד — בתוספת היכולת החדשה של „הצנחה-אל-מעלה“, מעין „קפיצה מן הקרקע לאוויר“, שכלי מיוחד במינו זה עשוי, כנראה, להקנותה אף לאישרגלים בדרך המצויד בו.

המלה היוונית „פונטוס“, שפירושה „ים“, נגזרה משורש

קדמון אשר משמעותו כללה גם את המושג של „גשר“. אכן, ים הפתוח לפניך הנו בחינת גשר; ואילו ים הסגור בפניך, אף הוא גשר — אלא שהגשר בעול. מעטים צירופי שמות-ארץ-יים בהם יהיה הים במידה כה חיונית בחינת גשר הכרחי לאותה ארץ — כאשר הנו בצירוף „הים התיכון — ארץ ישראל“. על כך, כל עדות לעלול להתרחש בים זה המשתרע ממערב לארצנו, כל סימן לתהליכים ולמפנים של התפתחות-לוחמת העשויה אולי להתחולל בו — ענין חיוני בהם לנו. קטעי-הסקירות על „מבצעי“-התמרון השונים אשר נערכו ע"י ציי מדינות-החוף של הים-התיכון (וברשינה בתוכן...) — ובשיתוף כוחות צי אמריקאיים, — ראויים הם לעיון של שימת-לב; ולא רק ע"י אנשי הצי שלנו, אלא, לא פחות מזה, אף ע"י אלה העושים בשורות כוחות היבשה וכוחות-האוויר הישראליים (עיין עמ' 105).

כמה ידיעות על אחד מתרגילים אלה („גראנד-סלם“) כבר ניתנו בחוברת י"ג של „מצרכות-ים“, בטאון חיל הים, שהופיעה לא מזמן.

ההמצאה-לצורך-תמרונים אשר כונתה בצבא ארה"ב בשם „צגראסור“ (תוקפן) — חיל-

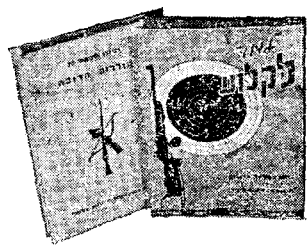
תמרונים מיוחד, המיצג את האויב בתרגיל דר-צדדי, ועם זאת מרגיל את הגייסות והמפקדים אל עצם ההיתקלות בכוח צבאי בעל מבנה-אירגוני ונוהג טקטי ולעתים אף ציוד וחימוש (אף „לשון“ ונוסח דבורה) — זרים, בלחי מוכרים ומפתיעים — היתה צורך פסיכולוגי והדרכתני כאחד. סקירה קצרה עליה מצויה בחוב' ס"א של „מערכות“ (עמ' 43). עתה נתפשט השימוש במושג-מונח נוח זה גם על פני ימאים: על כך תעיד הופעתו של ה„תוקפן“ במבצעי-התמרון שבים-התיכון, אשר תיאורם החלקי הוגש בחוברת זו.

צמיחתן ההדרגתית, אך הנמשכת-בהתמדה, של המפרות והירחונות העברית הצבאית

(„צבאית“ — במובנו הרחב ביותר של המושג) ודאי שתנה חינוך מעודד; אך עם זאת אין היא דוקא מהתופעות העשויות להקל על מערכת השקודה על ירחון שמדוריו וסוגיותיו מרובים וענפים, הטרודה בסיפוחה של הוצאת-ספרים רבת-פנים, ששלוחותיה מסתעפות תולכות. עתה, החל מיוני ע. ז. הצטרף אל מעגל „מערכות“ בטאון של חיל-הים הישראלי, המכונה מעתה, „מערכות-ים“. חוב' י"ג שלו, שהופיעה לפני שבועות מעטים, פותחת איפוא — לאחר הפסקה ממושכת — בהופעה מחודשת, שיש בה גם משום צעד לשיתוף מוגבר בין קבצי-העתים הצבאים-כלליים והחיליים אשר לצבאנו. יש לקוות כי „מערכות-ים“ יזכו להופעה תקינה, לעתים מזומנות, ויסיפו לאוצר ידיעתם המקצועית של אנשי חיל-הים ולליכודם במעשה-המשותף שלהם. וכן יאפשרו למפקדים המשמשים בשלוחות האחרות של כוחנו המזוין להוסיף על התמצאותם בתנאי-עבודתו, בעיותיו ופעלו של צייה-המלחמה אשר לצ.ה.ל.

סימן טוב הוא לספר, כשהדרישה לו מחייבת את הוצאתו במהירות נוספת: סימן, כי הספר

כיון אל נושא נחוץ, וכי הוא עצמו ראוי היה לנושא. שני ספרים בתוצאת „מערכות“, שונים מאוד בנושאיהם ובאופים, זכו בימים אלה לסימן מעודד כזה. ימים מספר לפני צאת צות-הקלעים שלנו אל התחרויות האולימפיות הופיע, במהדורתו השניה (תוך אי-אלו השלמות) „למד-לקלוע“, לסגן-אלוף אלכס אלירז, העומד בראש צות זה. מי יתן, ויוסיף הספר הקטן להפצתו והשרשתו של אספורט-הקליעה בישראל. את תחוט המקשר בינו לבין „מורשת-גבורה“ — אשר הופיע עתה במהדורתו החמישית — אפשר לראות באמרה, ולמדת בני יהודה קשת — שבאותו מהם היא מיצוי תורת-המעשה שבו, ואילו באחר משמשת היא ציטוטי עיסורת-החוכמה.

מקודשת דורות עברו. עוד מימי עליית תנועת ההגנה בקרב הישוב היתה לבנייה הנעורים, לברייה המצוה, לגומרי בית הספר העממי, וכיו"ב; אך אין זו, כלל וכלל, משנה לבנייה הנעורים בלבד. אדרבא: בגלל אופיו הקלסי של המאסף — הנפתח בהרצאת המופת מאת ז. שור, — כספר סיפור והגות, כאחד, בגלל כך הפך גם ספר לצעירים, כשם שהנו ספר מעולה למבוגרים; ובו גם מקורה השראה וחומרה הדגמה עשיר למפקד ולמדריך המנסה להגשים בפועל את ציווי היגיון הגייסות ועיצוב דמותם של חיילים צעירים.

לאירבים הם — מבחינה צבאית היסטורית ואנושית כאחד — ספרים על תולדותיהן של היאבקות אומה ושל מלחמה וזעירה בנוסח מקורי אשר ישוו לספרו של הקולונל הדרום אפריקאי דניס רלין המנות, איש הגריליה הפורי, לוחם נגד התמרדות פרטיזנית למחצה, מפקד במלחמה, קולוניאלית אפריקנית נגד יריב גרמני רבי כשרון, מפקדו של גדוד בריטי בעל שם במלחמת החפירות בצרפת, יד ימינו, בשלום כבמלחמה, של גנרל סמאטס הנודע, ציר פרלמנט וחבר ממשלה, — ומעל לכל, אדם בעל עיניים פקוחות, ראה מהירה, שכל מנתח וזכרון הפליא... ואף לבראדם ומושגי הגינות, שיצאו מבלי להפגע אף מתוך מערבולת הדמים של מלחמה מרה, עיקשת ורבת סבל ויאוש. אכן, רבות ניתן לקרוא בין שורותיו העצורות, השקטות כביכול, העובדתיות והמובנות מאליהן של "קומנדו"; והקורא — איש הצה"ל, בן הנעורים או ותיק ההכנה — אשר ידע לקרוא הן בתוך השורות והן ברקע האנושי רבי הערך שמאחוריהן יעשיר לא רק את ידיעתו אלא אף את הבנתו במהלכי מלחמה היאבקות — וגורם האדם בתוכם. הדפסת הספר נסתימה — הוא יופיע בקרוב בהוצאת "מערכות".

מפריי משנתו של איש ספר מובהק — ומתנבט לקחו של מצביא שנון, בעל ראייה הודרת. צירוף בלתי שכיח של ידענות היסטורית ושל נסיון צבאי אישי — של מי שידע ותזמבשרו גם את שירותו של "מפקד המחלקה והפלווגה" הנתון בקרב, גם את דאגות הקצין במטה גוף הצבא הלוחם בשדה; גם את שירותו של "מפקד המחלקה" בימות השלום, וגם את עולו של הפיקוד העליון בירת מלחמה נרחבת, רבת פנים וגורלית — ברגעי מבחן ובשעות נצחון. מציאות ועובדות — וכן סיכומים והכללות, ואף דמויות "רבי המלחמה הבלתי שגרתית" — לורנס איש ערב ואורד וינגייט, "הידיד" — משקיפות אלינו מהסקירות שבספר. אין בו כדי "ללמד את התורה כולה על רגל אחת" אך יקשה ללמדה בשלמות בלי לקרוא ולעיין בו.

בסדרת "כתבי מופת צבאיים"

הופיע
ספר

ספר זה הנו בחינת "מועט המחזיק מרובה". כמעוף הציפור הוא מעביר את הקורא על פני תקופות באמנות המלחמה; עמים שונים, לוחמים ומצביאייהם; הדרגים שבסולם הצבאי, מהמפקד הראשי ועד לחייל הטוראי. הוא מעלה את ה"מכנה המשותף" שבאלה, ומנתח את תכונות היסוד הנדרשות: של המצביא, הנושא באחריות החלטות גורליות לחיי אלפי פקודיו — מזה; ושל הלוחם הפרט, בו תלויים למעשה גם ביצועה של פקודה וגם סיכויי ההצלחה של חבריו לקרב — מזה.

במאמרו של סגן אלוף חבקין, "על הקשר בשיפוט תמרונים" (טור ב' שורה 5) נשתלחה ידו של שר הטעות (שגם מכשירי האלחוט לא ינקו ממנה) ובמקום מ.ק. 608 נדפס בחלק מן הגליונות 698. למקבלי חוברות אלו — אנא, יתקנו השגיאה, ואל יחפשו בקטלוגים מ.ק. חדש.

ב ב מ ע ר כ ה

לקראת תמרוני תשי"ב

חזק יותר על גופי ה"טכניקה" והטקטיקה השימושית של עמידת חיל-הרגלים בפניו; מבצעים בתנאי מלחמה נידת בשטחים פתוחים² ובחבלים מדבריים-למחצה; התמחות יסודית יותר באורח הקרבות אשר אותו מצריכים אזורי-ההר; שיתוף הכוחות קרקע-אוויר; ועל הכל — התנסות במעבר הגמיש מצורת-לחימה אחת לשניה, ושילובן, כדרישות המצב; אלה הם אחדים מרשימת ראשי-פרקים לתמרוני 1952 — תשי"ב.

הציונים האחרונים שבה — הם השופכים את האור הנכון על מהותה. צבאנו מתכוון לשנים: — להתמחות מקצועית רצינית בשלוחות השונות של מעשה-המלחמה; ולשמירה על כושרו הכללי הגבוה של כוחנו-הלוחם. בארץ בעלת גיוון אוגרפי-כאצנו, לא יתכן שלא להתקנות לגופי-הצבא את היכולת (הטקטית, הארגונית, הפיקודית-מבצעתית) המיוחדת הנחוצה בשביל מלחמה צלחה בכמה וכמה מאזוריה או גבולותיה (ומעבר להם); אך בצבא שמידותיו, לאחר הכל, הם מימדים צנועים — והעיקר, בצבא אשר הצורך בריכוז מאמצו בשעה שיוחלט על כך, הנו צורך ממשי — לא תתכן כל התמחות אשר תוציא גופי-צבא מתחום היכרותם לפעול כראוי בכל אחד מחבלי הספר השונים; (והדברים אמורים לא בחבלים בעלי אופי מסוים אלא גם במצבים אופרטיביים מסורגים מסוימים). על כן מבסס צבא הגנה לישראל את הכשרת גייסותיו וחבר מפקדיו לא על גידולים "מונאקולטוריים" מבודדים, כי אם על טיפוח רמות יכולת גבוהות של המעשה הצבאי, בכל אחת מצורת הלחימה המובהקות שצוינו לעיל. זהו טיפוח שייעשה באמצעות אותם גופי-הצבא אשר המסיבות והזמנים קשרום בעת נתונה לחבל נתון — אולם את היכולת שטופחה יהיה צורך להקנות, ברמה ממוצעת יעילה ותכליתית, לכלל הצבא, על גופיו ועל ענפיהם-המקצועיים, אשר שילובם המתאים והמכוון —

התמרונים-השנתיים בצה"ל — אין בהם רק משום השלמה לתקופת-האימון השנתית, וסיכומה. יחד עם תפקידה הטבעי והכרחי הזה, החוזר ונשנה מדי שנה — תפקיד חתימת-אימוניה התקינים של כל יחידה ויחידה (ולגבי יחידות המילואים, ביחוד, גם גיבושן כגופים מלוכדים) — משמשת כל פרשת תמרונים כזו גם צעד נוסף בהתפתחותו הצבאית-מקצועית של צבא-הגנה-לישראל, ככלל, וכגוף-לוחם משתכלל ועולה.

בעקבות ההתחלה שב-1950 — שלב התרגיל החד-צדדי — באה העליה אל התרגיל הדו-צדדי, שהוצג ותומרן ב-1951. תכנית התמרונים ל-1952 סמנת את המגמה — שהנה צורך, אך הנה גם ערוץ לתוספת-התברות שהושגה — לקראת ההסתעפות של מעשה-התמרונים, לפי צורות-הלחימה היסודיות וענפי-הלחמה המיוחדים השונים, הכלולים במלאכת-המלחמה. עצם המגמה הזאת אינה בגדר חידוש מוחלט. אדרבא, היא-גופא מדגימה את תהליך העליה: אל שלבים גבוהים יותר באותה מגמה שכבר סומנה לפני זמן, אך רק עכשיו מגיעה לידי הבשלה. לדוגמה: כבר תמרוני 1950 כללו תרגיל עליה-בחופים. ב-1951 הורחבה גישה זו (אם גם לא-תמיד פורשו הדברים מראש בפני-עם-ועדה). התמרון בדרום שימש, למעשה, כמבחן למושגיהם של מבצעים תוקפניים של שריון — מזה, ושל מערכת ההגנה בפני אלה — מזה; והתמרון בגליל — ככניסה לסוגיית התאמנות גופי-צבא בהתקפה, שהייתה, ההתגוננות בחבל הררי או הררי-למחצה (וכן נוסף גם אשתקד דבר-מה על לקח תרגילי העליה-בחופים — דבר, אשר ודאי עוד ימצא את המשכו). אכן, הפעם מסומנים ומובלטים הדברים יותר — כראות לצבא שאינו קופא על שמרי-נסיון נותני בשנתים הקודמות, כי אם מבקש שכלול וגיבוש מוגברים בשלוחות השונות של מעשהו הצבאי. בחינה יסודית יותר של סוגיית-השריון (והפעם — בדגש

הוא הוא גולת הכותרת גם של תכניות האימון הנר-
חבות וגם של מבחן המעשה הצבאי עצמו. תוך ראייה
כזו — ייטיב בודאי כלל המפקדים והגייסות של צבא

הגנה לישראל להעריך את המשימה הגדולה שהוצגה
לפניהם בפרשת התמרונים הקרובה ולאחריה — וכן
ייטיב להתקרב אל ביצועה השלם.

ע ש ו ר ל ג ד ו ר י ה ר ג ל י מ

הדרך אל צבא עברי גלוי, מוכר ועצמאי, מפותח
ומסופח כל צורכו — סמל ותנאי לעצמאות ישראל —
לא פותחה בקרישר אחיד ורצוף. כאל כל הישג, כן
גם אל צבא הגנה לישראל הגענו בדרך נפתלת, של
ירידות ועליות לסירוגין, ושל עקלתונינותי. ומשום
כך יקרו שבעתים כל צעדי התקדמות שבררך זו.
מקום לא מבוטל בין צעדים אלה תופסת הקמתם,
בו תמוז תשי"ב, של הגדודים הארץ-ישראליים,
אשר במסגרתם לוכדו פלוגות הרגלים
העבריות, שהחלו מתארגנות כבר כשנתים לפני כן
תחת השם של „פלוגות ה'באפס' הארץ-ישראליות”.
אותו שם משונה של הפלוגות — השאל מאת
רגימנט בריטי רבת-הלה ממחוז קנט שבדרום-מזרחה
של אנגליה — הלם אולי את כונת מעניקי
לטשטש את אופיו של החיל העברי המתהווה; אך
הוא לא יכול היה להיות אלא כסות חולפת בלבד
ל„שלוחה הלגלית” הזאת של הכוח היהודי הלוחם,
שהתארגנה או במסגרת הצבא הבריטי. עם הקמת
הגדודים, לפני י' שנים — נפרצה לראשונה
הטבעת המגבילה והמצרה; ולא זו בלבד שהגענו
שוב אל ממדי גופי-צבא בטליוניים — הישג שהושג

כבר פעם ב'18-1917 — אלא שאף נוצר המושג
החדש של „רגימנט ארץ-ישראלי”, שהיטוד העברי
הפך בו עד מהרה לכוח המכריע, ובעצם — אף לכות
הממשי היחיד. התקוות שתלו אז, ערב אל-עלמיין,
בהקמת הגדודים לא מיהרו להתגשם; רבה היתה
האכזבה לנוכח הנטיה להקפיא מחדש את חיל-
הרגלים העברי במעמד של מעין חיל-משמר-מתקנים
בלבד. ברם, אף בתוך חומה זו נפרצו פרצות בעלות
ערך, (למשל, פרשת התאמנותו של הגדוד השני,
בשהותו בקירינאיקה); והעיקר: אין לדעת האם
בלעדי קיום הגדודים, כמסגרות — אמנם היינו מגי-
עים, במאזן המגמות הבלתי-יטוח של 1944, אל הקמת
ה„חיל”.

על כן, יום העשור להקמת גדודי-הרגלים ההם —
יום-ציון הנו לחיל-הרגלים הישראלי, ואף לצבא-
ההגנה כולו. וכן יש בו משום מופת וציווי: — כשם
שאת המסגרת שהוקמה אז צריך היה למלא תוכן
וממשות ע"י שנות מאמצים ועמל — כן גם עתה,
מצוות המסגרות, הגדולות ורבות-הסיכוי פייכמה,
אשר לרשותנו כיום, על אותו מעשה עצמו: מאמצים
ועמל למלאותן תוכן הראוי לכות מציאות.

מ פ ת

כל שנה משבע השנים שחלפו מאז נסתלק
אליהו גולומב, „מפקדה הבלתי-מוכתר של
ההגנה העברית”, מגדילה, כביכול, את המרחק בין ה-
מציאות, על שלביה השונים, שבתוכה חי, עלה
ופעל לבין תנאיו ודרישותיו של היום. אך משנקלוף
את הקליפות ונתבונן במבטי-שיר אל החזיון האישי
ניוכח כי לא גרע מערך המופת שבו, אף לגבי הדר-
רות הנוכחיים של מפקדי צבא-הגנה לישראל.
בראש וראשונה — בהתמדה וברציפות,
בכל שינויי הצורה והמשימה. נזכור: — הוא איש
אשר שיתף עצמו במפעלו של „השומר”, אשר עסק
אח"כ בכינון תאי ההגנה-העצמית הראשונים; אשר
לבש מדים והיה לחייל בגדוד העברי; אשר במשך
שנים אחדות — עם חברים שהלכו אף הם לעולמם, ועם
חברים אחרים, יבדלו לחיים — בנה את בנין ארגון-
ההגנה; עמד מאחורי מטפחי הנוטרות; אשר במל-
חמת-העולם השניה „בער” ממש לענין הצנחנות וה-
חדירה לאירופה — עשה לטיפוח היחידות העבריות

בצבא הבריטי והקמת החטיבה-היהודית-הלוחמת,
וסבל סבל אישי קשה על שלא ניתן לו לשתף עצמו
ישירות בקרבותיה על הסניף — ואשר היה מראשי
מעצבי-דמותן של פלוגות-המחץ העצמאיות. אכן,
איש ההתמכרות, ההתמדה והנאמנות לדבר עיצובו
של כוח עברי לוחם ומגין — ודאי שלא היה
ניצב דל-מעשה אף בשנות מלחמתנו-אנו, ועם הקמת
צבא ההגנה, לולא אבד לנו כבר לפני ז' שנים.
מידותיו: — פשטות, רצינות, ראייה אל תוך
הענין, תוך התגברות על דברים-שבקליפה, התביעה
הגדולה אל עצמו, החברות, הדאגה לתוספת כוחות
צעירים, אומץ-הלב וההתעוה — וזאת הנכונות להצניע-
לכת; הנכונות לקבל אחריות ולשאת בה; היכולת
לפעם כוחות-נפש; לראות את הניתן להיעשות
אותה שעה, ולעשותו; השלהבת השקטה ונע-
דרת-המליצה של שירות העם — תכונותיו אלו הן
פקדון רבי-ערך לדורות המפקדים והחיילים: מורשת
מאליהו גולומב, והנבחרים והמעולים שבדורו.

שלושה שבועות בהגנת תל-חי*

(בסחיצתו של יוסף טרומפלדור)

נות. מלכתחילה לא היה, איפוא, יחסי לטרומפלדור יחס שלם ובלתי מסויג.

טרומפלדור נשתקע במשא-ומתן עם מפלגות הפועלים על הקמת המוסדות המשותפים ובדין-ודברים עם ועד-הצירים על הגשמת תכנית העליה מרוסיה, אשר לשמן הקדים להגיע ארצה לפני חבריו ב„החלוץ“. אותו זמן כבר כיהן מ. אוסישקין כראש ועד הצירים. חסר-בלנות היה טרומפלדור, הוא ישב על גחלים אך המשא-ומתן נתמשך ונתמשך.

בינתיים החלו מגיעות הידיעות הרעות מהגליל העליון והמצב שם החמיר והלך. בכי כסלו תר"פ (12.12.1919) בערב נהרג שניאור שפושניק בתל-חי. בטרומפלדור ניצור החייל ואיש-ההגנה והוא החליט לעלות ל„מעלה“ כדי לבדוק את המצב ולבוא לעזרת ישובי הצפון. הוא קיווה שביקורו בגליל העליון לא יארך והוא יחזור במהרה לתפקידו העיקרי. כי בכל נימי נשמתו היה קשור ל„בחורים שלי“ או „הבחורים הטובים“ (כפי שקרא להם). לאנשי החלוץ הרוסי אשר אהב ואשר הניחם במרחקי רוסיה ומהם כבר היו בדרכם ארצה. בקרים ובקושטא. הן לזמן קצר בלבד עזב אותם ולפניהם עלה-מיהר במטרה אחת ויחידה: להחיש בכל מאמצי כוחו את עלייתם ולהכין קליטתם והתישבותם בארץ.

בעלותו לתל-חי בראשית טבת תר"פ עבר טרומפלדור את דגניה וכנרת וראיתו רגע קט על גוזזרת הבית הגדול של חצר-כנרת הישנה משוחח עם מישהו מ„הותיקים“. אני הצעיר לא העזתי, כמובן, להתערב בשיחה, בעברי במקרה ליד המשור חתים. אך ידעתי — כי זהו.

ב.

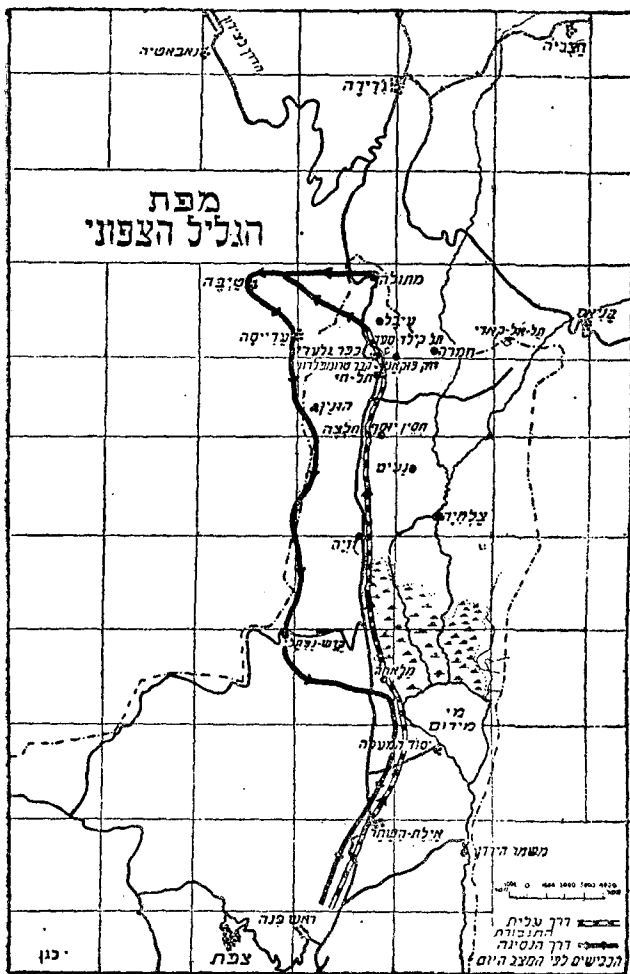
לתל-חי עליתי בעקבות נפילתו של חברי לקבוצה אהרן שר (נפל ב"ז שבט תר"פ — 6.2.1920). ששה היינו בחבורת העולים לתל-חי: ארבעה ותיקים ושני חלוצים מהעולים החדשים. מהותיקים זכורים לי שלושה: חיים כהנא — או חבר קבוצת כנרת; אלקנה וייגשטין — או חייל בגדוד העברי** ואני; את הרביעי איני זוכר.

** אלקנה ויגשטין ז"ל — מבני העליה השנייה. היה חבר בקבוצת הכיבוש בדילב (אח"כ — קרית-ענבים)

א.

חורף תר"פ (1920) בקבוצת כנרת. עז וגשום. לא הכרתי את טרומפלדור אישית לפני הגיעי לתל-חי. אך רבות שמעתי על עברו בפורט-ארטור, בדגניה, בגדוד נהגי הפרדות בגליפולי, ב„החלוץ“ הרוסי ובארגון ההגנה העצמית ברוסיה בתקופת התהווהו של חילוף המשטרים. ידעתי שהגיע לפני זמן קצר ארצה (בסוף תשרי תר"פ, — סוף אוקטובר 1919) כדי לדרבן את הגשמת תכניתו הנרחבת והנועזת לעליה רבתי של אנשי „החלוץ“ הרוסי ויישובם בארץ. בעתונות הפועלים („קונטרס“ ו„הפועל הצעיר“) נתפרסמה בסוף כסלו וראשית טבת תר"פ קריאתו לאיחוד הציבור הפועלי. ציבור חלוצי זה היה משוסע אז לשתי מפלגות יריבות (אחדות-העבודה והפועל-הצעיר) והיחסים ביניהן, ואף היחסים האישיים בין חברי שתי המפלגות התריפו עד מאוד לאחר שנסיון האיחוד הכולל של פועלי ארץ-ישראל נכשל בגלל עמדתו הסרבנית של הפועל-הצעיר. הקול-קורא של טרומפלדור הטיל סערה ומשהו מבוכה. אני הייתי מחסידי הקנאים של רעיון „אחדות העבודה“ כנתינתו בראשונה: איחוד כולל של כל ציבור פועלי א"י, מסירת כל הסמכות המדינית, הכלכלית הישובית והתרבותית של ציבור הפועלים לאיחוד הכולל. ולשמו — ביטול מפלגות הפועלים הקיימות. קריאתו של טרומפלדור חייבה נסיגה מסוימת מהתפיסה הקודמת. הקוסמת בשלמותה, ופשרה. לא קל היה לוותר על הרעיון בטהרתו ובשלמותו. אך מאידך היתה קריאתו התמימה והפשטנית לכאורה, חדורה רצינות ומשקל מוסרי רב. הקריאה כללה פסיומה גם את הפסוקים הבאים: „נחוצה התאמצות מאוחדת של כל העובדים. כל רגע יקר — התאמצו נא על כן לצאת מתוך מעגל המפלגתיות. גשר-נא איש לרעהו בשביל העבודה המשותפת בלב אחים פתוח לרִנְחָה. — — — עזרו להכנס לעומדים על מפתן הארץ! הצילו אותם!“ בקרב אנשי „אחדות העבודה“ וביחוד בקרב צעיריה נתקבל הקול-קורא ברגשות מעורבים ומשהו בחשש-

* רשימות אלה אינן מהוות נסיון של סיפור כל פרט ההתנגנות בתל-חי בתר"פ ונסקירה כוללת עליה. נסיון זה יעשה אולי ב„ספר ההגנה“. אין אלה אלא זכרונותי האישיים מאותה פרשה.

הגענו בעגלה מטבריה לאילת-השחר (נג'מת אל צובת, קרי סובח), ששכנה אז בנקודתה הישנה, עם ערוכ יום. הימים גשומים וקרים. לנו לילה אחד זנחנו משהו סעדנו בחדר האוכל הצר של אילת (הקבוצה כולה מנתה אז כעשרים חברים וחברות) והחלטנו לצאת בשעות אחר-הצהרים המאוחרות צפונה ולעלות בלתי מזוינים. התפקיד היה להגיע וי הי מה, כתגבורת למגינים. לא היתה כל תקווה לקבוצה קטנה כשלנו לפרוץ דרכה בכוח דרך המוני הפלחים והבדווים המזוינים. לא היה, איפוא, כל הגיון להתגרות בהם מלחמה.

בשעות הצהרים הגיעה מהצפון קבוצת חברים שהערבים המתפרעים פשטו בדרך בגדיהם העליונים ואף שדדו מאחד מהם אקדוח מאזור הניחוחם להמשיך דרכם ערומים למחצה. המראה העלוב של החברים הרועדים מקור, המדוכאים ואף המבוששים, לא עורר, אך עמדנו, כמובן, בהתלטתנו. תכנו להגיע לאזור המסוכן (מצפון למלאחה) עם חושך ולחצותו בשעות הלילה מתוך תקווה (שאכן נתקיימה אחר-כך) כי בליל חושך וקור יתעצלו הערבים מהגיח מתחת שמיי כותיהם החמות (ת, פראש") גם אם יגלו אותנו נביחות הכלבים — וכך נוכל לחמוק ולהגיע בשלום לתלחי. היחידי בינינו שעבר אי-פעם בדרך זו היה חיים כהנא. הוא שימש לנו מורה-דרך והיא שהסכרי לנו כי עלינו להתקדם בעמק התלה למרגלות ההרים (הרי נפתלי) כשהם תמיד לשמאלנו. מרדכי לויצקי (ובכינויו הערבי חואג'ה מוראד), מתכרי אילת ואנשי "השומר", גבה קומה, משופם ושתקן, הוציאנו מחצר אילת והורה לנו את הדרך עד שחצינו את נחל התנדאגי*.

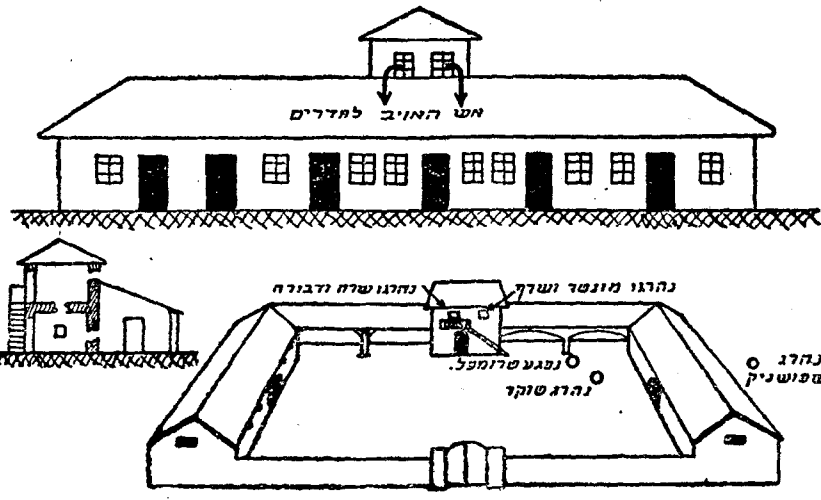
מאמצינו להשתיקם אף בקרבת הכפרים עלו בתוהו. התקדמנו לאט. מתחת לשכבת השלג שחרק לכל מדרך כפירגל היה בוץ וההליכה היתה קשה. כשנכנסנו לכפר בואזיה הרימו הכלבים קול נביחה עז. חששנו שהנביחה תוציא את תושבי הכפר מבתיהם ואחלי המחצלות שלהם וסטינו מהדרך מזרחית עד שהתחלנו שוקעים בבוץ עמוק-טובעני ובקושי חזרנו לדרך ועברנו את הכפר בשלום. המי שכנו דרכנו צפונה.

הגענו לכפר ח'לצה (קרי ח'לסה, כיום קריית שמונה) ונכנסנו בו כדי לחצותו מן הדרום אל הצפון. כאן אירעה תקלה: אם מחמת נביחות הכלבים או משום שאבדנו דרך סטינו הרחק מזה, ולפתע הבחנו (ואולי נכון לומר: חשנו) מבעד לחושך שההרים אינם לשמאלנו כי אם לימיננו. (לימים — לאחר שכבר שהינו משהו בתלחי והתחלנו מתמצ-

בניתיים ירד ערפל כבד, היום החשיך ופתותי שלג צפוף החלו יורדים. השלג כיסה את העמק וההרים וטשטש את סימני דרך העפר (הכביש הגיע בימים ההם רק עד ראש-פינה). כוכב לא נראה מבעד לסדין-הערפל. חיים כהנא הלך בראש ואנחנו אחריו בשורת-עורף. כדי לא להתגלות גזרנו על העישון והדיבור בקול רם. אנחנו הותיקים ובעלי הנסיון, שתקנו, אך התלוצצים השנים לא חדלו מגרגר וכל

בתרע"ד; אח"כ חבר "קבוצת עבודה" בפתח-תקוה; ממתנדבי הגדוד הארץ-ישראלי במלחמת העולם הראשונה ומעוררו של אליהו גולומב בהשגת נשק ועניני הגנה אחרים; חבר בגדוד-העבודה במגדל ועלה עם העולים להתנחל בעין-חרוד (שלהי תרפ"א). סופו, ששלח יד בנפשו בקיץ תרפ"ג בחיפה — בעקבות פצע מות שפצע בשוגג את חברו.
* מרדכי לויצקי ז"ל מצא מותו בסביעה, נחל חך דאגי זה, כשגאו מימיו לפתע; האסון אירע בכ"ג חשוון תרפ"ח.

אים בסביבה — נתברר לנו כי למעשה היו אלה לא הרי נפתלי כי אם הגבעות שעל ליהן שכן הכפר חסיניוֹסֶף — שממורת לחלצה). פנינו איפוא, לאחור ואבדנו כל דרך. התחלנו סובבים בכפר סחור סחור עד שאפסנו כוחותינו ורבענו אין אונים בשלג. היחיד שלא אבד לו לחלוטין חוש התאמצאות היה חיים כהנא. לאחר מנוחה קלה וכדי להתנער מן התנומה שהחלה עוצמת בר כוח את עפעפינו קמנו והתחלנו מגששים באפלה דר-

כנו צפונה; והנה הזדקרה לדינו קבוצת אקליפ-טוסים גבוהים (דומני שמספרם היה כשבעה) ליד המבוע הזעיר עין אֶזְבוּר. חיים כהנא הבחין מיד במקום ומשם פנינו מבלי תעות עוד במעלה המדרון לעבר חצר תל-חי. בסביבת החצר שרר שקטמות ומעטה שלג לבן עטה את הכל. חששנו פן יפגשונו ביריות ושקנו שריקות קלות. אך איש לא ענה לעומתנו עד שנגשנו לפתח החצר ממש. כאן פגשנו אחד השומרים, העלה אש במגורת הנפט הזעירה והמפויחת והעיר את טרומפלדור. התישבנו על ספסלים ליד השולחנות שבחדר-האוכל. מהחדרים הסמוכים החלו מגיחים חברים מיושנים שניערו לקול הרעש. השעה היתה בין שתיים לשלוש אחרי חצות. דרכנו מאילת ארכה כעשר שעות ומעלה. בני תל-חי סבבונו והחלו ממטירים שאלות על הנעשה והנשמע בדרום. מנותקים היו וזה כמה ימים לא קיבלו אפילו מכתבים מהדרום. שמחו ל„תגבורת“ שהגיעה. שאלותיו של טרומפלדור היו עניניות, כמעט יבשות, ללא גון של רגשנות כלשהי. אנו עצמנו העולים, היינו נרגשים קמעה וכמעט שנפגענו מיושן שאלותיו. אך פניו הגלויים והגדולים הביעו קורת רוח. הן היינו קבוצת התגבורת הראשונה שהגיעה מהדרום לאחר נפילת שר. עיפיים עד מאוד, סעדנו משהו, ובמהרה השכיבונו ונרדמנו.

ג.

למחרת בבוקר קיבלנו נשק, חולקנו לעמדות ושולבנו בהגנת המקום. אני קיבלתי את המאוזר של שר ואת תיק כדוריו וכן, לפי בקשתי, רובה גרמני וחגורת כדורים. באותן השנים רגיל הייתי ברובה

גרמני ובכרתיו על פני האנגלי. האחרון נראה לי משוֹמֵמָה מסורבל במקצת. כל בניני המגורים והמשק של תל-חי היו נתונים בחצר אחת מוקפת מלבן של חומות-אבן. לאורך החומה הפונה צפונה — ששה חדרי-מגורים; לאורך החומה המזרחית — הרפת; ולאורך המערבית — האורחה. באמצעיתה של החומה הדרומית היה קבוע שער-עץ. מאחורי חדרי המגורים — לצד החצר פנימה — שורת סככות ובאמצעיתן מחסן; מעליו — כקומה שניה — היה בניו חדרי-מגורים נוסף שקראנו לו „החדר העליון“. מדרגות עץ הוליכו מן החצר לחדר העליון. התחלנו מקיימים את חובות השמירה והעבודה המוטלים על כל חבר במקום. הכלכלה היתה דלה ובלתי מסודרת והתלבושת בלתי מספיקה. חסרנו שמיכות. החלונות חסרו וגוגיות, וקר היה — ביחד בלילות. דרנו בצפיפות רבה, מטה ליד מטה, ופעמים שנים ואף שלושה במטה. ובחדרים שרר אי-סדר. המקום סבל ממחזור בלתי פוסק של חברים. אלה באים ואלה חוזרים לדרום, אם מחמת עיפות ואם מפני החובה לחזור לעבודתם ואם מסיבות אחרות. התנודה הבלתי פוסקת הזאת נמשכה כל ימי ההגנה על תל-חי וכפר-גלעדי והטביעה חותם של ארעיות על כל סדרי החיים. ארגון הצד המשקי היה לקוי ביותר. מספר החברות היה מועט וגם אלה התפרצו לתפקידי הגנה „ממש“. טרומפלדור לא חדל לתבוע בוא חברות נוספות, אך מהדרום שלחו רק מעטות. רק על השמירה ועניני ההגנה האחרים היתה הקפדה ניכרת וידו האמונה של טרומפלדור ניכרה

ואבד אישם במרחקי רוסיה).

מקרים כאלה לא חסרו כמובן, אך הם היו יוצאי דופן. הרוח הכללית היתה איתנה וצעירה והיו גילויים רבים של ששים אל קרב, ולא דוקא מבין הצעירים ביותר והבלתי מנוסים. איני אומר שרובם של המגיינים היו ששים אל קרב אך הרוב המכריע מילא את סוכת ההתגוננות בהכרת חובה דרוכה, עקשנית ונחרצת, מתוך שליטה עצמית, בנוכחות לכל והשלמה עם הצפוי לכל לוחם בקרב.

היו, כמובן, בין המגיינים, ביחוד בין הצעירים ביותר והבלתי מנוסים שהסכנה — שטרם טעמו טעמה האמיתי — שעשעה את דמיונם ומשכה את לבם; ומהם שנטו אף להתגדר קמעה והעטו על עצמם לעת-מצוא ו"למרבה הרושם" נוסף לגשקם הרגיל גם סכינים ופגיונות שבאו לידם.

לא אוכל לומר, שהאנשים כולם היו שעה שעה בהרגשת ערך המעשה אשר הם עושים. אך אין ספק כי רובם המכריע חשו ברור שכך עליהם לנהוג, או ליתר דיוק, כי הם לא יוכלו לנהוג אחרת.

בימים הראשונים לבואי לתלחי שרר בסביבת שקט מוחלט ומוזר. אף הד יריות בודדות לא נשמעו. מעטה השלג נתקיים — אם אין זכרונני מטעני — כשלושה ימים, ואולי הקור הוא שהחזיק את הערבים באהליהם ובתיהם פנימה. וזכרונני אחרי מספר ימי שקט החלה פושטת בקרב החברים הרגשת-הרגעה משלה: "אה — מן הסתם לא יקרה עוד דבר". החלו דיונים על עבודות משק שיש לעשותן והן ניתנות להעשות בחבורה, אולי בסביבת החצר הקרובה: חשבו על כריית בור זבל, עבודות סיקול וכד'. אגב, שקט-המות שהשתרר לזמן-מה בסביבה עמד בניגוד מוחלט לידיעות שהסתננו אלינו ממקורות מוסמכים למדי כי בראש המתמרדים הערבים בסביבה הועמד צורר יהודים מובהק (מי שהיה קצין בצבא התורכי) וכי ב"מועצת מלחמה" בראשותו הוחלט למחות את הישובים העברים בגליל העליון, ויהי מה.

טרומפלדור ניצל את ימי השקט לאימונם של המגיינים בקליעות למטרה ותרגילי שדה אלמנטריים: תפיסת מחסה, פיזור בשרשרת, כללי התקדמות תחת אש אויב וכו'. המדריכים היו בעיקר מקרב מי שהיו קצינים תורכים לשעבר (אלה מילאו בכלל תפקיד נכבד בהגנת הגליל העליון בימי החם; האימון שקבלו בבית הספר התורכי הצבאי בהנהגת קצינים גרמנים היה קרבי, יעיל ותכליתי, ובהכשרתם הצבאית הם עלו על חיילים ואף סמלים מהגדוד הארצי-ישראלי והאמריקני שהיו מזדמנים לצפון מפקידה לפקידה). ימים מספר לאחר בואי לתלחי הגיעה

בכל אלה. מרותו בתחום זה היתה בלתי מעוררת ובין המגיינים שררה משמעת טובה, מרצון והכרה וללא כל הכרח להזקק לגינוני משטר חיצוניים. איני זוכר מקרים של ערעור על הוראות או סידורים שנבקעו. הרוח היתה טובה, אם כי, כבכל חברה — במצב כזה — ואף בחברה מובחרת — פרצו מפעם לפעם סערות קטנות של רוגזות וריבות מחמת העיפות והמתיחות המתמדת, וכבכל יחידה צבאית או חברה או קבוצה לא חסרה, כמובן, גם כאן רוטנים ורוגנים. אך אלה היו מיעוט מבוטל.

יש — וביחוד לאחר כמה ימי שקט — שהיתה משתררת רוח עליזה ומרוממת ושירה מלוכדת ובריאה בקעה מחדר-האוכל הצר. היינו מרבים לומר את השירים הנפוצים בגדוד העברי ("על הרי ציון עליתי", "בשוב ד' את שיבת ציון" ועוד) או "אל יבנה הגליל" או שסילסלנו בדבקות כמה שירי אידיש נוגים וביחוד מעשה ב"שווארצע פארשישופטע אויגען" ("עינים שחורות מכושפות"). החברים — וביחוד הצעירים — הרבו להתלוצץ ולא חסרו — כמובן — מעשי משובה ואף קונדסות.

גוזמה היא לומר שרוחם של כל האנשים, ללא יוצא מהכלל, היתה איתנה ולא נראו בה גילויי התערערות במשך כל תקופת ההגנה הזכורה לי. היו גם היו כמה גילויים של רתיעה וחששנות ואף התמוטטות עצבים ופחדנות. היו שעלו לצפון ואחר-כך ירדו כעבור ימים מספר והפיצו ברבים סיפורי אימים ובהם ניסו להצדיק את ירידתם. עודני רואה לנגד עיני "בחור כהלכה", ותיק בארץ, דובר ערבית על בוריה, שפגשתיו טרם עלזתי והוא מתאר כשעיניו מבועות את חבורות הבדווים יחפי-הרגלים, עוטים פניהם בכפיות ומשאירים רק סדקים דקים לעינים, מזוינים רובים ופצצות וחגורים הגורות כדורים שתי וערב, והם קלי רגלים ומתרוצצים בכל האזור המסוער כשדיישחת ו"איש לא יוכל לעמוד בפניהם".

זכורני בבהירות מעשה בבחור אחר, רחב-גוף, בעל מבנה גוף גיבורי, פועל ותיק ומפורסם, בקי בעברית וחובב ספרות, אך טיפוס טראגי ומתלבט, שאף הוא נשאו לבו "לעלות למעלה" וירד כעבוד ימים מספר ושידל והתרה בכל לשון בקבוצת העולים שמצאם באילת, שלא יעלו לצפון, כי אין כל סיכוי להחזיק מעמד וחבל על "קרבות חיים". אחר-כך שמעתי שראה חובה לעצמו לנסות בתעמולה בקרב פועלי הגליל נגד העליה לעזרת המגיינים בצפון, ורק הלך הרוח הכללי הוא שהשתיקהו. (אגב, סופו שנואש מהארץ, חזר לאחר פחדים והרפתקאות רבות לרוסיה, התחרט כעבור-זמן וביקש דרך לתזור ארצה

תגבורת נוספת בת תשעה אנשים (ובהם עוד שני חברים מקבוצת כנרת). במוצאי הכפר חלצה נורו עליהם כמה יריות שלא פגעו במקרה באיש, וזאת לאחר שמורה הדרך של הקבוצה סר בעברו בכפר אל ביתו של כאמיל אל-חסין (הוא כאמיל אפנדי) אשר הקביל פניו בידידות. עוד קבוצות-תגבורת קטנות הוסיפו להגיע למרות סכנת הדרכים, בדרך החולה ובשביל שעל רכסי ההרים שממערב.

ד.

לפי גילי הייתי מצעירי המגינים שבמקום ומהפחות מנוסים והיתה לי זו חוית חיי-הגנה גדולה וראשונה בחיי. חייתי חויה זו באינטנסיביות ורע-בנות. התחלתי מסתכל באנשים סביבי. מי ומי היו המגינים?

את הגרעין היוו חברי קבוצות תל-חי וכפר-גלעדי. מותיקי הפועלים וותיקי אנשי "השומר", ומאחוריהם עבר רב-נסיון ויסורים של חיי עבודה ושמירה במחסור ובתנאים האכזריים של הוי העליה השניה לפני המלחמה העולמית ובמבחנים החמורים של ימי המלחמה. הכשרתם הצבאית הקרבית בתנאי ההגנה החדשים היתה לקויה אך נסיונם האישי היה רב, והכרתם והבנתם את הערבים בכלל ואת שכניהם בפרט היתה יסודית. רבים שלטו בדיבור הערבי והיו בקיאים במנהגי השכנים. בין אנשי תל-חי בלט במיוחד קלמן כהן. דומני, שהיה הקשיש באנשי הקבוצה ועמוד התוף שלה, פלח מובהק, איש משק, חריף, פסקני ותקיף באורח דיבורו, מוכתאר המקום ומוכר יפה לערבי הסביבה. בין השומרים הותיקים בלטו אנשים כאלכסנדר זייד ז"ל, גד ויגדורוב ז"ל, ויבדלו לחיים ארוכים פנחס שניאורסון, יגאל איליוביץ, צפורה זייד ואחרים. לא היתה זו חבורה מלוכדת, אם כי רובם המכריע נמנו בעבר עם "פועלי-ציון" ועתה, בימי ההגנה בגליל העליון, עם "אחדות העבודה" שנוסדה כשנה קודם. מתיחות מתמדת, פעמים גלויה ולרוב נסתרת, שררה בין "השומרניקים" ושאנים מן "השומר". הראשונים חשו ב"עלינותם" כביכול, האחרונים חשו נחיתות-מה וניסו לחפות עליה. היחסים לא היו אידיליים, אף כי ברור היה כי בשעת מבחן יעמדו כולם יחד כחומה בצורה. קרובים אל אנשי "השומר", נלויים אליהם ונתונים להשפעתם, היו ה"גימניסטים", קבוצה לא גדולה אך חשובה (גימניסטיסלעך), בלשונו הצלפנית והעוקצנית של פנחס שניאורסון — כינויו "קליפטה" — שלא ידעה רחם). אלה היו תניכי הגמנסיות בתל-אביב וירושלים, שנתגייסו בזמנו לצבא התורכי, עברו קורס צבאי

ליד קושטא והיו לקציני מילואים בצבא העות'ומני. חיללים מהגדוד הארץ-ישראלי והאמריקני, רובם בחופשות בהיתר ובלי היתר, ומיעוטם משוחררים, היוו חלק בלתי נפרד מכלל המגינים, והיו עולים ויורדים חליפות. הם מילאו תפקיד מכריע בהגנת הגליל העליון. זרם בלתי פוסק של תגבורת באנשים, בנשק ואף באספקה (כלכלה, בגדים ושימכות) זרם ממחנות הצבא לתל-חי וכפר-גלעדי. כדלות של הימים ההם קשה לתאר איך היו המשקים מחזיקים מעמד אלמלא עזרתם של בני הגדודים. תפקיד בעל ערך מיוחד מילא איש השומר הותיק (בימי תל-חי חיל הגדוד האי) יגאל איליוביץ. בזכות בקיאותו בסביבה ובמנהגי השכנים שימש מורה-דרך ומלוח לקבוצות העולות לתגבורת וליורדים דרומה, וכן בהמצאת אספקה וליוויה. את תפקידו זה מילא ביעילות רבה.

הראשונים שנענו לקריאות לעזרה היו פועלים חקלאים מהקבוצות השכנות מחנים ואילת ואחר-כך גם מקבוצות עמק הירדן, עמק יזרעאל ואף מחלקי הארץ האחרים. אלה היוו ברובם את היסוד הנוול והבלתי קבוע ושכר הגיעם כתגבורת יצא לעתים בהפסד נזילתם. אך יש מהם שהתמידו זמן ממושך יותר והיו לתועלת רבה בהגנה ובעבודה.

מחוץ לכל הנזכרים נצטרפו למגינים כמה תלמידי יום של בתי-הספר התיכונים ש"על" לרוב בלי רשות מאת מורייה ומחנכיהם, אשר התנגדו ברובם לשליחתם של החניכים למקומות הסכנה. מלבדם הספיקו גם כמה חלוצים מראשוני העליה השלישית לקחת חבל בהגנה, מהם בחורים אמיצים ובעלי ערך. מספר החבורות היה זעום, וחסרונן הורגש עד מאד בסדרי החיים הלקויים. רובן לא נפל במאום מהגברים בנכונותן והעזתן ויש שגם עלו עליהם מכמה בחינות.

מהבחורות שהיו עמנו בתל-חי זכורות לי דבורה דרכלר ושרה ציוניק ז"ל, שנפלו בקרב י"א אדר. דבורה דרכלר היתה עגולת-פנים, איתנה ואמיצה. לכאורה, אוהבת-חיים ואף צחקנית אך בתוך תוכה כאובה ומתפתלת בחבלי-יסוריה בעקבות גורל חיים שהמר לה.

שרה ציוניק היתה בת-הכפר והטבע — כרגב אדמה דשן.

ה.

ומתוך כל הציבור המגונן הזה הזדקר משכמו ומעלה יוסף טרומפלדור (או כפי שכינהו מכריו וחבריו מקרב אנשי החלוץ — "אוסיה"). אישיות הרמונית היה. הוא בלט בקומתו הגבוהה ובבריאות

גופו, בכוחו הגופני ויכולת הסבל ובגשמה הגדולה, הפשוטה, הבהירה והשלמה ששכנה בקרבו. הוא בלט כמנהיג מלידה שתכונותיו טופחו על ידי חינוך עצמי מתמיד ונסיון חיים עשיר וכמפקד במערכה. מושגי החובה האישית והכבוד העצמי — האנושי והיהודי — היו טבועים בדמו וטופחו במאמץ מתמיד של חינוך עצמי.

הוא לא עשה דבר להבליט עצמו. כגדיו כאחד מאתנו ומעליהם מעילו הארוך והדהה (ה"פלוט" המפורסם שלו, המתבדר ברוח). מהיותו גידם יד שמאל, היה נשקו היחיד אקדה המאוזר. ראיתיו כמה פעמים בפרוץ לפתע התקפת יריות, היה מחזיר קמעה, אבל רק לרגע קט, ותיכף היה משתלט על עצביו, תוקע את המאוזר בין שתי ברכיו הצמודות, טוען את הנשק ביד ימין ומיד — נכון לכל. בסכנה היה תמיד הראשון, מופת לאחרים, מבלי שיתן דעתו על כל הכללים המקובלים המחייבים את המפקד להקפיד על זהירות יתרה. עם זאת הקפיד שחבריו — "פיקודיו" ינקטו כל אמצעי הזהירות ההגיוניים.

את העברית לא כבש לעצמו עד יומו האחרון — ועל כך הצטער בלי ספק בעומק לבו. הוא חסר גישה בלתי אמצעית למקורות התרבות העברית והיהודית; את ערכיה קיבל בהכרח מכלי שני ושלישי וקלט אותם מבעד למעטה רומנטי.

זיתוך דיבורו היה רוסי מובהק, אוצר המלים שבהם השתמש בדיבורו העברי דל היה ובנין המשר פטים רוסי. בשטף לשונו יכול היה לפלוט "פרקפצתי" — תחת "קפצתי מעל" וכד'. ושומעיו מחייכים ואף מתלוצצים בקול. אך הוא לא נעלב, אדרבה, נתברך בהומור טוב, ולא חשש שסמכותו תיפגע מתוך כך.

בין מגיני תל-חי היה מהקשישים: כבן ארבעים היה, קשיש אף מהקשישים שבין אנשי "השומר" וותיקי הפועלים בתל-חי וכפר-גלעדי. נסיון חייו — האזרחיים והצבאיים — היה עשיר ומגוון, וגם השכלתו ואפקיו הרוחניים היו למעלה מן הממוצע בקרב בני סביבתו. עם זאת היה בו משהו פרימיטיבי ואולי אפילו קדמוני. אך השפעתו והשראתו באו לא מכוח קשיותו, ומכל מקום לא מתוך שימוש בזכות קשיותו או השכלתו, כי אולי דוקא מכוח היותו צעיר ברוחו, אולי, מהצעירים ברוחם. יצר הפעילות שלו לא ידע מרגוע בגדולות כבקטנות. יתרונו הרוחני-הנפשי, בגרותו תום-הליכותו ושם-טותם, רעותו וטוב-לבו, רוחו הטובה ונכונותו, הזדקך רו מעצמם בכל פרט מפרטי החיים. המידות הפעור טות והרעות של הערמה קטנה, חשדנות-שוא, התנש-

אות ובקשת יתרונות פרטיים (ולו גם זעירים), היו ממנו והלאה. גיחן בכושר הבחנה באנשים ואהב להסתכל בהם ובהליכותיהם.

הוא אהב להתוכח (כמו כל אינטליגנט רוסי רגיל) ופעמים היה מפליג בויכוחיו עד לנכתנות. אך היוכות — ואף הוכחות — לא "אכלו" את המעשה, ובשעות ההכרעה לא היסס להכריע ואף להשליט את דעתו. וחשוב עד מאד היה בטחונו העצמי, חשוב היה לדעת כי בשעת מבחן לא יחסס להכריע. הוא היה מארגן וידע לחלק עבודה ותפקידים, אך הוא שקד והקפיד על פרטים ופרטי-פרטים ותבע מעצמו ומזולתו סדר, דיוק, משמעת ומילוי חובה. הוא טיפל באנשים כפרטים ונטה להרבות בשיחות אישיות.

אורח החשיבה שלו היה תם וישר — "גויי" — ללא פלפול וללא עקמומיות. ומשום כך יש שעשה, על "חריפי-המוח" בתוכנו רושם של שטחיות-מה או מוגבלות. אך זו היתה תמיד חשיבה לגופו של ענין — שביקשה להתגלגל במעשים של ממש וחתרה לתכלית של ממש. רצינות עמוקה ויסודית היתה. טבועה בנפשו ובאורח חשיבתו. אופיו היה חדור הזמניות אמיתית שהזפתה על-ידי מיטב המסורת של האינטליגנציה הרוסית העממית-המהפכנית. אך זרה היתה לאופיו כל רכרוכית סלחנית כלפי זולתו, כאשר כלפי עצמו. ההזמניות שלו היתה משולבת שילוב מיוחד במינו בכוח רצונו האדיר. הוא האמין בכוח הרצון ובכוח רצונו של עצמו וידע אל נכון עד כמה הוא שליט בעצמו ובעצם גם בגורלו. זרמי עידוד שפעו מאישיותו לכל הנמצאים במחיצתו.

כפי שסיפרתי קודם הייתי מחסידיו הקנאים של רעיון "אחדות העבודה" כנתינתו; והצעתו "הפשר-גית" של טרומפלדור עוררה בי חששות ואולי גם תשד כלשהו. לא אחת התוכחנו (אנו אנשי "אחדות העבודה" בתל-חי) עם טרומפלדור על הצעתו וניסינו לכבוש אותו לדעתנו. הוא נמנע במתכון מהחריף את היוכוח; סבור היה כנראה שאין הדבר תכליתי, להחר ריף את חילוקי הדעות בקרב ציבור המגינים ואף גיסה לשמרם מהתנגחות בין עקרונות מופשטים ולכון את הדיונים בשטח זה לערוצים מעשיים. אך הוא החזיק בעמדתו. הגן עליה בתוקף — אם גם בשקט — ומתוך בטחון רב שגישתו היא הריאליסטית, התכליתית והמבוגרת. אין ספק שציפה כי לחצה הגובר של העליה החלוצית — בעלת ההכרה אך הבלתי מפלגתית — יאלץ את המפלגות להגיע לכלל התפשרות. אי אפשר היה שלא להתרשם מכות השכנוע שלו. מטוהר כנזותיו, מהמשקל המוסרי האדיר ורגש האחיות הצפונים בנימוקיו הפשוטים-

ה"אסטרטגיה" של ההגנה ושל טרומפלדור היתה להמנע עד קצה גבול האפשרות מנתק קשרינו עם הסביבה על-ידי פתיחת קרב-אש גלוי. הכוונה היתה לנצל כל דרך של משא-ומתן הוגן ואף כל טכסיס וכל הערמה, כדי לדחות את הניתוק הגמור אם אכן אין למנעו כליל. נכונים היינו, בלי-תברירה, אף להניח לבאי-יכות ה"צבאות" (בעצם הכנופיות) הערבים לבקר בחדרינו ולהיכנח שאין בהם צרפתיים. ואכן מקרים אלה כשהמוני ערבים מזויגים היו נספים על החצר ואנו עומדים — כל אחד בעמדתו ורובהו בידו — היו מהחמורים ביותר. היה בכך מעין מאבק עצבים. הערבים חששו לפתוח באש — הם לא אצו להסתכן — וגם אנו נמנענו מכך. חילופי הדברים היו חריפים וידידותיים חליפות. ברור היה — ואף הודענו להם ברורות — שלא נתיר לרבים מהם לחדור פנימה, שלא נסגיר בידיהם בשום פנים את נשקנו ואף לא נניף (כפי דרישתם החוזרת) את דגל השריף. (הן היה בזה משום התאבדות אילו עשינו מעשה שיש בו כדי לקומם נגדנו את השלטון הצרפתי). מחוץ לסייגים אלה, שהיו לנו בחינת "יהרג ולא יעבור", נכונים היינו לכל ויתור שבצורה ואף ויתור שמן הצד החיצוני היתה פוגע קשה בכבודנו.

תל-חי כבר נתנסתה בכמה מבחנים מעין אלה ועכשיו עמדנו בפני מבחן נוסף. הנה כיצד נתגלגלו הדברים הפעם לפי סיפורו של שלמה לבקוביץ (לביא) שנכתב סמוך ליום המעשה (נדפס ב"קונטרס" כ"ח מי"ד אדר תר"פ) * :

— "בבוקר יום החמישי (ל' שבט תר"פ) — התבצרו הצרפתים על ההרים ותקפו משם את הכפר תלצה. בני הכפר יצאו והסתתרו מאחורי הגבעות שלמטה מתל-חי. משם היו עונים ביריות רובים לתוקפיהם במכוונות ירייה ותותחים. המצב הזה נמשך איזה זמן עד שהצרפתים החלו נסוגים אחור והנת-קפים היו לתוקפים. התנועה החלה מתרחקת מתל-חי ומתקרבת יותר לכפר-גלעדי. כל החבורות של הכדורים שנתוספו על אנשי הכפר היו עוברות — כפי שאמרתי — מאחורי הגבעות ואל הבית של תל-חי לא קרבו. לפני הצהרים התפרצה אחת החבורות וניסתה להתקרב אל הבית. היא מנתה בערך 15 איש מזויגים. לאזהרות מצדנו — לא להתקרב אל הבית — לא שעו והוסיפו להתקרב, וכשהזהרנום שנפתח לקראתם באש התחילו הם לירות עלינו. על היריות האלה ענינו בשני "זלפים" (מטחיא-אש) חזקים והם ברחו אל החורשה. הצרפתים התבצרו

* סיפורו של ש. לביא מובא כאן בהשמטות קלות ואילו תוספות להסברה.

פשטניים. חשדנו בו — זוכרני בבהירות — כי הושפע יותר מדי מהלך דעותיהם של יריבינו חברי "הפועל הצעיר", ואף על פי כן הושפענו מדבריו. וסוף המעשה הוכיח את צדקת גישתו. הן הוא שסייע במידה מרובה לעקור את התנועה מהפינה האטומה שלתוכה נתקעה, מסכסוך ללא מוצא — והיה בחשבון סופי מהדוחפים העיקריים להקמת הסתדרות העובדים הכללית. היא נוסדה אמנם רק בהנוכה תר"פ — כשלושת רבעי-שנה לאחר שנפל, — אך במידה מסוימת ולא מעטה מכוח דחיפתו הוא. וגם אלה מבינינו שסבורים היו כי אילו שהה טרומפלדור כל ימי המלחמה בארץ — היתה אולי דעתו אחרת — גם הם נאלצו להודות שיזמתו בשטח זה — למעשה — היתה מבורכת ותכליתית. אני זוכר בבהירות שבויכות זה, כמו בויכוחים אחרים שנטל בהם חלק בחפץ-לב, וכן אפילו בשיחות אישיות היה נשאר בדרך טבעית מרחק-מה בינו לבין שאר הנוכחים. לא היה בזה מן ה"דיסטנס" המלאכותי והמכוון — אך המרחק היה גוצר מאליו באורח טבעי.

טרומפלדור לא הבין את הערבים. לא רק שלא שמע את לשונם, כי אם לא חדר לערמומיותם האכזרית ולדקות נכליהם. כל אלה היו זרים לאפיו הפשטני, הגיבורי-אבירי. מבחינת הכרתם האינטימית את האויבים-השכנים עלו עליו ותיקי "השומר" כמה מונים. לא אחת טעה חמורות בקלות אמונתו בדברי החלקות של הערבים אם גם נטה להקשיב לעצת הזתיקים, ותמיד נכון היק לשקול דעתם והצעותיהם. בדרך כלל לא היו היחסים בין טרומפלדור ואנשי "השומר" פשוטים, "חלקים". הוא והם היו עולמות שונים. לא רק האקלימים הרוחניים שבהם גדלו ונסיון חייהם היו שונים כי — אולי — גם היו נבדלים בשרשי אפיים. הייתי אומר שעצם החומר שממנו קורצו, כביכול, היה שונה. אכן כל "צד" העריך את חשיבותו של הצד השני אך התהום בין העולמות השונים לא נתמלאה, והמתוחות היתה כמעט מתמדת ולרוב גם מוחשת. ואף על פי כן לא נתערערה סמכותו של טרומפלדור כמלוא נימה, ומאידך לא היסס טרומפלדור, לאחר שנפצע פצע אנוש בהתקפת "א אדר, למסור את הפיקוד לפנחס שניאורסון מתוך בטחון גמור שהלה ינהל את הקרב כראוי. בחירתו של טרומפלדור היתה טבעית. ואכן, לא טעה בבחירתו. פיקודו של שניאורסון אותו יום היה לדעתי, ללא פגם.

כשבווע ומעלה לאחר שהגעתי לתל-חי הוטלנו במבחן חמור וראיתי את טרומפלדור במבחן זה. הית הדבר בל' שבט תר"פ.

שוב בכפר-גלעדי ומשם החלו חוקפים שנית את הערבים. אך הדבר לא ארך הרבה. הם נסוגו גם מכפר-גלעדי.

במשך זמן ההתקפה ישבו אנשי כפר-גלעדי בבית בתור גיטליים ואחרי שהצבא נסוג הסתדרו שוב למשמרותיהם לבלי תת לחבורות לגשת. אחרי הצהרים, בשעה הרביעית בערך, שבו הערבים עלימי הנצחון. בשוכם התקרבה חבורה גדולה אחת לכפר-גלעדי, אך אחרי האזהרות מצד אנשי המקום נשארה רחוקה ממנו. רק שני קצינים נכנסו לחפש אם לא נשארו צרפתים או שללם בפנים. כמובן, שלא מצאו כלום ועזבו את כפר-גלעדי.

אולם אחרת היה בתל-חי. לזו באה חבורה של שלוש מאות איש לערך. (בס"ה היו הלוחמים הערבים כחמש מאות איש). אחרי הקריאה הראשונה מצד אנשי תל-חי נשארו עומדים והאפנדי של חלסה הודיע שהוא נמצא ביניהם*. לקראתו יצאו שנים מהחברים. הוא התחיל מתקרב לקראת היוצאים לקבלו. אחרי שלושה קצינים ואחריהם התחילה נדחקת כל החבורה. לא הועילו כל צעקותינו ולא פקודותינו של האפנדי. הם הלכו והתקרבו. לירות לא יכולנו כיון שיצאנו אליהם לשלום ובטחנו באותו האפנדי שיעצור בעדם ועד שאנו מבקשים תחבולות לעצור הקיפו הם את כל הבית. לא אבוא עתה לתאר את מצבנו, את הרגשת מצבנו ברגעים אלה שהיינו מוקפים מכל הצדדים אנשי-שוך אלה שדיברו לשלום. בכל החלונות הבית היו הם ניצבים. כל אחד מאתנו עמד על משמרתו לבלי תתם להתפרץ פנימה והרגשת המצב היתה קשה מאוד. הקצינים שהזמננו פנימה ועוד איזה ערבים שהצליחו להתפרץ לתוך הדרר האוכל דיברו אתנו בגסות ונסינונה ההרגעה של האפנדי לא השפיעו: עיקר טענתם היה זה שירינו על חבורה אחת מצבאם שעברה למלחמתה. „בוזה הרי עזרתם לאויב וירדה יריחתם ממכונות-יריה שקיבלתם מאת האויב“.

עליהם עכשיו לחפש אם אין אצלנו מכונות-יריה ובכלל אם לא התחבאו פה צרפתים. בפצצות ביד — ובהבעה של צדיה בפניהם חיפשו הקצינים בכל החדרים. באיזה אופן שהוא הצלחנו לא לתת לנשארם להכנס ליתר החדרים. המחפשים לא מצאו כמובן, כלום, ואחרי שעה בערך שהיינו מוקפים על ידם עזבנו בשירה פראית וכיריות באויר“.

* אפנדי שכן זה ושמו סעד אל-דין שטילה, בן למש-פחה בכירותיה, היה מפקד ממפקדי „המורדים“ ועם זאת ידיו ותקו לאנשי כפר-גלעדי שמר להם אמונים בכל תהפוכות הימים. עזרתו עמדה לנו בכמה וכמה מקרי מצוקה ותסוכות.

היה זה לי עצמי יום מבחן קשה. עם כל הבנת את „הקו האימטרטי“ — רתח דמי בקרבי. מדוע נתיר „להם“ להגיע כה קרוב לפתחים? מדוע לא נפתח אש? האמנם תינתן הפקודה הדרושה בשעת ההכרח האחרונה? שאלות אלה לא נתנו מנוח. החשש שהערבים יערימו עלינו וכי ניפול שבי בידיהם כרסם והחרידי. במוצאי אותו יום — לאחר שנתפזרו הערבים — הייתי מדוכא עד מאוד, וסבר רני שלא הייתי היחיד. למחרת בבוקר התישבתי עם טרומפלדור על גבנון קטן דרום-מזרחית לחצר תל-חי. לנגד עינינו דרומה השתרע כעל כף היד הכפר העוין חלצה. הסחתי לטרומפלדור בגילוי-לב את הרהורי וחששותי ופניתי אליו בשאלה גלויה אם היה נכון ביום האתמול לפקד את „פקודת האש“ אילו היה בכך הכרח אחרון. טרומפלדור היה שקט. בקול רוגע ומעשי הסביר לי את ההכרח „להבליג“ עד קצה גבול האפשרות. את אי-ההגיון שבפתיחת אש כל זמן שאפשר — בכל דרך שהיא — ל„הרויח זמן“ מבלי שנתר על קיום נקודותינו ועל נשק הגנתנו. בת-הצחוק השקטה והבוטחת לא סרה מעל פניו. הוא הבין יפה לרוחי. „היה נא בטוח — אמר (או משהו מעין זה) — שאם יהיה הכרח תנתן הפקודה הדרושה“... אודה שדבריו לא שכנעוני והמשקע המר והספק המכרסם מיום אתמול — לא פגו רק אחר-כך, ביום המבחן של י"א אדר, נוכחתי עד מה היו היסוסי בלתי מיוסדים, עד מה היתה שליטתו על עצמו שלמה ומעשיו ופקודותיו מודרכים אך ורק על-ידי השיקול התכליתי והמפוכת. עצביו היו בריאים בתכלית והוא שלט בהם שליטה ללא סייג. אותו יום גורלי לא היסס טרומפלדור — כמובן מאליו — לירות את היריה הראשונה ולצעוק את פקודת האש כשניסו „הקצינים“ — וכאמל אפנדי בראשם — לפרוק את האקדוח מדבורה דרכלר.

ו.

כשהגעתי לתל-חי היה כבר לאחר חורבן חמארה. מטולה היתה כמעט ריקה מאיכריה ותושביה. לא נותרו בה אלא נמושות בודדים שלא חשבו כלל על התגוננות וגם לא היו מסוגלים לחשוב עליה. מה שנותר עדין מרכוש המושבה מופקר היה לביזה ולשוך. מעטים מצעירי בניה ומיטב מגיניה נצטרפו למגיני תל-חי וכפר-גלעדי. טרומפלדור לא ידע מרגוע, מרצונו העז לשוב ה„להשתלט“ על מטולה. מדי פעם בפעם היה מעורר בעיה זו בשיחות ובאס-פות, אך כוחותינו היו דלים, דלים מדי. מספר המגינים בשתי הקבוצות — „המבצרים“ — היה

בא' אדר תר"פ רכב יגאל על סוסה מתלחי לתלצה. בדרך ליד גבול תלחי פגשה בו כנופיה ולשאלתו „מה רצונם כאן“ השיבו ביריות. כדור נתקע במצחה של סוסתו, שוקפה אותו רגע את ראשה ובכך הצילה את חייו. יגאל התחפה מאחורי גופת הסוסה המתה והתרה באנשי הכנופיה שלא יתקרבו פן יירה. נתברר שבין אנשי הכנופיה היה גם כאמיל אל-חסין וכשהכיר את יגאל הצטדק באמרו שחשבו למרגל צרפתי. אף נתן לו סוסה לחזור לתלחי. עודני זוכר את יגאל נכנס לתלחי במרוצה קלה על סוסה לא לו ומספר בדרך דיבורו הנחפו ובהתרגשות-מה את אשר עבר עליו. הסתכלתי בו ארוכות: הן זה עתה היה כפשע בינו לבין המות. החלט כי להבא יימנע יגאל מעבור בדרך החולה ויעשה דרכו באזור המטואלים במערב על רכסי ההרים דרך עַיִיטָה, קדס (היא קדש-נפתלי) ונבי-ישוע.

ימים מספר לאחר זאת באו אלינו כאמיל אפנדי וקציניו — לשמונה רוכבים מזוינים גם בפצצות יד ונכנסו אתנו בשיחה. לפי התנהגותם הפעם הכרנו, שלא ביקור רגיל הוא, וכי דבר להם אלינו. עמדנו מזוינים איש איש על משמרו ומוכנים לכל. נוהג זה, שהיינו מקבלים אותם בסבר פנים יפות, אך בנשק ביד — בחינת כבדהו וחשדהו מופגן — היה מרגיז אותם מאוד. ואולם אחרת לא יכולנו לנהוג, כי לא האמנו להם עוד. השיחה נפתחה, כרגיל בדבר רים רחוקים וטפלים ועברה אחר-כך אל העיקר. שלחנו לקרוא ליגאל, אשר נמצא אותה שעה בכפר גלעדי. בינתיים הודיע לנו אחד הקצינים, שהם („המתמרדים“) באו בקשר עם הממשלה האנגלית התומכת בהם, והיות וגם אנו ידידי האנגלים, אין לנו לפחד כלל, והם יגנו עלינו. ענינו להם כי יחסינו אתם הם תמיד יחסי שלום, אך יש בסביבה אנשי הפקר המתנפלים עלינו (מהם שהרגו את סוסתו של יגאל) ומפניהם אנו מתגוננים. הם הציעו לנו להציב משמרות משלהם בשתי נקודותינו: תלחי וכפר-גלעדי. ענינו בשלילה, היות ואין לנו די מקום לשפנם ובפני שודדים נוכל לעמוד בכוחותינו אנו. אז דרשו מאתנו להניף את דגל השריף וגם לכך לא הסכמנו. על כל הדרישות האלה ויתרו. מלכתחילה, כנראה, נמנו וגמרו לותר כדי להציג דרישה אולטי-מטיבית ואחרונה ביתר תוקף. בינתיים הגיע יגאל מכפר-גלעדי שהחליט במתכוון לנקוט הפעם טון תקיף וחריף. הוא דרש שלרגל המקרים האחרונים יאסרו על אנשיהם להתקרב אל ביתנו יותר ממרחק מסוים, כי אין להכיר בימים אלה בין אהב לאויב ואנו

פחות מחמשים ואי אפשר היה להפריש כוח ל„כיבור שה“ של מטולה, ובעיקר „חיל-מצב“ להחזיק בה בקביעות. ואף זה: בתי המושבה מפורזים היו על שטח נרחב ודרוש היה כוח לא קטן לפי הערך כדי להחזיק בה*. מובן איפוא, שמיד לכשהגיעה תגבורת נוספת מהדרום היה טרומפלדור בראש היחידה שהתארגנה (ליתר דיוק — שאורגנה על ידיו) לכיבוש מטולה. היחידה הקטנה פרצה למושבה עם חושך, התגברה על הערבים השודדים שניסו להתגונן בפתחם באש — והניסה אותם. (ו' אדר תר"פ). לכשתבססה היחידה במקום מיהר טרומפלדור לחזור לבסיסו לתלחי כשהוא מאושר מהצלחת הפעולה. חיוך טוב, חיוך של אושר היה שרוי על פניו הגלויים ותאמיצים. נגולה חרפת מטולה.

את שהותו בגליל העליון, ראה טרומפלדור כל הימים כארעית וזמנית, הנה, הנה יוטב המצב, ומכל מקום תגיע תגבורת ניכרת והוא יוכל להשתחרר, יחזור לדרום, יתמסר שוב להחשת עליתם של אנשי „החלוץ“ הרוסי, ולהכנת התנאים לקליטתם וימחר לחזור אל חבריו המצפים לו כשהם פזורים בדרכים ובשבילים ארצה. הידיעה עד כמה היו נתונים בתנאי קיום חמורים ותנאים מדיניים סבוכים העיקה על מצפוננו. עוד טרם עלתו לתלחי שיגר הוראה לאודסה לכנס ועידה כללית של „החלוץ“ הרוסי בהשתתפותו, עתה היה נתון ונקלע בין חובתו החברית ואחריותו כלפי „בחוריו“ ב„החלוץ“ ותפקידו העיקרי — ובין אי האפשרות לזנוח את הגליל העליון הנתון בסכנה. וכך עד יומו האחרון.

אף את שהיתו בגליל העליון ניסה „לנצל“ ולשלב בחלומותיו על עתידו של „החלוץ“ הרוסי: חקר ודרש על קרקעות להתישבות בסביבה ותיכן תכנית להתישבות קבוצה של מאה איש מ„החלוץ הצבאי“ הרוסי בגבול הצפון, אם גם עיקרי תכניות-רחלומר תיו להתישבות רבתי של „החלוץ“ הרוסי היו קשורים בישוב קרקעות החורן.

ז

בימים האחרונים שלפני מאורע תלחי הלכו היחסים עם „ידידנו“ כאמיל ואחות מרעיו הלך והתחדר**. הדבר התחיל כמדומה, בהריגת סוסתו של יגאל בדרך לחלצה. וכך היה המעשה לפי סיפורו של יגאל.

* להחזקת כל נקודה בגליל העליון תבע טרומפלדור מועד ההגנה בדרום חמישים מגינים ולהגנת מטולה — מאה.
** בעקבות סיפור המעשה שפרסמתי סמוך למאורעות, בקונטרס ל"א מ' ניסן תר"פ.

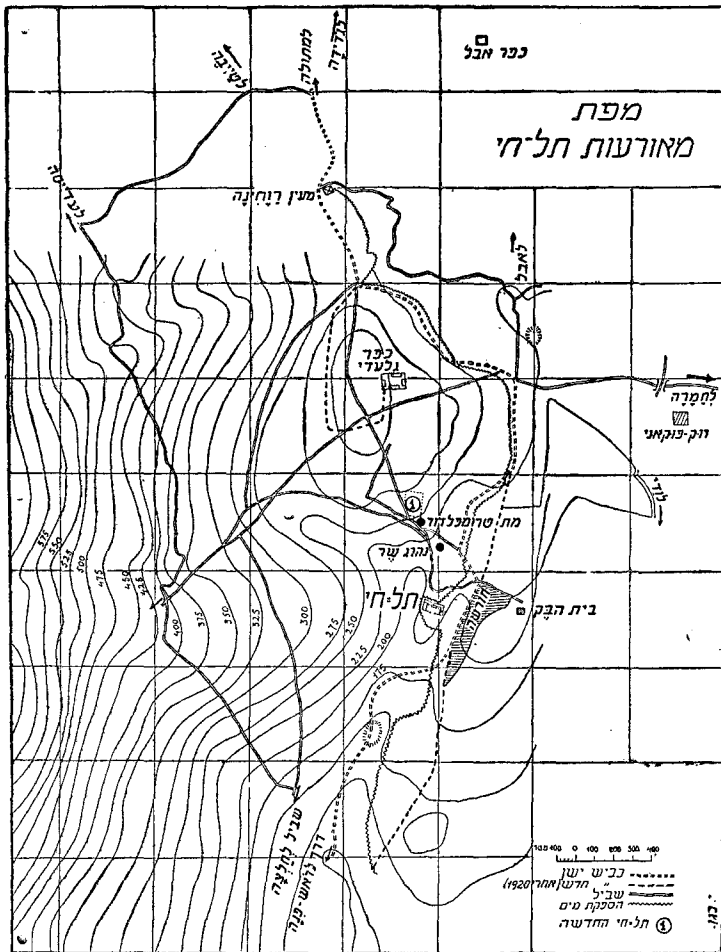
סובלים מהתנפלויות תדי-
 רות. חוץ מזאת דרש שהדרך
 בין תל-חי וכפר-גלעדי תהיה
 פתוחה תמיד. אחרי היסוסים
 הסכימו הם לכל אלה והציגו
 את דרישתם להודיע להם בסי-
 מנים את אשר נדע על הצר-
 פתים. על דרישה זאת ענה
 יגאל, בפירוש ובתוקף, שזאת
 אין אנו יכולים לקבל עלינו
 הואיל ובכל הסכסוך הזה שבין
 הערבים והצרפתים אנו נשא-
 רים נייטראליים. כאמיל עמד
 בתוקף על דרישתו, וכשענה לו
 יגאל בחריפות וחזר כי דרישה
 זו לא נמלא, קם כאמיל בחרי-
 אף, יצא מעל פנינו ועלה על
 סוסתו מבלי הגיד שלום, וחבר
 ריו עמו. לפני עזבו אותנו הפי-
 לית: „אנשי יעברו במקום
 שירצו, הפטרול שלנו יעבור
 הלילה פה ליד דלתות הבית”.
 ובדברו הצביע בידו עד כמה
 קרוב לבית יעבור הפטרול
 הלילה.

חשנו ברורות כי המצב מת-
 מיר הולך והגברנו את השמירה
 בלילות הבאים. אבל לא בלילה
 ההוא ולא בלילות שלאחר-כך
 ואף לא בימים הקרובים לא קרר
 כל מקרים בשתי נקודותינו.

יש ובערבים — ודוקא בערבים „מתוחים” —
 היה מופיע לפתע בפתח חדר-האוכל של תל-חי
 אלכסנדר זייד, כמגיח מתוך החשכה. מכורבל במעילו,
 כבד-פה, רציני, מרוכז וחמור, כשרובהו האנגלי
 המכודן מאחורי כתפו, והוא מביא הודיעה דחופה
 מכפר-גלעדי.

ח.

לכסוף בא ענין „כיבושה מחדש” של מטולה
 ונתעודדנו. באו חברים מן הדרום. ובהם הרופא ד”ר
 גרי ז”ל והחובשת סוגיה מלמוד וכן אברהם הרצפליד.
 מצב הרוח היה אמיץ, טוב ואף עליו. בכל אחד
 משלושת ישובינו (תל-חי, כפר-גלעדי ומטולה)
 עלה מספר המגינים ל-25—30. חברי הקבוצות הגלי-
 ליות שהיו אִתנו התכוננו לשוב למקומותיהם —

לעבודתם; העונה היתה עונת העבודה הנוערת
 בשדות. בסביבה שרר שוב שקט יוצא מהכלל. חברי
 לקבוצת כנרת „ירדו” גם הם דרומה ואף אני
 התכוננתי לחזור בשל לחץ העבודה בבית ורק מחמת
 סיבה כלשהי דחיתי שיבתי לימים מספר.

יום לפני ההתקפה המכרעת על תל-חי שהה
 טרומפלדור במטולה, כדי להשלים את סידורי השמירה
 וההגנה במושבה, ובערב חזר לתל-חי. הדבר היחידי
 שהעכיר את רוחנו היה המצב של בטלה מאונס. הן
 רובנו היינו פועלים חקלאים ואנשי משקים. הוחלט
 לגשת למחרת היום לעבודה: לכרות בור זבל ולסקל
 בשדות הקרובים. הלילה עבר בשקט גמור. טרומפלדור
 ישב ליד השולחן בחדר-האוכל, ושאר החברים מסר
 בים עמו, ורקם חלומות לעתיד לבוא (הוא חי תמיד
 בתקוות וחלומות ואהב לשתף את חבריו בחלומותיו).
 אותה שעה עמדתי אני על המשמר ורק קטעי

דברים הגיעו לאזני: החלוץ — בחורים טובים — לעזאזל (הוא היה מבטא: לִיזֶל) — חורן. הוא חלם על עליה רבתי של "החלוץ" מרוסיה והליכתו להתישבות לחורן. "החברה" התלווצצה על חשבון ה"ליזל" שלו. הוא לא נפגע ולא התרעם. לבסוף התפזרו ושכבו לישון מתוך מצברוח עליו ומרומם.

ט.

בבוקרו של יום המאורע, י"א אדר תר"פ — אחד במארס 1920 — שרר בסביבה שקט גמור. הבוקר בישר בואו של יום חרפי רב-שמש. המים פסקו מזורם באמת המים ששטפה בתעלה במרחק מטרים ספורים מהקיר הצפוני של חדרי המגורים. שכנינו הפנה כנראה, את המים לכיוון אחר בפתחם את התעלה בריחוקמה. לא היתה זו הפעם הראשונה שעשו כן. חמישה חברים יצאנו מזוינים לתקן את התעלה. הלכנו לאורך התעלה צפונה מזרחה מתלחי, מצאנו את הפירצה וסתמנו אותה. אחר כך עלינו לכפר גלעדי כדי ליטול עמנו לתלחי מיצרכים וכלי מטבח. פגשנו שם בטרומפלדור ועוד חברים אחדים. התישבנו אל השולחנות לסעוד ארוחת הבוקר; טרומפלדור דיבר על החלטתו להגיב בעתונות על מאמרו של זאב ז'בוטינסקי בענין הגנת הגליל העליון (נדפס ב"הארץ"). עודנו סועדים — אגב שיחה והלצות — ופתאום נכנסה אחת החברות והודיעה שנשמעו יריות מצד תלחי. יצאתי עם עוד חבר ורצנו לצד תלחי. התנינו להודיע עליידי יריה באויר אם אמנם קרה משהו. טרומפלדור נשאר, לפי שעה, יושב בבית. אולם ברגע זה הגיע חבר מתלחי והודיע כי ערבי חלצה עולים עלינו. טרומפלדור יצא בריצה ואחריו עוד חברים, וכיניהם בנימין מונטר, שנודמן אותה שעה ממטולה בדרכו לתלחי. היינו כעשרה במספר. מרחוק ראינו שהמון ערבים מזוינים, רוכבים ורגלים, נסבו על חצר תלחי. התפזרנו בשרשרת ורצנו דרומה, אל מול החצר, כשנשקנו נטוי. הספקנו להכנס בריצה אל הבית ללא כל תקלה אם כי הערבים, כאמור, כבר תקיפו אותו. בבית מצאנו את האנשים, איש איש על מקומו — מזוינים ודרכים לכל. באויר הורגשה מתיחות. נערכנו גם אנו למקומותינו. עוד בטרם הגענו הספיקו החב-

רים להכניס לחצר את העדר שרעה בקרבת מקום. נפתח משא ומתן עם מנהיגי הערבים, ויברו בחוצפה ובחרייף. ניכר היה שהפעם באו בתחלטה מוקדמת. קצין אחד ניסה להדחק אל חדרהאוכל. לא הנחנו לו. הוא התרחק במקצת, אסף סביבו כנופיה מאנשיו, והחליף אתם דברים בלחש. הם החליטו דבר, התפזרו ונסבו על הבית, בין כה וכה הגיע כאמיל אל-חסיק, בידיו פצצות יד וגם בחגורתו תחובות פצצות יד אחדות. אמר כי בסביבה נפוצים צרפתים ויש בכוננתו לבדוק אם אין צרפתים בבית פנימה. כן הוא תובע את מכונית-היריה הנמצאת לדבריו, בידיו. כאמיל דיבר עדיין כדבר איש לשלום והנחנו לו להכנס לחדר-האוכל. אתו יחד נדחקו עוד אחדים ממקורביו מזוינים כהלכה והתחילו לערוך חיפוש כביכול. זהנה נראו על הגבעה שלצד שמאל ארבעה מאנשי כפר-גלעדי ותלחי, צופים לראות את המתרחש. הערבים החלו לגעוש, ובאמרם שאלה הם מרגלים צרפתים, כוונו את רוביהם לעומתם. כאמיל ומקורביו עצרום ופנו אל טרומפלדור (הם הכירו בו את המפקד) בדרישה לשלוח איש לכפר גלעדי כדי להודיע שם לבל יהלכו בדרכים, כי בסביבה נמצאים צרפתים, והמהלכים בדרכים ייחשדו כמרגלים. כן דרש לקרוא לתלחי את קלמן כהן (המוכתאר) שנמצא אותה שעה בכפר-גלעדי.

כמסופר, לא היתה זו הפעם הראשונה שהמוני ערבים היו נסבים על הבית, ואנו התחמקנו בתחבולות שונות מהכנס אתם בקרב גלוי. טרומפלדור קיוה, כנראה, גם הפעם להתחמק מההכרח לפתוח אש, קיבל הצעתו של כאמיל הצייע לי (הייתי בין דוברי ערבית) ללכת לכפר-גלעדי. קיבלתי כמובן, את הצעתו ללא היסוס ויצאתי את הבית, כשאני מזויין רובה ומאוזר (המאוזר של אהרן שר ז"ל). אחרי וסביבי נגררו כחמישים ערבים מזוינים מכף רגל ועד ראש. בדרך הפליטו לעומתי דברי-רעל והרגשתי בחוש שהם זממו דבר מה נחרץ נגדנו. "מלני" אימו עלי בדרך, אך לא נגעו בי לרעה. לפני העליה לגבעה האחרונה שבדרך לכפר-גלעדי ירדו משם כעשרה רוכבים מזוינים ואתם המון רגלים. פגשנו ושאלוני לאן מועדות פני. בארתי. ציוו עלי לשוב. אמרתי לזקן הרוכבים, וחזרתי ואמרתי, כי אני הולך בפקודת כאמיל. אך הוא באחת: חזור חזרתי וסביבי כמאה מזוינים. אחד הרוכבים ירד מסוסתו והלך לימיני, מתאנה אלי בארסיות וחורק שן. שאל למספר הרור בים בכפר-גלעדי. המולת-הקולות שעמדה סביבי, סייעה לי לעשות עצמי כלא שומע. לפתע נתן אות. ובטרם הספקתי להוציא הגה התנפלו עלי כעשרה

* אגב, את בנימין מונטר ז"ל הכרתי רק בתלחי. היה פועל-צ'ירניק טפוזי; אחד המעטים בקרב המגינים. אנטי-מיליטריסט קיצוני בהשקפתו ואיש הגנה נכון תמיד ואמיץ; כאילו מאלוי היה "צץ" בכל מקום תורפה וסכנה. מרבה להנות, זך-נפש צנוע — צניעות אמתית — מושך בעול ומחזיר עד מאד בתביעותיו כלפי עצמו.

וערבים וחמסו ממני את רובי. ניסו לגזול גם את המאזור. התחלתי מוחה ומתנגד, וגם הרוכב שהלך לידי עיכב בידי המסתערים עלי, והמשכנו דרכנו תורה לתלחי ועלי המאזור בלבד. תבעתי בחזקה את הרובה הגזול והוא ענה: נראה, נגשנו עד בית תלחי. ה"מלוה" שלי אסף את הקצינים. הראה עלי ואמר: זהו מרגל צרפתי. קראתי לכאמיל ודרשתי ממנו להעיד כי הלכתי בשליחותו. העיד. תבעתי ממנו את רובי הגזול והבטיח להשיבו לי אחריכך. בזאת תמה שליחותי לכפריגלעדי.

או חזר כאמיל וזכנס אל הבית והתחיל שוב בחיפוש, כביכול האוירה נעשתה מחושמלת יותר ויותר, וחשנו בזאת ברורות. אך ההחלטה הנחרצת היתה שלא לפתוח ביריות עד שיגעו בנו או בנשקנו לרעה. כאמיל וקציניו עלו, "לערוך חיפוש" בחדר העליון, ברגע זה קרא לי אחד הקצינים החוצה והחל טוען אלי בחרון מדומה. הצביע על האבנים שהצבנו על החלונות להיות לנו לאשנבייריה והחל מגלגל אותן למטה אגב חירופים וגידיפים. לא הספיק לסיים את דבריו ומפנים הבית נשמע רעש חזק, קמה מהומה ונשמעה יריה. זו היתה יריתו הראשונה של טרומפל-דור כשניסו לפרוק את הנשק מעל דבורה דרכלר. הערבים שנמצאו בחדר-האוכל החלו גמלטים מבור הלים החוצה ואני כפפתי גופי ככל שיכולתי ואצתי בכיוון הפוך פנימה. הערבים שילחו בי כ-6—7 יריות והקלעים נתקעו בקיר שמול הדלת. גושי טיח הגונים נקרעו מהקיר וסימנו מקום הפגיעות. רק מקרה הוא, כמובן, שיצאתי שלם. אחרי היריה הראשונה והפקודה לירות פתחנו באש חזקה, הברחנו את הערבים מן הבית, ואילצנו אותם לבקש לעצמם מסתור מאחורי מחסות.

הערבים התרחקו מן הבית ובהסתרתם מאחורי הסלעים פתחו עלינו באש רצופה. האש מצדנו ומצדם התחזקה עד מאוד. קולו של טרומפלדור לא נשמע עוד. הקשר בין חלקי הבית היה כרוך בסכנה רבה ולא ידענו בדיוק את אשר קרה לו אך הבינונו שנפצע. פנחס שניאורסון קיבל על עצמו את הפיקוד ושמענו את קולו הצלול והחזק: "חברה, לשמור על הכדורים". הוראה זו קוימה, בדרך כלל, במשך היום. ואילו הערבים — התוקפים — בזכו תחמושתם ללא כל חשבון.

הקשר בין אנפי הבית, הימני והשמאלי נפסק. לאחר זמן מה חדרתי לחדר-האוכל שבו היה מקומי תקבוע ושימש חוליה מחברת בין אנפי הבית, אך האויבים שבחדר-העליה תקעו שני קני-רובים דרך החלונות הצפוניים שלו מבעד לרעפי חדר-האוכל

ויררו אל תוכו פנימה. לפתע קם רעש איום, החדר נתמלא אבק וטיח-הקירות החל מתקלף ונופל: כאמיל וחבריו הטילו שתי פצצות-יד מחדר העליה אל חדר-האוכל שבו נמצאתי אני וחברי. נמלטנו לחדרים הסמוכים, אחד מאתנו ימינה והשני שמאלה, ובדרך מקרה נפטרנו בשריטות קלות בלבד. המשא ומתן עם כאמיל וחבריו — חלקו דיבורים וחרפות וחלקו יריות — על עויבת החצר נמשך כשעה ומחצה ואנו טרם ידענו על ההרג שעוללו בחדר העליון בפצצות-יד ויריות. רק לאחר שיצאו את הבית והחצר, התגנב אחד החברים למעלה ושם ראת את תמונת-האימים של ארבעה הרוגים ופצוע קשה (יצחק קנבסקי הוא קנב). אחרי צאת כאמיל וחבריו נתחדשו היריות ביתר עוז. הערבים ניסו פעמים מספר להסתער על הבית והחצר מצדדים שונים בקריאות פראיות, "עליהם" ונסוגו מדי פעם בלחץ אשנו החזקה. הקשר עם המגינים שבאנפי החצר, באורוה וברפת, הוקם מחדש, אך הורגש מחסור בכדורים. פרצנו את קיר המחסן שמתחת לחדר-העליה. כאן נמצא מלאי הגון של תחמושת. חילקנו את התחמושת למגינים והיה בכך עידוד רב לכולנו. היריות נמשכו עד חושך.

מלמעלה — מחדר העליה — שמענו את קנבסקי הפצוע גונח וקורא לעזרה. פרצנו חור גדול ברצפת החדר העליון והורדנוהו מבעד לפירצה. כן הקימונו מתרס ליד השער הדרומי שנפרץ על ידי כאמיל ואנשיו בהמלטם מן החצר.

עם חושך פסקו היריות והשתרר שקט.

לרובם המכריע של מגיני תלחי (ולי בתוכם) היה זה יום הקרב הראשון בחייהם — מכל מקום קרב בממדים אלה. הרעש היה גדול ויש שמטחי יריות הרובים והד התפוצצות הפצצות החרישו אנשים. אף על פי כן שררה בדרך כלל רוח טובה בקרב המגינים ויש שאפילו היינו מחליפים הלצות — ביחוד לאחר שנפטרנו סוף-סוף מהאויב שבבית, וכאמיל וקציניו עזבו את החצר, מבלי שידענו, כאמור, את אשר צוללו בחדר העליון.

רק הדאגה לפצועים וביניהם לטרומפלדור, האנוש, הטרידה. העזרה הרפואית שהיה בידינו להגיש היתה בלתי מספקת לחלוטין. בשעות הקרב חסרנו רופא. את תפקיד החובש מילא זאב כצנלסון, באותם הימים חבר קבוצת כנרת. הכשרתו בהגשת עזרה ראשונה היתה דלה וצידודו הרפואי עוד דל ממנה.

פנחס שניאורסון שלט בעצביו שליטה מוחלטת ופיקודו היה יעיל עד מאוד. הפעם נתגלה במלוא כוחו.

בין כל המגינים זוכר אני רק מקרה אחד שבו איבד אדם את עשתונותיו וחושיו, ומעשה שטן — דוקא חייל מהמשוחררים. עמדתו היתה ליד הקיר הצפוני. הוא נפגע כנראה בהלם: נתישב על הרצפה כשגבו אל הקיר ורגליו ממושקות וכל גסיונותיו לעוררו ולעודדו לא תרעילו. הוא פלבל לעומתנו בעיניו הלטושות, פיו פעור לחצאין, מבע פניו שונה ולא קלט כנראה דבר. לאחר שנואשנו מהשיב את רוחו הנחטו לו. במידה שזכרוני לא יטעני אני הוא שירשתי את רובהו האנגלי וחגורת כדוריו — לאחר שרובי הגרמני החביב עלי נשדד, כמסופר, בדרך מכפר-גלעדי. מאז התחלתי משתמש אך ברובה אנגלי ולימים, משנעשיתי רגיל בו, התחלתי מגלה בו כפעם בפעם את מעלותיו הגדולות.

הבחורים והבחורות ברובם המכריע גילו אומץ וזימה ונענו מתוך נכונות גמורה לכל פקודה ותביעה. כשהקרב היה בעיצומו נתגלה מחסור במים בבית והתחלנו טובלים (כרגיל בשעת קרב) מצמא. לא אשכח איך בעצם ברד-היריות, זחלה יהודית אדלר הצעירה החוצה, מבלי שנתבקשה לכך, אל בריכת הבטון הקטנה שמצפון (שדרכה זרמה אמת-מים) והכניסה הביתה דלי מים. כל העוקבים אחרי מעשה הנערה עצרו נשימתם. אך היא עשתה את שלה בנחת — כעשולת מעשה רגיל — כשתיוך הנעורים המשובה על פניה. היא חזרה הביתה בריאה ושלמה וספגה נזיפות-חיבה מכל הבחורים.

יא.

אחזור להמשך הסיפור. עם ערב החל טרומפלדור תובע בכל תוקף בשלושה אנשים יפרצו לכפר-גלעדי ויהימה על מנת להבהיל את הרופא שמושבו היה במטולה. יתכן שקיווה כי הרופא יצליח עוד להציל את חייו; אין ספק שידע כי מצבו אנוש. שלושה חברים התנדבו מיד, לבשו פהים והחלו מזויז-נים (כל חבר — ברובה ואקדח) ומתכוננים ליציאה. כשהתמהמהו קמעה, צעק טרומפלדור לעבר שניאורר סון: „תגרש כבר את הבשי-בוזקים לעזאזל“. השלושה מיהרו לצאת. סוף-סוף הגיעה קבוצה ממגיני כפר-גלעדי ומטולה וביניהם גם ד"ר גרי. הוא בדק מיד את טרומפלדור ונופח שמצבו נואש. אף על פי כן זרו את העברתו והעברת קבנבסקי הפצוע קשה ויתר הפצועים למטולה, כדי שיוכל לטפל בהם כראוי. בינתיים הוחלט להיסוג מתלחי ולהתרכז בכפר-

גלעדי ומטולה בלבד. הכוחות לא הספיקו להתזקק בשלוש נקודות נוכח התקפות מוסיפות והולכות. הוחלט להעלות באש את תלחי והוטל על קבוצת מגינים לבצע זאת.

הייתי בקבוצת ההבטחה שהוטל עליה ללוות ולהבטיח את טרומפלדור הפצוע בדרכו לכפר-גלעדי. חברים נשארו על גבי מיטה מתקפלת. טרומפלדור היה שקט מאוד ובמלוא הכרתו אם כי כבר חלוש. שאלתי את ד"ר גרי אם יש תקווה לחייו. הרופא המומחה והיקר הניע ראשו בהיסוס רב ובעצב עמוק. התחלנו עולים במדרון העולה מתלחי לכפר-גלעדי. רחקתי מנושאי הפצועים לזמן-מה מזרחה כדי להבטיח את השיירה העצובה המתנהלת בדומית-הלילה. כשחזרתי וקרבתני אל נושאי הפצוע הודי-עוני שטרומפלדור הוציא את נשמתו. החברים שהיו לידו מסרו לי כי דבריו האחרונים היו: „אין דבר, טוב למות בעד ארצנו“.

אותו רגע לא זועזעתי. ולא ברור לי אם משום שהייתי נכון לכך וחיסנתי עצמי בהכרה, או מחמת ההתעוררות של סערת-קרב ראשונה, אם בשל טמטום של עיפות שהשתלט עלי או מסיבות אחרות. הגענו לכפר-גלעדי עיפים עד מות ושם לא הרחק מהבית — צפונית-מזרחית ממנו — נכרו שני קברים. אחד לארבעת המגינים (יוסף טרומפלדור, בנימין מוגטר ושני המתנדבים מאמריקה זאב שרף ויעקב טוקר) ואחד לשתי המגינות (דבורה דרכלר ושרה ציזיק). אני זוכר בבהירות את אברהם הרצפלד טורח בקבורה.

אותו לילה לא הוטל עלי כל תפקיד. אף כוחותי אפסו. רבצתי אי שם, נתכרבלתי בשמיכה ואף כסיתי בה את ראשי ותרדמה עמוקה נפלה עלי לאחר היום הגדוש.

יב.

למחרת התעודדתי. טיפלנו בקדחתנות בביצור כפר-גלעדי כי ציפינו שעה שעה להתחדשות ההת-קפות. אך היופ עבר ולא קרה דבר. נראה כי גם אויבינו היו זקוקים להפוגה לאחר הקזת הדם ההגר-נה שגרמנו להם. בערב נתקיימה בכפר-גלעדי אספה סוערת למדי. חלק מהאנשים נואש מאפשרות של עמידה ולא ראה טעם בהתמודדות נוספת מול כוחות עדיפים פי כמה. אחרי קרב תלחי ונסיגתנו משם, ולאחר שמקרב הערבים נפלו בקרב עשרות רבות ורבים נפצעו, — ברור היה שיעלו עלינו במלוא כוחותיהם ואולי גם ישתמשו בתותחים כדי להרעיש את עמדותינו. — וכיצד נוכל לעמוד נגד תותחים?

הסתמכו על אימרתו של טרומפלדור שאמר — כך מסרו — כי בפני תותחים נאלץ להיסוג. אך חלק הגון היה נגד עויבה ובעד עמידה עד הסוף, ואני הייתי בכל לבי אתם. בשעת הדין חשתי בחריפות בתסרונו של טרומפלדור. סבורני שלא אני היחיד שהעליתי על לבי אותה שעה: אילו היה טרומפלדור אתנו בשעת הדין הזה. הרצל נסה — כדרכו — לפשר, אך ללא הצלחה — כמוכן. ואין צריך לומר שנשאר עם הנשואים.

הנהגה אפיוודה קומית-אופינית מאותה אסיפה. אני לא זכרתיך אך סיפר לי אותה אחד המשתתפים — חייל משוחרר מהגדוד האמריקאי (לי"ט). הלה דעתו היתה שיש להיסוג ופנה לאספה להסביר דעתו: כמה מאנשי הגדודים, שלא הבינו עברית, תבעו מהמדבר לדבר אידיש. אך אני התקוממתי ותבעתי בכל תוקף שידבר עברית: "אדם יהודע עברית חייב לדבר בארץ רק עברית". עוד באותו לילה עזב חלק מאלה שהחליטו לעזוב ויצאו למטולה בדרכם לצידון. הם נטלו על עצמם להוביל אתם גם את הפצועים.

עשינו בלילה את כל ההכנות להתגוננות נמרצת. זוכרני שנשלחתי בלילה בתוך משמר מזוין ללוות את חברי כפר גלעדי שירדו למעין רואחינה כדי להצטייד במים ליום מחר. החברות אפו להם. החברים הוסיפו לעסוק בקדחתנות בביצור הבית והעמד דות שליד הבית.

עם בוקר נראו סימנים מובהקים של התקהלות עצומה במזרח. על הרי הגולן הועלו משואות שהועזי קו את הערבים לקרב. זוכרני שמצב הרוח בקרב המגינים היה טוב. פה ושם נשמעה גם שירה. מצב הכלכלה היה ברע ולמגינים חולק לחם-תירס — כי קמח חיטה לא היה עוד בנמצא.

לפתע נשמעו מצד מזרח שני קולות-נפץ חזקים שחלק מהחברים דימו כי הם יריות תותח. לא היה כל סימן של בהלה אך באוירה הורגש שהכף מת-חילה גוטה לצד התובעים נסיגה מיידית. בקרבת מקום לעמדת נערכה התייעצות בהולה של מאפדי המקום. הרוב נטה לעויבה מיידית וביניהם המפקד גד ויגדר רוב, איש "השומר" המפופח. הזהיר ושבע-הנסיגה. המעוט עוד התנגד. הייתי מצעירי המגינים ואף-על-פי-כן העזתי וצרפתי את תביעתי הנמרצת לדור-שים להוסיף ולעמוד. בין נימוקי המתנגדים לעויבה היה גם הנימוק ההגיגני, שאפילו יוחלט על נסיגה, יש להחזיק, מכל מקום, מעמד משך היום ולצאת את המקום רק עם חושך; הן קרוב לודאי שהמתנפלים ינתקו בפנינו את דרך הנסיגה ומכל מקום יגלונו

כשאנו עולים על ההרים הקרחים מערבה בדרך אל ידידינו המטואלים. אך החלטת הנסיגה כבר נחרצה. העמסנו עלינו כל הנשק שיכולנו להעמיס והשאר קלקלנו או פרקנו. לא היתה כל אפשרות להציל משהו מהרכוש ותששנו להעלות הבית באש מחשש שהערבים יראו בכך סימן נסיגה, ויזדרזו "לחתוך" לנו את דרכנו מערבה.

עזבנו אישוא את המקום, ירדנו לואדי מערבה והתחלנו עולים ומטפסים במדרון הזקוף של הרי גפתלי. היתה זו החלטתנו הנחרצת, למקרה התנגד שות. למכור את חייו ביוקר, ובשום פנים לא לפול בשבי חיים; כל אחד הפריש מספר כדורים לעצמו כדי להתאבד, אם לא תהיה ברירה.

אך הנהגת המערכה מצד הערבים היתה כה פריי מיטיבית שאפילו לא ניסו לנתק את דרך-נסיגתנו. הגענו בשלום אל פסגת ההרים ומשם לעדייסה והלאה לטיבה — מקום ארמונו של כאמיל בק (להבדיל מכאמיל אפנדי), מנהיג המטואלים. כאן הסבירו לנו פנים והאכילונו לשובע לפי כל מנהגי הכנסת האורח חים הערבית. בינתים הגיעו גם החברים ממטולה שהודענו להם על-ידי שליח על נסיגתנו.

עוד שמורות בלבי בבהירות שעות צפית-החרדה לבואם של חברינו אלה. כבר היינו מוכנים לצאת מזוינים לקראתם כשראינו את שורת-העורף המת-ארכת של אנשי מטולה. משרכת דרכה אלינו בשביל ההררי המתפתל. עם הצטרפם אלינו שבה רוחנו.

בשבתנו אל הסעודה הפקדנו את הנשק בידי מארחינו וזוכרני עד מה לא הייתי שקט אם יחזור לנו בשלמות. אך הותיקים, אנשי "השומר", בטחו בידידותם של המטואלים ואכן צדקו באמונם: לפני צאתנו לדרך הוחזר לנו נשקנו כולו.

הבק ומקורביו לא האמינו למראה עיניהם כראו-תם מה היה המחנה שהגן במשך חדשים על נקודות הצפון. השמועות הדמיוניות שפשטו בקרב הערבים הפריזו הרבה בכוחנו לעומת מה שהיה במציאות. רוחו אגדות על מאות לוחמים יהודים — מצוידים כדבעי — העומדים במערכה. והנה גוכחו מארחינו כי מנינו בסך-הכל כתשעים איש ואשה, וכמספר הזה רובים.

לאחר הארוחה הדשנה — "לחמה באל-רו" (בשר באורו בשפע שמן ותבלין) כשמארחינו ומשרתיהם ונערי-משרתיהם עומדים עלינו לשמשנו, הכל כדת וכדין — נחנו כמה שעות ובחשכת הלילה פנינו על רכסי הרי-גפתלי דרומה. המטואלים השיאלו לנו מספר פרדות-משא עבור החלשים, הצידה והחפצים המעטים אשר אתנו.

„לואיסגנים“ וכעשרים רובים ותחמושת. הוא קיווה להגיע לעזרתנו אך גם הוא אחר את המועד. בראש פנה בישרנו לו את הבשורה הרעה של הנסיגה מנקר דות הצפון וסיפרנו על הקרבות בהם עמדנו בימים האחרונים ועל נפילת טרומפלדור וחבריו. מי יודע, עלה אז על לבי: אילו היה אליהו וחבריו מגיעים למועד עם הציוד שבידיהם אולי לא היו הנקודות געזבות.

— — — ירדנו יחד (עם א. ג.) בעגלה מראש פנה לכנרת. הכביש עדיין לא היה מופת. העגלה נידרדרה על כביש רעוע במשך שעות רבות. אליהו חקר ודרש לפרטי הקורות של יום תל-חי ועזיבתה. במדה שאני זוכר, היתה השיחה הזאת — כריתת הברית החברית בינינו*.

„לאחר שחזרתי מהצפון לכנרת — נהפך עלי לבי, והייתי לאדם אחר; מעין תבלול שטטה, כביכול, מקודם את עיני הוסר. התחלתי רואה את מציאותנו בארץ ראייה חדשה: בהירה, חריפה חדה ואכזרית. מאז התחילה עבודתי הרצופה בהגנה**.“

אדר תשי"ב קבוצת כנרת.

* מ„חביון עוז“ — על אליהו בהגנה ע' 33.
** מרשימתי על אהרן שר — בדפסה לראשונה ב„דבר“ מי"ט שבט תשי"ב.

כל הלילה צעדנו בשביל שעל ראשי ההרים; איש, איש רובהו על כתפו; הלילה היה מעונן וחשוך וכפעם בפעם ירד עלינו גשם — גשם לילי וגלילי — ונרטבנו. הורגשה התפרקות השיירה נמתחה עד מאד. הרובים ותרמילי התחמושת „תתכו“ את הכת פים. המשמעת רפתה. וכמו בכל שעת התפרקות החלו מתגלות המידות המגוננות שבבני-אדם. נתגלו בעלי-מרפקים (ולאו דוקא מאנשי-השורה) שהתפרצו לרכב על הבהמות המעטות, אם כי היו חלשים מהם ועיפים מהם שהיו זקוקים יותר להנפש מההליכה המיגיעת. מדת הנכונות לעזור לזולת רפתה.

עם בוקר הגענו אל מול מלאחה וירדנו מההר במורד התלול. חששנו להתקל בצבא או במטרה הבריטיים ולהחרמת נשקנו היקר. עטפנו, איפוא, את הנשק — חבילות חבילות בשמיכות וכך הובא בשלום לאילת.

כשהגענו עיפים לאילת בבוקרו של י"ד אדר תר"פ מצאנו שם קבוצת חברים מתכוננים לעלות לעזרה ואת המשלחת של הועד הזמני וועד-הצירים מתכוננת לעלות ל„מעלה“, „לבדוק את המצב“ וצרכי ההתגוננות. אולם הם אחרו את המועד.

— — — „כשהגעתי מאילת לראש-פנה פגשתי שם את אליהו גולומב כשהוא מתכונן לעלות לעזרתנו בראש קבוצת חברים-חייילים המצוידת בשני

„צריכים אנו להרחיב את גבולי שמירתנו, להוציאה מארבעת קירות הפית על פני כל השדה מסביב. — — —“

„לא צבא כובש החי על חרבו נרוש לנו לשמירת עמדותינו עד תום הימים הרעים-כי אם מחנה עובדים, שידעו, אמןם, להתזיק גם בשלח...“

„כעת בא צבא, מחר הוא הולך, רע זמר לנו כל זמן שאנו סומכים על כחות אחרים...“

„למצב הקשה והמסכן של הגליל יש רק תשובה אחת: — להגדיל תבן ומיד את הישוב בצפון בעבודה ובשמירה.“

(מדברי אהרן שר בשנת תר"ף)

ארגון ההגנה ותכנון ההתיישבות

1. ההכרה, כי תפקיד ההתיישבות ותפקיד ההגנה בתהליך הכיבוש הציוני של הארץ משולבים זה אל זה ולא במעט אף תלויים זה בזה. נשתרשה אצלנו בחזקת מושכל ראשון — — —

יהא זה מחובתו של ארגון ההגנה להבטיח כל עליה חדשה על הקרקע. להגן על ישובים מרוחקים, מבודדים ונחשלים, ואחרון-אחרון — לפלס את הדרך להתיישבות רבתי, לשבור התנגדות שהתגלה בדרך זו, לתפוס אדמות-בור ולמסרן לידי מתישבים; — התיישבותנו אינה מטרה בפני עצמה בלבד. היא גם אמצעי לכיבוש מדיני של הארץ, ולכן, היא חייבת לחתור בעת ובעונה אחת להקמת ישובים עבריים הן בתוך המרכזים הפוליטיים והכלכליים של הארץ, בקרבתם או מטביבם, והן באותן הנקודות העוללות לשמש משלטים טופוגרפיים ועמדות-מפתח מבחינת השליטה הצבאית על הארץ והיכולת של הגנה יעילה עליה, ולו גם חשיבותן הכלכלית היתה פחותה, שכן הכיבוש הציוני של הארץ לא יהיה שלם ויציב, אלא אם כן תפעם את מדיניותנו ההתיישבותית בד בכד עם השאיפה לקליטת-עליה ולהרחבת הישוב העברי בכפר ובעיר גם הדרגה להבטיח להגנתנו את המרכזים האסטרטגיים-טקטיים של הארץ.

זאת כוננת המחקר הנמסר לידיכם: להצביע על כיווני-ההרחבה של ההתיישבות מנקודת-ראות ההגנה והשליטה על הארץ במובן הצבאי. מחקר זה מתעלם, כמובן, לחלוטין מחוקי-הקרקע (1940), וכן מהבעלות הנוכחית על האדמה, באשר כל תכנון ציוני מושתת על ההנחה של ביטול ההגבלות הללו, ובאשר העודדות היחידה של מחקר זה היא רק לכונן את התיכון ההתיישבותי ולהקנות לו מגמה הגנתית: — — —

2. ממבט ראשון על מפת ישובינו בולטים שלושה מרחבים גדולים, הפנויים לגמרי מהתיישבותנו — — — גם אזורים ההתיישבות העברית רחוקים עדיין מרציפות ומשלמות, ורבות בהם הפרצות ונקודות-החורפה; כמורכב רבה העזובה לאורך דרכי-התחבורה המקשרות אזורים עבריים והחוצות שטחים רחבים מהוסרי כל נקודת-אחיזה עברית. אי-לכך עומדים אנו בשדה-ההתיישבות בפני שני תפקידים עיקריים ומקבילים:

- א. ביטוס האזורים הקיימים.
- ב. חדירה למרחבים חדשים.

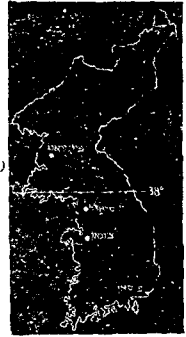
כבסיס-מוצא הן למפעל-הביטוס הן למפעל-החדירה תשמש ההתיישבות הקיימת, ואילו רשת הכבישים ועורקי-התחבורה האחרים יהיו את השלד, אמנם, מפעל-החדירה יכול להתנהל לא רק מהשרשרת העברית הציזונית המקיפה את המרחבים הפנויים-פנימה, אלא גם ע"י הקמת נקודות בודדות בתוך המרחבים הפנויים, אשר מהן תתחיל ההתפשטות כלפי השרשרת העברית הציזונית; מבחינת הביטוס באה בחשבון אף האפשרות השנייה.

הבדיקה שלנו העלתה את הצורך בהקמת — — — 243 נקודות-ישוב חדשות, וסמינה את מקומן במפת הארץ כאמור, לפי אבן-בוחן הגנתית גרידא. יחד עם הישובים הקיימים יגמה או הישוב העברי כ- 480 ישובים. בהם אמנם רק החצי בערך של מספר הישובים הערביים-הקיימים, אולם איתורם המתוכנן יבטיח לנו שליטה מלאה ואפשרות של הרחבת-גבולין בכל מרחבי-הארץ. בהשוואה לקצב ההתיישבות ולממדיה הנוכחיים יראה אולי המספר הנקוב לעיל — 243 ישובים חדשים! — כדמיוני, אבל לעומת תכניתנו המדינית לקראת השנים הראשונות שלאחר המלחמה אין מספר זה מופרז כלל ועיקר.

3. החלוקה לפי צורת-ההתיישבות מבחינה בין שני סוגים של ישובים: במרחבי-החדירה, באזורי-ספר, בנקודות-חורפה מן ההכרח הוא שצורת-ההתיישבות תהיה מרוכזת, היינו קבוצתית; צורת-ההתיישבות המפוזרת (מושבי-עובדים) באה בחשבון בעיקר באזורי-הביטוס. העליה לנקודות מסוימות במרחבי-החדירה תתכן אך בצורת "מחנות צבאיים" מצוידים וערוכים כדוגמת מפעלי "חומה ומגדל" במקומות אחרים הסמיך — בהתחלה ואף בקביעות — הקמת בנין בודד או מספר בנינים בלבד לשם תפיסת המקום והבטחתו. מספר המתישבים בישוב מרוכז במרכז החדירה — לפחות 100, וביניהם לפחות 75 מאומני-גשק; בישוב מפוזר באזור הביטוס — לפחות 50 מאומני-גשק. — — —

(—) ר. מ. א.

מתוך ארכיוני מערכת, ספר תולדות ההגנה.

ממערכות ורדן וסדאן -

אל מבצעי קוריאה

אליו לוחמיהם של שני הצבאות שבחזית קוריאה — יש בו כדי לבטא את אותה הת-

פתחות הדברים אשר ניתן לראותה במהלכה של כל מלחמה, בשלביה המולכים מן הראשית אל מבצעה המסיימים; התפתחות, אשר נתבלטה במיוחד במהלכן של שתי מלחמות העולם, וזו תמציתה: — מרידן חק עצום מפריד בין הלוחם למודדה — מלחמה לבין זה אשר הוטל ל"טבילת האש" זו הפעם הראשונה. אלא שכי כל שהמבצעים מתמשכים, כן הולך ומתקרב אהדי ערבים של היריבים. הרקבות הראשונים שבשתי מלחמות העולם, בהם התיצבו זה

למול זה יריבים שאינם למודי-מלחמה, היו מזכים ביתרון את הצבא בעל הכונה הטובה יותר. ודאי שאין לערער על מציאותה של תכונה זו אצל צבא-גרמניה משנת 1914, אשר מחץ את הצרפתים ליד שארלרווא ואת הרוסים ליד טננברג (מערכת שארלרווא — נצחון-התקפה גרמני, בסמוך לגבול בלגיה וצרפת בסוף אבגוסט 1914; מערכת טננברג — נצחון-הגנה גרמני במזרח פרוסיה, ג'כ בארץ תם הימים — המערכת). ולא אצל ה"רמאכט" משנת 1939, אשר בשבילו לא היתה פולין אלא בגדר

מזה כ-3 שנה, מאז נתעצבה החזית בקוריאה, התבלטו במלחמה שבחצי-האי שתי

תכונות, הנראות ודאי כמהפכניות למדי; על כל-פנים ודאי שתראנה כן לאלה אשר לפי מבצעה-המסיימים של מלחמה"ע ה"שניה, ניסו לשפוט מה צורה תהיה למלחמות העתיד.

עת מאורעות 1945 נראו לנו כשיא נצחוננו של הלוחם אשר פועלת למענו חרושת-המלחמה רבת העצמה ביותר — הרי המאורעות האחרונים בקוריאה מראים לנו לעומת זאת חיל-צבא אסייתי, המסתפק במינימום של ציוד, כשהוא מחזיק מעמד בפני עתיר-הציוד שבצבאות המערב, וזול-

המאמר הניתן להלן, מפרייטטו של הסופר הצרפתי הנווד בסוגיות צבא וחיל-אויב, קאמיל רודן, שתי פנים לו: בדיקת החזיונות האקטואליים, המתבלטים והולכים בחזית-הקרבות הנוכחית שבקוריאה, תוך ניסיון לרדת לעומק משמעותם — מזה; ומבט היסטורי כלפי העבר, לצורך ניתוח הלקח משתי מלחמות העולם, ושימוש בו, כבאמת-מידה מסוימת להערכת חזיונות-הקרוב האקטואליים ה"ל — מזה. שתי מגמותיו אלו גם יחד — ענין בהן; וטעם מספיק לעיון במאמר ע"י כל מפקד שומר מחשבה צבאית מתדעת. אמנם, כמה וכמה הגדרות שבמאמר — ניתן לחלוק עליהן; כי לצורך ההבלטה והליבון המכסימליים של ההנחות אשר קובע בעל המאמר, יש והוא נזקק להדגשת-יחד, העשויה לטעמי שיש כל-שהוא גורמים אחרים, החשובים אף הם. אולם, אף הטענות המופרזות-קמעה שבמאמר — יש בהן כדי לאלף ולעודד מחשבות.

"ורדן" ו"סדאן" — הם סמלים היסטוריים-צבאיים החרוטים על לוח-לבה של צרפת. ורדן, זו של 1916, כמוה כמסורת עמידה הירואית, נואשת, בסיסמה המנצחת: "עבור-לא-יעברו כאן". וסדאן — זו שכבר ב"1870 נתקשר שמה במזכרת הכניעה והשבי — הריהי עדות חזק, מאז 1940, להבקעת חזית-המגן ע"י אויב שהשכיל להדביר את צבא-המוולדת. אכן, במאמרו זה מנסה ק. רודן לעשות שתיים אלו גם סמלים של שיטות ביצור שונות (ולכאורה — מנוגדות) ושל טיפוסים מלחמתיים מגן שונים. כאמור, משמשות כאן לסירוגין ראיות מן העבר ודוגמאות הלקוחות מחזית-קוריאה של ימינו אלה, ואת לקחו מכון המחבר אל ימים אלה ואל ימי-יבואו.

מז. בעוד יקרנות-המחיר ביותר שבמערכות ביצוריי הקבע — החל ב"קרמלינו" וגמור ב"קוריגפריד" — הודברו ללא קושי רציני, הרי מערכת ביצוריי-שדה פשוטה עוצרת כיום את הטנקים, חיל התותחנים והאוויריה של צבא האומות-המאוחדות, אשר לרשותו סוגי תחמושת בכמויות אשר דומה כי הן בלתי-מוגבלות. האם אפשרי, לאור לקחן של שתי מלחמות העולם, לבאר מאורעות אלה, הנראים כפרדוקסליים? כוח-אדם וציוד: — שויון-הערך, במידה פחותה או יתרה, אשר הגיעו

בליעה גסה אחת. והרי אותה עליונות שבהכנה, היא המבארת את ההצלחות הפיניות בהתמודדות עם הצבא האדום בראשית החורף 1939-1940. אולם את ביאור הצלחותיו של ה"ורמאכט" שבאו לאחר מכן, ב-1940 וב-1941, ניתן למצוא, בפשטות, בעליונות הלוחם—אשר הפך, במשך מסעות-המלחמה הקודמים, ללמוד-קרב — על פני יריבו, אשר נתקל בפועל באש זו הפעם הראשונה; וזאת, מבלי שיהא צורך להעלות כאן את הטענה על הנחיתות-בחימוש — טענה, אשר אפשר היה, לפחות, לחלוק עליה, ואשר מכל מקום לא היתה לה החשיבות שמקובל ליחס לה*.

מערכת ורדן (1916/II-XII) היתה המפגן הבולט ביותר ליכולת עצירת-היריב אשר ללוחמים למודי-הקרב, שמפקדיהם גוזרים עליהם לעמוד ולא לסגת, ואפילו יהרגו במקומם — וכשבידי הפיקוד ישנה האפשרות למלא את מקום האבידות שבשורותיהם. במערכת ורדן הגיעו הלוחם הצרפתי והגרמני לידי שיויון-ערך; הם קנו לעצמם במידה שווה את ה"טכניקה" של לחימה; העליונות בארטילריה הכבדה היתה מלכתחילה לצבא הגרמני, היות ותכניית הייצור הצרפתי, אשר הוחל בהן בשלהי 1914, לא הגיעו אלא באמצע שנת 1916 לידי מתן תוצאות של-מש — בכמויות הגדולות; ואילו בשלהי המלחמה הגיע יחס זה שבין שני הצבאות לידי הפוכו. אולם השליטה על כמות רבה יותר — או פחותה — של ציוד-מלחמה כבד, אף כי השפיעה על אבידותיו של צד זה או צד אחר, לא היה בה בכל זאת כדי לשנות את מהותה של התוצאה. חיל-הצבא הצרפתי סירב, למכתחילה, לפנות את הדרך בפני יתרון עצמת-הציוד הגרמני. הוא קיבל על עצמו דין אבידות כבדות משל יריבו; ואילו חיל-הצבא הגרמני נרתע לבסוף מפני עצמת-הציוד של צבא הצרפתי — על מנת להעתיק את דגש מאמצו התוקפני, או ההגנתי, לעבר נקודות אחרות בחזית, אשר נראו כמבטיחות-שכר יותר.

משום מה התמוטט חיל-הצבא הצרפתי ליד סדאן? ** ההסבר הנפוץ ביותר כיום הנו זה, כי ע"י "זרם-גועש ממוכן", של דיביזיות-שריון וטייסות-

אוידיה גרמניות — נגרפו כאן יחידות צרפתיות החמושות בציוד שמוצאו משנת 1918. כן מוסיפים לצרף לכאן את השגיאה, אשר תולים בצוארי הפיקוד: שהפקיד את ההגנה על הנקודה החיונית שבת-זיתו בידי דיביזיות-מילואים, "דיביזיות מסדרה ב'", שבהן היו הן הגיסות והן סגל-הפיקוד מורכבים בחלקם הגדול מאנשי-עתודה — ובאותו זמן עצמו הטיל את הטובות שבדיביזיות שלו, אל תוך בלגיה, אף אחד מהסברים אלה אין לו על מה לסמוך. דיוביני-הפלוגתא השונים, שבאו בעקבות המלחמה, הוכיחו כי חיל-הצבא הצרפתי, אף אם לא היתה לצדו אוידיה שניתן היה להשוותה ל"לופט-ואפה" הגרמנית, הרי עמדו לרשותו טנקים באותו מספר כאשר ל"ורמאכט", והרי, בעצם, לא היה הכרחי בנסיונו, המאוחר יותר, של הצבא הסיני-הקוריאני — בשביל שנגלה את העובדה כי אין המתגונן חייב להיות דוקא בעל טנקים ומטוסים למען יעצור הסתערות טנקים ומטוסים. ההתנגדות אשר קיימה הבריגדה הצרפתית של גנרל קניג בעמדותיה שליד ביר-הכים במדבר-לוב, משך שבועות אחדים* בהד-

* למעשה — מהבוקר של 2 ביוני 1942 — ועד לשעות הלילה של 10-11 ב.ו. התקפות-שריון, כלפי עמדות-המגן שבמערך ביר-הכים, לא בוצעו כלל — כי לדברי רומל עצמו, "בשדות-מוקשים אלה, הזרועים מעווי-התגנף דות, לא היתה אפשרות כל הפעלה של שריונים" — והכוחות שהופעלו היו: רגלים, מהנדסי-שדה, אש מקלעים ומרגמות לרוב, הרעשה ארטילרית — בצירוף התקפות הכופות מן האויר (1300 "גיותות" ב"9 ימים), אכן, כנגד העדרם של מטוסים בתוך המתחם-המגן של ביר-הכים עצמה — שקול היה הסיכוי האוירי הרב, מטוחים לא כיכ גדולים, אשר הביאו, למשל, לידי כך שביום אחד הופלו מעל ביר-הכים, ע"י חיליה-האויר המלכותי, כמעט 40 ממפציצי-הציליה הגרמניים אשר תקפו... מצבם של הצרפתים, מגיניה האמיצים של ביר-הכים, היה כמובן קשה מזה של הכוחות שבחזית צרפת בשעתם, כיון שבעמדתם המבודדת שבמדבר לוב הם היו מכוונים כיתור שלם; עם זאת אין לשכוח כי בסמוך להם פעלו כוחות בריטיים משוריינים וממונעים גדולים מאוד — ולעבר האלה, לבסוף, פרץ לעצמו דרך עיקרו של חיל-המצב רב-הגבורה, אכן, ברור הוא, כי ה"סוד לפרשת-ההגנה בלתי-שיכחה זו היה הביצור השיטתי העצום שהושקע במקום (נוסף על מצודת-המרכי, ומבנים אחרים, אף ומאטים מוצבי-קרב, לחיל-הרגלים ולכלי-הנשק הכבדים) — והמיקוש רחב-ההיקף והצפוף, שנערך, "ביד-נדיבה"; וכן שפע כלי-הזין הבינוניים והכבדים (אבטומטיים, תחלילי-מסלול או ג.ט.) ומלאי-התחמושת המפיע, מובן, כי בלי הרוח-הנכונה — לא היה גם באלה, לבדם, כדי מתן כוח-מידה במבחן פיסי ונפשי כה חמור.

יצויני, דרך-ראג, כי אף סיכום נסיונות-קוריאנה, על פני שתי שנות-המלחמה, אינו מעיד כלל על כך כי אחד משני הצדדים יוכל, או יהיה מוכן, לותר לאורך-ימים על מציאות כוח-אויר משלו; והערכותיהם של מפקדי-האויר האמריקאיים לעצמתו של "הצפוף" באויר הנו מאלף פות מאוד. בעצם, ניתן לומר זאת גם על כוחות-השריון — על כל פנים, בתורת עתודה, המוכנה, לעת מצוא; ומקדם, על כן, לאסיק מסקנות כוללות ופסקניות-מדוי-

* הביטוי "למוד-קרב" (או "למוד-מלחמה") בא כאן לתרגם את המושג הצרפתי "Aguerrri" ("מי שכבר הורגל במלחמה"), או את המושג הרוסי של Обстреленный ("מי שכבר היה תחת אש").

** כאן, כבמקומות אחרים במאמר זה, כונת המחבר הנה לא לכניעתו של צבא-צרפת וקיסר-צרפת ליד סדאן, בתחילת 1870 — כי אם לפריצה העמוקה שהובקעה ע"י ההסתערות הגרמנית במערך-המגן הצרפתי על הנחר מן (מאט), בסמוך לסדאן, במחצית מאי 1940.

של הצבא האדום בטנקים. כבר היה לו אותו טנק "T 34", אשר זכה להצטיינות עם ראשית מבצעי קוריאה ואשר נחשב, עד היום הזה, כאחד הטובים שבעולם. הארמיה המשווינת של פון קליסט, אשר היתה את ה"חדד" הקדומני של קבוצת הארמיות הדרומית, שבפיקודו של פון רונדשטדט, לא מנתה אלא 600 טנקים בלבד. ואילו קבוצת הארמיות של בודיוני, אשר עמדה לעומתה — היו לרשותה 2600 טנקים*.) גם בשטח האוויריה, היתה העליונות המסיפרית (אם לא האיכותית) — לבריית המועצות.

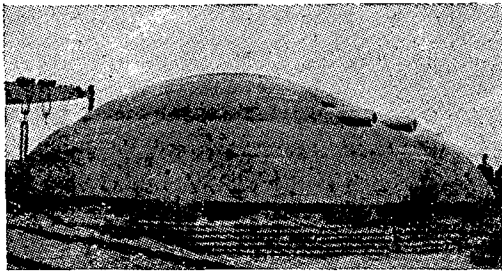
מפלותיו של הצבא האדום, בראשיתו של מסע המלחמה, היו מפלותיו של צבא אשר רק כמה מהדיביזיות שלו השתתפו, שנתים לפני כן (ביתר דיוק — שנה ושלושה חדשים — המ. ע. ר.), במסע המלחמה בפיןלנד — בו בזמן שה"ורמאכט" נעזר מ"שיעורי ההתאמנות" שהיו לו, במהלך שלושת מסעי המלחמה שעשה בפולין, במערב ובבלקנים, ואילו הצלחותיו של הצבא האדום לפני מוסקבה — לאחר שכבר הפסיד טנקים ומטוסים לרבבות, שאבדו לו מאז ראשית מסע המלחמה — היו הצלחותיו של צבא שהפך למודקרות ע"י כשלונות הפתיחה שלו. אנו נניח עתה לשאלה (אשר אמנם אינה חסרה ענין) מי בעצם, — האם הגייסות, או הפיקוד — הנו המפיק את מיטב התועלת מתהליך זה של ההרגלה בקרב; הנטיה המתעוררת היא להצביע דוקא על השני שבהם. ודאי שהלוחם של סדאן נתערער בפני הפצצות מן האויר אשר לא היו אדירות ביותר, לעומת ההרעשות שבפניהן החזיק מעמד הלוחם של ורדן. אולם עיקר העוקץ במנת "מזל-הביש" שנפלה בחלקו של גנרל גמלאן במערכת סדאן 1940, היה זה שהיא עדיין לא הספיקה או להפסיד, באיוו "מערכת שארל-רוא"*, את אותם חמש מאות אלף האיש אשר קרבנם הקודם הוא שהורה לג'ופר ב"1914 כיצד אפשר יהיה אח"כ להתאושש במערכה שעל גהר המארגנה — ולהחזיק מעמד ליד ורדן. לא יעלה על דעת איש להוכיח על כך את המנצח על המארגנה; ובעוד לו הספיקו חודש אחד של נסיונות חמורים ור"500 אלף איש — היו זקוקים הרוסים, בשנת 1941, ל-4 חודשים

* אכן, יש לציין כי רק מיעוטם של אלה היו "T 34" או הטנקים הכבדים "K.B." (קלים וזרושילוב); ואילו רובם לא הגיע ליד רמת הטנק הגרמני "סימן 4". * שארלרוא — עיר בדרום בלגיה התיכונה, סמוך לגבול צרפת. מקום התנגשויות הדמים (אבנוסט 1914) בין האגף הימני של צבא גרמניה, המתקדם במהירות דרך בלגיה, לבין הכוחות הצרפתיים אשר ניסו להוות חזית על פני הגבול הצרפתי ובתוך בלגיה עצמה. מאז ההכרעה השלילית בסביבת שארלרוא, לא חזל הצבא הצרפתי מל- סגת — עד הגיעו, בסוף השבוע הראשון בספטמבר, אל גדות הנהר מרנה. — המ. ע. ר.

פה — בלי טנקים ומטוסים, עם אותו חימוש עצמו כבשנת 1940 — את הסתערויות החוזרות הנשנות של דיביזיות-השריון והאוויריה האיטלקיות-הגרמניות שבלוב — היא ששימשה מפגן לכך כבר החל מ"1942. רמת-האיכות הנחותה, אשר מיחסים אותה לדיביזיות שנמצאו בחזית סדאן, אין בה כדי מתן עילה להמתנות שם אשר תהיה טובה מן ההסבר הכלול בטענה על נחיתותן-בחימוש. האם ניתן כלל לשער כי אותן מאה הדיביזיות אשר היטלר הטילן להסתערות על פני חזית-המערב לא כללו בתוכם מן היחידות החדשות, שהוקמו לא מזמן, ואשר לא היה להן היתרון של התאמנות, מבעוד זמני שלום, בניהולם של קצינים, אנשי-המקצוע הצבאי, בתוך הקסרקטינים הגרמניים*? והדיביזיות הצרפתיות הוותיקות, אשר נחשבו על העידית שבצבא — האם הן, בפעולותיהן התוקפניות (ואח"כ — באלו ההגנות), שבבלגיה וליד דיונקארק, כלום נהגו הן באורח טוב יותר מאלו אשר נגרפו ליד סדאן**)? רק ביאור אחד, והוא בלבד, הולם את פרשת סדאן: כאן נמחץ צבא, אשר פיקודו החזיק אותו, במשך שמונה חדשים של "מלחמה-לא-מלחמה", מחוץ לכל מגע-קרב רציני — ע"י חיל-צבא אשר הספיק לקבל את "שיעור-ההתאמנות" של מסע פולין.

היתרון שבביאור זה הנו גם בכך, כי תוקפו יפה גם לגבי המאורעות בחזית-המזרח, אלה שהתרחשו שם ביוני 1941 ולאחר מכן, כשם שהנו יפה לגבי אלה שאירעו בחזית המערב ב"1940. כיום אי-אפשר כלל לטעון עוד טענת נחיתות (איכותית או מספרית)

* כאן אמנם מגלה המחבר נקודת-תורפה במבנה הנ"כ קחו: ידוע למדי, שבעקבות המחנה הגרמני הפורץ נעו אמנם דיביזיות לא-מעטות אשר רמת אימונן (והימושן) ספק אם עלו על אלו של דיביזיות-המילואים הצרפתיות; אולם ידוע שהות מזה, ובודאות של דיוק, כי את להב-החנית המבקיע, אשר מחץ במגיני קר-המאז ליד סדאן היו מיטב הדיביזיות המשוריינות (על רגימנטים הקלעים שבהן, מבשריו של "חיל-הרגלים המשורייני" והרגליות של הצבא הגרמני — ואילו האחרות עברו כבר דרך הפירצה שהוכנה ב"שילן מראש — המער. ** גם כאן נראה שהמחבר מגדיש את סאת רצון הוכחת טענתו, בהתעלמן מן העובדה הידועה כי לאחר ימי הפירצה הראשונים, מדרום לה (מעבר סדאן והלאה), נמצאו הדיביזיות הצרפתיות שבבלגיה במצב, הרגיש כל-כך, של צבא אשר "הוקף", ש"עורפו נתחשף" ועורקי-העורף שלו — נותקו. במצב של נסיגה כזו, לנוכח האנדרמטיה שהשתלטה בעורפו הישיר של הצבא לאורך חקו המעמיק-והולך של ההבקעה הגרמנית המשוריינת קשה למתוח הקבלות בין הדיביזיות המנותקות ככה לבין אלו שצריכות היו לקבל פני התקפה חזיתית. ליד סדאן, עם זאת השפיעה, כמובן, עובדת היותן "בלתי טבולות באש" השפעה רבה על כושר עמידתן-במבחן של הדיביזיות הצרפתיות — אלו ואלו. המ. ע. ר.

כפת-השריון של צריח-מסחוב לשני תותחים בני 24 ס"מ במבצר, ערב מלחמת העולם הראשונה

פרדוכסלי יותר מהצלחתם של ביצורי-השדה ליד ורדן — ומכשולן ביצורי-הקבע ליד סדאן. כיצד יכול היה לקרות שמערך-ביצורים מאורגן, אשר לגביו מצוי היה כל הזמן הדרוש כדי לחקור מראש את אורח המיקום הרצוי והתכליתי ביותר, ואשר נבנה בידי מומחים, בחמרים המתאימים לכך ביותר — כיצד נתגלה הוא כנחות לעומת מעשה „אילתור“, מניה-ביה, אשר בוצע בחפזון, באמצעים שנזדמנו אל היד?

ביאורו של הדבר ע"י טיבם של הגייסות שנלחמו ב־1916 וב־1940 אין בו יותר מאשר הארת בחינה אחת של השאלה בלבד. כי כשם שקורמאגינז איננו ביצור-הקבע היחיד אשר נפל בנופלים במהלך שתי מלחמות העולם, כן ורדן איננה הדוגמה היחידה למערכי ביצורי-השדה אשר עמדו בהתנגדותם עד הסוף. ליאג' ונאמיור (הבלגיות) ומופאג' (הצרפתית) נלכדו ב־1914 באותה קלות שבה נלכדו כל ה„קוים“ המבוצרים, ועד ל„קרזיגפריד“ (בלל*). בתקופת השנים מ־1939 עד 1945. ואילו העמדות אשר אמנם החזיקו מעמד — הרי היו אלו חפירות-הקלעים שעל הנהר איזאר (בקצה הפינה הדרום-מערבית של בלגיה, בגבול צרפת**), שליד מורטהום („האדם המת“ — גבעה מצפון-מערב לורדן, מרכז התנגד שויות-דמים עיקשות) או שבארץ-פלנדריה, מ־1914 ועד 1918 — וכן אלו של ביר-הכים — או המערות, שהותקנו לכך, של סטלינגרד וקאסינו, — ב־1942, 1943, 1944.

מתוך רצון להמלט מן הפרדוכסלי שבדבר, מת-עוררת הנטיה להצביע, בכל הזדמנות, על התערובת שנתערבבו אהרדי (בסוגיות ורדן וסדאן כאחד — המער.) ביצורי-הקבע בביצורי-השדה; להדגיש

* לדעת הגנ' בראדלי לא עלה הדבר בקלות. —
** הכתיב הוא Yser — למונע ערובי-פרשיות בנהר Isère, שבחבלי הדופינה והסאבייה — ובגבול צרפת ואיטליה — המער.

(למען הדיוק — למעלה 5-5 חדשים — המער.) ולכמה מיליונים של אבידות, כדי להגיע לתוצאה דומה.

משנהיה מוכנים לקבל ביאור זה למאורעות אשר צינו את שתי מלחמות-העולם — שוב לא יהיה קושי בהסברת אותם מאורעות אשר הפתיעונו בקוריאה. על שום-מה התמוטט צבא-הדרום בפני צבא-צפון אשר מלכתחילה לא עלה עליו מבחינה מספרית? בראש וראשונה — תודות לגרעין ותיקי-המלחמה הקוריאנים אצל הצפוניים, אשר ניתנה להם ההזדמנות לרכוש את „שיעורי-ההתאמנות“ שלהם במהלכה של מלחמת-האזרחים הסינית — ולא משום שרוסיה נהגה נדיבות-לב רבה יותר בהענקת טנקים לשלטון שבצפון-קוריאה, מכפי שעשה הנשיא טרומן לגבי צבאו של סינגמריי.

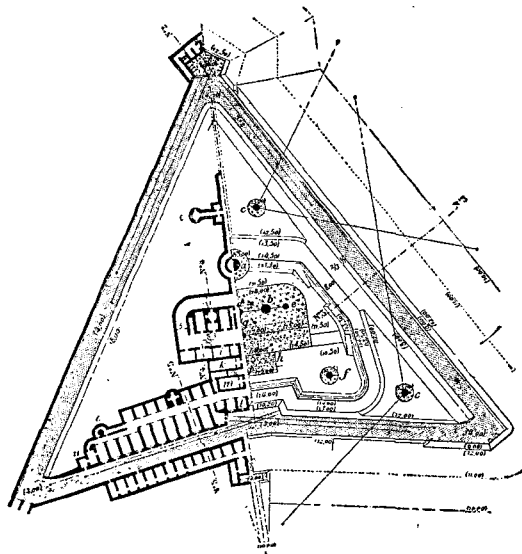
מדוע סבל הצבא האמריקאי, אשר הוטל כמה שבועות לאחר מכן למערכה, מספר כזה של כשלונות על אף עליונותו העצומה בארטילריה ובמטוסים — ואפילו בתקופה בה כבר הוחזר כלשהו השויון המספרי? לא קרה כן אלא משום שצבא זה היה זקוק למספר חדשים כדי ללמוד כיצד להלחם, וכדי שגדוד לא יהיה כולר-פליאה למראה העובדה שכותר — מאחר שסיורו הצטמצם כדי טיול בגייפ על פני דרך-הרים — ולא משום שהטנק „שרמן“ היה נחות לעומת „T 34“, או שטוח פעולתה של ה„בווקה“ היה בלתי-מספיק.

ומדוע מהוה היום הצבא הסיני-קוריאני, אחרי שכמה התקפות יקרות-מחיר, באביב 1951, הביאוהו מדי פעם בחזרה אל מערך-עמדות הנמצא במקצת מאחורי עמדות-המוצא שלו — מעין מחסום בפני צבאות האו"ם, שאין לעברו? כדבר הזה קרה משום שגם הוא עצמו היה זקוק לחדשים. מספר למען יוכל לסגל דרכי לחימתו אל יריב המצויד בטנקים ומטוסים בשפע.

אולם לאחר שחלו תהליכי-התקדמות אלה, מן הצד האחד ומן הצד שכנגד, מוצאים שני היריבים את עצמם מוצגים שוב זה מול זה במצב הדומה למצבם של לוחמי ורדן וסטאלינגרד בשעתם: — חסרי יכולת, אלה כאלה, להשיג את ההכרעה — עם ציוד ובלעדיו — מבלי אבידות כאלו בכוח-האדם, אשר תהינה, הפעם עכ"פ, חורגות ממידת-הענין אשר „עולם-המערב“ ו„עולם-המזרח“, כאחד, מיחסים אותה למלחמה שהנה מלחמה-משנית.

ביצור: —

לאור-המבט הראשון, אין לך דבר אשר ייראה

מצודה בלגית אופיינית, ממערכת הביצור על הנהר מאס, ערב מלחמת הראשונה. המצודה — „אחידה“: היא מצרפת בתוכה את סוללות השריון של התותחים ואת ה„קזמטים“ לחייר-הרגלים

אשר לאויב הראשי**). נפילתה, בסופו של דבר, של מצודה זו — אשר היה המבנה המבוצר היחיד שהגנו עליו הגנה אמיתית — אין בה כדי לגרוע כלל ממידת הדיוק שבכללה של תמונה זו. לעומת זאת, הרי „קורמאגיניו“ — ואפילו בחלקו ש„הומשך“, בשנים 1935 ל-1939, בין נהר המאז לים — היה טיפוס מובהק של ביצורייקבע. ההבדל

* לעומת זאת מענינת עדותו של מפקד הפלוגה הגרמנית (קפ. פון בראנדיס) אשר כבשה את מצודת דוראז מון — כי אף לאחר זאת, כבר ביום הרביעי של התקפת ההפתעה הגרמנית, „בכל השטח שבין דואמון לסויל ולטאזאן לא נראה חייל צרפתי“. האם יתכן כגן לדבר על „ביצוריישדה“ שעצרו את הגרמנים? גנ. מנגאן הצרפתי תיאר בשעתו, עד כמה חשופה מכל כוח היתה גורת-המזרח של מערך-ורדן — ומכאן גם המפתח להבנת מסיבות כיבושה של מצודת-דואמון. אין צורך לומר שהדברים נשתנו עד מאוד במהלך חדשי ההיאבקות. אלא, שגם כדאן יפה הכלל, כי אין זה מן הראוי לנסות להוכיח יותר מן הנדרש.

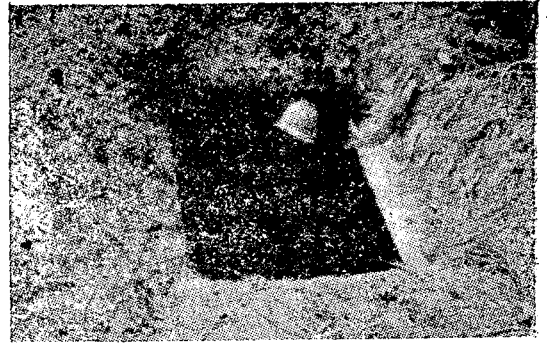
יתכן כי תהיה כאן במקומה ציטטה קצרה מסקירתו של הקפ' לידל הארט על מלחמת הראשונה: — „מלכתחילה נהגו הצרפתים בדרך אשר סייעה בידי תכניותיו של פון פאלקנהיין. הגם שענף-המודיעין שבמפי קדה-הראשית הצרפתית השמיע אזהרה מוקדמת בענין הכנות הגרמנים, היה ענף-המבצעים כה מלא-וגדוש בתכ-ניות-יהוא לדהתקפה עד אשר „אזניו לא שמעו“ את האזהרה. ועוד: נפילת מבצרים בלגיים ורוסיים בנקל — הביאה לידי הדעה, שהיתה נפוצה אז, כי המבצרים הנם דבר שנתישן; וגופר, בשכנוע את ממשלת צרפת להוריד את ורדן מעמד של מבצר, חשף אותה מתחתים וגייסות. במצודות לא השתמשו תחילה אלא כמבצרים בלבד; וקווי החפירות, אשר תפסו את מקומן, לא הלמו את תעודתם ומצב-הביצור שלהם היה בכל רע. ובכל זאת — הרי לאחר שמונה חדשי הרעשה, לא נפגעו המצודות...“

את התפקיד שמילאו מצודותיה של ורדן*, או את חולשתו של „קורהמשך“ אשר ל„קורמאגיניו“, — זה, שבין הנהר מאז והים. אולם, לרוע המזל, אי אפשר לבסס הנחה זו.

ורדן הגה המפגן המזהיר ביותר, בתקופה שבין 1914-1918, להצלחתם של ביצוריי-השדה. מצודותיה של ורדן שימשו כמחסני הציוד, כמבנים-בצורים שהכילו את נקודות-הפיקוד, — אולם כלל לא כמקור מות להצבתם של גורמיי-האש אשר לחיל הרגלים או לארטילריה. הדבר אשר עצר את לחץ-ההסתערות הגרמני היה: חפירות-הקלעים, שנבנו מחוץ למצודות; המקלעים, שהוצבו בשוחות-הפגזים; הכפרים, שהותאמו לכך (כגון פלארי, שסימנה את התחום האחרון להתקדמות הגרמנים) — באם רק ניתן לכנות בשם זה, של „כפר שהותאם לכך“, את אותם שרידי-המעט של חורבות-אבנים, אשר שיוו למוצב האמור גון שונה במקצת מזה של השדות הסמוכים. הדוגמה הנאה ביותר למהותה של ורדן — ניתן לגלותה ממעשה כיבושה של מצודת דואמון, ב-25 בפברואר 1916: הגרמנים הופתעו במצאם שם, בתור כלל מגיניה של המצודה, קצת למעלה מתריסר חיילים של ה„צבא הטריטוריאלי**), בלתי-מזוינים, שנשלחו לתפקידי עבודה באותה גזרה — ובחרו במקום זה כממשכן לעצמם, על מנת לבשל בו את מזונם. דבר זה לא מנע אמנם את הנסיך יורש-העצר הגרמני***) להודיע למחרת היום, בהודעת נצחון מיוחדת, כי גייסותיו זה אך לכדו „את האבך הראשה הצפון-מזרחית של המבצר רב-העצמה ביותר

* המלה „מצודה“ נקוטה כאן כציון ל„פורט“ — במובן של אותה צורת ביצוריי-קבע אשר נתקבלה, במקום המבצרים מימים עברו, בתקופת עשרות השנים אשר קדמה למלחמת-העולם הראשונה. גם צורת ביצור זו התרכזה, בעיקרה, מסביב לערים; אלא שבשים לב לטוחם, ולכותם ההרסני, של כלי-הארטילריה החדשים יותר — באה, במקום גורת-החומה העירונית מניאז, מערכת מצודות — נפרדות זו מזו, ברוחים של קילומטרים מועטים, שהוקמו במרחק ניכר יחסית מן העיר עצמה, ולרוב — פחות או יותר בצורת מעגל, כל מצודה כזאת, אשר נבנתה אבן ובטון מוצקים, היתה נחונה בחלקה הגיבך בתוך האומה, אולם עם זאת נמצאו רוב סוללותיה במבני-מגן שעל פני הקרקע, וכן החל או השימוש ב„כי-פות“-שריון מעל לעמדות התותחים. לרוב כוונו המצודות לשליטה על מסילות-ברזל, כבישים, נהרות וכיבוז, המהיר וים עורקיי-גישה אל המערך-המגן או עורקיי-הנועה איס-טרטגיים אשר הוטל על אותו מערך לחלוש עליהם. ** „הצבא הטריטוריאלי“ בצרפת לא היה דומה לזה שבאנגליה (המתנדבה-המיליציוני) — כי אם היו אלה, פשוט, בני הגיל הגבוה — המוגבלים-ביכולת הפיסית והלוחמת — בצבא המגוס; ואנשיו היוו יחידות ודיביזיות בפני עצמן, אך לעתים קרובות הופעלו בתפקידי עבודה, חפירת עמדות, החזקת כבישים בחזית וכיו"ב. *** אשר נחשב למצביאה של הארמיה החמישית, ואח"כ גם של כל קבוצת-הארמיות הגרמנית שפעלה בחזית ורדן.

חבת „בונקר“ זו, במדרון קדמי הובטחה כיאות; פגזים שהתפוצצו ממש לידה, גרמו לה נזק מועט בלבד.

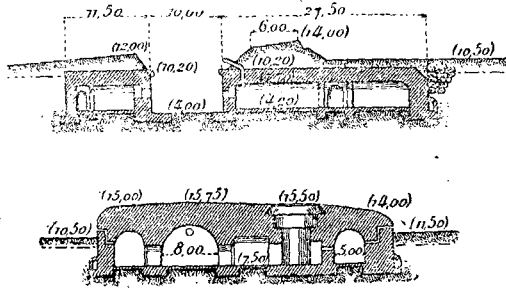
האשנב של עמדת טרנגמה במדרון האחורי כ־25 רגל מן הרכס, הנפתח מחפירה מכווטה טחפה.

שנים עוררה את רגשי ההתפעלות של האורחים המבקרים ב„קו“.

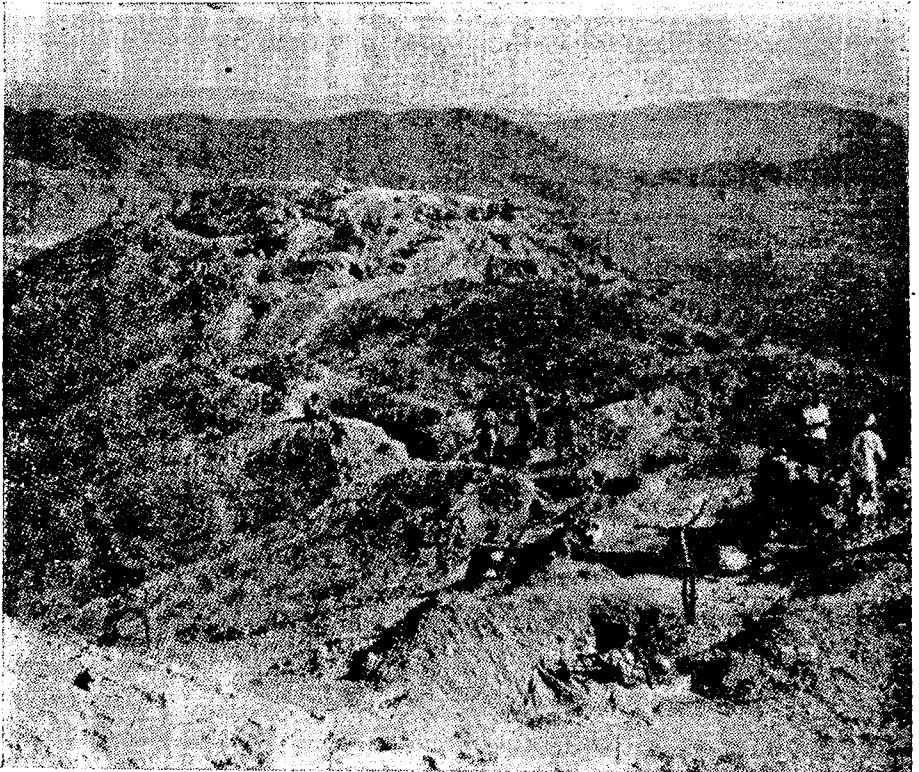
ב־15 במאי 1940 החליט הפיקוד הגרמני ללכוד את המצודה על מנת שניתן יהיה להחזיק החזקה איתה ובוטחת יותר ב„כתף“ המזרחית של גורת־ההבקעה שליד סדאן — וכפי שמתקבל מאוד על הדעת, גם על מנת לזכות בהישג רב־רושם על ידי כיבוש המזח המערבי הלזה של „קור־מאגינז“ האמתי. המשימה הופקדה בידי דיביזיית־הרגלים ה־71 עם הארטילריה־הדיביזיונית שלה ובסיועם של הוביצ־רים כבדים. בני הקוטר של 210 מ״מ, מארטילרית־הקורפוס. האמת ניתנה להאמר כי פעולה זו עמדה כבר, בעצם, להכשל. הגרמנים לא הביאו כלל חשבו־נותיהם את מגיניו של כפר סמוך, שנמנו על „מוד־מניהן“ של יחידות־הגנת־מבצרים, אשר אותם פיזרו בשטחי־הרוחים שבין הביצורים הגדולים כדי להכביד על הגישה אל הללו. מגינים אלה החזיקו במשך

יחיד — והוא היה דוקא מאוד לטובתן של העמדות אשר גיבנו לאחרונה — היה בכך, שבחלקו זה של הקו נתרבה מספרם של המבנים־המבוצרים הקטנים — כדוגמתו של „קור־זיגפריד“.

הנוסף על הנל — על מנת לא להשאיר כל ספק שהוא לגבי מידת ערכו של „קור־מאגינז“ האמתי — יהיה די בכך כי נזכיר כאן את תולדותיו של האחרון שבמבנים־הביצורים הגדולים אשר בו — בגדתו הימנית של גרה המאז — הלא הוא מצודת לא־פארטא. והרי כאן אינה עומדת כלל שאלת ערכם ואומץ לבם של המגינים; אלה הם האנשים אשר צבא צרפת בחר בהם על מנת להנציה, ע״י הקמת מצבה, 10 שנים לאחר המעשה, את זכרם של לוחמי 1940. מצודת לא־פארטא לא היתה אחת מאלו אשר הוקמו באורח ונחפו, בשנים שבין 1936 ל־1940 — בכדי להאריך, תוך הוצאות מוקטנות, את „קור־מאגינז“ עד אל חוף הים. נהפוך הוא: — עם כפיפת השריון, או הבטון, אשר לה בשביל מקלעים או זקיפ־תצפית; עם צריחיה העולים־מגיחים מתוך המעמק — ושוב שוקעים, בכוח החשמל, משחלף הצורך בהם; עם תיבות־הביטון שלה, להצבת רגלים וכלי־נשק מסייעים („קאזמטים“), לצורך ההגנה־מקרוב על הגישות אל המצודה (ולאיגופיאש); — כשהכל מחובר בשני גושים, בצור־י־ביטון עד כדי עמידה אף בפני הארטילריה הכבדה ביותר אשר ניתן להעלותה על הדעת; מצויד בתחנות־חשמל, ומתקנים־מר־כזיים אחרים, תתיקרקעיים המגלמים את המילה האחרונה של הטכניקה החדשה; ונעזר ע״י מחילות־מעבר־וקשר תתיקרקעיות אשר שוקעו בעור־מק־רב; — הרי היתה מצודה זו דוקא הטיפוס המוכיח של אותה צורת ארגון בנית־מגן אשר במשך 10

חתיים של כמה מחלקי המצודה הבלגית (ראה השרטוט בעמ' 28). מלמטה: — גוש־המבנים המרכזי (משמאל למרכז) — מסומן ב־4. מלמעלה: חגורות הקזמטים בדרום־המערב, בצירוף המבנה הקדמי שחטבר לחעלה (מסומן ב־5).

„גבעת 487“ —
 דוגמה אופינית
 של גבעת-עמדות
 סינית, המבותרת
 כולה ביצורים
 שדה, תחפורות
 כלי-הזין ותבנות
 המחפה מחוברות
 ע"י תעלות קשר
 ופירות קלעים.

את דרכה ממבנה-עליון אחד של הביצורים אל משנהו, כשהיא חומקת-עוברת משוחתרת-פגז אחת אל השניה, חסמה את מוצאי-היריה של כל כלי-הזין המוצבים במבנים אלה — והחניקה, ע"י חמרי-נפץ והטלת עשן, את 150 המגינים בתוך מקלטיהם.

על שום מה, איפוא, עוצרים ביצורי-שדה את אותו יריב אשר אינו חושש כלל בפני ביצורי-הקבע? יהיה, בעצם, צורך בקורס שלם בתורת הביצורים בשביל שניתן יהיה להראות ולהוכיח כי לא עוביו של המחפה-המבטיח לנו הגורם המכריע — כי אם מידת הפיזור, היכולת להסואה, ההפרדה בין המכשול — לאותו כלי-הזין ה„מכה“ באשו על גבי מכשול זה. התביעה לתכונות כאלו במערך כת-ביצורים (ויהיו החמרים שישתמשו בהם כאשר יהיו) יש בה כדי להוציא פסק-דין של חובה על כל טיפוסים בצרון-הקבע אשר הוגשמו עד כה — והיא מוליכה לקראת דבר-מה אשר ימצא בקורבה רבה מאוד אל ביצורי-השדה.

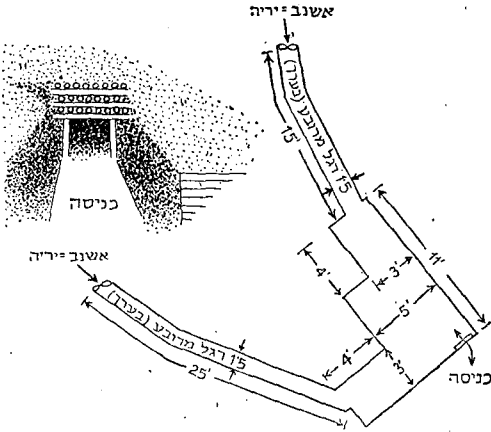
נסיון קורדיאה מאשר את עצמתו של הביצור ה„חפוז“, זה שהוקם לעיניו ממש של הצר עליו — ואת לקחן של שתי מלחמות-העולם אשר הוא עצמו

יותר מיומיים מעמד בתוך המערות של ויליי, אשר הותקנו במיוחד לצרכי הגנה — והתוקפים כבר החלו להיות הרדים לגבי התוצאה הסופית. אכן, תוצאה זו הובטחה להם עד מהרה. בלילה מ-18 במאי 1919 בו, יצאה פלגה של חפרים (מחלקה בלבד, באם נאמין לתיאור קינמאטוגרפי של מעשה זה, אשר הוסרט ע"י מנגנון-התעמולה הגרמני) עשתה

מענין לציין כי שלוש הדוגמאות המובאות ע"י ק. רוג'ירון ללקח-מצור ממלחמות-עברו — שאובות כולן מנסיונותיו של הצבא-הרוסי: סבסופול שבקרים, אשר החזיקה ב-55-1854 זמן רב מעמד בפני המצור שנערך בידי הכוחות הצרפתיים-הבריטיים; פליאגנה, בצפון-מערבה של בולגריה, אשר התורכים הפכוה למחנה מבוצר גדול, ובמשך חדשים מרובים הדפו, ב-78-1877, את כל התקפותיו של הצבא הרוסי עליה; ופורט-ארטור, אשר חיל-המצב הרוסי שבה נותק ע"י היפנים, עם ראשית מלחמת-מנצ'וריה ב-1904, מהכוחות הרוסיים העיקריים שבצפון, אך נכנע רק לאחר מצור ממושך.

לא היה אלא חזרה על לקחן של סבסטופול*) של פליאבנה ושל פורטי-ארתור.

החידוש היחיד — אין למצוא אלא בש כלול הרב בביצוע שאליו הגיע הצבא הסיני הקוריאני. כושר ההמצאה והתחבולה הסיני מתגלה לפניך בכניסות צרות אלו; כדי זחילת איש, שנחפרו בתוך הקרקע-המסולע, אנכית, במחסה של גזע-אילן, ואשר אדמת-חוליתן סולקה למרחק, והן בעלמות מעין התוקף אף מרחק מטרים אחדים — או באותן תעלות וחפירות, קבורות למחצה באדמה, אשר יש והתוקף אינו מגלה בהן אפילו מעבר-כניסה כל שהוא, שיהיה רחב כדי לאפשר לו להדחק פנימה. יכולת-העבודה הבלתי-מוגבלת של לוחם בן-אסיה — נקל להכירה בהרים אלה, השורצים מנהרות שנחפרו

שרטוט סכמי של דוגמת התבות-הבצורות אשר נחפרו בצדה של הגבעה, כ־15 רגל למטה מפסגת הרכס. העמדות היו בלתי חזירות לאש ארטילרית; אולט היו בהן מקומות „עורים“ ליד השרטוט — ציור של כניסה אל תוך התיבה (המסומנת בשרטוט, בפניתו הימנית-התחתונה). יחידת-המידה בשרטוט — רגל (כ־30 ס"מ).

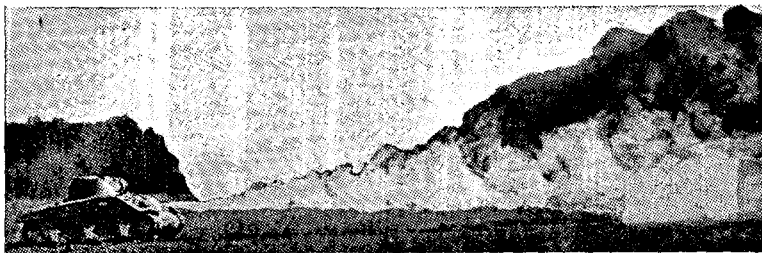
ציור של כניסה למחפורת בקוריאה

לאורך עשרות ק"מ, אשר צבא האומות-המאוחדות טרם מצא שום אמצעי בשביל לעקור מתוכם את אלה המחזיקים בהם**. לצבאות-המערב ניתן בזה שעור דוגמה, אשר איפשר להם ללמוד ממנו במשך ששה חדשים הרבה — אולי יותר-מאשר בכל אותן מאות-השנים האחרות שבמהלכן נאלצו הם לנקוט באורח ביצורי-השדה על מנת לגונן על עצמם בפני עצמתו הגוברת של נשק-האש.

** במקום זה מן הראוי לצטט תיאור, הניתן ע"י ק. רוג'ירון במאמר אחר משלו, שכבר נתפרסם בעברית (במחנה" גליון 25, 1952):

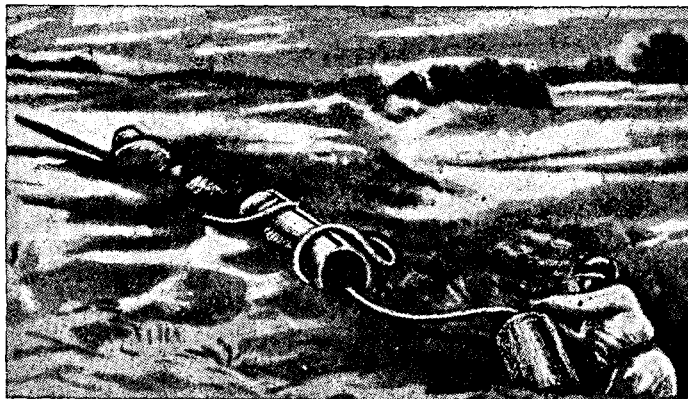
כוחות או"ם מצאו בהתקדמותם, באיזור הררי ומיוער, שוחות אישיות חצובות בסלע, בהמשכם האנכי של גזעי אילנות. שוחות אלה עמדו בפני כל פגז שלא פגע בדיוק במרכז שרשיו של האילן, ונתעלמו מעיני חיילים אמריקאים שעברו לידם במרחק שלושה מטרים. ועוד: „כיצד לנהוג כלפי מרגמות של 120 מ"מ, היורות מטחים ספורים מתוך עמדות שאינן עולות בגודלן על שוחות אישיות, ואשר מפרקים אותן מיד, מסתירים אותן בחפירה עמוקה או במנהרה תת-קרקעית, וחוזרים ומציבים אותן מקץ שעות מספר במרחק 50—110 מטר ממקום הפעלתן הקודם?“

* ברור (לפי סדר התאריכים), שהמחבר מתכוון כאן למצור על סבסטופול ב־1854-1855. אולם ודאי שלא פחות מן הנה"ל מענין לקח המצור השני, שצרו עליה הגרמנים, בשנת 1942; אלא שבו, כידוע, מילאו תפקיד רב, מצד המגינים, מערכות ביצורי-שדה (תוך שימוש מושכל בואדיות תלולים, בהסתר צוקים ומערות וכיוב"ז). אכן, לא היה בכך כדי לשנות את התוצאה הסופית — המער.

להביורי

הוגיי-מחשבתה של מלחמה-רבותי כומננו יש והם נוטים לחשוב כמושגי-מרחק אדירים, מושגי הפצצות-אטומיות וקליעים-מוגזים גומאי-מרהבים. אולם יטעה הסבור כל עקב כך ניטל במידה כלשהי ההכרה — אף במסגרת אותה „מלחמה-רבותי“ עצמה, ועל אחד כמה וכמה בתחום מלחמות „כינוניות“ וקטנות יותר — של הקרב-מקרוב, תוך מגע מהודק, עד כדי ההיאבקות גוף-אל-גוף; וכן לא ניטל כלל עוקצה — וחינויותה — של הלחימה בטנחים קצרים-יחסית, באזור הקשה של „מאתים המטר“ האחרונים, המפרידים בין הצדדים, אשר המעבר על פניהם קודם להתנגשות הבלתי-אמצעית. וכאן (כרגיל — לצרכי התוקף; אך במידה כלל וכלל לא-מבוטלת — גם ברשותו של המתגונן) עשוי נשק-הל-הבות למלא תפקידים חיוניים ביותר. אמנם — בשלושה תנאים: כי יהא מצוי בכל מקום בו יידרש, ויהא מתאים לתעודתו; כי התוקף, או המתגונן, יהא אִמון על שימוש תרוץ ותכליתי בו; וכי הפעלתו תכלל ותשולב כיארת בהלכת-התקפה — ובהלכת-הגנה — אשר מלמדים ומקנים באותו צבא, ואפשרויותיו לא תוזנחה. כותבו של המאמר שלהלן, קצין מצבא ארה"ב, לויט-קול, מילר פורש לפני הקורא סקירה תמציתית וענינית העוסקת בעיקר בצד הטקטי של אפשרויות-התפעול אשר לנשק זה; הסקירה עומדת פחות על הצד הטכני הכרוך בו, וכן על הצד השלישי — ה„לוגיסטי“, הקובע כ"כ הרבה לגבי תחומי תועלתו הטקטית של נשק מעין זה, ואשר — בשל בעיות התובלה, והטלטלה במקום, האחסנה וההסתרה הכרוכות באספקת תחמושתו — גורם לעתים קשיים המודים למדי. אכן, שדה-ראיתו של המחבר כנראה שהנו מיתנה, ותחום כלשהו, ע"י ההשפעות הבלתי-נמנעות של נסיון-שירותו הוא ושל המקובל והנהוג בצבא-ארה"א, למעשה, עומד הוא בראש וראשונה על צד התקפה שבשימוש בלהביורים. הדבר הנו טבעי למדי, בשים לב לכל אופי ההכשרה והנסיון האמריקאיים בשדה הטקטיקה והנהלת מבצעי-מלחמה בכללם. רק בזירת-קוריאה החלו להיוצר התנאים המאלצים את אנשי צבא ארה"ב להתרכז יותר, בפועל, גם בבחינות הטקטיות והטכניות של מצביי-הגנה ממושכים פחות או יותר. ואמנם, קטע המספר על המצאות „תפוזות“, בחזית-קוריאה דוקא, לשימוש באמצעי-האש לצרכי הגנה, ניתן בחוברת זו ברצוף למאמר האמור. אך פרשת השימוש בנשק-להבות, על צורותיו השונות ביותר, במצבי-הגנה (הן במלחמת-תנועה — והן

להביורי-חפירות רוסי
חצי-סטטי, לצרכי הגנה,
המאפשר גם תפיסת עמ'
דו-תאש קדומניות או
מוסותרות.

במלחמת-עמדות; ובין שזו האחרונה נתפתחה תוך מבצעי-השדה — או שהמדובר הוא בעמדות קבועות (ומכונות-מראש) — ודאי שאין לדלותה ע"י הזכרת מוקשי-האש, המתוארים כאן ואף לא ע"י הפיסקה המוקדשת לה במאמר. ונושא זה — מן הראוי יהיה כי עוד נשוב ונעמוד עליו במיוחד, בהודמנות נוספת. אך גם לגבי השימוש התוקפני בנשק-הלהבות, שונה היה נסיונו של הצבא האמריקני מזה של כמה צבאות אחרים, והצבא הבריטי בכלל זה. אופי פעולות המלחמה באיי האוקיינוס-השקט, גרם כי הדגש יושם על פעולות חסימה — וביעור — באמצעות נשק הלהבות כלפי אויב אשר היה מפעיל את כלי-הרגלים-המסייעים מפתחי מערות או מתיבות-קורות-יוסלעים, ואשר היה מחפש לו מחסה בשקעים מוסתרים ובנקיקי-סלע לרוב, בפעולות אלו נתגלתה, כמובן, יכולתו המיוחדת של נשק הלהבות ל"דלג" מעל למחפה מצרות שונות, ולעקוף מכשולים ע"י "עקומת-האש" שלו — או להדור למוצב האויב המונן דרך פתח צר, ולהתפשט בתוכו פנימה. אולם, לפי טבע המצבים, היו אלו בעיקר פעולות שבוצעו בידי חיילי-מנושאי-להביוורים בודדים, או ע"י קבוצות קטנות של לוחמים כאלה; והאפשרויות להפעלת רכב נושאי-להביוורים היו שם פחותות בהרבה. לעומת זאת הצרכים האחרים והשונים של פעולות-הקרב בחזית אירופה הביאו לידי התפתחות שיטתית בקרב הצבא הבריטי של רכב-להבות: זה הקליותר, והמשורין למחצה בלבד; ה"דבורים", בהם מוצב הלהביוור על רכב מטיפוס נושאי-ברז; — וזה הכבדיותר: — ה"תנינים", שעל גבי טנקים מהטיפוס "צ'רצ'יל" ("Wasp") — מזה ו"Crocodile" מזה, כינוייםם באנגלית). אופינית למדי הנה העובדה כי כאשר הוצע לפיקוד האמריקאי, בשעת התכונה לפלישה לנורמנדיה, מבחר כלי-נשק מסייעים שונים, מוצבים על רכב-שריון, (שטופה כדיבויית-השריון הנסיונית הבריטית המיוחדת), לבדו מתוכן את הרצוי לו — נדחה על ידו רכב-הלהבות, בין מתוך מיעוט הערכה ובין מטעמי הקושי שבאימון הגייסות להפעלת רכב-שריון בריטי זה. מכל מקום צבא ארה"ב לא הספיק במלחמת-העולם לטפח בחוכו מערכת רכב-להביוורים, — ואילו בסקירה הניתנת להלן מתרכז מחברה דוקא על בחינתו של נשק-הלהבות. על כן יש אולי לראות בסקירתו של קולונל י. מילר נסיון לסכם את הלקח המצוי בשטח הפעת רכב-להביוורים, על מנת להקנותו, במידה רבה ככל האפשר, גם לצבאו הוא. אכן, נסיונו זה נראה כי עלה יפה בידו; והענין שבו לגבי הקורא הישראלי לא יהיה פחות מזה שהתעורר ודאי אצל קוראי הסקירה במקרה.

נסיונו של צ.ה.ל. בהפעלת נשק-הלהבות בפעולות מלחמה, מצד זה או מן הצד האחר, לא היה עדיין רחב ביותר. אולם, במידה שנתנסה בכך — ודאי שהיה בלקח המציאות רק כדי לבסס את ההערכה לחינויות השליטה בנשק זה — הן כנשקו של חייל-חלוץ, הן כזין המוצב על רכב, והן בדמות מתקנים שונים — על כל גלגוליו שבפועל ושכוחו, ועל כל האפשרויות הרבות הנפתחות להפעלתו במסיבות-מלחמה משתנות.

ד"ר י. קול. ולטר כ. מילר

הלהבה — לעזרת חיילי-הרגלים

את מלוא השפעת הלהבה משיגים ע"י שימוש עיקבי ושיטתי. כאשר האויב מתחפר — יש לתקפו בלהבות. טווח-הפעולה הקצר-יחסית של הלהביוורים אינו מכשול; ובמצבים בהם האויב מחופר, מושגת ההשפעה הפסיכולוגית הגדולה ביותר ע"י הפעלת הלהביוור.

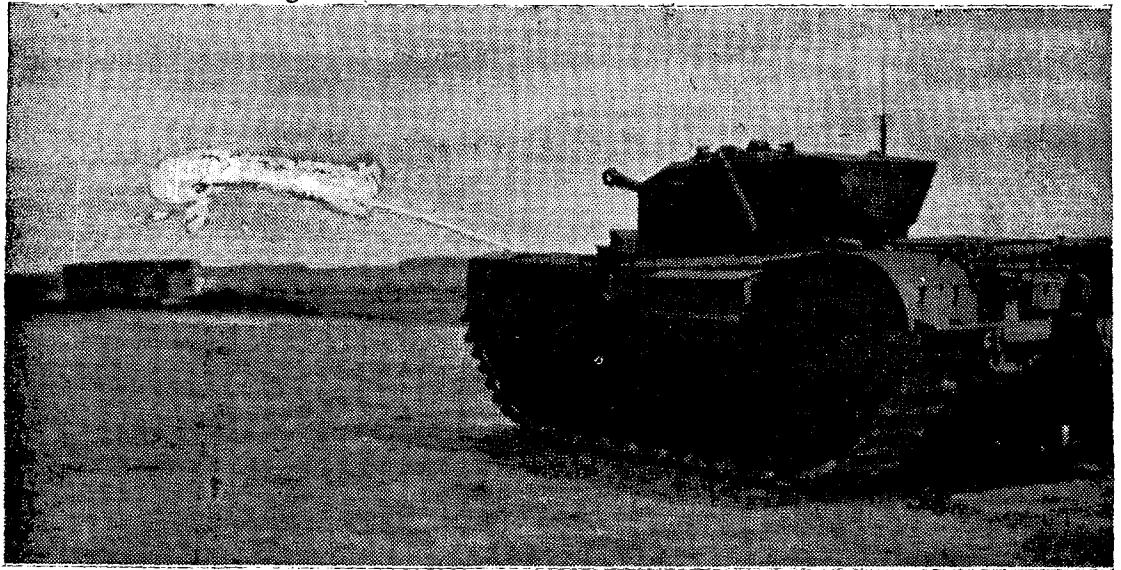
הלהבות — כמה דרכי השפעה להן.

הלהבה משמידה — בגרמה מות ע"י כויה או חנק. גם זה לא יוכל לגרום, לעתים, למות. בדרך-כלל, לא יהיו החללים מרובים אם יבכר האויב כניעה על מגע הלהבות.

הלהבה יכולה למלא תפקיד של בילוש אחר אויב וגיטרולו. היא מסוגלת לחדור לכל שקע מחופה ולכל נקיק; היא מסוגלת לנטרל את השטח

באנשים וחיות גם יחד טבועה אימה אינסטינקטית ביבית בפני אש. אף כי האדם למד לשלוט באש ולנצלה לצרכיו, הרי בכל-זאת עודנו מתירא מפניה. וראוה זו יכולה להיות כה גדולה, עד כי תביאהו לידי שיתוק, או לידי בהלת-מגור.

צבאות הברית גילו במלחמת-העולם השניה כי בצפון-מערבה של אירופה, נשברו ונסו הטובים שבגייסות האויב כל אימת שהותקפו ע"י להבות. חיילים רבים נכנעו שעה שהופעלו נגדם הלהביוורים. את השפעתה זו של הלהבה אין מבינים ואין מעריכים כראוי. אולם בני-אדם (וכן — בעלי-חיים) יודעים אינסטינקטיבית כי המרחק הוא-הוא המגן היחיד בפני הלהבות. על כן נסים הם. אין לך אימון העשוי להכשיר אדם להתגבר על יצר-הגבה זה.

הלהביר הממוכן „חניו” — מורכב על טנק צרציל.

יורה זרסדלק בוער לטנח' 140 מטר — בטדרת „פליטות” באורך 45 מטר כל אחת — או כטילון רצוף.

בהפעלה רחבת-ממדים ומרוכות. החי"ר ראה בלהביר כלי-נשק המיוחד להודמנויות מיוחדות, ולא נשק-מסייע תקין. בזמן מלחמת העולם השנייה היה לחיל הצבא נסיון מוגבל בלבד ביורק-להבות ממור כנים; ובשביל חיל-השריון היה זה תפקיד משני ולא-רדוקא אחד מתפקידי הראשונים. פירושו של דבר היה שברגיל היו שוקלים את הפעלת הלהבות רק לאחר שכלי הנשק התקינים נכשלו. כתוצאה מכך היו מפסידים את רוב השפעתה של הלהבה. יתכן וסיבה נוספת למיעוט השימוש בלהבות בצבא ארה"ב נעוצה בעובדה שהלהביר נכלל בחיל-הצבא האמריקאי בסוג האספקה מס' IV, ולא בסוג האספקה מס' II * , הנישא עם היחידות. אצל „צבא-הציי” (המרינס), אשר היו להם הצלחות ניכרות בהפעלת הלהבירים, כלולים הם בסוג אספקה מס' II.

במידה ואנו רוצים לתת לו, לחיל הרגלים, סיוע-

המכוסה על ידה ולהכריח את האויב להסתלק ממנו. הפירות, שותות-נשק, מצדים, משוכות, חורשות, כלי-רכב וטנקים — כל אלה מהווים מטרות טובות. שעה שאינך יכול לראות את האויב, אולם הנך חושד במציאותו בשטח, הרי הפעלת כלי-זיון יורק-להבות לכסוי השטח הנו אמצעי בדוק לטאטאו מהשטח. הלהבה מסוגלת להגיע גם למדרון האחורי של גבעה, סוללה או סכר. היא יכולה לסנור, את חיל-המצב שבמצד ע"י חדירה בעד אשנב-הירייה שלו, — ויכולה היא להגיע, באורח זה, אל כל פינות המצד, ולהרוג את אנשי הצות או לשתקם.

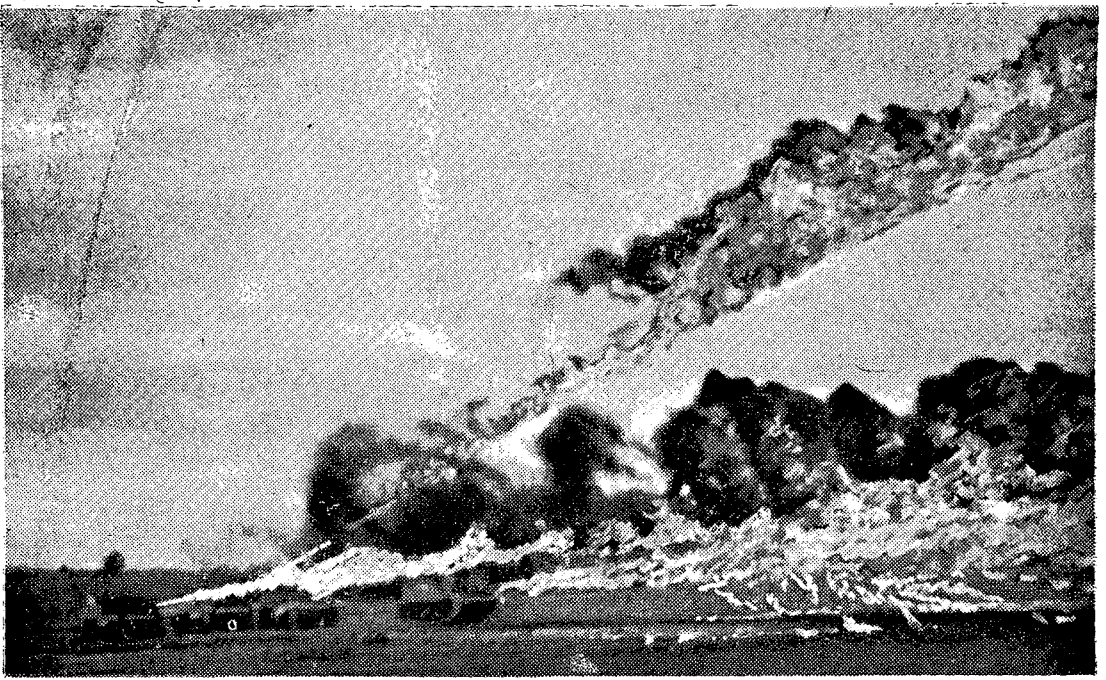
ללהבה — היכולת להבעיר, היא תצית שיחים וורדים, ערמות שחת, מתבנים ותחמושת. כלילה, יכולות הלהבות לשמש כאמצעי לגרימת בעירות אש בהטילן את אורן לאחור, תבלטנה את עמדות האויב (ותסייענה בידי הנשק-המסייע שלך).

ולבסוף, ללהבה השפעה פסיכולוגית רבת ערך. מכינן שביכולתו של החייל לראותה ולשמעה בטרם הגיעה עדי, ישנה לו השהות להחד ליט: לעמוד על עמדו ולהלחם, להסתתר מאחורי מחפה או להכנע.

**

* לפי ההגדרות המקובלות בצבא ארה"ב, נכללים באספקה מס' IV: „אספקה וציוד אשר לגביהם לא נקבעו הקצאות קבע, או כאלה הטעונים דרכי-פיקוח מיוחדים — והם לא נכללו בשום סוג אחר. בדרך כלל נכללים באלה המרי הביצורים, המרי הבניה, מטוסים ועוד פריטים בעלי אופי דומה.” סוג אספקה מס' II כולל: — „צרכי אספקה, כגון: לבוש, כלי-זיון וכלי-רכב, אשר לגביהם נקבעו הקצאות קבע ע"י, לוחות-הקצאות וע"י לוחות-הקצאות יסוד.” (לוחות-הקצאות) מציינים את הציוד המוקצה למחנות ולבסיסי צבא; ציוד כזה, עפ"ר אינו נלוה אל היחידה בצאתה לזירת הפעולות או בהחליפת את מקום הניתה; „לוחות-הקצאות יסוד” מציינים את הקצאות היסוד של ציוד שאושרו לחיילים — והוא נמצא אתם (באשר הם).

הלהביר הנו כלי-נשק מסייע מצויין לחיל הרג-לים. ניתן להשתמש בו במוג'ראויר טוב או רע; כיום או כלילה. עם זאת, לרוב אין מבינים נכונה את אורח השימוש בלהביר, ביחוד כשהמדובר הוא

להביורה, "דבור", טנחו כשל ה, "תנין", מורכב על רכבי נושאים כללי.

דה" ** מוגנות היטב, שהתקפה עליהן וניטרולן מחייבים. תכנון מדויק ואש מסייעת מתאימה (לרבות פנוי מעברים בשדות מוקשים). בין מגבלותיו של הלהביר המטלטל — משקלו, בית-קיבול-הדלק הקטן וטוח-היריה. הקצר שלו. אין כלי זה יכול לנוע בצותא עם יחידות-המשנה המסתערות על פני מרחקים ארוכים מבלי לפגור אחריהן. כתרופה חלקית לצרת המשקל — אפשר להביא את הלהביר קדימה על גבי נושא-להביר הממוכן הקל. הלהביר המטלטל זקוק לסיוע מהודק מצד כלי-נשק אחרים.

ושלישית נדרש לנו להביר משורין וממוכן על גבי טנק. להביר זה דרוש להסתערות על עמדות המבוצרות היטב. כלי זה יוכל אף לפרוץ דרך קווי האויב אל ערפו, לנתק את דרכי נסיגתו, לפגוע בעתודותיו או לתקוף את קווי האספקה שלו, את מצברי המלאי ומוצבי-הפיקוד. כלי-נשק זה יכול להיות להביר "ג'ור-טנק" (מיכל משורין הנגרר אחרי הטנק על גבי קרונית מיוחדת, — כדוגמת ה"תנין" — או בצורת טנק-להביר המהווה גוף אחד). הסוג השני יהיה כנראה טוב יותר בתפקידי סיוע לחיל-הרגלים, בהיותו פחות צמוד לדרכים.

***

עקרון ההפעלה ההמונית והמרוכזת חל על כל סוגי הלהבירים. לריכוז להבות יש השפעה מדכ-דכת על האויב. ריכוז כזה מכסה שטח נרחב יותר, וע"י סידור של "יריקות" לסרוגין, ע"י מספר להביר

להבות יעיל הרי שדרושים לו שלושה סוגי להבירים. ראשון, וחשוב מכל, הוא הלהביר ממוכן קל, המתקן על כלי-רכב בעל "צלילת" נמוכה, המסוגל לנוק לעבר מחפרות האויב ומצדי בחיפויים של כלי-נשק אחרים. חיוני הוא כי כלי-רכב זה יהיה בעל כושר מעבר רב על פני שטחים מסוגים שונים. לצבא האמריקאי אין כיום כלי-זינוק וכלי-רכב כאלה; אולם לצבא הקנדי היתה הצלחה ניכרת עם הלהביר ממוכן קל מסוג זה * . הוא נע במהירות וכך מפתיע את האויב ומשיג, "הלם" פסיכולוגי. במידה ואין פני השטח מבותרים יתר על המידה, יכול רכב-להבות זה אף להלוות אל חיל-רגלים תוקף.

כן זקוקים אנו ללהביר המתטלטל המצוי אתנו עתה. נשק זה יכול להלוות אל יחידות ההסתערות באותם מקומות אשר אליהם לא יגיע הלהביר הממוכן, אנו יכולים להפעילו כלפי "מטרות-נקוד"

* האמת ניתנה להאמר כי "קנדי" משמש כאן מעין "מסכה" ל"בריטי" — הגם שאף צבא-קנדה, כשאר גופי הצבא שבמסגרת הבריטית במלחמת העולם השנייה, קיים בתוכו יחידות-משנה מסייעות של רכב-להבות קל (ה"דבורים") וכן כבד (ה"תנינים") — ואף הפעילן בהצלחה בעת פעולות מצור בשנת 1944 נגד חילות-מצב גרמניים שבנמלי ה"תעלה", בצרפת ובבלגיה; ואפשר כי ה"אמריקניות" הגיאוגרפית של צבא קנדה הקלה על ציטוט דוגמת-הרא דוקא.

** הגדרתו של מלון צבאי עומרת: — "מטרה, שהיא עצם או מבנה מסוימים כגון: — מטוס, טנק, תבצור או מוצב-תותח, מטרת-נקודה" נבדלת מ"מטרות" — שטח — שחנה סביבה או איזור, אשר עליהם, כללית, יש להנחית את האש."

האויב יכול הוא לנוע עם המשמר הקדמי. שעה שהמשמר הקדמי נתקל באש, יוקם בסיס האש הרגיל אשר נועד להצמית את האויב לקרקע. הלהב-יור הממוכן-הקל (בסיוע חיל-הרגלים) עשוי אז להתקדם במהירות ובלהבתו לאלץ את האויב להגיח ממחבואו.

בהתקפה, יכול הלהב-יור הממוכן-הקל לבוא במהודק מאחורי חיל הרגלים המסתער. שעה שמתגלית התנגדות, המהוה גם מטרה מתאימה, יוכלו הלהב-יורים לצאת מיד קדימה ולפעול נגד האויב. הלהבות משפיעות על אנשי האויב הנמצאים בחפירות-תעלות ממש כמו על אלה הנמצאים מוגנים במצד. ע"י הפעלה לסירוגין של הכלים היורים ניתן לקיים את הלהבה כלפי המטרה ברציפות למשך פרק זמן ניכר. חיילים בחפירות, במצדים, במוצבי כלי-נשק, ריכוזי אנשי אויב, אויב בלתי נראה שביער או בג'ונגל, או חיילי אויב החבויים במרתפים או בדיוטות בנין אחרות — כל אלה מהוים מטרות טובות בשביל הלהב-יור. טנקים וכלי-רכב אף הם משמשים מטרות להם.

להב-יורים מטלטלים, מן הראוי שימצאו תמיד נתונים בידך, להפעלה מידית בתנאי-שטח קשה-מעבר, או כלפי מטרות בעלות אופי מיוחד. במידה ויהיו מוסעים על גבי הלהב-יורים הממוכנים-הקלים הנ"ל, במהודק מאחורי חיל הרגלים, יהיו מצויים בידך כל-אימת שידרשו. אנשי הצות המאומנים בטיפול

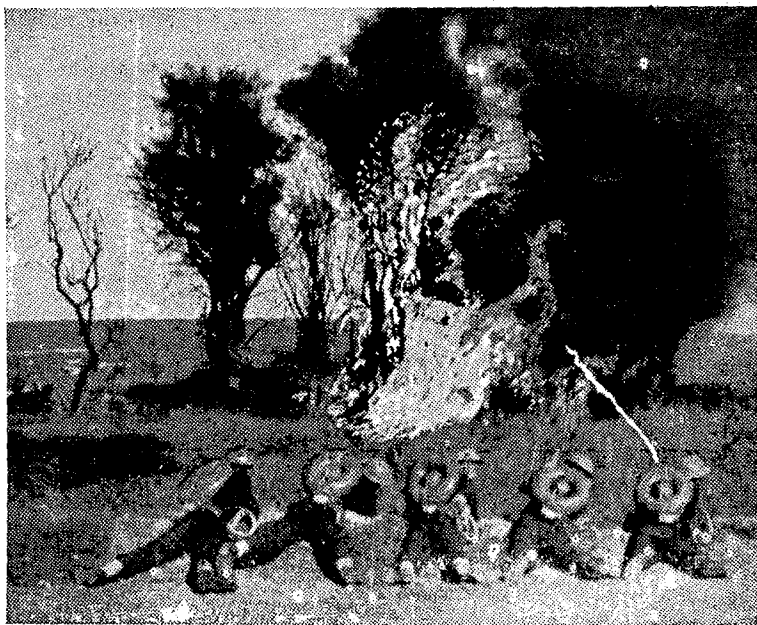
רים, תהיה המטרה נתונה כתמידות ללהבה. אנשי צות הלהב-יור חייבים להכיר היטב את סגולותיה של הלהבה, ולהיות מאומנים ומאורגנים היטב. את אנשי הרגלים יש ללמד כיצד מפעילים את הלהב-יור ואיך מכינים את תמיסת הדלק. הקנדים הצליחו ביותר בהפעלת הלהב-יורים משום שהאימון שקיבלו היה יסודי.

לדעתי צריכות יחידות הלהב-יורים להיות חלק אורגני בתוך רגימנט הרגלים, או באם לא תוקמנה פלוגות מיוחדות לכך — להוות מסגרת מיוחדת בתוך "פלוגת השירותים". הייתי מציע פלוגת להב-יורים לכל רגימנט, שתמנה חמישה קצינים ו-82 ב.ד.א. תפקידיה הלוחמים של הפלוגה יבוצעו אזי באמצעות שלוש מחלקות בנות קצין אחד ו-15 סמל וחייל כל אחת. שתיים מן המחלקות תפעלנה להב-יור רים קלים ומטלטלים (ארבעה בקל אחת) * ; ואלו בשלישית יהיו ארבעה הלהב-יורים משוריינים ממוכנים, תוך שימוש בטנק **.

**

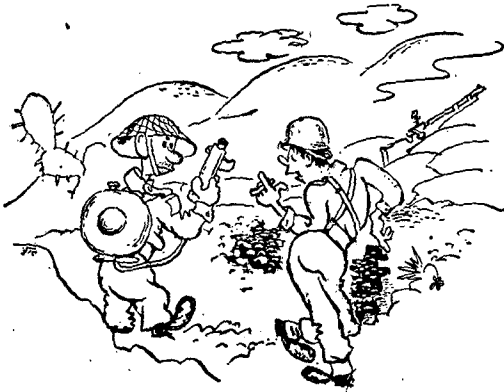
להב-יור הממוכן-הקל חייב להוות אל חיל הרגלים בכל פעולות הקרב. בעת מסע-הגישה אל

* סה"כ 45 ב.ד.א. מסתבר ש-37 הב.ד.א. הנותרים מקורם במחלקת-השירותים של הפלוגה ותפקידם: מנהלה, רכב וטיפול בשריון. — המ ע ר.
** פירוט זה, ע"י המחבר, משאיר "סימן-שאלה": — והיכן מקומו של רכב הלהבות הממוכן הקל בפלוגה זו? — המ ע ר.

מפגן בשימוש בלהב-יור "גל" גל-הצלה" שנועד לפעולה בטנח קצר.

”יש לך אש?”

תוקפנית של חיל-הרגלים לבוא מיד בעקבות השימוש בלהביות. אחרת אי-אפשר יהיה להחזיק מעמד בשטח האמור. כמו לגבי כל שאר כלי הנשק כן גם במקרה של להביות יש להתאים את השימוש הטקטי למצב הדברים. עמ' זאת, קיים מספר עקרונות-יסוד שתקפם ביחס ללהביות יהיה ממש כביחס לכל כלי-נשק אחר. יש להצטער כי כה מצומצמת ההלכה הטקטית המצויה בענין הפעלת הלהבות בקרב. מפקד היודע להשתמש בלהבות שימוש נכון — ודאי שישלול בין עקרונות ההפעלה האלה את הנקודות הבאות:

1. סיור מוקדם;
2. תכנון מדויק;
3. פיזור המטרות (ע"י אש, להבות וגם תנועה);
4. סיוע-אש הולם ע"י כלי נשק אחרים;
5. הפעלת כמויות מספיקות של להבה (ריכוז);
6. תיאום עם חיל-הרגלים המסייע;
7. אש חוסמת;
8. נקודות התכנסות, בשביל התארגנות מחדש ומילוי בדלק.

**

צות להביות המאומן ומאורגן כהלכה — יש לו אמונה בכלי זינו, והגו מבין כראוי את תפקידו הוא באגד החילות וסוגי-הנשק המשולבים. הוא משתמש בלהבות על מנת להשכיח אימה בלב החייל האויב. הלהבה, כשמשמשים בה נכונה, הופכת לאויב בעיה פסיכולוגית מכבידה. הלהבה הנה ידיד ובן-ברית רב-כוח לחיל-הרגלי הלוחם.

בלהביות ממוכנים אלה יוכלו להפעיל את הכלים המטלטלים-על-גב, שעה שיהיה צורך בכך. אותו זמן עצמו יכול הלהביות המשורין הכבד לנוע עם הכוחות המאגפים ולהלוטם בכוחות העתודה של האויב, במרכזי האספקה או במוצבי הפיקוד שלו. השימוש התוקפני בלהבות יסייע במידה רבה לחיל-הרגלים בהשגת מטרתו, ויפחית את מספר האבידות הנגרמות תוך כדי ההסתערות.

**

בקרב ההגנה ניתן לחפר את הלהביות הממוכן במדרונה האחורי של עמדת ההגנה; ואלו את צינור היריקה הגמיש אפשר למתוח באמצעות סידור-הארכה מיוחד, על-פני ומעבר קו הרכס של הגבעה, לעבר אזורי הגישה החיוניים לתוקף ומגן כאחר. וכן אפשר לרכו, להפעלה בצותא, להביות מטלטלים למול אותם אזורי גישה חיוניים אשר אין ביכולתו של הלהביות הממוכן, או צינורו המחובר אליה, להגיע עדיהם, ושוב, כאן חשובים ביותר עבודת צות טובה והבנה יסודית של תכונות הכלי ואורח השימוש בנשק-להבות. צריך שהלהביות יהיו מסויר עה של אש הרגלים לסוגיה. יש להזהר מלהתחיל מוק-דם מדי בהטלת הלהבות כנגד חבורות סיור וגיטוש של האויב, כי יש לשמור את הלהבות לשימוש כנגד המאמץ העיקרי של האויב (אחרת, ההפעלה המוקדמת מדי רק תגלה לאויב את תנוחת הלהביות ותאפשר לו לדכא-מראש ע"י אש. יש להרשות לאויב שיתקרב ככל האפשר ואז — ללכדו בין הלהבה של הלהביות קצרה-הטח לבין הלהבתו של הכלי ארך-הטח, ואז לכוון את ריכוז הלהבות העיקרי כלפי הגוף הראשי של האויב, בשטח התוך שבין השנים הנ"ל.

במדרף ניתן לנצל את הלהביות ברוב-תוצאות על מנת לשטוף את האויב בטרם יספיק להתארגן מחדש או להתחפר במערכת ביצורים חדשה. פטרולים הנשגרים בעצמה ניכרת ימצאו עור רב בלהביות — לחיפוי על אנשיהם המתחילים לסגת לאחר שהספיקו להגיע לידי מגע באויב, כוחות משמר-ערפי אף הם ימצאו שימוש רב-ערך בלהביות ממוכן.

**

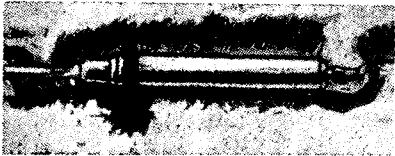
יש להדגיש, שבכל צורת קרב שהיא חייבת פעולה

מוקשי-אש

להביות תוצרת-בית

בצרוף-להביות לפי הצורך, או לפי הזמן והציוד שישנם להרכבה והקביעה-במקום.

המוקשים הנקבעים בזה אחר זה — יש לירות אותם בסדר המתחיל מן החזית והנמשך לעבר העורף כדי למנוע בעד האש מלשרוף את החוטים המוליכים לכלים האחרים. על היריות יכול לפקח אדם אחד, ליד לוח מגעים. לוח כזה

"מוגז-אש" רוסי

פולט את שלהבתו בהפעלה ע"י השמל או במגע האויב בתיל עממדי. מחפור אלכטונית באדמה — יחידי או בטולדות — משמש כ"מלכות-אש".

ניתן להתקינו מגרוביה ע"י שתוקעים מסמרים בלוח-עץ וע"י חיבור כל זוג מסמרים ע"י חוטי התיל אשר לכל מעגל זרם. עתה ניתן להפעיל את הכלים הרצויים ע"י נגיעה. בחוטים המוליכים מהסוללה או ממכשיר-הפיצוץ, בוג המסמרים המתאימים.

כשמשתמשים בהם בשילוב עם מוקשים נגד-אדם, תיל-דוקרני והכנית-אש יעילה מהווים להביות "קבורים" אלה מכשול הגנה כביר. "יורק" אחד כזה יפזר את הנאפלאם על פני שטח של בערך 10×50 מטר. תוצאה מכסימלית מושגת ע"י אש לוחנית. אוור המטרה הופך בלתי-רעביר לגייסות אויבים לעשר דקות בערך. היינו — במשך זמן הבערה. בני-אדם המצויים אותה שעה באזור זה יהיו נתונים לכויות המורות וישמשו מטרות מצוינות לאש מקלעים ורובים באם ינסו לנוס.

מוקש-האש מתוצרת-בית, שתיאורו ניתן בזה — הפעל ביעילות כהחבולה למתן ירי-אחד בקוריאה. בהגנה על עמדת תותחים.

מוקש-האש עשוי נרתיק ריק, שיימש לאחסנת פגז-הוביצר של 8 אינץ', ומולא בחמשה גלון של גאפאלם, בן חמשה אחוז, וצויד רבע ליטרא של תרכובת C3 המשמשת כחומר-הדף; בוכנת-עץ בצורת דיסקית; רימון-זרחני המשמש כמצית; שני נפצים חשמליים; חוט השמל וסוללת פיצוץ.

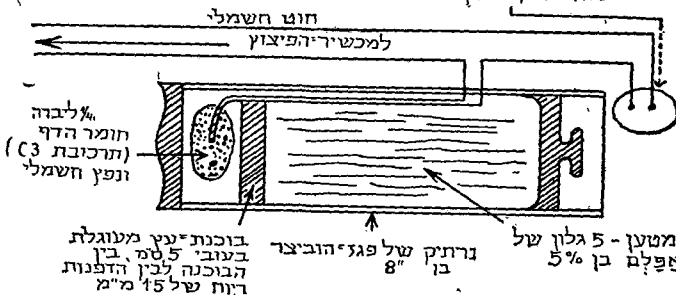
החלקים הפנימיים מתחברים, כפי שמראה המרשם. מכסה-המתכת (של הנרתיק) מוחלף אחרי-כן בכסוי-גומי אטום, הקבוע בחזקה כדי למנוע את נזילת הנאפלאם. "העכביש" שבמכסה סגור בחריצו לצורך ההובלה בלבד ויש לשחררו בשעת הירי.

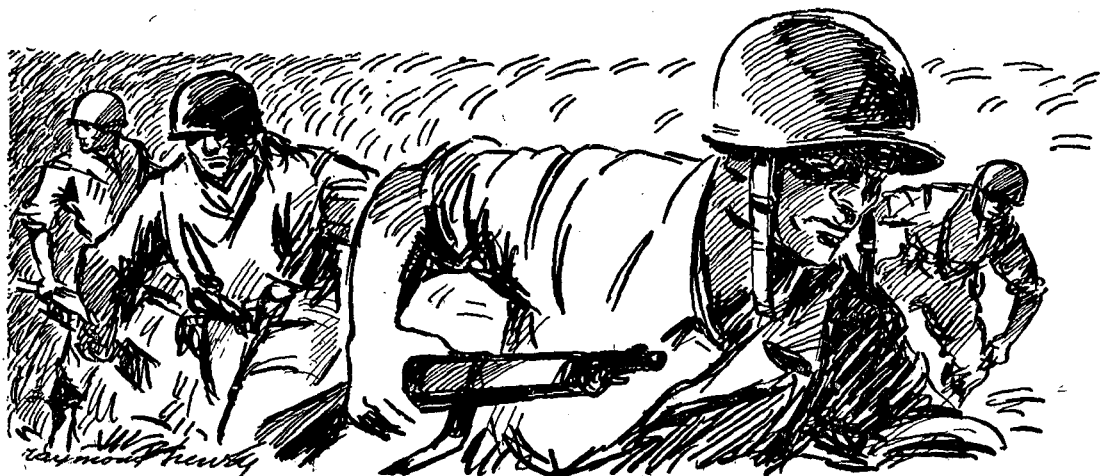
"הלהביות" נקבר בזוית-הגבהה רצויה, באופן שרק פי-הצינור מתבלט. מידת שיפוע הכלי היא הקובעת את הטווח. זוית-הגבהה של 1:3 נותנת טווח של 55-50 מ', והנה יעילה למתן אש טובלנית וגבוהת מסלול — בשעה ששיפוע 1:4 נותן אשר לוחכנית לטוח של 45-40 מטר. משנקבע הלהביות במקומו, נכבשת האדמה הרכה סביב הכלי, ושקיהול מוגחים עליה.

או מסלקים את המרעום מרימון-היד הזרחני ונפץ-השמלי מוכנס במקומו. בחוטי התיל של הנפץ משתמשים כדי לקבוע אותו במקומו, ויתר התיל נמתח לשם חיבור. הרימון-המצת נקבע כששה אינצ'ים לערך לפני פי-הלהביות ומתחת לו. חוטי התיל והנפצים, אשר בחומר הדף "C" ואשר ברימון, מתחברים חיבור-במקביל, ע"י חוט-השמל של-שדה, למכשיר-הפיצוץ, הנמצא לפחות חמישים יארד מאחורי הכלי או באגפו.

קביעת המוקש במקומו דורשת, לערך, שעת עבודה של אדם. בהגנה ניתן להשתמש ב"להביות" אחד כזה, או

מצת, רימון-זרחן שמרעום-ההשהיה שלו, הוחלף בנפץ-השמלי

תקנון הקרב החדש לחיל הרגלים הצרפתי

דברי מבוא

תקנון-התמרון החדש לחיל-הרגלים הצרפתי הנו, במידה לא-מעטה, פרי ותוצאה של גורמים ומניעים אלה. מן הראוי להכירו, ולעמוד על טיבו ומגמתו. ודאי: לא ה"חידוש" בתור שכזה, הוא החשוב — כי אם מידת התאמה לתנאים ולצרכים. ולא תמיד מגיעים אל זו בדרך החידוש והשינוי דוקא, כי אם — לעתים קרובות למדי — גם בדרך השימוש המושכל, הנבון והנאמן בעקרונות, כללים ודרכי-מעשה אשר כבר נודעו מקודם, נוסחו והוסברו — אלא שלא תמיד טרחו להכירם ולקיימם כראוי.

על כן, סגי מאנתו כל סיסמה או חלק-רוח של "חידושים לשם חידושים", אך, עם זאת, יש והנסיגות לגיבוש צורות-אירגון ואורחות-קרב חדשים מעלים גרעינים חיוניים חשובים בהתפתחותן (שהנה, בעצם, התפתחות מתמדת ובלתי-פוסקת) של המשימה הצבאית ושל עשייה בצבאות. ודאי, כי אין לזלזל בנסיגותיו השונים של צבא אשר בריסמך בריטי (ולאו דוקא "שבוני-חידושים") כקפ" סיריל פולס הגדירו, לפני שנתים, כצבא המקנה את האימון-הבסיסי לרגלים הטוב ביותר באירופה.

הסקירות הניתנות בחוברת זו של "מערכות" אינן מנסות לעמוד על מלוא ההיקף של תיקונים, הצעות ורעיונות המתגשמים במערכות צבא צרפת או המנסרים בחלל עולמו — הנוגעים בארגון ומבנה, באימון, בחימוש, באורח ההפעלה הטקטית ועוד, וכן בצירופיהם של שטחים אלה (למשל — המגמה להנהיג תקיפה-חימוש כפול ליחידות-רגלים — למען סגל אותה להפעלה תכליתית-בתכלית, לסירוגין, במצבים סקטיים שונים

מקובלת — ונכונה — המימרה, כי אף בתקופה חדשה וחדשה זו של התפתחות תנאי-המלחמה ואמנות-המלחמה מוסיף חיל-הרגלים להיות חיל חיוני והכרחי, שבל-עדיו תחסר מערכת-כוחות-הקרב של מדינה את היסוד שלה ואת הלהב שלה, אולם הרבה יותר קשה מניסוחה של מימרה הנה המלאכה של פילוסוף-דרך-למעשה להפעלתו ולהכשרתו של חיל-הרגלים אשר יהיה בה כדי להלוט את צרכיה המציאותיים של התקופה הנוכחית וכדי להצדיק בפועל את המימרה רבת-המשמעות. טבעי הדבר, שבעיה זו חריפה פייכמה לגבי המדינות והאומות אשר לא נחברכו במלוא שפעת-הציון, המציינת את אדירי העולם החמוש של ימינו; וכן — לגבי אלו, שהיקף אוכלוסייתן המצומצם יחסית מצריך את השימוש היעיל-בתכלית בכוח-האדם שניתן לגיטו; קרי — אימון והכשרה תכליתיים ומציאותיים ביותר. על כן אין תימה, כי דוקא צרפת אשר שתי ההגדרות הנ"ל גם יחד תלות עליה — היא הצועדת כיום בראש היפוש-הדרך לחידוש פני חיל-הרגלים ולסיגולו אל צרכיו הטקטיים של אורח-המלחמה החדש. גם נסיגה המר, בראשית שנות מלחמת-העולם השנייה, העמידה למדי על הצורך בארגון ואימון מציאותיים ותכליתיים של כוחות-הצבא, אשר לא יפגרו אחרי דרישות הזמן ואשר יקנו לבעליהם מכסימום של יזמה, רוח-בוטחת וגמישות בפקוד ובקרב.

* הסקירות הניתנות כאן משמשות מעין המשך למאמר של ג'ורג' מרה, "חיל הרגלים החדש של צרפת", אשר נתפרסם בחוברת "ע"ב-ע"ג של "מערכות".

100 רים" — התקפה מזה, והגנה — מזה). אדרבא: סקירות אלו (כפי שמעיד עליהן ש מן הכולל) מצטמצמות בנושא מוגדר אחד: תקנון-התמרון משנת 1951: וביתר דיוק — חלק ב' שבו: — "הקרב".

שתי הסקירות נבדלות ביניהן לא לפי הבחינות השונות של תקנון-הקרב החדש: המציין כלאחת מהן הנו המקור בהן נתפרסמו (ועליכן אולי — גם גנן של גישת): הראשונה, שאובה מכלי-מבטא מקצועי המכוון אל קציני צבא-צרפת, והמופיע מטעם מוזכרות-המדינה הממונה על חיל-הצבא; ואלו השניה — קובצה על ידנו מתוך גליונותיו של שבועון המשמש גם את שכבת הקצינים אך אולי בראש וראשונה, את חוג הסמלים לפי-משלוח-ידם, והוא מבטא את ענייניהם החברתיים, החמריים וכיו"ב, וכן מאיר הוא את בעיותיו הכלליות של חיל-הצבא וגם עומד על שאלות-מקצוע מסוימות. לפי טבע וקדברים, אי-אפשר היה להמנע (על אף כמה קיצורים והשמטות) מהקבלת-מה בין שתי סקירות כאלו: אולם יש לקראן בכללותן — ואז, ממילא, תעלה בפני הקורא, מכל אחת, תמונה משלה, בשתי תמונות אלו, הגם שמצויה בהן שותפות-מוצא רבה, ולפרקים — אף זהות-ניסוח. יהיה בכ"ז כדי להשיג לים אשה-את-רעותה.

אנשי-הצבא של מדינת ישראל, אשר כמה מהבעיות

שלהם (כגון זו, למשל של ריווי החלל הגיאוגרפי) פי ע"י כוח-האדם המצוי; או זו של מב-צעים-מש-הים; או — ניצול תכליתי מכסי-מלי של החימוש, מבלי תלות-יתרה בו) אינן, לאחר הכל, כה שונות ורחוקות מאלו של צבא-צרפת, ודאי שימצאו ענין בחיפושיהם ונסיונותיהם של מפקדים ושרי-צבא אשר הגם צאצאיה ויורשיה של מסורת צבאית גאה — מבלי שהתענינות ערה זו תחייב חיקוי של כל דבר אשר ייראה כבלתי-מבוסס מעיקרו או כבלתי-מותאם לצייני מציאותנו אנו.

לאחר שנכתבו שורות-מבוא אלו לסקירות בענין תקנון-הקרב הצרפתי החדש — הגיעה אלינו רשימתו של סגן-אלוף י. בראון המתפרסמת במקום אחר בחוברת זו, והיא מטפלת באחת הנקודות המרכזיות הבאות לידי גילוי בתקנון עצמו ובסקירות המוגשות: — ענין "קבוצות-הקרב" גמישות-ההרכב, ודאי שאין ברשימה קצרה זו (ובעלה מציין זאת בעצמו) כדי לדלות את הנושא, ומה גם את כל מכלול הנושאים שבסקירות. עם זאת יש בה משום פתח רצוי לכירור העשוי להביא תועלת ניכרת להבחרת מושגים בתחומי הטקטיקה, הארגון והכשרת הגייסות.

המערכת

פרקי-הארה בשבועון לסמלים ולקצינים

א. רוח

זה עתה נודע ברבים דבר פרסומו של "תקנון-התמרון הזמני לחיל-הרגלים", חלק ב': "הקרב". בתחומו של צבא, הרי זה תמיד בחינת מאורע-ממש שעה שמופיע נוסח תקנוני חדש העוסק בחיל-הרגלים. לאמתו של דבר, אין לך בעצם תמרון חיל-הרגלים אשר לא יהיה, בעת ובעונה אחת, גם תמרון-גם של כל החילות. חיל-הרגלים שהנו אחד היסודות הראשיים שבצבא, נזקק במידה רבה לעזרת החילות האחרים — ועם זאת, מתנה במידה רבה את פעולתם של חילות אלה — עד שאין איש בצבא היכול להת-יחס בשוויון-נפש לגבי האורח בו ממלא חיל זה את משימותיו בקרב.

הדבר שהנך מתרשם ממנו, עוד בקריאה ראשו-נה — והמשתמע בבחירות גם מתוך הדו"ח למיניסטר-טרג-מלחמה, שניתן בפתח חלק זה של התקנון — הריהו הרצון להקנות לחיל-הרגלים תכונות תוקפניות ותמרוניות, אשר בלעדיהן לא נועדו לו בשדות-המערכה אלא מצבי "קפיאה-על-שמרים", זו המב-שרת המוכרת של רפיון-הרוח והתבוסה.

מלחמה חדישה הנה מלחמת-תנועה. זוהי הנחת-היסוד, ממנה נובע כל תהליך השיקול. לא רק שלא יקשה על היחידות למצוא את המרחב הדרוש בשביל לתמרון (להבדיל מהמצב האופיני למלחמה-הראשונה, למשל) אלא שהמצב יחייבן לתמרון. על כן, כל נטיה להמנעות-מתנועה הנה עקרה והרת-אסון גם יחד — ויהא דרג-היחידה וגודלה אשר יהיה; ויהי המצב בו מדובר כאשר יהיה. אין התמרון שמור לפעולות-התקפה בלבד; הוא הנו בגדר הכרח גם בהגנה ונקל להרגיש מתוך התקנון החדש את הרצון להעביר את אותו "משב-הרוח" דרך כל מצבי-הקרב: — זו הרוח הלוהטת של חיפוש האויב, למען תקוף אותו ישירות והשמידו. התמרון ההכרחי הזה, כאשר רוצים בו רצון לוחט, מטרה אחת לו לגבי איש-הרגלים: להגיע לידי היאבקות גוף-אל-גוף. וההגדרה הניתנת לחיל-הרגלים, כבר בשורותיו הראשונות של התקנון, אומרת מה הנו חיל זה ומה עליו לבקש. "על חיל-הרגלים מוטלת המשימה הראשית בקרב. הוא הנו חיל-הקרב-מקורב, הנערך רגלי עד אל היאבקות גוף-אל-גוף. ודאי

ההוראות התקנוניות שב"תנ"ך-הרגלים" המחודש אינן, בכללן, חדשות; הן כבר הופיעו בתזכירי-ההדרכה החלקיים, אלא שהיו פזורות בהם. עתה, משכונסו ותואמו, הרי הן מהוות תוצאה-כוללת אשר יותר משהנה חדשה הריהי בגדר מי "שנתחדשו עלומיו".

וראשית דבר: אין הן חלות אלא על הקרב של יחידות חיל-הרגלים. עד לדרג של הבטליון (כולל הבטליון) — ואין הן עוסקות אלא בתמרוננו של חיל-הרגלים גופא, בלי להכנס לתחומו של שיתוף-הפעולה עם החילות האחרים שלגביו שומר על מלוא תוקפו. "התזכיר הארעי על קרב חיל-הרגלים בשיתוף פעולה עם החילות האחרים".

התקנון החדש עוסק בין השאר בהגדרת מונחים: כי תחילה יש להגיע לידי הבנה מוסכמת לגבי משמעותן המדויקת של המלים שמשמשים בהן. ההגדרות הרבות הניתנות בו, במידה שחל בהן תיקון לעומת הנוהג הקודם, מתאמצות למצות בראש-וראשונה את הרוח — יותר מאשר את האות — של המונחים הנקוטים. הרי שבתור יורשו של הקלנע (Voltigeur) מופיע הכמן הקלנע; ותחת היחידות של רובאים קלנעים באות יחידות "קרב"; באופן זה רצה התקנון לציין, בהדגשת-יתר, את אמצעי-היסוד העומדים לרשותו של הלוחם-הקדמוני — וכן את האפשרות לצרף, בתוך יחידה שנועדה להלחם בצותא, לא רק את הקלנעים והרובאים בלבד אלא אף את משמשיהם של כלי-הזין אשר לרגלים.

בהירות הגיונית תוכנס מעתה במיונם של כלי-הזין "הרגליים" לסוגיהם; יהיו אלה: — כלי-זין קלים — התואמים את הלוחם-הבודד; כלי-זין כבדים — למחצה מ-5 ועד 20 ק"ג משקלם — שבשימושן של המחלקה והפלוגה; וכלי-זין כבדים (שמשקלם עולה על 20 ק"ג), המופעלים ע"י הגדוד. ויש לציין, כי נתוני-היסוד, שהתקנון מספק אותם, לגבי האפשרויות של חימוש זה — מצטמצמים, ברוב תבונה, בציוני הטנחים וקצב-האש העשויים להתבצע בפועל בשדה-הקרב — תחת שיצטט את התכונות הבליסטיות-כלליות, שאין בהן משום ענין ישיר לנתון בקרב.

לבסוף, ההבחנה הבהירה שנוקטים בה בין "אזור-הפעולה" של יחידה — לבין "החזית" של אותה היחידה, וה"עומק" שלה, מבליטה באופן ברור את העובדה כי במלחמת-תנועה, גם באם אין כל יחידה

אין מדובר בהסתערות על האויב, במכת-כידונים, בכל מקום בו יפגשוהו. את ההיאבקות גוף-אל-גוף החדשה מבצעים ברימון או בתת-מקלע. ולעתים — בסכין. כאן — הצגה חריפה: מהי משמעותו של קרב-הרגלים, כשהללו נשארים לבדם, ברגע בו קרבו אל האויב מכדי שיקבלו תמיכה מהחילות האחרים, זו "הדרמה של 200 המטר האחרונים" — בה להטו הלוחם של הרגלי ותבונת-תפיסתו, וכן כושר-סבלו הגופני — הנם הגורמים המכריעים היחידים; והו הקרב של הרמן-הרובאי, זה הלוחם-הנבחר, מכשיר מופלא של המלחמה, נכון ונלהב, המשיג את ההכרעה במידה שוה בשל ערכו האנושי — כשם הוא משיגה ע"י תמרוננו וע"י חימושו.

תמרון, הסתערות — אלה הם שני המונחים שבהם ניתן להגדיר את רוחו של תקנון חדש זה. אולם יש בו יותר מזה. הרצון היה לתת בו למבצעים נתונים מדויקים על אפשרויותיה הממשיות של יחידת-רגלים.

ודאי, נתונים אלה נשארים בגדר אמות-מידה בלבד; על כל פנים, מעלתם היא שיש בהם כדי לשמש מעין תריז בפני חישובים בלתי-מבוססים. בהתקפה, מאפשרים הם לקבוע מושג מציאותי על מה שניתן לדרוש מגדוד, מפלוגה; אולם ערכם זה רב עוד יותר שעה שהנם נקוטים בהגנה; כי בזו האחרונה מיעוטם של האמצעים מביא, בדרך הטבע, לידי הנטיה להפריז בשטחם של האזורים שניתן להחזיק בהם. התקנון החדש מזהיר בפני האשליות.

תעודה זו, שהנה פרי השכל והאמונה גם יחד, עושה את חיל-הרגלים לחיל נבחר, המצריך אנשים בעלי תכונות רכות. יש בו משום מתן-אימון ביכולתה של האומה, הואיל והיא פונה אל אוצרות סגולות-הלוחמים אשר נתגלו בתולדותיה — ואשר מקרה טרגי מהעבר הקרוב, אינו יכול, ואינו צריך, להש-כיהם.

תעודה זו המגבשת-בתמצית את נסיונו של שתי המלחמות האחרונות, מנסה לסכמו — על מנת שאפשר יהיה לזכות בשדות-מערכה העתידיים, במחיר דם מועט יותר, בנצחון ובהצלחה.

בסיכומו של דבר, הריהו מנשא את איש-הרגלים הצנוע ומציבו בראש פירמידת הלוחמים, ואפשר לסכם תקנון זה, תעודת-היסוד להדרכתם של אנשי-הסגל שלנו ושל גייסותינו הצעירים, במשפט, הבא: "קיימו את הכרת האפשרי; אולם, משעשיתם זאת — תמרנו! גשו אל האויב, למען ראותכם אותו מקרוב, בעיניכם אתם! ואזי תהיו בלתי-מנוצחים!".

הערות מתוכה — על מנת להגיע אח"כ לידי היאבדות גוף-אל-גוף. את התנועה בקלות ובדרך חסכונית אפשר לבצע רק אם יודע חיל-הרגלים לנצל את פני-הקרקע כדי להסתנן. אולם ההסתננות מחייבת את בקשת הפינות והמעברים שאינם מוכים באש האויב; וקיומן של פינות כאלה אין לשערו, בודאיות, אלא בתוך איזור שיהא רחב יחסית. ברור כי באיזור צר-ממדים, יפחתו הסיכויים למצוא כגון אלה בתוכו. אך, משנפתח הפתח המוליך אל פנים מערך-עמדותיו של האויב, — אז ראוי להפעיל שם את מכסימום עצמת-הלוחמים. על כן: תחילה — עריכה דלילה ומפוזרת של הכוחות (להסתננות, חדירה ו"פתיחת-פתחים"); ולאחר מכן — דוקא ריכוז האמצעים (למהלומה מברעת ולהשתלטות). ברור הדבר כי שנים אלה יחד מצריכים גמישות רבה במבנה מערך-הכוחות כולו.

1870 — 1950

התמרון ההגנתי אף הוא מושתת על ניהוג תוקפני, על בקשת האויב, שהעיון להדור לתוך מערך העמדות שלך, והשמדתו. מערך עמדות-המגן הנו צירוף-כולל של "מרכזי-התנגדות" (המקבילים לגדוד) ושל "נקודות-משען" (המקבילות לפלוגה). אשר לפניהם ערוך מחסום-האש של כלי-הזין השונים — צפוף, מתמשך ועמוק.

אולם, האזורים שמחזיקים בהם בפועל על פני הקרקע עשויים לשמש בשני תפקידי-קרב שונים: כאזורי "תקיעת-יתד" אשר יגנו עליהם במקום עצמו — וכבסיסי-מוצא, להתקפות-נגד; ובשל ריבוי הדרכים הפתוחות בפני האויב לא ניתן לראות מראש האם יחידה מסוימת תצטרך להתגונן במקום עצמו — או לצאת להתקפת-נגד. כל יחידת רגלים הנתונה בהגנה תהיה, איפוא, בעלת שתי משימות: — האחת — של הגנה תקיפה; האחרת — של התקפת-נגד. ומוכן כי זו האחרונה, הייבת להיות מוכנה מראש; וכשבא הצורך — יש לבצעה בהתאם לכללים הנקוטים בהתקפה.

כזה הנו מבנה-המושגים הכללי של תמרון חיל-הרגלים. משתמע מתוכו הצורך בסיעוף גמיש, ומש-תנה מאוד, של יחידות — בהתאם למשימות אשר יוטל עליהן לבצע (**). וכן — דבר שהוא מעובדות-

יכולה לתפוס תפיסה-של-ממש אלא חלקת-שטח הנקבעת ביסודה ע"י ממדיה-היא (דהיינו, בחזית ובעומק נתונים) — הרי ישנה לה בדרך כלל האפשרות, גם מבלי שתפריע ע"י כך לשכנותיה, לתמרן על פני חלק מסוים של השטח, שהנו נרחב יותר מתחום הערכותה-זיא על גבי הקרקע; והלא חלקה זו, בכללה, הנה אותו חלק של השטח בו נושאת היא באחריות — והוא המהנה את "איזור-הפעולה" שלה.

במסגרת כללית זו, מטרתו של תמרון תוקפני הנה להביא את עיקר-הכוחות של היחידה, כשהוא מחופה באגפיו (ובאם יידרש הדבר — גם בעורפו) עד אל עמדה כזו אשר לפי מצבה לעומת מערך האויב יוכל עיקר-הכוחות האמור לתקוף ממנה את האויב מן האגף; ומוטב — אפילו מעורפו.

אולם, כיצד להגשים תמרון כזה? התשובה היא: ע"י שלושה מעשים, הבאים בזה אחר זה או המתבצעים במקביל: תחילה, לרכוש את עליונות-האש לעומת היריב; לאחר מכן, להשתמש בעליונות-אש זו על-מנת לבצע את העתקת הכוחות; ולבסוף, להבטיח את בטחונו של כלל-המערך אשר לך, בסיכומו של דבר, עליונות-האש — המושגת באמצעות כלי-זין כבדים וכבדים-למחצה — היא המאפשרת את העתקת הכוחות, את תנועתם של כלי-הזין הקלים (או, אפשר, גם של הכבדים-למחצה) עד אל עמדה הנוחה לעריכת הס-

* Centres de résistance
** Points d'appui

(**). המלה "סיעוף" נקוטה כאן תוך נסיון למסירת תוכנו של המושג "Articulation" (באנגלית ובצרפתית), "Gliederung" (בגרמנית), או "расчлененность" או "разделение" (ברוסית) שפירושו: — חלוקת גוף לחלקים וחלקיקים אורגניים, וזו הכנסת גמישות במבנהו ובאורח-הפעלתו.

אישקט זה לא נעלם מעיני המטה הכללי של חיל-הצבא, אשר דאג לכך כי לא תהיינה שום השהיות בחקר החומר לתקנון החדש, — ובחדשי יולי-אוקטובר 1951 אישר המטה הכללי את ניסוחם הסופי של חלקיו: תחילה — חלק ב' רג' ולבסוף — א'.

תקנון זה, שהנו סינתזה של הלקח שהופק מן המלחמות האחרונות, ישמש מעתה בסיס להדרכת חיל-הרגלים. הוא הנו תעודת-היסוד אשר אנשי הסגל של חיל-הרגלים ציפו לה. תעודת-יסוד „אשר אחי דוּתה תהיה עשויה להקל עליהם את פעולתם כמד-ריכים“. התקנון מכיל את שלושת החלקים המסור-תיים: חלק א': הדרכה טכנית ומבנה-מכונס; חלק ב': הקרב; חלק ג': השירות בשדה.

חלק ב' שלו („הקרב“) תומך את יתדותיו בתוך מציאותה של מלחמת-התנועה — שמשמעותה, לגבי היחידות הקטנות, הוא בידוד יחסי, והצורך לחפות על עצמן מכל הכיוונים. במסגרת כללית זו מאשר התקנון מחדש, בניסוח נמרץ, את האמונה בחשיבותה המכרעת של האש ובעצמתה המוחצת; הוא מזכיר שוב את ההכרח בנוהג תוקפני נחרץ, אם כי שקול — וזאת, מאחר שכל הנהגת-קרב סטטית מועדת מראש למפלה; והוא מדגיש ביסודו של דבר:

— מחד-גיסא, את התעודה-הראשה הנועדת לרמן הקלנע;

— מאידך-גיסא, את המושג של „צירופים טקטיים וזמניים“, אשר כבר הוארה בהוראה-המשנה שנתוס-פה על „התזכיר בענין כיתת-הקלנעים ומחלקת-קלנעים“.

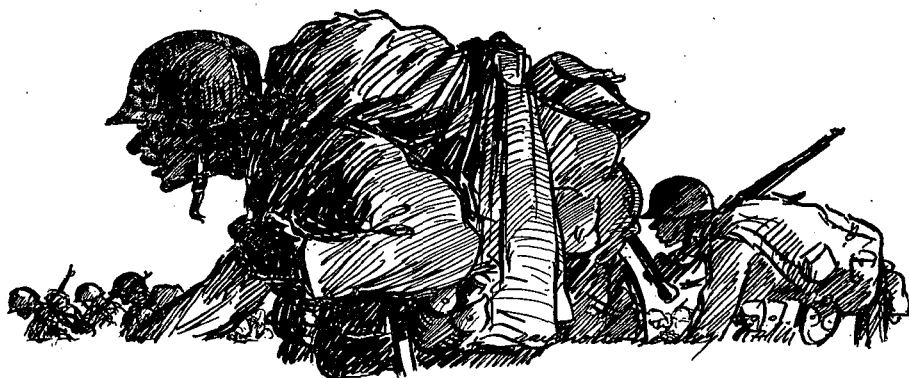
יחידותיהם של הרובאים-קלנעים הופכות ל„יחיד-

היסוד החשובות שבתקנון החדש — גופי „הקרב“ כולם יהיו גופים „לפיה-הזמנה“ — שנתכוננו ברגע הצורך, ובהתאם לטיבו של צורך זה — ויהיה דרג היחידות האמורות כאשר יהא. המחלקה, שהיא הקטנה שביחידות המסוגלות עדיין לתמרן (דהיינו, לצרף בתוכה צירופים של אש, תנועה והלם) — תסתעף למספר מסוים של „כיתות-קרב“ — שהרפבו, הרחוק מלהיות קבוע, יכלול מספר ידוע של חוליות רמנים-קלנעים ושל כלי-זינו כבדים-למחצה (הגם שלצרכי חיי היום-יום תתקיימנה בתוך המחלקה „כיתות“-קבוע מאורגנות).

כאן מונח הגרעין המהותי שבתקנון חדש זה; ומובן מאליו, שלא ניתן לסכם כאן במספר משפטים את כל ההוראות הדנות בפרטיו. אותה מגמת התמרן מופיעה מחדש בכל דרגי היחידות במסגרת רחבה יותר או רחבה פחות, הכל לפי האמצעים האורגניים של היחידה האמורה — וכן לפי אמצעי-החיזוק שיצורפו אליה, ואשר יהיה בהם כדי לאפשר את הפיכתו של רגימנט רגלים — ל„צירוף טקטי“; של גדוד ל„צירוף משנה טקטי“; ואפשר, אפילו, של הפלוגה — ל„תת-צירוף טקטי משני“...; והרי כאן לא רק מונח חדש — אלא גם מושג, שהנו בגדר חידוש ומחדש ברגימנטים-הרגליים של צבאנו.

ג. לסיכום המסקנות הטקטיות

תקנון זה — ההכרח בו החל להיות מורגש לאחר שבקרב אנשי הסגל של חיל-הרגלים נתעורר אי-שקט מסוים. היות ולא היו לרשותם אלא תעודות בעלות אופי חלקי בלבד, הרי לעתים קרובות לא היה באפשרותם לקבוע, איזו מן התעודות הללו תוקפה עומד וקיים.

דוּת הַקֶּרֶב" — לעומת יחידות הליווי ויחידות הפיקוד, אשר מבחינת המציאות הטקטית, בדרך כלל אינן משתפות עצמן, בתור שכא"ל, בקרב; ולעולם אינן נלחמות בהרכב האורגני. יחידות קרב אלו מהוות את השלד:

— הן של "תת צירוף טקטי משני", באם המדובר הוא בפלוגה.

— הן של "צירוף-משנה טקטי", באם המדובר הוא בגדוד.

בתוך המחלקה, נבנות כיתות הקרב מדי פעם, "לפי ההזמנה" — היות וכיתת הקרב לפי המושג החדש שבתקנון הנה, מיסודו של דבר, בעלת הרכב זמני, שמתהווה:

א. מחוליות רב. מכליזין קיבוציים (שכולם מסוג אחד, או שהם מסוגים שונים) — במספר מתנהג "מעורבים" יחד; והרכב זה נקבע כמסקנה מהמ-

שימה שיש להטיל על הכיתה, ומתנאי השטח. בדרג של הכיתה תופס מעתה את המקום הראשון הרמן הקלנע, זה מומחה הקרב המובהק, הלוחם הנבחר בהאידיעה. כל שאר הלוחמים אינם פועלים אלא על מנת לספק לו, בשעה ובמקומות הדרושים, את האש ואת האמצעים הנחוצים לו כדי להביא את ההתמודדות האכזרית העל-אנושית הזאת, אשר קרב-רגלים שמה, לידי מאבק גוף-אל-גוף, ולהשמדת היריב.

ולבסוף, מגדיר חלק ב' את תעודת חיל-הרגלים, אשר הנה —

להשימד את האויב;
— בהתקפה, כשהלו מגן על האיזור שעל חיל-הרגלים הוטל לתפסו.

— בהגנה, כשהלו מנסה לכבוש איזור התפוס בידי חיל-הרגלים.

ה ד י ם ב ב מ ה ל ק צ י נ י ם

כלל את פעולתו של חיל-הרגלים, אלא שכולו רווי ממש רוח-חיליות. בתחום קרב יחידות-רגלים זעירות, מוסיפה ומטפחת התעודה החדשה אותה רוח עצמה אשר הביאה, מראשית שנת 1950, לתיקונים ולהשלמות אל הנאמר בתזכיר משנת 1946 בענין כיתת הקלנעים ומחלקת-הקלנעים*.

התקנון תוקע את יתדותיו במציאותה של "מלחמת-נתועה", אשר משמעותה לגבי היחידות הקטנות היא — בידודן היחסי, וכן צורך לחפות על עצמן מן האגפים ומן העורף — באופן ששוב אין

אי אפשר לו לתקנון כי יהיה בגדר "חידוש". אין הוא אלא ביטוי וכינוס למושגים אשר הלכו ונתגבשו לאט-לאט בהכרתם של אלה, שעליהם הוטל לפקד על היחידות באש, ולהכשירן — מבעוד ימי-שלום — למשימות הצפויות להן בימי-מלחמה. על כן מקיים תקנון-התמרון משנת 1951, כ"רקע" לעצמו, את ה"תזכיר על קרב-הרגלים בשיתוף עם החילות האחריים"; אותו תזכיר, לא זו בלבד שהוא מגדיר את המסגרת הביין-חילית, שמחוצה לה אין לתאר

והחלו מכנים רובאי-קלנע זה (קלנע — אינו אלא נסיון למסור את משמעות המלה "Voltigeur" שפירושה בעצם: "הפונה בזריזות לכאן ולכאן") בהגדרה חדשה "הרובאי הרמן"; ואילו המונח המחודש עתה, רמן-קלנע — פירושו: דגש יתר על משימה זו של הקרב-במהודק המובהק, הביטוי "יחידת-קרב" (למעשה: "כיתת-קרב"; "מחלקת-קרב"; "פלוגת-קרב"...) נפגש בשנים האחרונות לעתים קרובות בלשון הצבאית הצרפתית (והשביצ'רית), כציון ליחידת-משנה של חיל-הרגלים המורכבת מכל היסודות הדרושים להנהלת הקרב, — להבדיל מ"יחידות-אש" או "יחידות-סיוע"; ועל כן, בא המונח "כיתת קרב", או "מחלקת קרב", להדגיש את המיזוג האורגני של כלי-הזין האינפנטריים השונים במסגרת יחידת-המשנה הלוחמת.

בשביל להבין את נקודת-המוצא של התמורות במונחים, שמקצתם צוינו כאן — יש לזכור כי בעשרות השנים האחרונות היה מקובל הביטוי רובאי-קלנע ("Fusilier-Voltigeur") בשביל לציין את חילי-הרגלים שלא היו מקלנעים, או שמישהם של כלי-נשק קיבוציים אחרים, אלא פעלו בתורת רובאים מובהקים. הביטוי "Voltigeur" — מקורו במסורת מתקופה נפוליאונית, והיה זה הכינוי, של פלוגות החיילים קטני-הקומה והזריזים, שהיו משמשות בתורת פלוגת "חיל-הרגלים הקל" שבגדוד — ובתוך הגברדיה-הקיסרית נתקיימו אף רגימנטים שלמים שכוננו בשם זה; — ומשום מסורת זו, נתקבל השם בזמננו לציונר-במיוחד של הרגלי שאינו עמוס במשא-נשק מיוחד. אכן, עם התגברות הנטיה להדגיש את קרבה-המגע בתפקידי-הלחימה של הרגלי — יש

הן תופסות בפועל את מלוא שטחו של אזור-הפעולה שלהן, או שאין הן מתקדמות למלוא רחבו. הוא מזכיר שוב את ההכרח שבנוהג תוקפני נחרץ, אם כי שקול, היות וכל הנהגת-קרב טטית מועדת מראש למפלה.

במסגרת כוללת זו מטעים התקנון, ביסודו של דבר, את המושג של "צירופים טקטיים זמניים", מחד-גיסא — ומאידך-גיסא את תפקידו הראשון במעלה של הקלנע בכל הנוגע להבטחת התפתחותו של התמרון: בין שאותו תמרון מתרחש בסיטואציה תוקפנית, או בסיטואציה הגנתית.

* * *

אין לך דבר המשתנה והולך יותר מאשר סיטואציות-של-קרב. ואם הנך קובע מראש מבנה-קבע, מעין "טיפוס-אחיד" של יחידות קטנות — הנך מוליך ממילא, לקראת נקיטה בפתרונות "בינוניים", "מוצעים", לבעיות הקרב; פתרונות אשר רק בתורת יוצא-מין-הכלל יהיה בהם כדי לענות על דרישות המקרה המסוים ולהלוט אותן. זהו הטעם מדוע התקנון משנת 1951 קובע את העיקרון של צירופים (או קיבוצים) זמניים, אשר הרכבם — וכן סיעופם הפנימי — נקבעים "לפי ההזדמנות"; והרי והיה אותה דרך עצמה, בה הלכה ההדרגה שניתנה, החל מ-1930, "בביה"ס להשתלמות קציני חי"ר וטנקים". נהגו אז לפרק את פלוגות-מכונות היריה ולצרפה, חלקים-חלקים, אל הפלוגות של "רובאים-קלנעים" — לפי משימותיה של כל אחת מהללו. ורזרבה-האש אשר מפקד הבטליון שמר לעצמו — היה מופעל, לאמתו של דבר, כתגבורת-האש שניתנה ברגע קריטי לאחת מפלוגותיו.

בהשראתה של רוח זו אפשר היה לראות, במערכת-סומה ביוני 1940, גדר צרפתי כשהוא מפורק ל-3 צירופים-זמניים: הראשון — פלוגה אחת של רובאים-קלנעים, מחלקה אחת של מכונות-יריה + 2 תותחים בני 25 מ"מ (תותחים נ.ט.); השני מנה: — פלוגה אחת של רובאים-קלנעים + 2 מחלקות מכ"י + 2 מרגמות בנות 81 מ"מ; השלישי — שהוחזק ברזרב, לצורך התקפת-נגד לכשתבוא השעה לכך — הכיל את היסודות הקלים, המסוגלים לפעול בראש וראשונה ע"י תנועה: פלוגה אחת של רובאים-קלנעים (שהועמדה על שתי מחלקות בלבד).

נסיון זה — אשר נתגלה כנסיון ברה-הצלחה במסגרת הצרה בה התנהל — וכן נסיונות אחרים, באותה רוח עצמה, עוררו את הצורך להביא את העקרון לידי הכללה. וכן אין עוד לצמצם נוהג זה ל"צירוף לפי הזמנה" אשר במרכזו תעמוד פלוגת

רובאים-קלנעים, כי אם באותה המידה יש לנהוג כך גם לגבי צירוף, שבמרכזו תעמוד מחלקה. ובתוקף אותו רעיון עצמו לא תהיה עוד המחלקה מורכבת משלושה יסודות-משנה הזוהים אחד עם השני, כי אם משניים שלושה או ארבעה יסודות-משנה, אשר מפקד המחלקה הרכיבם, וסיעפם סיעוף-הפנימי, לפי "הזמנתו" של המצב הנתון, למען ימלאו את משימתן בתנאים הטובים ביותר.

מאז נראה זה כברור מאליו, כי יחידות הרובאים-הקלנעים תהפכנה ל"יחידות-קרב" (מונח חדש הנקוט בתקנון זה), המקבלת תוך כדי הקרב תגבורות הבאות מפירוקה-לחלקיה של פלוגת-הליווי (הסיעו).

לענין הפעלת יחידות-הליווי יש עוד להעיר את ההערות הבאות:

1. — "מחלקת-הליווי" אינה עוד אלא ביטוי נוח לצרכי חיי הקסרקטין או מחנה-הצבא הקבוע; אולם אף היא מתפרקת, חלקים-חלקים, "לפי הזמנה" — או שמשמשה, בכללותה, תגבורת לאותה יחידת-משנה שהוטלה עליה משימה המצריכה את נוכחותם של המרגמות ושל מטילי-הרקטות.

2. — צימודם-יחד של מקלע-קל ושל מטיל-רקטות — הפסיד, בסופו של דבר, כל אופי של כללי מחייב.

מעשה הכרח הוא להבין כי תא-הקרב הראשוני אינו בגדר התגשותו על-פני-הקרקע של איזה קיבוץ של אנשים וכלי-נשק אשר הגיח מתוך לוחם התקנים — כי אם נהפוך הוא: — זהו צירופם של אנשים וכלי-נשק שהורכב ע"י מפקד המחלקה לפי הדרישה (ההזמנה) של המסיבות; דהיינו — בתוקפם של הסיטואציה הטקטית ומבנה השטח.

* * *

תאי-הקרב הראשוניים, שעה שהם נעים ומעתיקים עצמם, אלה לעומת מצבם-הנתון של אלה — אוסרים את הקרב ומגשימים את ה"תמרון" אשר עלה במחשבתו של מפקד המחלקה, או של מפקד הפלוגה. אולם, אף תא-ראשוני שכזה אינו מעתיק עצמו ממקום למקום כגוף שלם. מהוים אותו אנשים — והללו מעתיקים-עצמם על פני השטח, אלה לעומת מצבם-הנתון של אלה.

פירושו של דבר הוא, כי תמרון נפתח על ידי תנועתו של קלנע, או של קומץ קלנעים כשהללו מנצלים את פני-השטח, ומסתננים אל תוך איזורים שאינם נתונים לאש האויב.

האומר: "תמרון" — אומר: "תנועה". ואלו האומר: "תנועה" — אומר: הרגליה-הקל, הרובאי,

הקלנע". ודאי כי משנתונים הגיסות במגע ישיר עם האויב לא תתכן תנועה כזו כלל בלי סיוע האש. אולם במה דברים אמורים: — באש, העומדת לשי- רותו של הקלנע — ולא בקלנעים אשר תעודתם הראשונה תוגבל לכך, שיהא עליהם לאבטח את כלי-הזין האובטומטי המקיים אותה אש.

אכן, תפיסה אחרונה זו אותה הורישה לנו מלח- מת-העולם הראשונה. ותפיסה זו היא אשר שימשה כהשראה בשעת ניסוח התקונים משנת 1920 ומשנת מלחמת-עמדות, כזו שניהלנוה ב-1916, 1917. ובכל זאת, הרי חיל-הרגלים הגרמני, זה שבאופנסיבות הגדולות של לודנדורף באביב 1918, ניתק את קשריו עם הלכה זו — על מנת להחזיר את יתרון-התפקיד ל"רובאי המסתנן".

והלא התקפות-רבתי גרמניות אלו הביעו עמור- קות אל תוך החזית הצרפתית. היחידות הצרפתיות עמדו כשאגפיהן חשופים. התמרון — שבחזית רצופה היה בלתי-אפשרי — חזר וזכה במלוא ערכו הקודם. חיל-הרגלים מאומן-היטב ידע להסתנן אל תוך החללים הריקים שבמערך אויב.

והנה, התמעטות עצמות-הלוחמים — וכן התרח- בות זירות-המבצעים — לא תאפשרנה עוד בעתיד, פרט לסיטואציות צרות-היקף ומקומיות, כינון חזית רצופה, מערך-הקרב של היחידות יכלול באורח תקין חללים-ריקים בין יחידות-המשנה שלהן. ומכאן — הכרח להעניק לחיל-הרגלים אחוז ניכר של קלנעים על מנת לאפשר לו לתמרן, ע"י שיסתנן דרך אותם חללים-ריקים.

תהיה עצמתה של האש אשר תופעל כאשר תהיה — והכרחי הוא כי אכן תופעלנה פעולות-אש מוזנות תחמושת, ממושכות למדי ומכוונות-היטב, כלפי מטרות שנבחרו בשיקול — הרי תשאר ללא תוצאה-של-משל-אמתית במהלך המערכה אם הקלנע- עים לא ינצלו אף את התאטות הקלות-ביותר באשו של האויב אשר הושגו כתוצאה ממאמץ האש "הידי- דותית" לשתקו.

מכל אלה נובע ההכרח, לגבי מחלקת-הקרב

ופלוגת הקרב, שתמנינה בשורותיהן אחוז ניכר של קלנעים. פעולתם של אלה, של פרטים הפועלים לפי יזמתם — היא הנותנת לחיל-הרגלים את תכונות הזרימות והגמישות אשר לו. הרובאים-הקלנעים הם המטביעים לתמרון את חותם קצבם — והם-הם המגיעים, לבסוף, בתמרון זה להסתערות ולידי מכת- הלם, באם האויב עודנו נאחז בעמדותיו.

חיל-הרגלים, אשר יועמד על החימוש בלבד, ויהיה אפילו חימוש רב-עצמה ככל שניתן לתארה, אך החסר רובאים-קלנעים — יהיה חיל-רגלים סטטי ומשותק.

* * *

התקנון משנת 1951, בדומה להוראות-התיקון וההשלמה מ-3.150, מתנגד לכך שכיתת-הקרב תהיה לתא בעל הרכב בלתי-משחנה. בהפוך הוא: רצונה, כי גמישות קיצונית תשרוד בסיעופה-הפנימי של המחלקה.

כן מתנגד הוא לכך כי תכליתו המהותית הרא- שית של תא-הקרב לשרת כלי-זין אבטומטי, (שמצ- מידים אליו עוד כלי-זין ג.ט.).

את האש רבת-עצמה מפעיל חיל-הרגלים על מנת לתמוך בפעולת הקלנעים; כי הללו הם יסודות- הקרב הקלים באמת שבשדה-הקרב. להם בלבד האפשרות להסתנן — ובתוקף עובדה זו עצמה, בסופו של דבר, גם להגשים את התמרון.

עת דומה כי הוגים צבאיים ידועים נוטים לאחוז- מחדש במחשבות-המכוונות שבתקנונים הישנים — אף כי הללו תוקנו תיקונים מעמיקים כבר ע"י התק- נון משנת 1938 (האמת היא, כי אותן תקנון, בפרטיו, מעולם לא נודע לחוג הקצינים — ומעולם לא נלמד) — נראה כדבר רצוי לאפשר, להכיר, ע"י שורות אלו, אחדות מן המחשבות-המכוונות אשר השראתן היתה רבה על עורכי תקנון-התמרון שקיבל עתה את אישורו של מיניסטר המלחמה הצרפתי.

המים מפסקים להם אפיקם בהתאם
לצורך ששפתיים הם שופטים; התי?
עורך את נצחונן לפי האויב ששפתי
הוא עומד. טון-סטו

מדברי מפקדים

מרשל פ. פוש

על הצורך במקורות ויזמה במלחמה

- שעה שאנו מכינים פעולה נגד האויב ומצרפים צירופים לקראתה — דאגתנו המתמדת חייבת להיות: — להשתחרר מכך, שיטיל עלינו את רצונו; ולהדוף, או לסכל, כל תחבולה שבאמצעותה אפשר וימנע את ההצלחה מפעולתנראנו.
- הם היו גנרלים נפלאים בעתות-שלום, אנשי-צבא מעולים אשר ידעו כל דבר — פרט למלחמה... אותה מלחמה שהם התכוננו לקראתה, בתמרונים, לא היתה כולה אלא מלחמה לפי נוסח-המוסכמות בלבד. אולם מה שנקראו לעשותו עתה — לא היה מצוי בספרי תקנון-השירות. לכי-לבי לאותם תקנונים! הרי הם בסדר גמור, לתכליות-שלי-תרגול; אולם בשעת הסכנה — אין בהם מועיל-עוד.
- הוי, תכניות-מבצעים נוקשות אלו, בהן נראה-מראש כל דבר ודבר — פרט לאותו הבלתי-נראה מראש, שהוא-הוא הכלל במלחמה..."
- מצויים גנרלים טובים לא מעטים — אולם רוצים הם לראות דברים רבים מדי, רוצים הם לראות את הכל, לשמור על הכל, להגן על הכל, על מחסני המלאי, על קווי-המבצעים, על איזורי-העורף, על עמדה זו, אשר טובה הנה, ועל אחרת, הטובה אף היא. בדרך זו מגיעים הם עד לידי פיזור, מונעים הם מעצמם את היכולת לפקד, לצרף צרופים בשביל ענין אחד, להלום בכוח; והם גוזרים, על עצמם חוסר אונים..."
- תבוסתו של צבא צופת במלחמת 1870, נבעה לא מן האיסטרטגיה-ללא-דופי של היריב, כי אם מכשלונו של הפיקוד הגבוה הצרפתי, אשר לא ידע לנצל את השגיאות בהן נכשל אותן יריב עצמו.

על מהות הזיונות-המלחמה

- תורת-מלחמה דומה למשואה, שהוצתה בחוף זרוע-סכנות, למען תסייע בידי ננטים מהססים.
- אי-אפשר לו לאיש-צבא מבלעדי הידיעה של מקור המלחמה, או מטרתה, ומבלעדי ידיעת מהות האמצעים שהמלחמה מעמידה לרשותו — כי רק ע"י לימודו את כל הגורמים האלה הוא יוכל לקבוע כיצד להשתמש באותם אמצעים, ובאיזו צורות של טקטיקה עליו לנקוט, ומה ערכן של התוצאות שהוא מתכוון אליהן. מלחמה — לא, זו בלבד שהיא נובעת מתוך הרעיונות המדיניים, הרגשות המוסריים והיחסים הבינ-לאומיים השוררים באותו רגע אשר היא פורצת, אלא שהיא אף שואבת מכל אלה את אופיה.
- דיברנו כאן על מקרים בעלי אופי מסוים, תחת שנדבר על מקרים בעלי אופי כללי: — חזאת, משום שבמלחמה אין לך אלא מקרים בעלי אופי מסוים בלבד; כל דבר בה — טיבו שלו, המיוחד לו; אין בה שום דבר שיהא חוזר ונשנה.
- כל מצב טקטי משתנה לפי זה, האם משקיפים עליו מעבר מזה — או מן העבר האחר של המערכה, הדבר אשר בו מעונן היריב האחד — איננו סתם היפוכו של הענין אשר למשנהו; וכך הוא גם לגבי הטקטיקה של השנים.
- אין זה קל לציית במלחמה, כי שומה עליך לציית אוי כשהאויב למולך — ועל אף האויב; בתוככי סכנות; בתוך מסיבות שונות ומשונות — ובלתי-צפויות; כשבפניך הבלתי-נודע המאיים; וכן גם תוך מעמסה-על-כוחות-הגוף, הנגרמת על-ידי סיבות רבות.
- הבלתי נודע — הרי הוא חוקי-המלחמה.

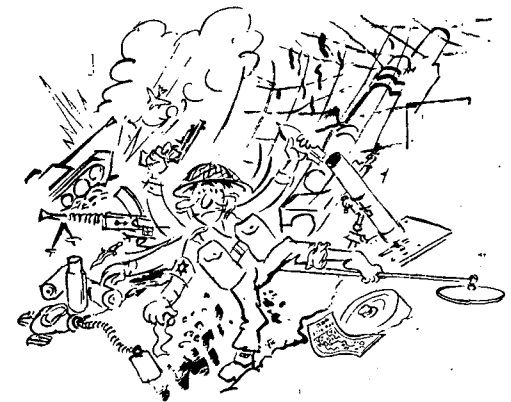
איכות וכמות בגידול צבא ארה"ב

פרק שני: אימון הפרט לחייל ולקצין

מפות, מודיעין-בשדה, זהו-אירונים, טנקים וכו'... שימוש בציוד האי-ב... הנוהג בשבויי מלחמה... עזרה ראשונה והיגיינה-בשדה — בתנאי מחסור וקושי חמורים". אכן, לא די בזה. מטרת האימון צריכות להיות יותר מפורשות, לצורך-המסוים: דהיינו, המטרה היא להעמיד לרשות המפקדה — במקום הנכון, ובזמן הדרוש — את סוגי החיילים הנחוצים לה. והנה, עם מהלך המלחמה השתנו דרישות אלו לעתים קרובות; ולפיכך, לא פסק במשך המלחמה כולה הויכוח הפנימי בתוך הצבא: — אם על אימונו של חייל או קצין להיות כללי בלבד, ולהכשיר את האיש לכך שיוכל אח"כ לרכוש לעצמו, על יסוד אימונו הכללי הזה, את הידיעות המיוחדות הדרושות לו למילוי התפקיד המסוים. בו יצטרך לשרת — אן, אם צריך זה להיות "אימון-למומחיות" המבוסס על הערכה נכונה של מספר ה"מומחים", מכל סוג וסוג, שיהיו דרושים בכל שלב ושלב של המלחמה. למשל, אחד העקרונות באימון הקצינים במשך זמן ממושך היה נשען על הגדרה מסוימת של תכונות הקצין. נאמר שקצין הוא אדם, "היכול לאמן חיילים ולהנהיגם בקרב". לפי עקרון זה נפטלו בבתי-הספר לקצינים מועמדים רבים, שלפי הערכת המדריכים חסר להם "כושר מנהיגות". אך חיש מהר נוכחו לדעת, שלפי שיטה זו נפטלו הרבה אנשים שהיו מתאימים בהחלט למילוי תפקידים — למשל — אדמיניסטרטיביים בצבא; והיה, איפוא, הכרח לשנות את הערכת-היסוד. היתה תקופה, שבה היתה מטרת בתי-הספר לקצינים "ליצור מפקדי-מחלקות ליחידות של כוחות-השדה", אך בשנת 1942 היה צורך להטיל על בתי-ספר אלה תפקיד נוסף: "ליצור אדמיניסטרטורים טובים, מתוך אלה שחסרות להם תכונות של מנהיגות-בקרב".*

* היתה תקופה בה הועלו אנשים לקצינות תוך הערת הגבלה: — "לתפקידים אדמיניסטרטיביים בלבד" — בדומה לקצינים מסוימים בצבא הבריטי, שעלו מתוך שורות צבא-הקבע על סמך נסיונם באדמיניסטרציה הצבאית, אך שלדיהם לא נמסר אף פעם פיקוד על יחידות משנה ("Quarter-master-Commission") — "מינוי קצינות-אפסנאי". בצבא האמריקאי לא שמו לב, למעשה, להגבלות אלו; ובמרוצת הזמן נשלחו גם מקצינים אלה לתפקידים פיקודיים. — ת. ע.

1. המטרה קובעת את השיטה. בפרק הראשון של מאמר זה, ב"מערכות" חוברת ע"א (חשון תשי"ב), עמדנו בעיקר על דרכי הגיוס והמיון בצבא האמריקאי במלחמת העולם השנייה, וכן שרטטנו בקוים כלליים, את עקרונות האימון שהנהגו בו. עתה יש לפרט את אורח האימון הן של הפרט והן של היחידה; וביחוד נעמוד על האימון הדיביזיוני, שבצבא האמריקאי היתה, אולי, את מרכז-הכובד של כל מערכת-האימון. אך בטרם נעסוק בפרטי האימונים — יש לשאול, כיצד השתקפה בעיני האמריקאים מטרת האימון, כי הלא ברור הדבר, שכל שיטת אימון תלויה בטי-פוס החייל, או הקצין, או היחידה, שהיא מן רוצה, "ליצור" אותם. כבר עמדנו על ההשפעה הרבה של דרכי הגיוס והמיון על יעילות האי-מון — והשתדלנו להסביר, כיצד ליקויים בגיוס ובמיון עלולים לגרוע מראש מיעילותו של האי-מון. אך הרי יעילות זו של האימון עלולה להפגע גם כשמערכת האימון עצמה אינה מכוונת אל המטרה הרצויה, או שאיננה גמישה די-צרכה, ואינה מאפשרת לאלה שאומנו להתאים את עצמם במהירות הדרושה לתפקידים שלא היו צפויים-מראש.

נשק שונים... את יסודות ההסוואה, ההעלמה, סילוק מוקשים, גילוי "מלכודות-פתאים", הסיוור, קריאת-

זחילה דרך מעברי-מים, כחלק מחסול-מכשולים

כבוד — וקיבלה הרבה יותר: 11413! לצותות האנטי-טנקיים שלה ביקשה 158 אנשים מאומנים לכך — וקיבלה 559; ועוד כיו"ב.

שינוי כזה במטרות האימון היה מורגש ביותר בשנות 45—1944, ובעיקר ביחידות הבלתי-דיביזיוני-ניות. הנסיונות בצפון-אפריקה הראו כי התכנון העריך פחות מדי את הצורך בגדודי ארטילריה: כבד זה. לפי התכנית היו קיימים ב-31.12.43 61 גדודים כאלה. ואילו כתוצאה מהלקח בצפון-אפריקה הועלה מספרם ל-116 ב-30.6.44, ועד (לאחר שהנסיון הנ"ל נתאשר, כנראה, במערכות-גורמני-דיה) ל-137 ב-31.12.44; דהיינו, המספר יותר מאשר הוכפל במשך שנה אחת*.

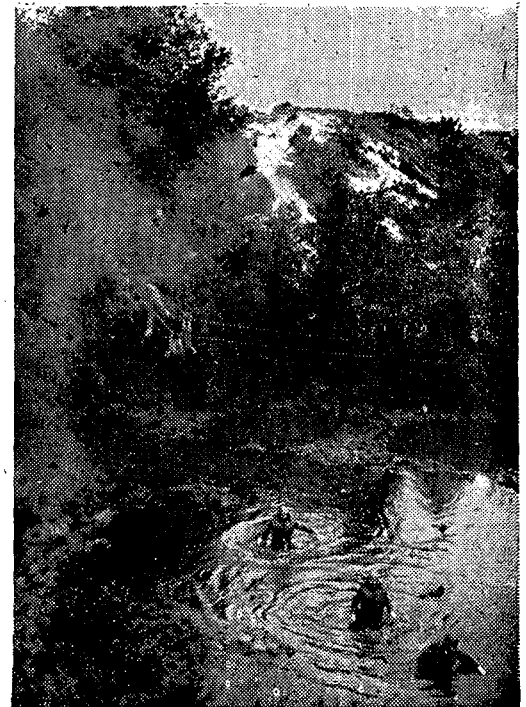
לעומת זאת, העליונות האווירית — שהצבא האמריקאי רכש בשלבים האחרונים של המלחמה — גרמה להפחתת מספר יחידותיה של הארטילריה הנגד-מטוסית. לפי התכנית היו קיימות ב-31.12.43 557 יחידות נגד מטוסים (גדודי תותחים נגד-מטוסיים וגדודי כלי-יריה אבטומטיים נ. מ. יחידות מחסומי כדורים-פורחים, ועוד); ומספרן ירד ל-479 ב-30.6.44, ל-347 — ב-31.12.44 ול-331 ב-31.3.45. אכן, את הסיכוי להתפתחות מעין זו הקדימה מפקדת כוחות-השדה לראות מראש**.

כל אלה גרמו לכך, שמטרות האימון השתנו מדי פעם — והשינוי הצריך, "אימון מחליף" Conversion Training שעל פרטיו עוד נעמוד להלן; ויש

* ועלה מ-3/4 גדוד, בערך, לדיביזיה-פועלת — עד לגדוד-וחצי לדיביזיה, כממוצע, לכל זירות-המלחמה! — המערב.

** מסקנה כללית מהלקח הנ"ל, במגמה להגברת יסודות-משותפים באימונם של סוגי-הארטילריה השונים — ניתנה ברשימה, "איחוד הארטילריות" שנתפרסמה בשעתו ב"מערכות".

דוגמה אחרת לקושי בקביעת מטרת-אימון יסוימת — מטרה המשתנית מדי-פעם — כרוכה בשוני-התביעה מהחייל-המאומן. ושוני זה נובע מכך: האם בתום אימונה-ראשוני יוכנס החייל ליחידה חדשה, (אשר תעבור עוד, כ"חידה, תקופת אימון נוספת — או שישלח אל מעבר-לים, כ"איש תחלופת" לאיזון האבידות שביחידות הלוחמות. בראשית המלחמה היה האימון מכוון להכיר שיר אנשים לשירות ביחידות חדשות. ואילו בהמשכה — עבר הדגש להכשרת מילואים ואנשי-תחלופת לאבידות בפורמציית-הלוחמות. והנה, בעוד שאפשר להעריך כמה אנשי-מקצועות שונים, ומאיוה סוגים, יהיו נחוצים לכל חיל וענף ביחידות חדשות ובהתאם לכך לאמנם כאנשי-מקצועות מוגדרים מראש — הרי אין לדעת זאת מראש, כשהמדובר באנשי-מקצועות שידרשו למילואים והחלפה לפורמציית-קיימות ולוחמות. ואמנם קרה, שנמצאו לצבא האמריקאי עודפים באנשי מקצועות מסוימים, ועם זאת — מחסור — באחרים. והרי דוגמת די-ביזיה אחת, בשנת 1942, שדרשה מבסיס-התחלופת 3217 רובאים — וקיבלה רק 182; לעומת זאת, שדרשה היא, כאנשי-תחלופת, 866 "מקצוענים" לנשק

„תנאים קשים מבחינה פיזית“

העמקת

„חוספח-נושאים“: אנשי פלוגת טיור ברגימנט מקבלים אימון בשריון

הקמת אהלים, הסואתם וכו', דבר שהפך לנרשא בפני עצמו (הגם שלא הוקצו לו יחד עם הנושאים של „לבוש וציוד“, אלא 4 שעות בלבד). אך למעשה לא חי הטיורן האמריקאי באהלים; והדבר נשאר בגדר הלכה בלבד — שנראתה בארצות-הברית, בהן ישבו החיילים במחנות רבי-נוחיות, כרחוקה מאד מליהפך הלכה למעשה. (עוד בשנת 1950, כאשר גנרל מרק קלארק, שפקד על פלישת סאלרנו, נתמנה מפקד איזור החוף-המערבי בארצות-הברית — נתקל בחוֹ-סר ממשות כזה באימון עד כי פקד על הכוחות שבפני קודו לנטוש לזמן-מה את המחנות הנוחים ולעבור לחניות-אוהלים). רק כאשר החלו מגיעות בראשית 1943, טענות מן החזית שמעבר-לים, שאליהן נש-לחו החיילים כמילואים, כי אין הללו מוכנים-בפועל לדרישות הקרב — הוארכה תקופת אימון-היסוד ל-14 שבועות והכניסו בו עשרה ימים של אימון-שדה. באימון זה שמו את הדגש על מסעות-לילה, סיורי-פטרולים, תרגילי-יריה בתנאי-קרב, וכן פותחו אז „מסלולי-הקרב“ (Battle Courses) שהוסיפו כה הרבה לממשות האימונים (ובחלקם תוארו אף הם ב„מערכות“ חוב' ע"א, עמ' 67).

לא ארך הזמן, ותקופת אימון-הפרט הוארכה

** 20 מיל הם בערך 32 ק"מ. בזמן התכונה לפלישה בחוף סאלרנו היו צריכות כל היחידות הבריטיות, ביניהן גם צוטי הטנקים ויחידות-שירותים כגון פלוגות תחבורה, לערוך מסע-צעידה כל שבוע, במשך למעלה מחודשים. מסעות אלו התחילו ב-10 ק"מ — אם זכרוני אינו מטעה אותי — ונסתיימו בכברות-מסע בנות 40-45 ק"מ. בולט ההבדל העיקרי בין שתי השיטות: ההסתגלות האטית, אך המתמדת, בצבא הבריטי — והתרגול „החריף“, החד-פעמי, בצבא האמריקאי. — ה. ע.

השינויים במטרות האימון גרמו גם לכך שהאימון נעשה כללי יותר ויותר, כדי להקל בשעת הצורך, על העברת אנשים מתפקיד לתפקיד.

במקביל להתפתחות זאת התגבשה ההכרה בצורך באימון קרוב-למציאות (שדוגמאות לו הועלו במאמר מיוחד בחוב' ע"א של „מערכות“ — עמ' 67). כי במידה שהאנשים המאומנים הובאו ישירות, כחי-לופים, לפורמציות לוחמות — ולא ליחידות חדשות, בשלבי הקמתן — גבר הצורך שאימון-היסוד הניתן להם יהיה כזה המכשירם כבר לקרב. קציני המטה האמריקאי שאלו פעם: „אם מטרת האימון היא להכשיר אנשים לקרב — על שום-מה לא יועמדו בתנאים קשים מבחינה פיסית כבר בזמן אימונם?“. באותה הזדמנות צוין, שמברקים המגיעים מעבר-לים העידו על כך כי יוצאי מחנות-האימונים שהגיעו לפורמציות לוחמות — לא היו מוכנים לצרכי-הקרב. נהרסה היתאוריה שחייל שלמד את „מקצועו“ — למשל, את היריה ברובה — ממילא יהא מוכשר לפעול ברובהו גם בתנאי הקרב. התנאים, שבהם חי הטיורן האמריקאי היו ברוב המקרים, „אידיאליים“ מבחינה חומרית (עכ"פ — לעומת הרגיל בצבאות אחרים); ואיש, שלמד לירות ברובה במטוח המשוכלל של הצבא האמריקאי (עיין פרק א') — יש ועדיין לא היה מסוגל לירות בו כיאות בתנאי הקרב. רק משהחל נסיון-הקרב חודר להכרת העם האמריקאי וצבאו — נעשה אימונו של זה קרוב יותר אל ממשות-הקרב.

2. תקופת האימון, ותלוותה: בהתאם לתגודת הדרישות מזירות-המלחמה, ולשינויים במטרת רות האימון שנגרמו על ידו, נשתנתה מדי פעם אף תקופת-הזמן שנחשבה כהכרחית לאימון הפרט והיחידה. עוד במחצית הראשונה של 1943 ארכה תקופת האימון של טירון 13 שבועות בלבד. תקופה זאת כללה גם תרגילי-שדה, שארכו 3 ימים, שבתוכם נערך מסע-צעידה של 20 מילין ** — ובו כפו על החייל, זו הפעם הראשונה, משמעת-מנות-מזון ומש-מעת-מים קפדנית. במשך 13 השבועות לימדו גם

* היה זה באביב 1943 — בסמוך לזמן כתיבתו של הספר The battle is the pay-off (הקרב הוא יום-השילומין), לאיש-הט רלף אינגרסול (או — קפיטן בצבא ארה"ב), מלקח מסע-תוניסיה (פרקים מתוכו: „אנו עולים על אליג'סאר“, ו„הקרב“ — נתפרסמו ב„מערכות“, חוב' ג'—ג'ה, ונ"ו). אותו ספר, אשר הופץ מיד מטעם הצבא בכל מרכזי-האימונים שבארה"ב, ובפורמציות-הלוחמות שמעבר-לים, שם דגש-חוק על ההכרה באימון קשה, ואפילו מפרך, תוך אימון גופני מכסימלי והרגלה בתנאי שדה המורים, כבר בארץ-המטרופוליין, משום שהקרב הוא יום-השילומין, אשר יקום ללא-ירחם בכל חולשה ורכות-גוף-ארגוש. — ה. ע.

האם על האימון לשאוף ל"יצירת" אנשי-המקצועות הדרושים או שמא עליו להיות כללי. כדי שחייל מאומן יוכל למלא, לאחר תקופה קצרה של אימון נוסף, תפקידים שונים, כפי הצורך. מלכתחילה היה אימונו של החייל (במסגרת י"ב השבועות שהוקצו לכך) מחושב כולו לצרכי החיל; וזמן רב בוזבו לאימון-מחדש, משנדרשה החלפה כזאת. אחד הצדדים שבהארכת האימון נשקף מן העובד דה, שבאוגוסט 1944 נתחלקו 17 שבועות האימון כדלקמן: 6 שבועות אימון ראשוני, שהיו שווים לכל החילות (הגם שאימון-ראשוני זה היה אינן פנטרי בעיקרו); 11 שבועות של אימון המכוון לחיל המסוים בו נתעדד החייל לשרת. בתום 6 השבועות הנ"ל של האימון הראשוני — עמדו לקבוע, ע"י בחינה חדשה, את ה"שרטוט הגופני" ("Physical profile") של החייל. לכתחילה נקבעה מטרה צנועה למדי: — להחליף 3500 איש מחיל-הרגלים, שיקבלו את "מספרי-הסידרה-הפיסית" הנמוכים ביותר — ב"3500 איש מחילות אחרים, בעלי "מספרי-הסידרה-פיסית" מהגבוהים ביותר. המדור בר, כמובן, ב"3500 איש מתוך רבבות רבות, שעברו את האימון-הראשוני באותה תקופה; לער מת 4276 איש בעלי כושר-גופני מתאים, שנבררו והועברו למרכזי-אימון-הרגלים ממרכזי-האימון האחרים — הוכנסו באותו זמן עצמו לאימון-הרגלים 17,400 איש, שלא התאימו מבחינה-גופנית לחיל-הרגלים! מובן, כי העברות וברירות כאלו היו אפ"ר שריות רק במידה והאימון בששת השבועות הראשונים היה זהה בכל החילות והענפים. כן סבורים היו שאחרי אימון-ראשוני אחיד יקל להתאים את האנשים לתפקידים השונים, אליהם יוקצו כאנשי-תחלופה. אולם כעבור 8 חודשים כבר בוטל במידת-מה העיקרון של אימון-ראשוני אחיד: בשיטה, שלכאורה היתה הגיונית בהחלט, נתגלו ליקויים רציניים. למשל: האימון הראשוני היה מבוסס על הרובה, אולם חיילי ארטילריה-השדה לא היו מצוידים ברובה, אלא ב"קרבינ". כן גרם לעתים האימון הראשוני האחיד לסדר-לימוד בלתי-הגיוני. טירוני חיל-הרגלי, למשל, אומנו ברימון בטרם קיבלו אימון בכידון — היות וזה האחרון לא נכלל בתוך האימון הראשוני. ועוד: — נוכחו לדעת — ביחוד בחילות בעלי צביון יותר טכני 11- השבועות הנותרים לאימון ב"מקצועות-הענף" אינם מספיקים להשריש הרגלים מסוימים, כגון טיפול נכון במכונות, נשק ומכשירים או בהפעלת הנשק בתנאים טקטיים שר.

* עיין פרק א, חוב' ע"א, עמ' 59.

האימון

"פירוט יתר של נושאים": המשך אימון הקשר במסגרת אימון-המחלקה.

שוב. — הפעם ל-17 שבועות; ומשך תרגילי-השדה שבה — לשבועים (בשבועות ה"טו והט"ז של מחזור האימונים). אולם, במקביל להארכה זו של אימון הפרט — קוצר בהמשך המלחמה אימונו של הפורמציות. שעה שנכנסו ארה"ב למלחמה, נחשבה תקופת אימוניה של דיביזיה שנה תמימה — בת 52 שבועות. אך בלחץ הצורך בהקמת דיביזיות, ומשלוחן אל מעבר-הים בקצב מזורז, קוצרה התקופה לראשונה ל-44 שבועות — ואחר כך ל-35 שבועות. פעלו כאן שני גורמים מנוגדים: הצורך להעמיק את האימון (פעמים — על ידי פירוט יתר של הנושאים הנלמדים) גרם לנטייה להאריך מדי פעם את תקופת האימונים; ואילו ההכרח לשלוח חיילים ופורמציות לשדה הקרב במהירות המכסימלית — גרם לעתים לקיצור האימון. גנ מק-נייר, מפקד כוחות-הקרקע-של-הצבא באותה התקופה, החליט שרצוי יותר לשלוח אל מעבר-הים דיביזיה שעברה תקופת אימונים מקוצרת, מאשר דיביזיה שאמנם אומנה לפי תכנית אימונים ארוכה — אך לא הספיקה לסיימה.

שינויים בתקופת-האימונים חלו מדי-פעם גם באימונם של הקצינים. תקופת האימונים והלימודים של מועמד-לקצינות הוארכה, מאז קיץ 1943, ל-4 חודשים — לעומת 12 השבועות שנהגו ברוב הקורסים מלכתחילה; והיו שטענו לצורך בהארכת אימוני הקצינים עד ל-6 חודשים.

בשאלת תקופת האימונים היתה קשורה, כמובן, גם שאלת טיב האימון וכוננותו. דהיינו:

נים, וכיוב"ז. כן, "נדחס" הלימוד החילי המיוחד לתוך תקופה קצרה מדי: אם, למשל, לחיל-הקשר ניתנו רק 11 שבועות לאימון אנשיו, היה הכרח להכיר שירים באיתות-מורס משך 7 שעות ביום — שעה ש5 שעות ליום נחשבו כמכסימום מפורש. לבסוף נתגבשה "דרך-בינים" של סינתזה (או פשרה) בין שתי המגמות שהוגדרו כאן, והיא כונתה, "אימון-חילי מתוקן".

שינויים-לסירוגין אלה ואחרים מכבידים על מתן תמונה ברורה של מערכת-האימון בצבא האמריקאי. למעשה, יש צורך לצייר תמונה לכל תקופה. אך כיון ואין זה אפשרי במסגרת מאמר (ואפילו מאמר ארוך...), נסתפק בשרטוט הקוים האופייניים לאימון האמריקאי — תוך הדגשה, שגם קיים אלה טושטשו ושנונו מדי-פעם ע"י מציאות המלחמה. 3. אימון הקצינים: אימון צבא ארה"ב במלחמת העולם השנייה התחיל בהכרח באימון הקצינים; כי הקמת צבא כה גדול, בקצב כה מהיר, היה בלתי-אפשרי מבלי שאומן סגל קצינים, אשר יהיה מסוגל לאמן מספר רב של חיילים. באי-מון הקצינים לא הוצגה כמעט אף פעם השאלה אם על האימון להיות "כללי", להכשרת מפקדים — או ספציפי להכנת "מומחים". הדעה, שהקצין אינו צריך להיות מומחה אלא מפקד — היתה מקובלת עד כדי כך, שגנרל מרשל, בהיותו ראש המטה, קבע פעם שמפקד בית-חולים צבאי אינו חייב להיות רופא, והדרוש לו הוא כושר-הנהגה ויזמה, לדאוג שבעת הקרב יעשו הדברים הנכונים בזמן הנכון. לפיכך היה, "אימון הקצינים כללי, בראש וראשונה". והדעה המקובלת במפקדת, "כוחות-הקרקע הלוחמים" היתה שתקופת לימודיו של קצין צריכה להיות קצרה במידת-האפשר, ואלו את אימונו העיקרי עליו לקבל בשעת שירותו ביחידה. אם יהיה זקוק לתוספת ידיעה מקצועית — אפשר יהיה להחזיר זירו לבית-הספר של חיל הנוגע-בדבר, לאחר שרכש לעצמו נסיון ופיתח את כושר-המנהיגות שבו. ההנחה היתה, שקצין צריך להיות מסוגל למלא כל תפקיד המתאים לדרגתו. ואמנם, בהתאם להנחה זאת למדו פרחי-הקצינים בבית-הספר של חיל-הרג-לים, למשל, את כלי-הנשק השונים שישנם בתקן של גדוד-רגלים ועשו תמרונים טקטיים שענינם קרב-הרגלים — אך עיקר לימודם היה מרוכז ברובה ובטקטיקה של פלוגת רובאים. כן קיבלו פרחי-הקצינים בבית-הספר של ארטילריה-השדה מושג-מה על כל כלי-הנשק שבתקן חיל זה, אך משימות-היריה ותרגילי-הטקטיקה היו מרוכזים בהר

ביצר בן 105 המ"מ באשר היה זה הנשק הנפוץ ביותר והעיקרי שבארטילריה-השדה; וקרוב לודאי כי הוא, והצות שלו, יהיו אלה אשר עליהם יצטרך הקצין הצעיר לפקד. אכן, לא בכל החילות נתנה שיטה זאת תוצאות רצויות. בבית-הספר לארטילריה נגד-מטוסית לימדו את פרחי-הקצינים במשך 12 שבועות להשתמש בתותחים נגד-מטוסיים, בנשק ג. מ. אבטומטי ובזרקורים, הכל — "על קצה המד-לג"; ומשהגיעו הקצינים ליחידה הנמנית על אחד משלושת סוגים אלה נתרבר לעתים קרובות שלא הוכשרו דים. על כן נאלץ בית-הספר (למראשית 1943) להאריך את תקופת הלימודים עד ל-13 שבועות (ומאוחר יותר — ל-17 שבועות) — ולחלק כל כיתה, לאחר תקופת "אימון-כללי" (תחילה — 8 שבועות; ולאחר הארכת-קורס נוספת — עשרה) לשלוש קבוצות, בהן קיבלו הקצינים, (תחילה — 4 שבועות; אח"כ — 7) הכשרה המיוחדת לאחד משלושת הסוגים הנ"ל. מובן שגם שיטה זאת גרמה לקשיים: כי קרה, בשעת הצורך בהעברות קצינים, שקצין שהיה מאומן-במיוחד בזרקורים, למשל, נשלח דוקא לגונדה של תותחים נגד-מטוסים, וכיוב"ז.

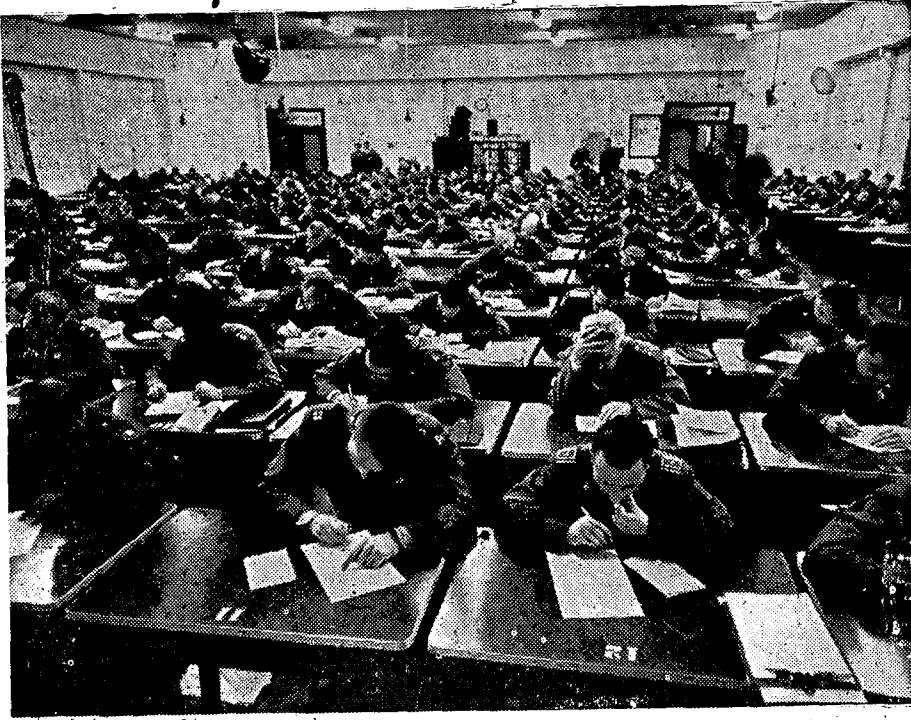
ראויה לציין דרך מיון המועמדים, לכ"א מג' הסוגים הנ"ל. הם חולקו לפי יכולתם. התותחים הנ"מ. נחשבו כתפקיד הקשה ביותר; אחריהם — הזרקורים; והכלים-האבטומטיים — כ"קלים" מכל. עם סיום האימון-הכללי חולק הקורס לג' שלישים, לפי סולם ההצלחה בלימודים; סוג א' נקבע לתותחים, ב' — לזרקורים, ואלו סוג ג' — לכלים האבטומטיים... לרועי המזל, אין ברשותנו עדות על טיב תגובתם ודעתם של מפקדי יחידות הכלים-האבטומטיים, אשר זכו ל"ברירה" זו של קצינים עבורם.

ההנחה הכללית, לגבי כל החילות, היתה כי אותם קצינים אשר נועדו לתפקידים טכניים או מיוחדים או לשירות-במטה, — ישלימו תחילה את הכשרתם כמפקדים ע"י תקופת שירות ביחידה — ואח"כ אפשר יהיה להחזירם לביה"ס, למתן ההכשרה המקצועית-הנוספת הנחוצה. נראה שפתרון זה חל גם על תפקידים בתוך יחידות-החיל, שיצא-רדופן לגבי תכנית-האימון (כגון בתפקידי נשק-מסייע — בגדוד-רגלים; פיקוד כלי-יריה כבדים — בחיל-התותחנים).

*

הבעיה העיקרית של אימון הקצינים בצבא האמריקאי, כמו בכל צבא אחר בעולם, היתה זו: הרי

הכשרה —
במסגרת הגדולה

אולם הרצאות ל-
200 קצינים, חני
כי ב"ט לח"ר ב
פורט-בנינג ג'ור
ג'יה, ארה"ב.

בתי-הספר לקצונה נכשלו בבחינות-הגמר. אפשר גם לאמר שהניגוד בין האיכות והכמות, שהוא-הוא היה הבעיה העיקרית בתהליך הקמתו המהירה של הצבא האמריקאי בלט ביתר חריפות באימון-הקצינים. כי אימון-קצינים, לפי טבעו, צריך להיות יותר חינוך אינדיבידואלי לפיתוח תכונות מסוימות; ואילו מספרם הרב דרש גם כאן חיר נוך המוני, והיות ובחינוך המוני של קצינים יש משום ניגוד-פנימי הכרחי — הרי שאי-אפשר היה לצפות כאן לפתרונות קלים.

יתכן שהצורך בחינוך המוני אף של קצינים — הוא שגרם למידת ההפרדה בין תהליך האימון עצמו לבין מנגנון ההערכה, שקבע האם מועמד מסוים מתאים לקצינות או לאו. ברוב צבאות העולם קובע, פחות או יותר, הרושם, שהמועמד-לקצינות עושה על מדריכיו ומוריו בזמן הלימודים; דרך זאת לא התאימה לצרכי הצבא האמריקאי, כי המדריכים המקצועיים העמידו מספר כה רב של תלמידים עד שהערכה אישית של כל תלמיד ותלמיד היתה בלתי אפשרית. לפיכך חולק סגל המדריכים בבתי-הספר לקצונה לשתי קבוצות: (1) ה"פקולטה", דהיינו סגל המדריכים-המקצועיים והמורים; (2) הקצינים הטק-

למעשה אין לך שיטה בטוחה לפיה אפשר למדוד את כושר המנהיגות, או לאמן אדם בו, ולפתחו. אכן, בעיה כללית זאת היתה חריפה יותר בצבא האמריקאי משום שבשל המספרים הגדולים גם חינוך הקצינים נעשה בו בצורה המונית (עיין פרק א'). כן הפריע לאמריקאים העדר הבדיקות והמבחנים האישיים בשטח זה, כי כל שיטת מיונם ואימונם היתה מבוססת, כמוסבר, על פיתוח מבחנים סגודריי. במשך כל תקופת המלחמה ניסו הפסיכולוגים של הצבא לפתח מבחן שיגלה את כושר המנהיגות של האיש; אך מבחן זה היה מוכן רק בשנת 1945, ונכנס לשימוש כללי רק חדשים מספר פני תום המלחמה; ואין אנו יודעים אם אמנם היה בו במבחן זה כדי להועיל.

בפרק הראשון של מאמר זה כבר צוין הקשר ההדוק בין יעילות המיון ויעילות האימון. נקל לה-בין, שיעילות אימון-הקצינים קשורה במיוחד בדרכי בחירתם ומיונם. ודווקא כאן לא הועילה לאמריקאים שיטת המבחנים המפותחת; כי התכונות האישיות המיוחדות של קצין לא ניתנו ל"מדידה" וחסרה אף הגדרה ברורה לבסיס ההשכלתי הנדרש. אין זה מקרה, איפוא, שכ-25% מכל תלמידי

טיים, ז.א. סגל קצינים שמתפקידם היה לבוא במגע קרוב עם פרחי-הקצינים ולקיים התבוננות אחריהם. על קבוצה שנייה זו הוטל בעיקר תפקיד הערכת כל מועמד-לקצונה. כל אחד מן הקצינים-הטקטיים האלה היה אחראי ל-30-100 מועמדים; בו בזמן שלמדריכים, חברי הפקולטה, היו 240 (ובמקצועות מסוימים — אף 500) תלמידים.

מועמד לקצונה עבר למעשה שלוש „הערכות“: אחת של המדריכים והמורים, בבחינות ומבחנים מקובלים, שבהם הוכיח המועמד את ידיעותו; השנייה — של ה„קציני-הטקטי“, שהיתה אישית ולא נתבססה על מבחנים מוגדרים; והשלישית היתה הערכת יתר התלמידים, שמתפקידם היה למלא שאלון בקשר לכל אחד מחברי הקבוצה.

הערכתו של הקציני-הטקטי, אם כי לא היתה מבוססת על מבחנים, נעשתה לפי כללים שנקבעו מראש. על הקציני-הטקטי היה לקרוא קודם כל את „תיק“ המועמד, שממנו הוא למד את תוצאות „מבחן המיון הכללי של הצבא“ שלו (ע' פרק 1, בחוב' ע"א, עמ' 57 ו-58), את חינוכו ומקצועו האזרחיים ושירותו הצבאי הקודם. ברוב בתי-הספר היה על המועמד לכתוב אבטוביוגרפיה קצרה, שגם היא שימשה חר מר אינפורמטיבי בשביל הקציני-הטקטי. נוסף על כך היה הקציני-הטקטי משוחח עם כל מועמד שבקבוצתו בהתחלת הקורס, ומקיים אח"כ שיחות עם כל אחד ואחד בפרקי-זמן פחות או יותר קבועים. עיקר הערכ"תו היה מבוסס על הופעתו והצלחתו של החניך במי-לוי תפקידים שהוטלו עליו במשך הקורס. למשל: כל מועמד-לקצונה היה צריך לעתים קרובות לפקד, בשעת תרגילי-סדר ואימון גופני, על קבוצת חבריו. כן צריך היה, אחרי הודעה מוקדמת של יומיים או שלושה, להורות פרק מסוים מתוך ספרי-לימודי ושימוש וכדומה. בהזדמנויות אלו היה על המועמד לגלות את יכולתו במתן הוראות והסברים ברורים ומתן פקודות שקולות, את כשרונו לשלוט על קבוצת אנשים, את טיב קולו והופעתו. כמוכן, שערך „הצגות“ אלו היה מוגבל, כי כל מועמד ידע שגם הוא יהיה, בהמשך הקורס, באותו מצב עצמו — וכל אחד השתדל, איפוא, להקל במידת האפשר על המפקד-התלמיד.

אמצעי-הערכה אחר, ומוזר במקצת, היתה רשימת-העבירות היומית שפורסמה כל בוקר. ברשימה הזאת נרשמו כל העבירות על סדרי הצבא, סדרי בית-הספר, התנהגות שאיננה הולמת קצין וכו'. עבירות אלו היו לעתים פעוטות ביותר: בבית-הספר של חילי-השריון, למשל, החלו אלו ב„צעקות“ וכלו

ב„שימוש בחומר בלתי-מתאים בגקוי הרובה“. בעד כל עבירה ועבירה ניתנו מספר „נקודות“; והיה קיים מכסימום מסוים של נקודות כאלו. שאסור היה למועמד ל„עבור“ עליו במשך הקורס.

בלתי-רגילה עוד יותר מרשימת-העבירות היומית היתה שיטת ההערכה ההדדית של החניכים שבמת-לקה (לעתים בכיתה). בדרך כלל מוטל היה על החניכים לערוך פעמיים או שלוש פעמים במשך הקורס, רשימה של חבריהם, בסדר-בכורה, לפיו יחשבו אר תם מתאימים-יותר או מתאימים-פחות לשמש כמפקד דים-בקר — וכן להוסיף הערות קצרות, המנמקות את הערכתם. הצבא האמריקאי טוען, ששיטה זאת נתנה תמונה די ברורה של יכולת האיש לרכוש לעצמו את אימון חבריו, שהיא כה חשובה למפקד. נוסף על כך טענו, שרשימות אלו הצביעו גם על יכולתם של החניכים עצמם להעריך אחרים — שאף היא יכולת החשובה לקצין. כן אמרו, שה„הערכות“ שימשו מעין משקל-כנגד לעומת הערכה הנעשית בידי יחיד, דהיינו — הקציני-הטקטי. אולם ההיסטוריונים-הצבאיים האמריקאיים מודים ששיטה זאת היו לה חסרונות רציניים. היא פתחה פתח לשימוש לרע, מכל מיני בחינות. היו מצויות בין החניכים קבוצות, שביודעים או בלא-יודעים נתגבשו כמין „חב"רות להערכה-חיובית הדדית“. היו קצינים-טקטיים שביססו את הערכתם-הם על זו של חברות התלמידים — ולא העיזו להביע דעה מנוגדת. אך המסקנה הכללית, של הסטוריונים-הצבא, הנה כי דרך ההערכה-ע"י חניכים הביאה, בסופו של חשבון, תועלת מסוימת. בסיכומו של דבר אפשר לציין שההערכה-ע"י ידי פרחי-הקצינים שמה את הדגש יותר על אישיותו של המועמד מאשר על ידיעותיו, והערכתיהם של הקצינים-הטקטיים ושל החניכים חבריו קבעו יו-ת בהעלאת איש לקצונה מאשר תוצאות המבחנים הלימודיים. אם ה„פקולטה“ חשבה את מישהו נחלש בידיעותיו, אך הקצינים-הטקטיים וחבריו סבורים היו כי הנהו טיפוס של „מנהיג“, (Leader) הרי היה לרוב מגיע לקצונה, ואילו מי שהצטיין בלימודיו אך נחשב חלש באופיו, ביכולתו למקד וכו' — לא זכה ע"פ רוב, לתעודת-קצין*.

ברור שאמת-מידה כזאת בהערכה הולידה שאיפה מתמדת למצוא שיטה „ללמד מנהיגות“, אך כשם שעד סוף המלחמה לא פותח מבחן למדידת „כושר המנהיגות“, כך גם לא נמצאה שיטה ללמד

* גם בצבא הבריטי היתה מקובלת תפיסה הדומה לזו האמריקאית, וגם שם קבעו, בסופו של דבר, בבתי-הספר לקצינים אישיותו של המועמד ולא ידיעותיו.

מנהיגות. ההיסטוריונים הצבאיים האמריקניים מבטאים כך את הבעיה: „לא נמצא תחליף ליכולת השיפור וההערכה של בני-אדם להעריך אנשים. בהעריכו את תלמידיו היה כל מעריך וקצין טקטי שואל את עצמו: „האם הייתי מוכן אני ללכת אחרי איש זה לקרב?“

בכל זאת נעשו נסיונות מעניינים כיצד ללמד, או יותר נכון, לפתח, את „כושר המנהיגות“. לפי אחד מהם, נהגו לבחור כמדריכים וקצינים-טקטיים בעיקר את אלה שקיבלו אותות הצטיינות במלחמת העולם הראשונה או השנייה. הללו ניהלו עם החנייכים שיחות על מצבים מסוימים (מציאותיים, או מדומים) והעמידו בפניהם את השאלה: „מה היית עושה במצב דומה?“ בצורה זאת נעשה נסיון לתת למועמדים מושג על מצבים שונים שבהם עלולים מפקדים להמצא, ושיש לפתורם על ידי החלטה מהירה ובהם יש לגלות כוח לביצוע ההחלטה. כמובן שגם הקנית כושר-הדרך, שלפיה צריך היה המועמד ללמד את חבריו נושאים מסוימים, נתנה לו הזדמנות להפגין את יכולתו לבטא את מחשבותיו באופן ברור, לרכוש את תשומת-לבם של שומעיו וכך — ואף לבחון, ולפתח בקרב, את יכולתו לכך.

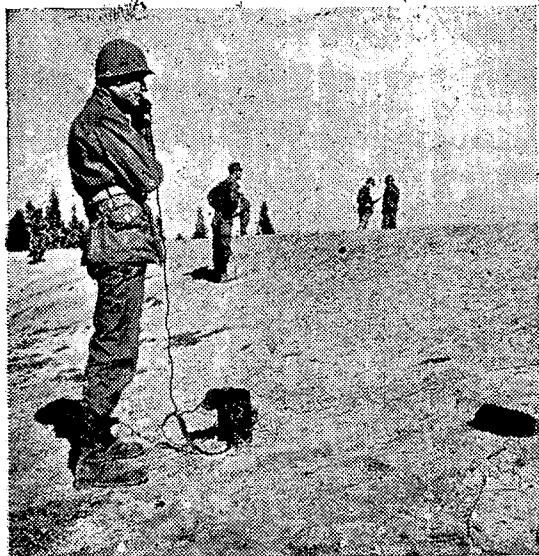
אך אולי עוד יותר מעניין היה המבחן, שפותח באחד מבתי הספר, כדי למדוד את הסגילות (יכולת ההסתגלות לקרב, Combat Adoptability Test). מטרת מבחן זה הייתה לעמוד על יכולתו של הקצין העתיד-לבוא להדריך את אנשיו במילוי משימתם, להגיע לידי השגת מטרותיו, להביא את אנשיו לידי שיתוף-פעולה, לא להתעצבן שעה שהעניינים שלא-כשורה; ולנחש מראש מה עלול לעשות האויב. מבחן זה בוצע בצורה הבאה:

בשיחה, בת 10-15 דקות, בין המועמד לבין קבוצת-השופטים בת 4 או 5 חברים, שאלו הללו כל מועמד לחוד את אותן השאלות עצמן — ותשובות המועמדים היו צריכות להוכיח מה יכולתו של האיש למלא אחדות מן הדרישות שפורטו לעיל. הוא נשאל, למשל, „מה היית עושה עם איש עקשני, הכפוף לפקודתך?“ ומהתשובה רצו ללמוד, כביכול, את יכולת המפקד-העתיד לרכוש את שיתוף-פעולתם של אנשיו. אחר כך היה על המועמד לנאום במשך שתי דקות, בפני מחלקה מדומה „עומדת להשתתף בפעם הראשונה בקרב“. מטרת „הצגה“ זאת הייתה להראות את התנהגותו של המועמד במצבים-לוחצים, את כוחו בביטוי-עצמי ואת יכולתו לרכוש תשומת-לב. אחר כך הכניסו את המועמד לשני „מצבי-לחץ“ — Stress situations — ובזמן

מוגבל מאוד היה עליו לפתור בעיה מסוימת על המפה, ובעת ובעונה אחת לפענח שני „קודים“ („כתב-סתר“) שונים המגיעים אליו לסירוגין משני משרדים. בזמן פתרון הבעיה על המפה, ופיענוח ה„קודים“, שמע באזניותיו המולת-קרב וקולותיו, קיבל מדי-פעם „שוק“ חשמלי באמצעות מכשיר הקשור לפרק ידו והכסא, שעליו ישב, התנועע לסי-רוגין בחזקה, עקב פעולת „מרעיד“ חשמלי — וכל הזמן הזה הוא ישב במסכת-גן, שפתח-האוויר שבה סגור חלקית. האם מבחן זה הוכיח באמת את יכולתו של אדם לסגל עצמו לתנאי-קרב ולעבוד בתנאים המתוארים בשקט הדרוש — לא נתברר; כי המבחן לא הופעל במספר מספיק של מקרים כדי לקבוע זאת בודאות.

כפי שכבר נאמר קיים כל חיל בצבא האמריקאי בית-ספר משלו; ואף בתי-הספר לקצינים היו נפרדים. בכל זאת, נשאר אימון הקצינים כללי יחסית. אחרי נסיונות ותגובות לרוב התגבשה לאימון-קצינים מסגרת של 17 שבועות, שללו 816 שעות, דהיינו — שבוע בן 48 שעות עבודה. מ"מ 816 שעות אלו היו כ-140 (בערך, החלק השישי), שעות בבתי-הספר שלכל החילות; והיתר היו מוקדשות לנשים אים מיוחדים לחיל מסויים (אשר יש ואף ביניהם היה דמיון רב). הנושאים השונים לכל בתי-הספר היו כאלה הדרושים לכל קצין: כגון — מנהלה, חוק-צבאי, עזרה-ראשונה, דרכי הדרך וכדומה. בתחילה היו הברלים גדולים בין בתי-הספר השונים, בבית-הספר לחיל משחית-טנקים, למשל, הוקדשו 31 שעות למנהלה, בבית-ספר לחי"ר — רק 17 שעות, ובבית-הספר של ארטילריית-השדה — 7½ שעות. בבית-ספר למשחית-טנקים הוקדשו 10 שעות לחוק-הצבאי ואילו בבית-ספר של ארטילריית-החופים ושל חיל-הרגלים לא נלמד נושא זה בכלל. כמובן, שלא נתקבל על הדעת שקצין-הרגלים אינו צריך לדעת מאומה על חוק-צבאי, ואלו קצין בפלוגת משחית-טנקים צריך לדעת פי ארבעה על מנהלה צבאית מאשר קצין בגונדה של ארטילריית-שדה. כאשר התגבשה שיטת הלימוד, ובכל בתי-הספר הגיעו ל-140 שעות לימודים כלליים נקבעה התכנית כדלקמן:

אורח מיון חיילים	1	שעה
מנהלה פלוגתית (כולל — הנהלת-המטבח)	16	שעות
הגנה בפני התקפה-כימית	4	"
יסודות קריאה במפות ובתצלומי-אוויר		
(כולל מפות של מדינות זרות)	30	"
חורת מנהיגות והדאגה לרות-הגייסות	2	"
העברה	33	שעות

הכשרה — הדרכת הפרט

היורה מקבל בטלפון הודעה על התוצאות מחוזות המפעל

קליעה למטרה — היורה והחונך

שעות	144	נשק: הצד הטכני של השימוש בו
"	78	השימוש הטקטי בו
		טקטיקה: של פלוגה ויחידות יותר גבוהות (כולל נוהג עבודת קמטות)
"	87	
		מעניין גם להשוות את התכנית של בית-הספר לשריון — בשלהי המלחמה, כאשר הלז שימש גם את כוחות-השריון עצמם, וגם את יחידות משחיתות-הטנקים וחילי-הפרשים הממוכן. תכנית זאת נכנסה לתוקפה בנובמבר 1944, דהיינו — היא היתה תוצאה של נסיון שלוש השנים הראשונות להשתתפות ארה"ב במלחמת-העולם השנייה. בית-הספר חילק את 17 שבועות האימונים ל-12 — המשותפים לאנשי השריון, חילי-הפרשים ומשחיתות-הטנקים; ו-5 — הנפרדים לכ"א משלושת הענפים. החלוקה היתה: הנושא
	99	תרגילי-סדר ומשמעת
...	52½	נושאים כלליים
	129	טקטיקה
108	42	קשר
...	50	כלי-רכב על גלגלים
46	...	כלי-רכב זחליים
154	372½	העברה

שעות	33	העברה
"	1	דרכי זיהוי מטוסים
"	1	דרכי זיהוי רכבי-שריון
"	10	דרכי הדרכה
"	2	צנזורה צבאית
		נוהג ומתן-כבוד צבאי, ומשמעת (כולל מנהגים הנהוגים בשירות צבאי, ושאי-כך אינם כלולים בתקנות — הריהם מחייבים, בכוחה של מסורת)
"	3	חוק צבאי (כולל נוהל בית דין צבאי)
"	4	הגיינה צבאית ועזרה-ראשונה
"	8	מוקשים ו"מלכודות-פתאים"
"	16	(חוץ מבית הספר לארטילריה-החופים)
"	1	ארגון חיל-הצבא
"	34	אימון גופני
"	2	שמירה על אינפורמציה צבאית
		פעולות השירות המיוחד (העוסק בבידור הגייסות, השכלתם וכיו"ב)
"	1	
"	4	הנהלת אימונים

סה"כ 140 שעות

* יש לציין, כי הצעה זו (לתכנית כללית של אימון-בנשק ואימון-טקטי — כנראה בדומה לאלה שבחיל הרגלים — אשר נועדה לבה"ס של כל החילות) הוצעה ע"י ראש אגף כוח-האדם במטה של מיניסטריון המלחמה רק בספטמבר 1943 — והיתה מבוססת, ע"כ, על ההנחה שתקופת האימון, בכללותה, תוארך עד לשה חדשים; למעשה, לא נתגשמה לעולם הנחה זו.

בדרך כלל ניתן להגיד שלאימון בנשק הוקדש יותר זמן מאשר לאימון בשימוש הטקטי באותו נשק. תכנית אחת של מיניסטריון-המלחמה הציעה, למשל, חלוקה כזאת:

154	372½	העברה
94	136	תוחחנות
...	33	אימון להדרכה
...	17	התמצאות (הסברת הרקע המדיני למלחמה והמאורעות השוטפים)
...	9½	זמן שמור *
248	568	

הסברים ברורים בהדרכה ולפתור אותן בעיות מתמ-
טיות שעל מפקד-מחלקה בחיל-הרגלים לפתור.
תופעה זו של רקע השכלתי פגום אצל אנשים
שנחשבו על ידי מפקדיהם כמתאימים לקצינות, יש
לה בודאי קשר-מה לחיים התרבותיים והחברתיים
בארה"ב. ידוע, שרמת בתי-הספר, וביחוד בערי השדה
ובכפרים, לעתים נמוכה למדי. ידוע גם שהרדיו,
הטלביזיה וה"קומיקס" צמצמו את הזמן שהאמריקאי
הצעיר הממוצע מקדיש לקריאה. ישנן, למשל, כיום
אוניברסיטאות רבות בארצות-הברית הנותנות קור-
סים מיוחדים להגברת "כוח הקריאה", דהיינו מלמדים
לקרוא מהר ובמשך זמן ממושך, להבין את מה שקור-
אים וכדו'.* פירוש הדבר שמגיעים גם היום לאר-
ניברסיטאות בארה"ב צעירים, שעברו את בחינת
הבגרות בבתי-הספר — כשם שעברו במלחמה מוע-
מדים לקצינות את "מבחן המיון הכללי" — ובכ"ז
חסר להם לעתים היסוד להבנת דברים מורכבים קצת
יותר, וביחוד — חסרה להם הטכניקה ללמוד. קשיים
בשפה, בדקדוק, בכתיב, בביטוי ברור — נבעו, כמובן,
במידה ידועה גם מכך שלא כל המועמדים בבתי-
הספר לקצינים נולדו בארצות-הברית, וגם בין אלה
שנולדו שם היו מצויים כאלה אשר האנגלית לא היתה
שפת אמם. אין צורך להזכיר, שבמידת-מה דומות
בעיות אלו לבעיותינו אנו; וכדאי, אפוא, להתעניין
בפתרונות השונים שהצבא האמריקאי השתדל למצוא
לקשיים הנ"ל. אך לא כאן המקום לעמוד על הדברים
ביתר פירוט.

בעיה אחרת באימון הקצינים הדומה במידת-מה
לבעיותינו התבטאה במיעוטו של "חומר מתאים"
לקצינות. בהמשך המלחמה נתגלה מחסור זה יותר
ויותר. הרמה הכללית ירדה, ונעשו נסיונות רבים
להציל לקצונה אנשים שנכשלו בבית-הספר בעברם
אותו בפעם הראשונה. בית-הספר לארטיילרית-השדה
פתח מה שנקרא "בית ספר לניצולת", שבו לימדו
את המועמדים במשך 4 שבועות ענינים כמתמטיקה
אלמנטרית, תרגולת-תותח, מכשירי בקרת-אש ונוהל
כיוון-האש. קורס זה ניתן במיוחד לאנשים שהועברו
מענפי צבא אחרים, וכן לקציני-ארטיילרית אשר שימ-
שו בתפקידים מנהלתיים-בעיקרם. אחוז המועמדים
שהגיעו אחר-כך בשלום אל הקצינות היה גדול יותר
מאשר לפני הקמת הקורס המיוחד; והודות לכך

חלוקה זו היתה פחות או יותר אופיינית למגמת
אימון הקצינים בחלק השני של תקופת המלחמה.
בין הבעיות העלוולות לענין גם אותנו ישנה
אחת, שגרמה לצבא האמריקאי טירחה רבה — והיא
בעיה האנשים שנכשלו בבתי-ספר לקצינים. כבר
הוזכר, שבתקופה הראשונה של המלחמה נכשלו
אנשים לא-מעטים לא בגלל חוסר ידיעות, אלא עקב
מחסור ב"כוח-המנהיגות" וצוין שבהמשך המלחמה
נוצלו רבים מהם לתפקידים אדמיניסטרטיביים. אך
היו גם מקרים של אנשים שלפי אופיים היו מתאימים
בהחלט להיות קצינים, אלא שידעיותיהם לא היו מס-
פיקות; וביתר דיוק — הרקע השכלתי שלהם לא
איפשר להם לרכוש לעצמם בנקל את הידיעות הטכ-
ניות הדרושות. למשל, לבית-הספר של ארטיילרית-
השדה נשלחו מועמדים שהצטיינו בשירות בתוך
היחידות; אך במשך הלימודים נתברר שחסרות
להם הידיעות המטמטיות האלמנטריות ביותר כדי
שיוכלו להשתתף בלימוד בית-ספר ארטיילרית. בבית-
ספר זה הונהגה, אפוא, בחינה אריתמטית בהתחלת
כל קורס, כדי להוציא מיד מועמדים שהכשרון המת-
מטי שלהם, או הרקע ההשכלתי בשטח זה, לא הס-
פיקו לצרכי קצין-בארטיילרית. אמנם, להלכה היו
צריכים להגיע לבתי-ספר לקצינים רק אלה שעברו
את "מבחן-המיון הכללי של הצבא" בדרגות 1 ו-2,
ובתוצאות טובות ממינימום מסוים שנקבע לכך;
אך למעשה היה בית-הספר של חיל-הרגלים נאלץ,
כבר בסתיו 1942, להנהיג בחינה משלו, בקשר לרקע-
היסוד ההשכלתי של כל מועמד שהגיע לבית-הספר.
בבחינה זאת (בבית-ספר לקצינים!) בחנו את יכול-
תו בקריאה, בדקדוק, בכתיב, גיאוגרפיה ובאריתמ-
טיקה. הבחינה היתה פשוטה ביותר, ובכל זאת נמ-
צאו מועמדים לא-מעטים שעוררו ספק אם יהיו מסור-
גלים להבין את תוכנם של ספרי-השימוש-לשדה,
(Field Manuals) לערוך פקודות ברורות, לתת

* כמה מבתי-הספר החיליים להשתלמות קצינים
בארה"ב מקיימים עתה קורסים או חוגים להכשרה לקריאה
מזורזת ולהפקת התוכן מהנקרא. אכן, הסיסמה הנה לה-
חייב את יכולתו של הקצין הטרוד ומרעט-הפנאי ל"קלוט"
ספרים רבים יותר מבין אלה החשובים לגביו, תוך הזמן
המועט המצוי לרשותו. — המ ע ר.

* דהיינו זמן, שברשות המפקד או המדריך להשתמש
בו לפי ראות עיניו; שים לב לאחוז הקטן של זמן,
שנשאר לאינצייאטיבה של המפקד והמדריך.

שופר קצב הלימודים ו"יצור הקצינים" בקורס הכללי לקצינים שהוא קודם לכן ע"י תלמידים מפגרים. אכן, גם השיטות לניצול מכסימלי של המספר המוגבל של "החומר המתאים לקצינות", עלולות לענייננו.

4. אימון החייל האינדיבידואלי. אם כי החיילים מחוסרי-הדרגה הם רוב בכל צבא, עלול סעיף זה להיות קצר יחסית, כי את רוב אימונו קיבל החייל האמריקאי או ב ב ת י ס פ ר, שעליהם דובר כבר בפרק ראשון (סעיף ג' בעמ' 60-61 של חוברת ע"א) או בתוך יחידות — שעל אימונו ידובר בסעיפים הבאים. כדאי לשים לב לכותרתו של סעיף זה: לא "האימון האינדיבידואלי של החייל" — כי כאן אין לדבר על אימון אינדיבידואלי גרידא, שלא יהיה קשור במסגרת האימון ההמוני. המדובר כאן, איפוא, הוא באימון של חייל אינדיבידואלי בתוך שיטות המוניות אלו. אכן, אי אפשר לאמר שאימונו של החייל מסתיים בלימוד הפעלת נשק. החינוך לעבודת-צוות — אף הוא חלק הכרחי באימון החייל האינדיבידואלי; וחינוך זה הלא בוצע, בעיקר, בתוך היחידות ובמסגרת הדיביזיונית. ואילו המדובר כאן הוא בשלב מסוים באימונו של החייל: בין יום חיילו — לבין מועד הצבתו ליחידה, הן ליחידה חדשה או מוקמת, והן ליחידה הלוחמת כבר.

תקופה זו שבין החיול להצבה נמשכה, ברוב שנות המלחמה, 16 שבועות — ואחרי תנודות רבות הוארכה ל-17 שבועות. היו גם תקופות בהן קוצרה תקופת האימונים, בגלל הצורך הדחוף בחיילים. כך, למשל, קוצרה תקופת האימונים אחרי "פירל הרבור" עד ל-8 שבועות בחיל-הרגלים, ול-6 שבועות בחילות השירותים. אך החל מסתיו 1943 נקבעה התקופה בת 17 השבועות.

בתחילת המלחמה נשלח ליחידות חדשות ישר מ"הקלט", וכל אימונו בוצע או ביחידה. אחר כך הועבר האימון למחנות מיוחדים, שנקראו "מרכזי ה-אימונים לחילופין" (Replacement training centers).

סיבת הדבר היא שבתחילת המלחמה היה צורך דחוף ביותר בהקמת יחידות חדשות, וכל חייל חדש היה עלול ממילא לשרת ביחידה שהוקמה רק עתה. בהמשך המלחמה, כאשר מסגרת הצבא האמריקאי, על מספר גופי-הצבא שהיווה, קמה פחות או יותר — היה החייל עלול לשרת ביחידה שהוקמה זה מכבר ואפילו הנמצאת בחזית. במקום למלא מקום קבוע-מראש, בתקן יחידה חדשה — עלול היה לשרת, "כחילוף" לאבידות ביחידה לוחמת. על השפעת תהליך זה על האימון גופו כבר דובר לעיל, בסעיף 4.

בסיסי האימונים לאנשי-תחלופת היו מאורגנים

לפי פלוגות מקצועיות; דהיינו, הרובאים היו בפלוגה אחת, הטבחנים — באחרת, וכו'. גודל הפלוגות היה 200-240 איש, ולכל פלוגה — 6 קצינים ו-30 חיילים במדריכים ואנשי-מנהלה. כל הקצינים, ו-18 מתוך 30 החיילים, היו מדריכים; יתר 12 הסמלים החיילים הם היו עוסקים במנהלת הפלוגה. היחס בין המדריכים והתלמידים היה, איפוא, במוצק 1:10; אך בפלוגות מקצועיות, שבהן היתה דרושה הדרגה בקבוצות קטנות יותר, עלה היחס. בפלוגה למפעילי מכשירי-הקשר בחיל-הרגלים היה היחס 1:8,6; ובפלוגה למכונאי-מכוניות — 1:5,8. ב ב ת י ס פ ר הגיע יחס זה לפעמים ל-1:1, אולם אין בכך משום בסיס להשוואה, כי בבתי-הספר לא הפרידו בין המדריכים לבין חבר עובדי המנהלה, וכן נכללו בתוכם "גייסות בית-הספר" (School Troops) ששימשו להפעלת המטוחים, למפגנים טקטיים וכדומה. בראשית 1944 נקבע היחס בבתי-הספר ל-1,5 תלמיד — לעומת 1 מחברי-העובדים.

כבר בראשית קיומם של המרכזים — עוד שעה שכווננו, בעיקר, להכנת "מילואים", לתוספת החסר ביחידות חדשות (אשר הלכו והוקמו ע"י "מסגרת" של אנשי-סגל אשר הוקצו לכך מהיחידות הקיימות) וטרם הופצו להכשרת ה"חילופים", ליחידות-שבחזית — הונהגה לאנשי-תחלופת, חלוקה לשלבי הכנה: "כללי", ו"טכני". בין 2 ל-8 שבועות הוקדשו לאימון "כללי"; ויתר הזמן — לאימון המיוחד לכל מקצוע ומקצוע. משך האימון ה"כללי" היה שונה אצל כל חיל ויש שהשתנה אף לפי המקצוע. בארטיילרית השדה, ארך רק שבועים; בחיל-הרגלים — 5 שבועות, ובמקצועות מסוימים בארטיילרית-החופים, שכללה ארטיילריה נ.מ. — 8 שבועות. אכן, מבחינת סדר הזמנים, היתה בתוך תכניות האימון גם חלוקה מהותית אחרת. בכל תכנית, כמה "מקצועות-הענף" המובהקים-ילו היו מתחילים בשלב מוקדם מאד של המעגל (בושאים, כקלעות-ברובה, ואימון-התותחן, נהיגה-ברכב) — וזאת על מנת לאפשר את התהוות ההרגלים במשך תקופת-זמן ארוכה ככל האפשר. ולעומת זאת — הרי מספר מקצועות "יסוד" — בראש וראשונה תרגילי-סדר, אימון-גופני, עריכת בדיקות ומסעות — חזרו ונשנו במשך המעגל כולו, היות והשגת תכליתם היתה תלויה הרבה בחזרה — יסודי-מית, או כל-שבועית. נמצא, כי נושאים "מקצועיים" היו "מסתמנים" כבר לשלב האימון הראשוני ה"כללי". ואילו אימונים "ראשוניים" לכל הצוות התמידו אף בשלב המאוחר, ונראה, כי במציאותו של אימון-החייל אין מנוס מכך.

מבחינת אירגונים הכללי, נחלקו בדרך כלל האימורים לשתי קבוצות-נושאים נפרדות, הראשונה כללה את הנושאים כגון תרגילי-סדר, אימון גופני, מסעות, עריכת חניות, בדיקות (החיילים, הנשק, המגורים) ותרגולת בסדר-מפוזר וכו'. לפי התפיסה המקובלת בצבא האמריקאי, חייבו אימונים אלה פיקוח אישי ומגע ישיר בין המדריך והחניך, — ונתנו הזדמנות לטיפוח המשמעת, רוח-היחידה והשפעה-מנהיגה; הם בוצעו, איפוא, בקבוצות קטנות יחסית, בהדרכת ה"סגל" הפלוגתי. הקבוצה השנייה כללה את הנושאים הטכניים, שהוראתם הצריכה — על כל פנים, לפי התפיסה האמריקאית — אמצעי-עזר מרכיבים יותר, עד-לסרטים, דיאגרמות קבוצות חיילים למפגשים וכו', — וכן שימוש מרוכז בכלי-נשק אשר לרשות האימונים, ובכלל — אמצעים כאלה שלא יכלו לעמוד לרשות קבוצות קטנות. האימון הטכני בוצע על בסיס גדודי ואפילו — רגימנטלי, דהיינו במסגרת רחבה בהרבה מפלוגת-האימון בת 200—240 איש. בין הנושאים שלימודם במסגרת הגדוד היו למשל: קריאת מפות, מוקשים ומלכודות-פתאים, רימוני-יד, הרגימנט: — אימון במלחמה הכימית, תרגילים טקטיים ומסלולי-קרב*.

ברור, שלשיטות אלו — עם כל יעילותן בהקמת צבא באורח מהיר — היו גם חסרונות רציניים. הארגון לפי פלוגות מקצועיות, למשל, גרם שבשבוע מסוים גמרו את לימודיהם הרבה טבחים והיו מוכנים להצבה ליחידות, ואם באותו השבוע עלתה, "תוצרת" זו על ה"ביקוש" המצוי — הוצבו טבחים רבים ליחידות שבהם לא היה צורך בטבחים, והם שימשו שם בתפקידים אחרים, שלא הוכשרו להם; ואימונם המיוחד נשאר בלתי מנוצל. ואילו, אם אחרי שבוע

* יתכן, כי מן הראוי לציין כאן את היסודי-הארגוני לאימונים במסגרת גדודית ורגימנטלית. האימון בכל מקצוע מסוים רוכז, לצורך זה, תחת סמכותו של "ועד" מיוחד: ועד-בטליון, או ועד-הרגימנט, או אף ועד ה"מרי" כו' כולו. ה"ועד" — היה קבוצה של אנשי סגל מאמנים, אשר קובצה מתוך פלוגותיה של אותה יחידה לתכלית הכנתה-המוקדמת והגשתה של ההדרכה בנושא הנתון. החברות בוועד יגוד ורגימנט היתה חלקית — ובזמן בו לא עסקו בהכנות להוראה או בהגשתה נשאו אנשי בתפקידיהם שבפלוגות, לעומת זאת, ועדיה, מרכז" היו גופני-תמיד, ועד כזה היה קטן ועיקר עבודתו היתה בפיקוח על ההדרכה המוגשת ע"י ה"סגל" הפלוגתי, או ע"י ועדים גדודיים. שיטה זו של "ועדים", במרכזיה-האימון לאנשי-תחלופת, שלא היתה אלא סיגולה של שיטת-ועדים דומה אשר נתקיימה בבתי-ספר חיליים, טופחה לכך במיוחד ע"י מפקדי-הכשרת-אנשי-תחלופת. את מעלתה ראו בכך שהיא איפשרה התמחות מקצועית מרחיקה-לכת בחברי-המדריכים — מבלי להקריב יותר מדי, עקב כך, את היתרונות בשטח המשמעת, ההשגחה והמגע-האישי עם החייל-המתאמן, אשר היו צפויים באימון בידי סגל-פלוגתי.

התחילה פלוגת טבחים חדשה את קורס לימודיה — יש ופרוש הדבר היה, שבמשך 13 שבועות לא היו בנמצא טבחים להצבה ליחידות הדורשות, והללו לא קיבלו כלל אנשים לכך, או שהנשלחים לא אומנו במיוחד לתפקיד זה.

פגם אחר היתה החלוקה בין אימונים צבאיים, כביכול, לאימונים "טכניים". דרך אגב, דבר זה דמה במקצת לארגון חיל-הנשים (A.T.S.) בצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה. גם שם היו הקצינות אחראיות אך ורק לעניינים שדרשו "מגע ישיר" בין המדריך לחניך ובין המפקד לכפוף לו, אך העבודה המעשית של החיילות נעשתה מחוץ למסגרת הפלוגתית, ובפיקוחם של אנשים אחרים לגמרי. גם במרכזי האימון לאנשי-תחלופת שבצבא האמריקאי נראה כי החלוקה היתה דומה במקצת. המפקד הישיר שבפלוגה היה למעשה אחראי בראש וראשונה לענייני משמעת, תרגילי סדר, מסעות וחניות וכדומה, בעוד שהאימון ה"מענין" והממשי נעשה ע"י אחרים, מחוץ למסגרת הפלוגה. נראה, שחלוקה זאת עלולה להיות גורם מפריע הן לרוח-הגייסות הכללית והן לרגש ההשתייכות ליחידה.

ההיסטוריונים הצבאיים האמריקאים הדגישו, שהמבנה המיוחד של יחידות האימונים בתוך ה"מרכז" זים" גרם לכך שהחייל לא קיבל כל תמונה של יחידה טקטית בפועל, או שהתמונה היתה מסולפת לגמרי ובלתי-מתאימה למבניה, חייה ועבודתה של יחידה מעין זו. "אין גדודי-שקבד יכול לערוך, כשהוא" לעצמו, תרגילי-שדה שיהיה בהם מן ההגיון. המחלקות שבתוך היחידות מאורגנות כ"יחידות-אימון בלבד — והן נאלצות להתארגן-מחדש לפי צרכים טקטיים, שעה שיוצאים לעבודה-בשדה. מכאן — מבוכה במוחות המתאמנים". והמסקנה: — "סתירה לאימון טקטי ריאליסטי" ועוד: — "אנשי תחלופת בחי"ר, למקלעים, קלים" ומרגמות בנות 60 מ"מ, שאומנו בראש וראשונה כ"רו באים, ורק בשורה השנייה — כמפעילי כלים אלה, לא הוכשרו די. ובמכתב אל גנ' מק'נייר, כתב גנ' לנץ לאחר ביקור" פיקוח ב"מרכזים" — "הגם שאימון-הפרט עולץ במרכזי-האימון לאנשי-תחלופת על זה שבדיכוינות החדשות — הרי הדיכוינות-החדשות מוציאות תרגילי לים טקטיים מחלקתיים מוצלחים יותר". היו הצעות לשפר את יחידות האימונים, ולכונן גדודים — המשקפים פחות או יותר את הרכבו של הגדוד הרגיל — אם גם לא קל יסוד של ארגון טקטי מובהק — מתוך תקווה כי יוכשרו דובאים, מקלענים ורגמים (כ"א בפני עצמו) טובים יותר. דבר זה היה

ממשות

מעבר קיר-קורות כחלק ממסלול מכשולים.

ה"מסלולים" — שדרכם היו צריכים החיילים לעבור ואימונם לקרב-המגע וההתגנבות יחידים" וכו'; ואין צורך לחזור כאן על אותם התיאורים. יש רק להדגיש, שצורה זאת של אימונים בוצעה בצורה אמריקאית טיפוסית. הכמויות של התחמושת החיה שבהן השתמשו באימונים היו כה עצומות שאין כמעט צבא אחר בעולם שיוכל להרשות לעצמו דבר מעין זה. בצבא הבריטי, באותה תקופה, קוימו שיטות אלו בהיקף כזה רק לגבי אימון ה"קומנדו", הכשרת קצינים ועוד סוגים נבחרים (דרך אגב: בצבא הבריטי היה זה קצין יהודי אשר טיפח את שיטת ה"ממשות באימונים"). האימונים לכיבוש כפרים בוצעו על יסוד בנית כפרים שלמים — בדומה לבתים הנבנים בהוליבורד. אכן, יש לזכור, שגם ה"מסלולים", האלה אינם מהווים עדיין תמונה נכונה של תנאי קרב. כי גם ה"מסלולים", בסופו של דבר, הגם מלאכותיים, ורק כאשר שילבו לתוך האימונים הממשיים פרובלמי מות טקטיות — התקרבה התמונה אל המציאות. חשובה, למשל, היתה העובדה שבאימון היחידות ויתרו על אמצעי זהירות מסוימים, ואיפשרו לכיתות הרובאים, שעה שהשתמשו בתחמושת חיה, להתקדם לא בשורות ישרות, כפי שהיה נהוג עד אז, אלא בשורות שבורות, כפי שהדבר קורה בשדה הקרב; דברים כגון אלה נתנו לחייל תמונה פחות או יותר נכונה על המציאות המחכה לו בשדה הקרב. גורם נוסף להגברת הממשות באימונים היה הצורך להתאים את האימון מדי פעם בפעם לדרישות המשתנות מזירות-המלחמה השונות. העובדה, למשל, שבסוף המלחמה באירופה הוכנסו לאימונים לימד

מאפשר בכ"ז גם ביטולן של כמה סתירות בולטות ביותר לגבי הארגון הטקטי המקובל (ב' כתות במחלקת-אימונים — לעומת ג' במחלקה טקטית, וכיוב"ז). אך הנסיון לא נעשה, בגלל הקושי המנהלתי הרב שהיה כרוך בדבר (בין השאר — תוספת כוח-אדם מנהלתי והדרכת; וכן היתרון, בשיטה הקיימת, של ריכוז יחידות מקצועיות שלמות ליד בתי-הספר, בתי המלאכה, חדרי "כתב-סתר" וכיוב"ז, המיוחדים לאימונם; ועוד שיקולים).

שלושה גורמים השפיעו על מהלך האימון והתפתחותו במשך המלחמה, והם נבעו מהמציאות והמחשבה כאחד: (1) הויכוח הבלתי פוסק בין אלה שטענו לטובת האימון ביחידה לבין אלה שהעדיפו את מרכז-האימונים; (2) השאיפה לממשות באימונים; (3) הסיגול המתמיד לדרישות זירות-המלחמה השונות, שהשתנו תדיר. הויכוח על האימון ביחידה או ב"מרכז" היה משתלב, למעשה, גם בזה שעל בעית הממשות באימון. כשם שאימון בבית-ספר הוא, בהכרח, פחות ממשי מאשר אימון ביחידה, כן גם חסר לאימון בבסיס אותו צביון של ממשות שרק יחידה, הבנויה לפי התקן הריאלי של יחידה טקטית ממשית, יכולה לתת. כל אמצעי-העזר שבבסיס — סרטים, דיאגרמות וכו' — ספק היוכלו לבוא כתחליף לנסיון הממשי. שתי מטרות לשאיפה לממשות באימון: (1) ההסגלה הנפשית (Mental conditioning); של החייל לתנאי-הקרב; (2) חינוך החייל להפעלה נכונה של נשקו גם בתנאי קרב, ולא רק במטוח. הדרכים להמחשת האימון התחילו מנסיונות פרימיטיביים למדי. הונהגה, למשל, שיטת האימון בכידון על דחלילים שדמו להיטלר ולטוג'ו. המטרה היתה לעשות את האימון חי יותר, כביכול, ולהזכיר לחיילים שיתכן ויצטרכו להפעיל את כידוניהם נגד אנשים חיים (וזכור את נאומו של מפקד כוחות-הקרקע הלוחמים: "מלחמה היא ענין של הריגה" — ראה בפרק הראשון).

אך מהתחלות פרימיטיביות אלו התקדמה המגמה לממשות-האימון בצעדי ענק. באשר להכנה הנפשית של החייל, הורגש הצורך להרגילו במוקדם לרעש ולערבובית-הקרב. הרגילות, אפוא, להתפוצצויות קרובות, לזמזום תחמושת חיה ולאש ארטילרית מעל לראשו, ולהרגשתו של מי ששוכב בחפירה שעה שטנק עובר מעליו, וכו'. באשר להפעלה נכונה של נשקם בתנאי הקרב, הורגלו לשמור על נקיון נשקם גם בשעת זחילה מתחת לגדר-חייל, וכדומה. בחוברת ע"א של "מערכות" (עמ' 70-69) הלא תוארו

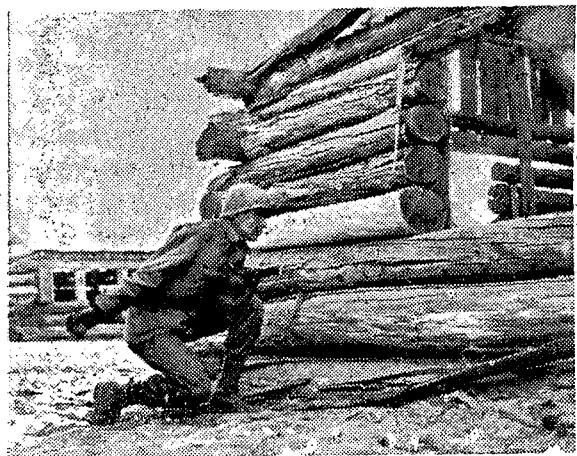

היציאה ידידותית עקרון ההתיעצויות" התבטאה כאן, לרוב בשאלות ששאל המדריך. הללו סייעו למנוע שינה (דבר לא־קטן, בשעות אחרי־הצהרים של יום קיץ, בג'ורג'יה או בטקסאס...), לקיים את ההתענינות ולהעמיד את המדריך על מידת הבנתו של התלמיד לעבור אל עבודת־לימוד מתקדם יותר... אכן, במידה שהמדובר היה בהרצאות־למעשה ניתן להם לתלמידים חומר אילוסטריבי רב, בעיקר ע"י דיאגרמות*. לרוב היו אלו דיאגרמות באותם המקצועות הרבים אשר התאימו לכך מאוד, כגון: — טיפוסים מעגלי־זרם חשמליים, תכונות כל־יגשק, דירוג־הפיקוד, נתיבי־שגרה להתפרסות, מבנים בשביל פטרולים, מונחי־ציוד וכו'. בכלל, שרטוטי זיג, מכשירי רים, מכונות וכיו"ב היו נוחים מאוד לכך. אך כשה נושא לא אפשר זאת — נהגו המדריכים להציג דיאגרמות של מלים, למשל, בהרצאה על ציון־מטרות הראו לשומעים טבלה גדולה, מעין נוסח מדעית, שעליה כתובות באותיות גדולות המלים:

<p style="text-align: center;">ציון מטרת תיאור המטרה המרחק הכיוון</p>
--

היה מקובל למדי גם הנוהג של "דיאגרמת־מלים מתערטלת־בהדרגה" — שעל כל מלה ומלה, בטבלה המוצגת, היה מודבק פס נייר או בד, שאפשר היה לסלקו בנקל. שעה שהמדריך דיבר — באם נשתמש בדוגמה שהזכרנו — על התפקיד הכללי בציון־המטרות — הורה אזי, רק את השורה הראשונה, כאשר עבר אל תיאור אורח־המעשה — אל מדידת מרחקים — גילה את הלשון מעל המלה השניה בדיאגרמה ("המרחק") וכאשר עבר להסברת של דרכי קביעת הכיוון — גילה את המלה השלישית, "הכיוון" וכן הלאה. התיאוריה שמאחורי שיטה זאת היא שבצורה הנ"ל נשאר בזכרונו של החייל הסדר שבו נעשה ציון המטרה; אך בדרך כלל היתה הנטייה לא לדיאגרמות של מלים, אלא לדיאגרמות מתארות, כי הנסיון הוכיח, שמדיאגרמות במלים נשארות לעתים בזכרון רק המלים, בלי תוכנם;

* הגורם שפעל כאן היה — לדברי ההיסטוריון: — ש"התלמידים — בשל הקולנוע, סידרות, סיפורי־תמונות היתוליים" שבעתונים, מודעות־תמונות ו"מגנינים", מצויים — הורגלו לתלות מרחיקה־לכת בתמונות לצורך הבנתו של ענין, רוב התלמידים בכת־הספר החיליים היו ללא מגע, בשנים האחרונות, בדברים שבהשכלה; ורק מיעוט היה אמן על הקשבה למדבר ועל הפקת משמעות מהנושע. משפט־שגרה צבאי היה זה כי "תמונה אחת — שווה רבבת מלים".

באימונים

כיבוש עמדה בבית ב"עיר־הלב" שנבנתה במיוחד לצורך אימונים.

שיטות־לחימה יפניות — הוסיפה, כמובן, לממשות". ברור שלימוד טקטי באימונים ניתן היה לבצעו, בעיקר, על ידי אימון ביחידות; ועליו ידובר בשני הסעיפים הבאים.

לסוגית אימון החייל האינדיבידואלי שייכת, כמובן, גם הכשרת אנשי־מקצועות מומחים, בבתי־ספר מיוחדים־לכך, שם, כתחליף ל"ממשות" בא הרושם החזותי (האופטי), במקום הרצאות ניתנו דמונסטרציות. המלה "הרצאה" היתה אסורה בכלל ברוב בתי הספר. ההרצאות נקראו "ישיבות" או "התיעצויות" (conferences). הללו היו להלכה, "שיחות־כירור מנוהלות, כשהתלמידים הנם בעלי־היזמה, והמדריך מסתפק בתפקיד הצנוע של בורר"; אך נוהל זה הצריך ג' דברים, "שאך לעתים רחוקות תמצאם בקורס חילי שכזה: — מדריך בעל־נסיון ווריזות־ניהול; נסיון, והתענינות־תובעת אצל התלמידים; וזמן בשפע. היכולת להניע למחשבה, לעורר לשאלות, לעודד תלמידים בישנים או מפגרים, לקיים את זרם הכירור החפשי ולכונו אל־נכון אל תכליתו; להגיב, בו במקום, על מכלול שאלות ובעיות שאין־לשערן — כל אלה הצריכו מצד המדריך תמימות אישית, התנסות רבה, התאפקות גדולה וידיעה מאוד מפורטת של נושאו. כרוב התלמידים — כן גם התלמידים בכת־הספר החיליים סלדו בהצגת שאלות או בביטוי־דעות בלתי־תלויות בהעדיפם שיאכילום תחת שיאכלו בזיעת־אפם. והזמן — הוא היקרה־שבסחורות בכת־ספר אלה. דמהירות מיצוי הרצאות — היתה רבה כפלים. ע"כ, למעשה, נטו ה"התיעצויות" להידמות להרצאות.

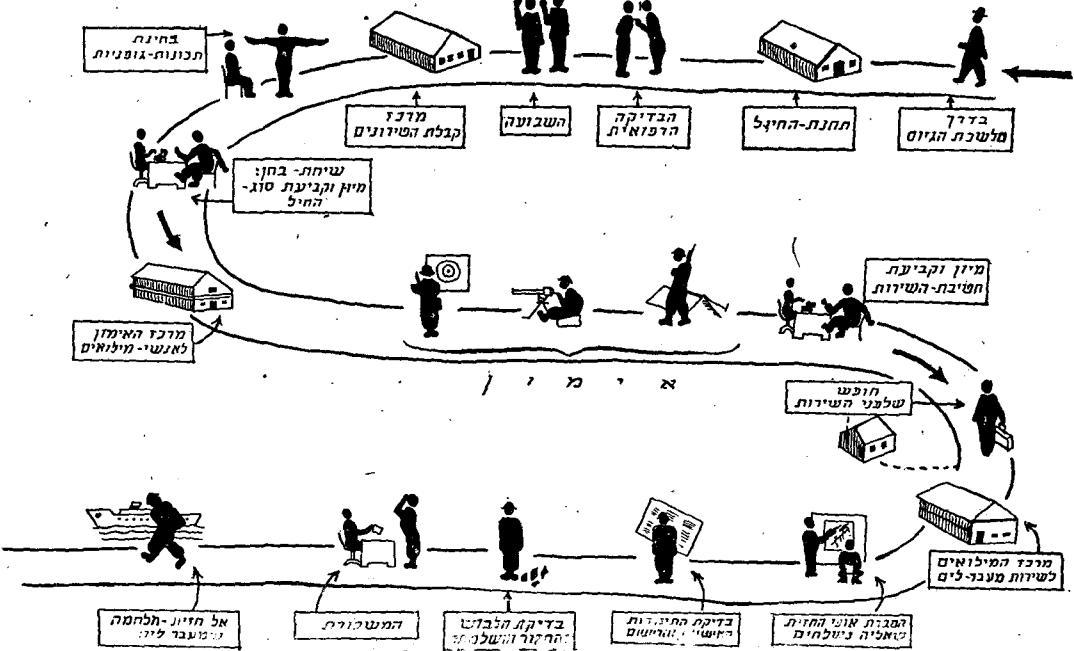
בו בזמן שדיאגרמות מצוירות ממחישות משאירות לפחות, את רושם המבנה או התהליך המכני. שיטה מענינת אחרת לאימון החייל-האינדבידואלי בבתי-הספר היתה שיטת ה"גושים". שיטה זאת רצתה למנוע מהחייל את הצורך בלימוד נושאים רבים בבת אחת. תכנית לימודיו לא היתה, אפוא, בנוייה בצורה המקובלת, כגון: — משעה 8 עד 9 אימון ברובה; מ-9 עד 11 — בתת-מקלע; מ-11 עד 12 — קריאת מפות וכו'.

אלא שה"כ של שעות המוקצות במשך הקורס כולו ללימוד תת-מקלע, רוכזו והיוו "גוש" אחד; דהיינו, בשבוע אחד למדו, נאמרו, אך ורק תת-מקלע, בארבעת הימים הבאים — אך ורק רימונייד וכו'. (שיטה מעין זאת, דרך אגב, נהוגה בכמה בתי-ספר חדישים ונסיוניים באירופה, ששם לומדים הילדים במשך תקופת-לימוד אחת רק היסטוריה, בשניה — רק שפה זרה אחת וכו'. שיטת "גושים" זו מתאימה, כמובן, במיוחד לאנשים שקשה להם הריכוז ושאינו להם הרגלי לימוד. על כן עשויה היא, במצבים ידועים, לעניין גם אותנו. מצד שני, עלולה שיטת ה"גושים" גם לגרום לכך שהדברים הנלמדים ישכחו מלב מהר יותר — וזאת מחוסר אימון, חזרה ותרגול מתמידים לאחר שנשתיים ה"גוש" בו עסקו במקצוע הנתון; אכן, אחת המעלות שבה היתה זו, שתלמיד שנכשל בסיגולו של אחד המקצועות שבה — נקל היה להעבירו מחדש דרך אותו פרק-הקורס עצמו, מבלי שיהיה כרוך בכך ההכרח להחזיקו, שוב, בבית-הספר למשך עונת לימוד שלמה נוספת. בדרך כלל, היו בשיטה זו כמה וכמה מעלות, "מנהלתיות" באשר לחסכון בכוח-אדם מדרוך, באמצעי-עזר, נסיקות

וכיוב"ז; וכן — מעלות הרכתיות מסוימות (התמחות, שגרה חסכונית וכיוב"ז). אך יתכן והצדקתה העיקרית בכך, שהמדובר היה בעתות-מלחמה-חדקה.

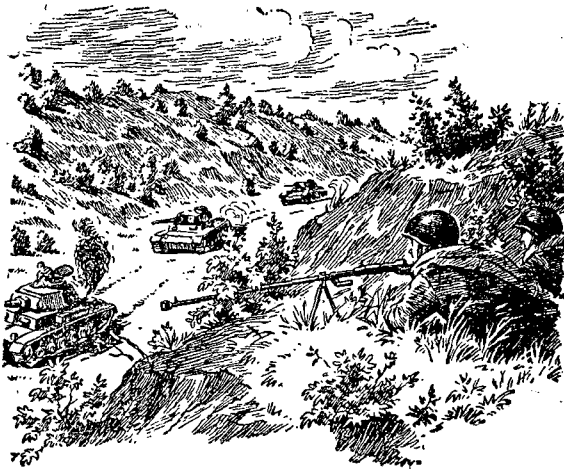
לבסוף, מעניין לציין גם זאת: לחיילים ניתנה לעתים קרובות הזדמנות לבטא את דעותיהם על האימון שקיבלו. ומובן, שהזדמנויות כאלו ניתנו במיוחד בבתי-הספר. בבתי-ספר לחיל הרגלים, למשל, קיבלו התלמידים בכיתות מסוימות, זמן קצר לפני בחינת-הגמר, שאלון שכלל שאלות כגון אלו: "איזה נושאים היית מוציא מרשימת הנלמדים?"; "איזה נושאים היית מוסיף?"; "לאיזה נושא היית מוסיף זמן?"; "ומאיזה היית גורע?"; "האם הקורס קל מדי? או קשה מדי?"; "איזה שעורים היו טובים במיוחד?"; "ו"איזה — רעים במיוחד?"; וכיוב"ו. הגם שבשביל לא מעטים נמצאה בכך הזדמנות להשי מעת אירצון אישי, והגם שהיכולת להשיב, למשל, בענין אורך-הזמן הרצוי ביותר בשביל מקצוע מסוים היתה, כמובן מוגבלת — קיבלו רובם את הענין ברצינות; והדעה הרונחת היתה כי בשאלונים אלה ניתנה השלמה רצויה לאופן-הראיה של הנהלת בתי-הספר וחברי-המדריכים.

בסכמנו ניתן לומר, שגם אימון החייל האינדבידואלי דואלי שיקף בנאמנות הן את הבעיות הספציפיות של צבא ארה"ב (כגון, שוב, הצורך באימון המוני, ובזמן קצר) והן את המיוחד של מצבה הגיאוגרפי הכלכלי של ארצות הברית (השטחים הרחבים לאימון, העושר הרב — וכן קווי-האופי) ואת הבעיות החברתיות האמריקאיות (הרקע החינוכי-ההשכלתי — מזה, וחופש הביקורת והזיכוח — מזה).

הגנה נ.ט. בחיל-רגלים סובייטי

ש ים נ.ט. אשר להם התחיל השימוש ההמוני בבק-
בוקי נוזל-מצית* ; וברימוני-יד (וצוררות
רימוני-יד) — וכן ברובים נ.ט., אשר גם בהם
חלה התפתחות במהלך המלחמה וגלגולם המאוחר
יותר היה המשוכלל ביותר. בהדרגה נתגלו נקודות
התורפה שבטנקים הגרמניים — והללו נוצלו בקרבות
נגדם.

רובה נגד-טנק.

בעמדת מארב לשורת שריון מתקדמת

הקו האופייני שבאמצעי-הלחימה הנגד-טנקיים
של הרגלים הוא טוחם הקצר. על כן השימוש בהם
דורש אומץ-לב, העזה והרצון לבוא במגע. קרוב
עם האויב ולהשמידו. במהלך הזמן החלו הטנקים
הגרמניים לנחול מפלות תוך מגע הקרב בחיל-הרגלים
הרוסי. אבדו להם הבטחון והתנופה ; וכשצוייד חיל-
הרגלים הסובייטי בתותחי נ.ט. רבים, ובעלי קוטר
ועילות גדולים יותר (עם הנהגתו של התותח בן 57
המ"מ נוסף על התותח בן 45 המ"מ, ואף השימוש
בתותח בן 76.2 המ"מ), נסתיים לרוב קרב הטנקים
עם חיל-הרגלים לטובת חיל-הרגלים.

במהלך לחימתו הממושכת נגד שריון הכין ועיבד
חיל-הרגלים הסובייטי שורה שלמה של שיטות ארגון-
הקרב-הנגד-טנקי ועל אלה נעמוד להלן.
לראשונה נהגו להקים, מרחק-מה לפני מערך-

בחלקו של הצבא הסובייטי נפלה, בשנות 45-1941,
התנסות ממושכת ומגוונת ביותר בסוגית המלחמה
בטנקים ועמידת יחידות-רגלים בפניהם — משך שנים
רצופות, ועל פני חזית ארוכה אשר התנאים בה נשר-
תנו ונתחדשו מדי פעם. יש עלי-כן ענין מיוחד לעמוד
על נסיונותיו ועל הדרכים אשר ברר לעצמו — ואשר
יתכן וניתן ללמוד מהם דבר אף לקראת התמודדות
עתידות בין רגלים לבין שריון. נדון כאן, איפוא,
בהגנה הנ.ט. של חיל-הרגלים הסובייטי, והארטילריה
המסייעת בידו. ונציין במיוחד את צורתה של הגנה
זו בפעולות דפנסיביות — שבהן מוטל עליה,
כרגיל, למלא את התפקיד הקשה ביותר.

לפי "תקנון-הקרב לחיל-הרגלים — חלק שני :
בטליון, רגימנט" :

...על ההגנה להיות עמוקה ונגד-טנקית, ולהיות
מסוגלת להדיפת התקפת טנקים, והתקפת חיל-רגלים
המונית, שבסיוע ארטילריה וחיל-אוויר..."

נסיונותיו של חיל-הרגלים הסובייטי במלחמה נגד
השריון הגרמני היו, כאמור, ארוכים — ואף קשים.
העצמה המספרית של הטנקים הגרמניים, בריכוזיהם ;
הציוד הנ.ט. הדליחסי, של חיל-הרגלים הסובייטי ;
וחוסר נסיון במלחמה נגד טנקים — כל אלה, בשלב
המלחמה הראשון, השפיעו רבות על מהלכן הכללי
של פעולות המלחמה. ברם, במהלך ההתפתחות עמד
חיל-הרגלים הסובייטי במבחן ויצא לבסוף (בעזרת
הארטילריה והשריון רבי-העצמה שלו) כמנצח : —
בפתחו ובשכללו בראש-וראשונה את אמצעי ההת-
גוננות, ולאחר מכן — את אמצעי התקיפה,
באורחות לחימתו נגד הטנקים. המפקדים למדו בהדר-
גה להעריך אל-נכון, ולנצל כראוי, את השטח מבחי-
נת ההגנה בפני טנקים, למקם בחריצות ובאורח תכ-
לית את אמצעי-האש ואת סידורי-החסימה
שעמדו לרשותם, לארגן כלאות את מערכת ההת-
חפרות ולבצע את עבודות החפירה במהירות. מר-
קמים והולכים במערכי-המגן של חיל-הרגלים תעלות
אנטי-טנקיות רחבות ועמוקות לכל אורכה של החזית,
מכשולי עצים כרותים*, וכן רשת שלמה של שוחות
צרות, לחייל רגלי אחד או שנים, או לכלי-אש מסי-
עים (בראש וראשונה רובים נ.ט.). החפרים
מסייעים מצדם בכינון מערכת-ההגנה. ע"י מוק-

* אלה, אשר בארצות מערב אירופה — אבל לא
ברוסיה — כונו, "בקבוקי מלוטוב".

abatis בצרפתית ובאנגלית. зацеки, завалы ברוסית ;

רים, ע"י רכב-גורר מנועי — ובשטחים הקשים לתגבר עזה מבחינת העבירות (כאשר, למשל, ביערות ארץ פוליאסיה ובביצותיה), היו אפילו גרורים ע"י סוסים. היו אלה בדרך כלל תותחים בני קליברים בינוניים, הכשרים לפעולה נגד-טנקים: תותחים נ"ט. בני 57 המ"מ שהופיעו בחימושו של הצבא — ותותחי 76.2 מ"מ הדיביזיוניים אשר צלחו גם לשימוש נגד טנקים (לעומת התותחים הנגד טנקים הקלים, בני 45 המ"מ, שהיו כלולים בארגונו הקבוע של גדוד הרגלים — והתותחים הסרעצמיים אשר במסגרת ה"רגימנטים המשחיתים הנ"ט").

רעיון ארגון עתודות-הפרים הנגד-טנקיות נולד בראש וראשונה נוכח הצורך בהדיפת התקפות נגד של הטנקים הגרמניים, תוך כדי התקדמותו של חיל-הרגלים, כשלא היתה השחות להקמת מערכת מגן מצודה יסודית אולם היה הכרח להטיל בורניות מכשול כלשהו על פני דרך התקפתם (או איגופם) האפשרית של טנקים אויבים. הנסיונות הוכיחו שיהי דת-עתודה חפרית נגד-טנקית אינה יכולה להיות קטנה במספר אנשיה מהעצמה של מחלקת חפרים. לרשות מחלקה כזו עמדו שתי מכוניות-משא, ולעתים היו אלה כלי רכב על חצאיי-חולים; הנסיונות הקודמים לשימוש ב"פיק-אפים" ("טנדרים") לא היו מוצלחים ביותר, ועל-כל-פנים מ-1943 היה תקן הרכב לייחודה כזו כנ"ל — אלא שעם הופעת ה"קומנד-קרים", ממשלוחי העזר של בעלי-הברית, החלו משתמשים בהם גם לתכלית האמורה.

החימוש היה: שנים עד שלושה רובים נ"ט. 12 עד 15 תת-מקלעים ר-15 עד 20 מוקשים לכל חפר, מהם המחצית — מוקשים נגד חיל-הרגלים (מוקשים נגד-אדם). כלי האש הנ"ל נועדו להתגוננות בפני כלי שריון, אורגלים אויבים, כשהללו מנסים לפתח להפריע בהנחת מחסום-המוקשים הנדרש. אך עיקר "נשקה" של מחלקת-חפרים-כזו היו כמובן המוקשים עצמם — והלא בשבילם נדרש גם הרכב האמור. מתפקידה הראשי של העתודה החפרית (במצבי

המגן של חפירות הרגלים, מקומות-מארב קדמיים, של צלפים נ"ט. בודדים, או של קבוצות משמדי-טנקים המזוינים באמצעי-לחימה שונים של חיל הרגלים, (כגון: צורר-רימונים נגד-טנקים; בקבור קי תמיסת-נוזלים מציתה; רובה נ"ט. חומר נפץ, באריזה מתאימה ובצירוף מרעום — וכיוב"ז; ולפעמים — מקלעים קלים, וביחוד מקלעים בינוניים כשהם יורים בתחמושת נ"ט.). מקומות-מארב אלה הוקדמו על קויהגשה המשוערים אל עמדות ההגנה והכונה היתה לשבש את מערך מבני-הטנקים המתקיימים ולעשות בהם פרצות — וזאת על מנת לחשוף את חיל-הרגלים הנע בעקבות הטנקים ולהעמידו ישירות תחת אש המקלעים הניתכת עליו מקויהגנה הקדמיים. אמצעי זה יש והשיג את מטרתו; אולם עדין לא היה בו כדי לבלום את הסתערות הטנקים במקרה שהללו הצליחו בכל-זאת להגיע בכוח ניכר עד אל חפירות-הרגלים. הצעד השני בהתפתחות ההגנה בפני שריון היתה הקמת "אזורים נ"ט." במערכת עמדות-המגן.

נמצא, כי מיקום האמצעים הנגד-טנקיים, במידה שהוא נערך (כפי שהיה נהוג קודם לכן) לאורך חזית עמדת-המגן, בחלוקה שווה וללא ריכוזים — גרם לכך שאמצעים אלה היו בכל מקום מצויים במספר זעום, וקל היה לכן לטנקים להתגבר עליהם. ע"י הקמת ה"אזורים הנ"ט.", שצוידו בכל אמצעי ההגנה האקטיבית והפסיבית, נוצרו בעמדות ההגנה (וביחוד, על פני עורקי תנועתם הטבעיים והכדאיים ביותר של כוחות שריון) גורות שקשה היה לטנקים להבקיען; והדבר היה גורם לערעור תכניות הפעולה של הטנקים ולפעמים — אף לשבירת ההתקפה. מובן מאליו שאזורים אלה הגבירו את יציבותו של המערך-ההגנתי בכללו.

הקמת עתודות נ"ט. ניידות, ברגימנט טיס-רגליים וכן בדיביזיות-רגלים, — עתודות, שהיו מורכבות מתותחים נגד-טנקיים ויחידות-חפרים ("ספירוס", דהיינו, מהנדסי-שדה) — היתה צעד שלישי גדול בקידום ארגונה של ההגנה הנגד-טנקית.

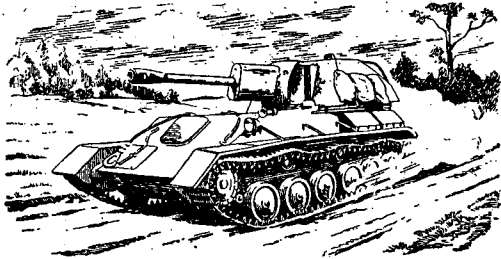
התותחים שבעתודות ניידות כאלו הוסעו לרוב במכוניות-משא, תוך סידורים להורדתם המהירה אל פני הקרקע והצבתם לפעולה; אכן, בחלקם היו גרור

מכשול קורות

אחת הצורות של מכשול לזה המתאימות להפרעת תנועתם של טנקים

יצויין, כי מונחי הארגון הנגד-טנקי בקטעי מערך-העמדות השונים, אשר יינקטו מכאן ואילך בתוך המאמר — לא תמיד יקבילו מילולית לכינוייהם הרגילים בצבא הסרביטי; אולם מבנה רשת המשענים הנגד-טנקיים האלה, כפי שהוא נסקר במאמר, הנו המבנה אשר נהג בצבא הסוביטי בתקופה המתוארת.

תותח סעי-עצמי משוריין אופייני

(או — „תותח-סער“ — לסיוע לרגלים ולטנקים, וכן למלחמה נ.ט.)

סער, כן גבר והלך כושרו להדיפת התקפות שריון והוא החל מהווה לא רק גורם מכריע בקרבות הגנה אלא אף גורם רציני בהתקפה.

בארגונה של ההתקפה ובביצועה הופנתה תשרי מלב לכך שהאמצעים הנ.ט., וביחוד תותחים נגד-טנקיים ותותחי הארטילריה-הנלוית של רגימנט הרגלים, אמנם ילוו את חיל הרגלים בתוך מבני-הקרב שלו — וכן לכך שאות היחידות המשוריינות, שהוקצו לסיועו של חיל-הרגלים, אפשר יהיה לנצל בכל רגע בצורה מרוכזת על-פני כל הכיוונים שבהם מאיימים טנקי האויב.

לעומת זאת, מתפקידה של העתודה הנ.ט. הניידת היא:

— להבטיח בפני התקפות שריון את עיקר מערך היחידות המתקיפות או, במצבי הגנה רצופה ומאורגנת — לחוש לסתימת פרצות במערך-המגן; ובהגנה מבודדת או מנותקת — לחפות על העורף והאגפים בפני ראשי-שריון עוינים; ובכל המצבים — לחפש הזדמנות למארב-ראש נ.ט.;

— להשמיד, בראש וראשונה, את קבוצות הטנקים המאיימות על אגפי היחידות המתקיפות (או על אגפים פתוחים — בהגנה);

— להגביר מבחינה נ.ט. את הנקודות בשטח שנכבש ע"י חיל-הרגלים שלנו (או — בעמדות-מגן חדשות, שלא בוצעו ואורגנו מראש);

— ללוות את הטנקים הרודפים אחרי האויב הנסוג; ולבסוף, להבטיח את תנועתם של הללו ע"י חיסול האזורים הנ.ט. שבגזרת ההתקפה.

**

הדיביזיה הגרמנית המשוריינת, שמנתה למעשה 150—200 טנקים*, היתה מתקיפה כרגיל בחזית של 3½ ק"מ. ז.א. שבכל קילומטר של חזית פעלו באופן

התקדמות — או במצבי ההכרח בהתארגנות מהירה להגנה, לאחר נסיגה בלתי צפויה) היה: — לחפות על האגפים ועל נקודות-המגע („התפרים“) שבין היחידות השכנות; — למקש את כיווני התקפות-הנגד של האויב; — לבצר מבחינה נ.ט. את השטח שנכבש (או זה שבו נערכת-מחדש ההגנה);

— להקים מחסומים בקוי הנסיגה של האויב בזמן הרדיפה אחריה, והנסיגות לנתק את הדרכים להסתלקותו או להשהותה.

ברוב המקרים פעלה „עתודה“ כזאת ע"י הנחת מחסומי מוקשים. ברם, שעה שהתנאים איפשרו זאת הקימה גם סוגים אחרים של מכשולים, כגון: מחסומי עצים כרותים בתוך היערות, הצפת שטחים, חפירת תעלות נ.ט., הריסת כבישים וגשרים. אין עתודת החפרים הנ.ט. נכנסת לקרב עם טנקים אלא לשם הגנה עצמית בלבד, תוך מלוי משימתה, והיא מנהלת אותו רק עד אותו הרגע בו מגיעה היחידה שנועדה לתפקיד החיפוי על המחסומים שהוקמו.

**

תורת המיקום שהיתה קיימת לפני מלחמת העולם השנייה, אמרה: חלוקת כלי-ארטילריה נ.ט. (שהיו מקליבר קטן), במידה שוה לאורכה של החזית. תורה זו, שהיתה מקובלת אז, דרשה חלוקת תותחים כזו אשר תאפשר את החיפוי ההדדי ביניהם. מרחק של 400—500 מטרים בין תותח אחד לשני איפשר חיפוי אש כזה: — מתוך ההנחה, שטוח-המכסימום, בכיוון אגפי, שידרש לפעולה יעילה של תותח — יהיה כמחצית מהנ"ל, כ-250—200 מ'. (ובפרופורציה לכך — באלכסון). כמובן, לא היה די במערכת האש הנ.ט. הדלילה, שהנה תוצאה של מיקום תותחים כנ"ל, כדי להתנגד לאותם 8—10 טנקים גרמניים שפעלו כרגיל בגזרת החזית בת אותם 400—500 המטרים*.

לכן, היה צורך להתנגד למערך הטנקים הצפוף-יחסית, כנ"ל, באמצעים נ.ט. שמוקמו אף הם באור פן צפוף יותר, הדבר הושג, מחד גיסא, ע"י הקמת „אזורים נ.ט.“ מרוכזים, ומאידך גיסא — תודות לעתודות התותחים הנ.ט. ושיתוף הפעולה שביניהן לבין היחידות המהוות את ההתנגדות הנ.ט. הישירה והקבועה.

אכן, ככל שהלך ורב ציוד חיל הרגלים עצמו באמצעים נ.ט. מסייעים, וביחוד בארטילריה ותותחי-

* לאחר ארגונה-מחדש, וזקטנת עצמת הטנקים שבה כמעט עד החצי, זמן-מה לפני הפלישה לרוסיה.

* על „תקני צפיפות-השריון“ בהתקפה אצל הגרמנים — עוד ראה להלן.

יריות כינון ישייר

מעמדת אש בלתי מועלמת, ע"י תותח נגד-טנקי או אחד מתותחי ה"מ 76,2 (הטוח כאן — 300 מ').

היו כ"8—10 כלים לק"מ — הרי בקו השני והשלישי, כאחד, היו כ"15—20 כלים — ומכאן הסיכום, של 25—30 תותחים לעומקו הכולל של המערך ההגנתי ל"קילומטר חזית" אחד, אשר כבר צוין לעיל. יש לציין כאן שלטנקים נגרמות אבידות לא עקב אש-כינון ישייר בלבד; נלחמים בהם גם באש ארטי-לריה מעמדות מועלמות, דהיינו, באש בלתי-ישיירה. נתקלים הם במוקשים נ"ט; נלחמת בהם אוירית-הסער; וכן עלולות להגרם להם אבידות ע"י כל סוגי אש האויב.

**

את יציבותה של ההגנה הנ"ט. בפני התקפת שריון המונית יש להבטיח ע"י שיטה אחידה, מתוכננת מבעוד זמן, של ניצול כל סוגי הנשק הארטילרי, ביצוע משימות החפרים, מיקום מושכל של האמצעים הנ"ט. על הכיוונים המסוכנים וה"רגישים" ושילובם — וסיעופם לעומק — של אמצעים אלה במערכת עמדות-המגן; ולבסוף — ע"י תמרון העתודות הנ"ט. הניידות בשעת הקרב גופא. כמובן, שאת כל זה יכול להשיג רק מפקד אשר עומדים לרשותו אמצעי הגנה נ"ט. שעצמתם הולמת את תפקידו.

מן הנסיון אנו למדים שאת האמצעים הנ"ט. אפשר היה לנצל באופן תכליתי ביותר — הן בשטח הטקטי הישיר והמצומצם, והן בממדים אופרטיביים, רחבים יותר ובעומק רב — באותם המקרים בהם ההגנה הנ"ט. היתה מתוכננת ומאורגנת ברמה גבוהה יותר (עד לקורפוס, ועד לארמיה).

מפקד הארטילריה המתאים (של דיביזיה או של קורפוס), על סמך החלטתו של מפקד הדיביזיה (או מפקד קורפוס או ארמיה):

— היה מקצה את הכמות הנקובה של הארטילריה לחיפוי בעמדות ההתנגדות הראשיות, ובעומק, על פני הכיוונים הנתונים ביותר לאיום הטנקים;

— מחליט על מיקום העתודה הנ"ט. הניידת של הדיביזיה;

ממוצע 50—60 טנקים. מערך הקרב של הטנקים הגרמיניים היה מורכב, כרגיל, דרגים אחדים, בדרג הראשון היו הטנקים נעים ברנחים של 50—70 מטר. יוצא, אפוא, שבכל קילומטר-חזית פעלו 15—20 טנקים.

הנסיון הוכיח שבשעה שלטנקים המתקפים היו נגרמות אבידות שהגיעו ל"40%—50% של מצבתם, היו הטנקים מפסיקים את ההתקפה באותו כיוון ומחדשים אותה כלפי גזרות חלשות יותר; או היו דורשים סיוע נוסף של ארטילריה וחיל-אוויר, לשיחוק ההגנה הנ"ט.*

כדי לעצור, אפוא, בנדאות התקפה של טנקים צריך היה להוציא מכלל פעולה 40%—50% של טנקי הדרג הראשון, ז. א. 8—10 טנקים בכל ק"מ של חזית התקפה. התפקיד הזה היה מוטל, בראש וראשונה, על התותחים שמוקמו במרכזים הנ"ט. של עמדת ההגנה הראשית** בפלוגות ובגדודים.

תותח נ"ט. כשהוא מוסוה היטב — וכשצוות מאומן מטפל בו — והפוחת באשו רק בטוחי-אש בטוחים — עשוי להוציא את הטנק מכלל פעולה עוד לפני שטנקים אחרים או תותחי-סער של האויב יפתחו באש על התותח. כי התותח מתגלה רק לאחר פתיחת האש עלי-ידו; אך הדבר, מותנה, כאמור, במידת הסודות והתאפקותו עד עת-מצוא.

ההגנה היא שתותח שמוקם סמוך לפאה-הקדמית של מערך-המגן יהא בכוחו להוציא מכלל פעולה לפחות טנק אחד, בטרם יאלצהו להידום (או, במקרה הטוב — ובאם הוכנו הסיידורים לכך — להחליף עמדתו), לכן, כדי להתגבר על קרוב ל"50% משריוני הדרג הראשון, כנ"ל — די היה ב"8—10 תותחים על כל ק"מ של החזית המוצבים באזורים הנ"ט. של הפלוגות והגדודים***. שאר התותחים מוקמו בקו השני והשלישי, דהיינו, בעומק כולל של 5—6 ק"מ. הסת"כ של כלי ירייה אלה היה, בערך, כ"25—30 כלים לקילומטר אחד בחזית — ולעומקה של גזרה זו; כי חישובים בדומה לנ"ל צריך לערוך גם בנוגע לכל עומקה של מערכת ההגנה. באם בקו הראשון

* כמובן, במקרים רבים הספיק אחוז אבידות קטן הרבה מן הנ"ל לעצירתה, הזמנית לפחות, של הסתערות טנקים גרמנית. הדוגמאות לכך מצויות-לרוב בתיאורי מבצעים בחזית הרוסית. אלא שהמספר הנקוב כאן ודאי שציין את תחום המכסימום לנכונות-ההתקפה הגרמנית — המער. ** להבדיל מעמדות קדמיות, למשמר ולהשיגה. *** בעצם, הרי זה מספר המאפשר את הכפלת מספר התותחים — ואף למעלה מזה — לגזרת חצי קילומטר בחזית, לעומת המסופר לעיל על הנהוג שלפני מלחמת העולם השנייה; ועריכת תותחים אלה בצמדים, במרחק-מה זה מזה, היתה מאפשרת מתן אש לצדדים שונים והבטחה הדדית מהתקפות אגף של שריון. — המער.

הפלוגתי שנערך על פני כיוון מעין זה היה מורכב כרגיל מפלוגת רובאים אחת, 3—5 תותחים (לרוב, בני 45 מ"מ — אך יש ונכללו בזה בני 57 מ"מ ו-76.2 מ"מ); 2-1 מחלקות רובים נ.ט. (דהיינו, 4—8 כלים כאלו).

הפיקוד הישיר על האמצעים הנ"ט. שבגזרה הפלוגתית הוטל בדרך כלל על המפקד הארטיילרי שהיה

תותח נגדי-טנקי 45 מ"מ

שהיה מראשית מלחמת העולם השנייה התווח הנגדי-טנקי החקיקו הנזוח לרגלים

— פוסק מה אמצעי-ההגברה* שינתנו ליחידות אשר הוצבו על פני הכיוונים שנשקפת להם ביותר הסכנה משריון האויב;

— קובע את מיקומם של אותם מרכזים נ.ט. שאורגנו אמנם מתוך אמצעייה של הדיביזיה, או של דיביזיות סמוכות, אך בהתאם לצרכיה של פורמצייה גבוהה יותר (קורפוס, ארמיה), ולפי שיקוליה הכלליים (הנותנים למפקד הארטיילריה הנ"ל את המסגרת הכללית שבתוכה הוא קובע את מיקומם ועריכתם של מרכזים אלה).

בארגנו את ההגנה הנ"ט. של הדיביזיה היה מפקדה מנצל הן את האמצעים שעמדו לרשותו לפי התקן הארגוני של הדיביזיה, והן את אלה אשר הוקצו לו במיוחד. הוא היה קובע את כמות האמצעים הנ"ט. אשר תנתן להקמת המרכזים הנ"ט. הגדודיים על פני הכיוונים שנשקפה להם הסכנה הגדולה ביותר; כן הגדיר את הרכב העתודה הנ"ט. ומיקומה, ואת קוי תזוזותיה והתפרסותה. נוסף על כך בדק את מיקום עמדות האש של הארטיילריה הדיביזיונית ושל ארטיילריות הרגימנטים, לשם ניצולן למלחמה בטנקים בעומק המערך ההגנתי. באופן כזה, כתוצאה מהוראות מפקד הארטיילריה שבדיביזיה (או בקורפוס, או בארמיה) בנוגע לשימוש באמצעים הנ"ט. — היה מוקם מעין "שלד" המערך ההגנתי הנ"ט. שבאזור הפעולה של הדיביזיה (של הקורפוס).

**

בעמדת ההתנגדות הראשית של הדיביזיה היה מערך-המגן מורכב מ: —

— איזורים נ.ט. פלוגתיים;

— איזורים נ.ט. גדודיים;

— מרכז-ההגנה נ.ט.;

— עתודות נ.ט. ביחידות של דיביזיה (או של

קורפוס)**

האיזור הנ"ט. הפלוגתי אורגן באותן נקודות ההתנגדות המתאימות אשר נמצאו על פני הכיוונים הנתונים לאיום שריון האויב. האיזור הנ"ט.

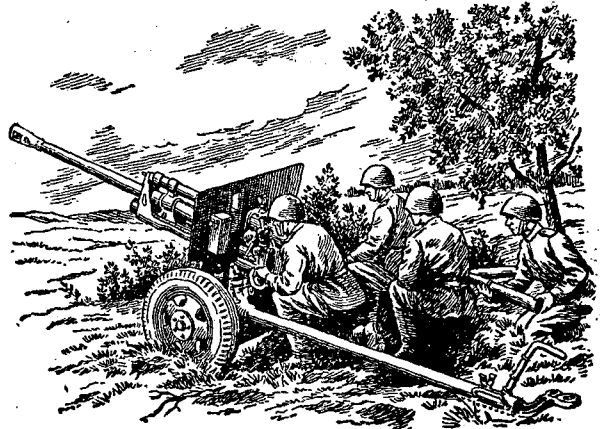
* "אמצעי-ההגברה" בלשון-הצבאית הרוסית והצרפתית — התגברות של נשק מסייע (ארטיילרי, אנטר-טנקי, מרגמות), הניתנת ליחידה מסיימת לצורך מילוי משימתה הנתונה.

** הגדרת היסוד שהיתה המקובלת לגבי מבנהו של מערך-המגן היא, כי "רצועה נ.ט." הנה אותה רצועת שטח אשר בה צריך שהתקפת השריון תבלם ותשבר; בתוכה נערכים "אזורים טנקיים" (או "נקודות התנגדות נ.ט.") של הפלוגות, והאזורים הנ"ט. של הגדודים; אלה ואלה, בצירופם, מהווים את הרצועה הנ"ט. — שבעומקה נעדר כיום מרכזי-ההגנה הנ"ט. (החל מ"ממת הרגימנט ומעלה). בדרך כלל, כאשר לנקיטה במגננים — ראה את ההערה שבשולי עמ' 64.

מצוי בגזרה. כרגיל היה זה מפקד של סוללה אשר הוצבה בתוך אותה גזרה פלוגתית (לרוב סוללת תותחים בני 45 מ"מ נ.ט., מתקן גדוד הרגלים או מארטיילרית הרגימנט; אך, יכלה זאת גם להיות סוללה מאמצעי ההגברה שהוקצו לרגימנט או לגדוד); בהתאם להוראותיו של מפקד פלוגת הרובאים, ארגן הוא את שיטת-האש של תותחים ורובים נ.ט. שונים, שמקומו בגזרה הפלוגתית, הציב צופים וקבע אותות האזעקה לניהול האש.

מערכת-האש של האזור הנ"ט. הפלוגתי מהה תיאום מוצלח של האש כלפי החזית ולצדדים של תותחים ורובים נ.ט., מקלעים ומרגמות — עם מכ"שולים חפריים שונים. על מערכת-אש זו היה להבטיח כי הקוים אש צפופה, בטוח-יריה-יעיל של התותחים שמקומו באיזור הנ"ט. הפלוגתי, על פני הכיוונים, עליהם עלולים הטנקים להתקרב אל הקו הקדמי.

הואיל ויעילותה של אש התותחים בני 45 מ"מ ו-76.2 מ"מ נגד טנקים בינוניים מגיעה עד לתחום של 500-700 מ' — הרי שתותחים אלה, כשהוצבו במרחק 200-400 מ' מאחורי פאת-הקדמית של מערך-העמדות — היוו "עומק" של אש נגד-טנקית צפופה. בשטח של פני הפאה-הקדמית של מערך-העמדות, בן 300-400 מ'.

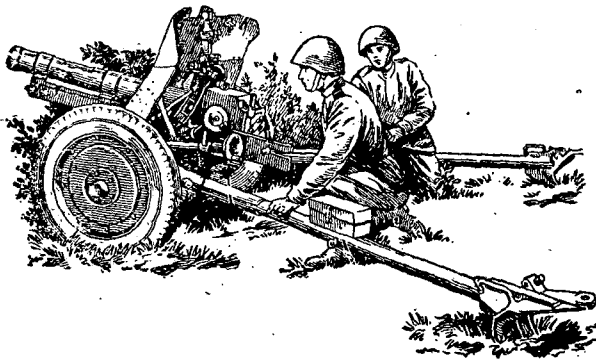
תותח 76,2 מ"מ דיביזיוני

הזוגמת 1942, לרגימנטים הארטילריים של הדיביזיות, בעל רוב התכונות של תותח נגד-טנקים.

לכל אורכה של גורת-החזית הגדודית — נמצא האיזור הנ"ט. הגדודי המשותף בתחומי קרה-התנגדות הראשי והוא כולל אזי את רוב עמדות ההתנגדות ואת העתודה הגדודית — המוגברות ע"י אמצעים נ"ט. והקשורות ביניהן בשיטת-אש מלוכדת.

הנסיון לימדנו שהגנת הפאה-הקדמית הנגד-טנ"קית הנה יציבה יותר כאשר הכיוונים המסוכנים מבחינת התקפת שריון הנם מסוגרים ע"י איזורים נ"ט. גדודיים, שצידו אותם לא רק בארטילרית הרג-לים שבתקן האורגני, אלא גם בתותחים מקליבר גדול יותר.

מספר התותחים שבאיזור-גדודי מעין זה יהיה תלוי בטיב השטח ובחשיבותו של אותו כיוון; והוא עשוי להגיע ל-8—12 לכל קילומטר. על מחציתם, לפחות, להיות תותחים דיביזיוניים בני 76.2 מ"מ או תותחים נ"ט. מהקליברים הגדולים יותר (בתוך זה — היו גם תותחים נ"ט. גרמניים בני 88 מ"מ, מן השלל).

תותח 76,2 מ"מ, ה"רגימנט" הקצר

הזוגמת 1943, לסוללות שברגימנטים-רגלים, יצולח לפעולה נגד-טנקית ברירות פגזים חלוציים

כמפקד הארטילריה של האיזור-הגדודי משמש מפקד הסוללה (או הסוללות) הנספחת אל האיזור: הוא כפוף למפקד הגדוד, ולפי הוראותיו של זה מאר-גן הוא מערכת-אש מתואמת של כל אמצעי-האש הארטילריים שבגדוד, כשתשומת לבו מופנית במיוחד אל קשר-אש משוכלל בין האזורים הפלוגתיים וכן להגנת אגפיו של האיזור הגדודי.

* לפי תאור אחד נכללה ברגימנט רגלים סוללה אחת בת 76.2 מ"מ (של "תותח-רגלים רגימנטליים", הזוגמת 1943, הקצרים מתותח 76.2 הדיביזיוני, אך המסוגלים לפעול נגד טנקים, כשהם משתמשים בפגזי-מטען חלול), בת 4 מחלקות — כל זה נוסף על הארטילריה (תותח-חיים בני 120 מ"מ, וכן פלוגת רובים נ"ט. בת 16 כלים, 2 סוללות של תותחים בני 45 מ"מ נ"ט. וסוללת מרגמות בני 45 מ"מ נ"ט), ה"בטליונית" שבגדודים. (ברם, יתכן שהיו ברגימנטים של רגלים גם הרכבי-עצמה תותחניים אחרים ושונים מזה שצוין כאן).

מלבד זה היה על מערכת-האש להבטיח את קשר-האש ההדדי בין התותחים וכן להבטיח את הפגות המכשולים הנ"ט. שלפני הפאה-הקדמית ושמעבר לאגפיו של האזור הנ"ט. הפלוגתי. לשם זה צריך להציב את התותחים לאורך החזית על כל 200—250 מ' וכן לסעף ולאגד אותם לעומקו של מערך-העמדות.

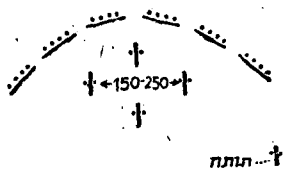
יחידות הרובים הנ"ט. השלימו את אש התותחים, והן נוצלו כדי לחפות על המכשולים הנ"ט. ע"י אש צדדית** ולהבטיח את אגפיו האזור הנ"ט. הפלוגתי. במערך-הגנתי קבוע, שהוכן מבעוד זמן, יש למקם את התותחים המוקצים בעמדה הראשית של המרכזים הנ"ט. מאחורי הפירת הרובאים הראשונה ובעיקר מאחורי השניה. לשם העלמתן המוצלחה רצוי למקם את עמדות-האש של התותחים מאחורי הסוללה-העורפית של החפירה. הרובים הנ"ט. מוקמו, כרגיל, בחפירה הראשונה והשניה וגם בחפירות-קשר שביניהן.

האיזור הנ"ט. הגדודי מההה את איגודם — וצומתם של האיזורים הנ"ט. הפלוגתיים, הקשורים ביניהם ע"י מערכת-אש מרוכזת ומתואמת. כששרשותנו עומד מספר מצומצם של אמצעים נ"ט. — ז.א. כשהתנאים מונעים הקמת איזורים נ"ט. פלוגתיים

* סיעוף — פרושו כאן Articulation-באנגלית ובצרפתית: Gliederung-בגרמנית; או расчлененность או расчленение ברוסית. ** צדדית" — אש-לצדדים (אוגפת או, אנפילדית) — שחשיבותה במקרה זה היא בכך כי הטנק, שמנסים לפגוע בו בשעת מאמציו לעבור על פני מכשול, הנו פגיע הרבה יותר מן הצד (ומן העורף) מאשר מפנים — מקום בו נישא שריונו הכבד ביותר; כן מתגלית כאן יותר מערכת הזחלים והגלגלים שלו.

האש שלו מתואמת עם מערכת המכשולים וההיריסות. מערך כזה של רגימנט (או של גדוד) — ברר סית — „דיביוון“ של ארטילריה קלה, ב„מרכוזי הגנה נ.ט. הנז מורכב מ„קנינים“ (מערכת תחפורות) סוללתיים, המשולבים במערכת אש אחידה שהנה מתואמת עם המכשולים הנגד־טנקיים. תודות לעצמת כליה מסוגלת הסוללה ליצור רשת־אש צפופה למדי בחזית המשתרעת עד 500 מ'. לשם כך מוצבים החיילים, במסגרת הסוללה, בצורה של מקבילית (או מעוין) ברנחים של 150—250 מ', תוך קיום קשר־אש הדדי — לפי קורהחזית; וכמאה מ' מרחק — אל העומק.

הסוללות נערכות במרחק 700—1000 מ' אחת מהשניה, לאורך החזית ולעומק המערך. באופן כזה יתפרס רגימנט „משחית“ נ.ט. בן 6 סוללות = 24 כלים על־פני גורת חזית שרוחבה מגיע עד 3 ק"מ ועומקה — עד 2 ק"מ.

מפקדו של „מרכז“ כזה משמש כרגיל מפקד הרגימנט הנ.ט. (או הגדוד הארטילרי) המהות את עיקרו. הוא כפוף למפקד הארטילריה הדיביזיונית. מפקד המרכז הנ.ט. מקיים קשר עם מפקד רגימנט הרגלים שבגזרתו אורגן ה„צומת“ הנ.ט. — והוא הנו האחראי לארגון מערכת שיטת־האש בגזרה. מפקד הדיביזיה מארגן את ההגנה הנ.ט. במסגרת הדיביזיה. הוא מגדיר את הכיוונים הנתונים לאיום הטנקים וקובע, על סמך האמצעים הנ.ט. העומדים לרשותו, על אילו קוים וכיוונים יש להכין מראש את ההגנה הנגד־טנקית. הכיוונים הנתונים לאיום נקבעים על סמך השיקול בדבר חשיבותו הטקטית (או האופרטיבית), ומה יהיה כוחה של ההגנה בכל מקום ומקום של אותו הכיוון לגבי האויב, וכן על סמך התקציבות שריוני האויב וטיב השטח (נוחותו לפעולות טנקים).

תוך חלוקת התפקידים בארגון ההגנה הנ.ט. קור בע מפקד הדיביזיה:

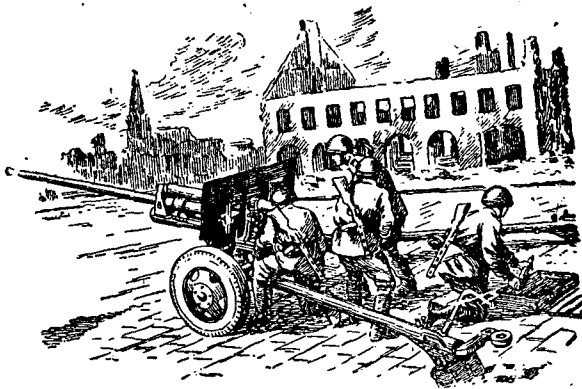
1. את המרכזים המשוערים בהם יתקבצו הטנקים ואת אפשרויות הפעולה הפתוחות בפניהם;
2. את הכיוונים הנתונים לאיום הטנקים;
3. את תפקידי ההגנה הנ.ט. (המשימות הנ.ט. (סוף בעמוד 82)

את הרוחים בין האיזורים הפלוגתיים והגדודיים שבעמדת ההתנגדות הראשית יש לסגור במכשולים נ.ט. ובאש יעילה מאיזורים שכנים.

את מרכזי ההגנה הנ.ט. המיותנים יש לארגן על פני הכיוונים החשובים ביותר מאלה הנתונים לאיום שריון האויב. בעצמת אשם עולים „מרכזים“ אלה על אזורים נ.ט. גדודיים. „מרכזי ההגנה הנ.ט.“ מתארגנים, כרגיל, על חשבון אמצעי ההגברה (בריגדות־ארטילריה מן הקורפוס או מדיביזיות ארטילריות מיוחדות; רגימנט „משחית“ נ.ט. וכן סוללות מהארטילריה הדיביונית). במיוחד מורקמים הם על קו־המגע־והתחום (ה„תפרים“) שבין יחידות שכנות, או באגפיהן של יחידות ויחידות משנה ושל איזורי־הגנה פלוגתיים או גדודיים — או גם מחוץ למסגרתו של מערך חיל־הרגלים; במקרה האחרון — יש להקצות יחידות רגלים כדי לחפות עליהם.

כשמרכזי ההגנה הנ.ט. מאורגנים במסגרת הדרג ההגנתי הראשון או השני של הדיביזיה, הריהם מהוים, יחד עם האיזורים הנ.ט. הפלוגתיים והגדודיים, גוף אחד — המשתף בתוכו את כל אמצעי הלחימה של יחידות הרגלים והארטילריה. יש בכך כדי להגביר את כוחו ההגנתי של חיל־הרגלים וכדי להקל על שיתוף הפעולה בינו לבין הארטילריה הנגד־טנקית; כן מודא הדבר את החיפוי על ארטי־לריה זו ע״י חיל־הרגלים.

מרכז ההגנה הנ.ט. מורכב כרגיל מ־2—6 סוללות מקליבר בינוני. (תותחים נ.ט. בני 57 מ"מ — ועד ל־88 מ"מ ה„גרמניים־לשעבר“; וכן תותחי־שדה הדיביוניים בני 76.2 מ"מ, העשויים להשתמש בתחמושת נ.ט. יעילה). כן נחשב כמרכז הגנה נ.ט. טיפוסי מערכו של רגימנט „משחית“ נ.ט. כשמערכת

תותח נגדי־טנקי 57 מ"מ

שהונח במהלך מלחמת־העולם השניה

מכתבים אל קצין מלואים -

עמידה בפני שריון

החליט בינתיים שכאן „משהו לא בסדר“ — מספר הערבים היה רב מדי — והגיע למסקנה שעליו לסגת מהמקום. אך לפתע השתנה המצב כולו. עוד בטרם הספיק מפקד הפטרול לממש את תכנית נסיגתו, הגיחו פתאום שני משוריינים, שהתקרבו במהירות בדרך-העפר בכיוון למחלקה, אחד מאנשי המחלקה, בגלותו את המשוריינים, נבהל וצעק: „טנקים מתקדמים עלינו!“ צעקה זו הכניסה בהלה במחלקה. גם סמל-המחלקה נבהל, התבלבל, ולא ידע מה לעשות. השריונים נעצרו ופתחו באש על המחלקה מהמקלעים ומהתותחים (בני שתי-הליטראות) אשר להם. יריות אלו הוסיפו לבהלה הכללית ואנשי המחלקה החלו בנסיגה בלתי-מסודרת; תוך כדי הסתלקות בלתי-מאורגנת זו אף אבד. למספר אנשים נשקם; והקשר „התפטר“ ממכשיר-הקשר ש„הכביד“ עליו. סמל המחלקה לא השתלט על אנשיו ונגרר אף הוא עם הנסיים. המשוריינים תימרנו קצת בשטח. אולם, כעבור זמן קצר עצרו — ורק „רדפו באש“ אחר המחלקה. לבסוף, התאושש מפקד הפטרול וריכז סביבו את אותם אנשי המחלקה אשר השיגם. את אנשיו אלה אירגן — וביצע נסיגה מאורגנת אל גבעה, שנמצאה במרחק של כ־4 ק"מ ממקום ההתנגשות. כאן התארגן להגנה וכונתו היתה לחכות במקום זה ליתר אנשי המחלקה. עמו היו 12 איש. רק למחרת היום, לאחר חיפושים נרחבים, נמצאו אנשי הפטרול הנעדרים. לאחר שביררתי לעצמי את סיבות ה„בהלה“ מצאתי, שאכן הגורם היחידי שעורר במחלקה את הרגשת הפחד היה השריון (ה„טנקים“). הגעתי למספר מסקנות, אשר אותן אשתדל לממש בתקופת האי-מונים הבאה.

דבר כללי וראשון רואה אני את הכנסת הנושא „לחגימה נגד שריון“ כנושא יסודי בתכנית האימונים. דבר זה היה לרוב חסר אצלנו; ובמקרה של הגדוד שלנו, למשל — והוא ודאי לא היה יחיד בזה — אינני זוכר אף-פעם שדיברו ברצינות בענין לחגימה נגד שריון או שתירגלו בכך תרגול מתאים. נראה לי שאת האימון בסוגיה זו טוב יהיה לבצע באופן הבא: קודם-כ־ל — הכרת השריון, על כל סוגיה, ע"י כל אנשי הגדוד, למען לא יראו

במשך תקופת קיומו כגדוד-מלואים ותוך כדי שמירה על מתקנים, או ישיבה בקו, כבר נתקל גדודי בתפקידים שונים: מהם נעימים יותר ומהם נעימים פחות. וכן אירעו לנו, בעת ביצוע תפקידים אלה, דברים ומעשים שונים ומשונים; אולם הפעם נתקלנו במיד-נסיין שחרג מהמסגרת הרגילה של מארבים והתנגשויות עם מסתננים. גם במלחמת השחרור נתקלתי בתופעות דומות; יש, לדעתי, הכרח למצוא דרך כדי להתגבר על העובדה שתופעות כאלו גורמות מד פעם לבהלה בקרב אנשינו. התר פעם שהנני מתכוון לה הנה: השריונים.

והנה סיפור המעשה אשר קרה בגדודי, והוא שהביאני לכתיבת מכתב זה.

אחד מתפקידי הגדוד היה לפטרל את האיזור בין חרבת-בית-עבר לבין חרבת-אום-חוט ולסלק אל מעבר-לגבול כל מסתנן שיפגשו באזור. בתאריך . . . הוטל תפקיד זה על פלוגה א', שהוציאה לביצוע את מחלקה מס. 1 שהיתה אז בעצמת שתי כיתות, לערך. כמפקד הפטרול מונה הסמל המחלקתי, ומספר היוצאים אתו היה 22 איש.

כדי לא להפסיד מימי האימון, הוחלט שבעת הפטרול יבוצעו גם אימונים. באותו יום צריכים היו לעסוק בנושא: „תנועה-למגע של מחלקה“. הציוד שלקח עמו הפטרול הזכיל את החימוש הרגיל כולל נשק מחלקתי — מרגמה 52 מ"מ ומנ"ט.

המחלקה המוקטנת יצאה בבוקר בשעה 0700 מהמשלט לביצוע הפטרול. הם נעו בשטח ותרגלו מבנים שונים של מחלקה. הכל הלך כשורה, ולא נתקלו בנפש חיה עד שעה 11.15. בשעה זו ראו קבוצת ערבים חמושים, כעשרה במספר, קוצרים בשדה. המחלקה תפסה עמדות ופתחה באש על הערבים. הערבים שכבו על האדמה, בחלקם המשיכו לירות ובחלקם הסתלקו מהמקום. התפתח קרב-אש קצר וכתוצאה ממנו נאלצו הערבים לסגת. בינתיים הרגישו אנשי המחלקה בערבים נוספים שהופיעו על הרכסים שממזרח למקום ההתנגשות. ערבים אלה הצטרפו אל ה„תומורת“ ממקום המצאם, על הרכס — ממרחק של כ־800 מטר — וירו על המחלקה. מצב זה נמשך עד סמוך לשעה 13.00. מפקד הפטרול

בכל משורין „טנק“. דבר זה ניתן להשיגו על ידי ביקור ביחידת-שריון, או ביקורה של יחידת שריון אצלנו, או אם אין אפשרות כזו — ע"י לימוד מדוקדק של טבלאות לזיהוי רכב-קרב משורין; ובשעת ביקור כזה יוצגו הטנק והמשורין לפני האנשי שים ותנתן להם הכשרה מפורטת. כאן נציג בפני האנשים את כלי-הנשק אשר בטנק, את שריונו — ועם זאת נציין את מגבלותיו וגם את נקודות התורפה שבו, תוך הדגשת „השטח המות“ הנוצר בקרבת הטנק כשהלז סגור — ומשך הזמן הנחוץ לטנק כדי לצדד את כלי נשקו שבצריח.

כדבר שני — נדגיש את האימון בנשק הנ"ט. שבתוך המחלקה: מ.נ.ט. ורנ"ט (אימון-הרובה הנגד-טנקי). כל איש לא רק ילמד כלי-נשק אלה על בורים, אלא גם יצא למטוח „חי“ עמם, תוך שימוש בקליע-אימונים.

כדבר שלישי — תדגיש החשיבות הנודעת לכל אחד מסוגי הנשק המצויים בכיתה לתכלית המלחמה בשריון — ובפרט לרימוני-העשן, רימוני ההגנה, רימוני-ההתקפה ו„בקבוקי מולוטוב“ ו„בקבוקי אליוב“.

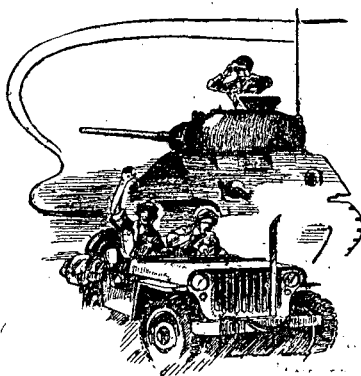
כשלב שני, בהכנה הנגד-טנקית — לאחר שנאמן את האנשים בכלי-הנשק שהוזכרו לעיל, תוך הדגשת ערכו של נשק זה בלחימה נגד שריון (ודרכי השימוש המיוחדים בו לכך, באם מצויים כאלה) — סבורני כי יש לאמן את הגדוד בפעולת צוות קטנים, כ„ציידי-טנקים“. אימון זה יכלול, בעיקר, את שילובה של השדאות (שנלמדה כבר בשלבי אימון קודמים) עם הפעלת כלי-הנשק, במסגרת מארבים נגד-טנקים. כאן נדגיש את אופן הכנת המארב לטנקים, דהיינו: בחירת המקום

המתאים על-ידי סוור, שימוש במכשולים-טבעיים, ובאימפרוביזציות, כדי להכניס את הטנק או את המשורין לתוך המארב; וצורת הגישה אל הטנק, כדי לתקוף אותו: — ריתוק הטנק על-ידי איש אחד, תקיפת הטנק על ידי שני אנשים מצדדים שונים, כדי לא לאפשר לטנק „לטפל“ באיש התוקף — וכן איש נוסף, שימש כצופה — והוא אשר יתריע על התקרבות הטנק ויהיה המאבטח, ואיש-רזרבי, בשעת עצם הלחימה עם הטנק. תרגילים אלה — ניתן לעשותם „ממשיים“ על-ידי שיתוף שריונים שלנו ב„כניסה“ למארב. כן צריך שנאמן כיצד לארגן מארב חפוז, לשריון נע; כיצד לפעול מהר, ליצור אימפרוביזציות — ולתקוף את השריון במהירות ובמפתיע. אימון זה יבוצע ביום. אולם, נוסף על כך, נאמן את אנשי הגדוד בתקיפת שריון בלילה, תקיפת חסיוניו (חניותיו המובטחות) ושימוש בחמרי-חבלה כדי להוציא את הטנקים מכלל פעולה. אימון זה ירגיל את אנשי הגדוד לשריון — ויצור אצלם את הבטחה שגם בנשק שבידם יוכלו לגרום אבידות לטנקים; ולמשוריינים — על אחת כמה וכמה. ואני תקווה, שאחרי תקופת-אימון הבאה לא תתעורר עוד בהלה, בהפגש אנשי גדודי עם שריון. ודרך אגב אזכיר כאן את החומר בכתב שהוצא ע"י אגם/מהד בענין הלחימה נגד השריון, שנודמן לידי זמן קצר לפני כתיבת מכתבי זה; והוא כולל דוגמאות טובות, המבהירות וממחישות את דרכי האימון למלחמה בשריון.

אקוה לקבל בקרוב את תשובתך על מכתבי זה.

שלך,

מוריכר-לשעבר

מבעיותיו של גרוד מילואים

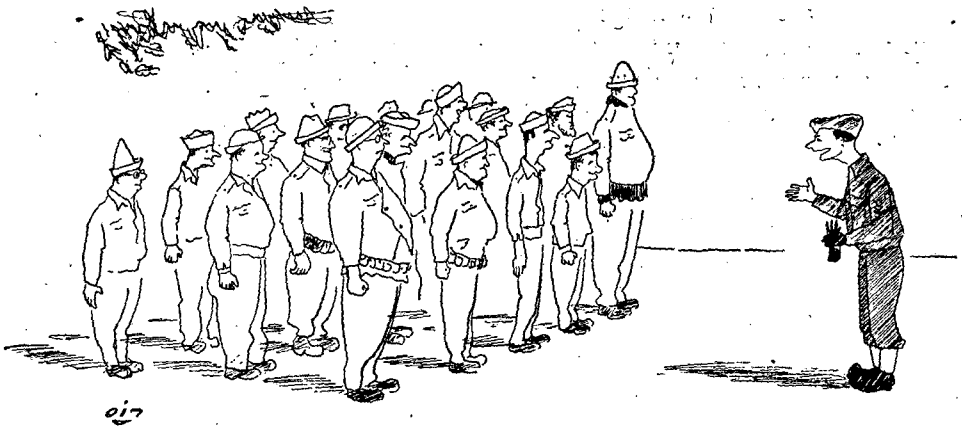
שלום דוד, זה זמן רב שלוחץ אתה עלי כי אכתוב לך על נסיונותי בסוגיית חיל המילואים שלנו. נכון הוא שכמגדמלואים, המצוי ליד בעיה זו כ-3 שנים, למדתי להכיר על בורים מכלול נושאי המשנה הכרוך כיום בה. ברם, נדמה לי שהבעיות הפכו פשוטות — מכל מקום לגבי דידי; ואין, אולי, טעם לחזור עוד ולדוש בהן, וביחוד — בכתב. אולם מבין אני ממכתביך, שלא כך הם פני הדברים בכללם; ולרבים מקציני צה"ל וחיליו אין סוגיה זו נהירה עדיין, וכן יתכן כי עצם עובדת טיפולנו היומיומי בנושא זה, והפיכתו חולין, מטשטשים אולי את חושי הבקורת והבדיקה, ואת היכולת-לחדש. לא אלאה אותך הפעם בכל מכלול הבעיות שעמדו ועומדות לפני כמפקד-גרוד-רגלים, ואדון כאן בכמה מהן בלבד.

גדודנו קיים זו השנה השלישית. התקבצנו ליחידה, כתוצאה מריכוז של ילקוטי-שירות שנערך באחד ממשרדי השלישות. איני יודע כיצד מיינו, ומי מיינו, את המפקדים והחיילים; אולם אוכל לומר, שהמקבץ והמרכז הצליח לאסוף לגדודנו ערב-רב של חיילים, מיחידות שונות ומשונות ושעברם היה קשור בחלקי הארץ השונים. לראשונה נתקבצנו לכנס-גרודי, וכוננות-המגן שלו לא ירופא. והרי זאת נוכל להשיג, ללא קושי, במידה שנקוט בצעדים הבאים: — נמנע מלהטרידים בקריאות חוזרות ונשנות ללא מטרה. נקראם בזמנים נוחים, שאינם פוגעים, ללא-הצדקה, בעבודתם ובחיי-משפחתם. ניצור את התנאים לכך, שכל התיצבות תהיה נוחה, לא תגרום לבזבוז זמן בלתי-מוצדק ולא תיצור אצל איש-המילואים הנחה שבתוקף-סמכותנו יורדים אנו לחייו. כן חשוב הוא, שאיש-המילואים, ידע, יבין וירגיש, כשהוא נקרא, מהי מטרת התיצבותו; ושעם התיצבותו תהיה אוזן קשבת לטענותיו, שישמעו לו וישיבו לו בצורה חברית, מספירה ומעודדת.

זוכר אני תקופות קשות מאוד בגדודי, עת זימנו את כל הגרוד למשרד-הקישור — לצרכי החתמת פנקסי-השירות בלבד. התמונה היתה מדכאת. מאות אנשים מצטופפים ונדחקים אל אשנב קטן בו יושבת חיילת-טוראית, שהספק עבודתה קטן. כמובן, שהתתיצבות נמשכה כ-6 שעות. החיילים רטנו, רבים הלכו

גדודנו קיים זו השנה השלישית. התקבצנו ליחידה, כתוצאה מריכוז של ילקוטי-שירות שנערך באחד ממשרדי השלישות. איני יודע כיצד מיינו, ומי מיינו, את המפקדים והחיילים; אולם אוכל לומר, שהמקבץ והמרכז הצליח לאסוף לגדודנו ערב-רב של חיילים, מיחידות שונות ומשונות ושעברם היה קשור בחלקי הארץ השונים. לראשונה נתקבצנו לכנס-גרודי, וכוננות-המגן שלו לא ירופא. והרי זאת נוכל להשיג, ללא קושי, במידה שנקוט בצעדים הבאים: — נמנע מלהטרידים בקריאות חוזרות ונשנות ללא מטרה. נקראם בזמנים נוחים, שאינם פוגעים, ללא-הצדקה, בעבודתם ובחיי-משפחתם. ניצור את התנאים לכך, שכל התיצבות תהיה נוחה, לא תגרום לבזבוז זמן בלתי-מוצדק ולא תיצור אצל איש-המילואים הנחה שבתוקף-סמכותנו יורדים אנו לחייו. כן חשוב הוא, שאיש-המילואים, ידע, יבין וירגיש, כשהוא נקרא, מהי מטרת התיצבותו; ושעם התיצבותו תהיה אוזן קשבת לטענותיו, שישמעו לו וישיבו לו בצורה חברית, מספירה ומעודדת.

017

לשירות, והאמנם היה בה כד להוסיף לבטחונה ויצי-
בותה של המדינה?

אכן אין להיגרף בסוגיה זו אף לקיצוניות
אחרת — אשר היתה מביאה לידי המנעות מקריאת
אזרחים לאימונים ולתעסוקה צבאית כל שהיא. אלא
שזכור נזכור תמיד כי איש-המילואים מוכן לקריאתו
בתנאי: שזמנו ומנוחו ינוצל באורח תכלית, אשר
יביא ליתר יעילות ויתר כוונות. וידועות לך ודאי
דוגמאות בהן אנשי-מילואים — חיילים, ולפעמים
אף מפקדים, בעלי מקצועות ועבר צבאי — הועסקו
בשירותים שאינם חיוניים וזמנם בוזבז ללא כל
הצדקה.

פרט נוסף, אשר ישלים סדרת בעיות זו, הוא שיש
להקנות לאיש המילואים את הרגשת חשיבות מעשה-ה
הוא במערכת הבטחון; ועל כך מצווים לשקוד
המפקדים. ניתן למצות נושא מעין זה ע"י הרצאות
והסברים בלבד. הכרת-ערך עצמית של איש-המילוא
אים, ותחושת יעודו, ימצאו את ביטויים בשיתוף-
פעולה הדוק בין אנשי הצבא הסדיר לבין צבא-
המילואים, וביעילות-הקרוב של איש-המילואים, כפרט,
ושל יחידתו — ככלל.

*

חיילי גדודנו רובם — לבושים ומנעלים האישי הנו
בצמצום. לא הצלחנו, לדאבוננו, למנוע בדאואת בעד
כך שהחייל ישתמש בחלק מהציוד לצרכים פרטיים;
על אף הפקודות שיצאו בענין זה, נבצר מאתנו לפקח
על כך פיקוח של ממש. נראה לי שלמען נוכל לעמוד
בבעיה זו, יהא על הצבא לתת לאנשי-המילואים לבוש
ומנעל מיוחדים-במינם, או מסומנים בצורה בולטת,
כך שלחייל, כפרט, יהיה בלתי-נוח להשתמש בציוד
זה; ומאידך גיסא — שאפשרות הפיקוח תהיה

ללא החתמת פנקסייהם, ואין ספק כי רמת-הרוח
וכוונות היחידה נפגמו.

למדנו ממקרים אלה הרבה. אנו קוראים עתה
לאנשי-המילואים פלוגות-פלוגות, ולעתים — אף
ביחידות קטנות מזה. אנו מסדרים מראש כמה
נקודות רישום. מפקדי היחידה נקראים כשעה לפני
היחידה. כן למדנו כי ישנה חשיבות לכך שקצינים
סדירים ממפקדת החטיבה, והמגיד עצמו, יהיו נוכחים
מדי פעם בהתייצבותיהן של יחידות-המשנה של
הגדוד; בהזדמנויות אלו לומדים הם מקרוב להכיר
את בעיותיו של הפרט. תלונות, טרובנות, השגות שר-
נות — מהן משקיות ורציניות ומהן בלתי-מוצדקות,
— מבטאות אותה שעה בשטף ע"י החיילים, תוך
רצון להביע את אשר עמם.

צד אחר של הבעיה שגם הוא בין הגורמים
המכריעים לגבי מידת כוונותו של האזרח להשתלב
מידית במערכת כוח-ההגנה — היא הרגשתו בענין
יעילותו והתקדמותו הצבאית-המקצועית המתמדת.
במידה וחייל-המילואים אינו מרגיש תכנון הגיוני
באופן העסקתו (והוא רגיש מאוד לגבי צד זה
שבימי שירותו) הרי מיד הוא מתמרמר — ולרוב,
בצדק. עלינו לזכור, שבתוקף החוק, למען בצר את
כוונות המדינה, אנו נוטלים אזרחים, בעלי מקצוע
ותפקיד, מעמדות-מפתח: — הפועל, הפקיד, עורך-
הדין, מנהלי חברות, נהגים, מומחים מקצועיים
וכיוב"ז נעקרים ממקומות עבודתם, החשובים ללא
ספק למערכת הכלכלית, החברתית והתרבותית של
המדינה; ובמידה שתעסוקתם בימי היותם בשירות-
הפעיל היא תעסוקת-סרק, בתפקידים של „פועלים
שחורים" או — הגרוע מכל — תוך בטלה, הרי ודאי
שמכרסם במ הספק, האם היתה מוצדקת קריאתם

דינה שענין הבטחון הוא כדם בעורקיה, חייבים אנו לתת ביטוי לתחושת הכוונות הבטחנית המתמדת ולמצוא דרכים להקנייתה. משמעותו של דבר — כי מן הצורך הוא לנקוט באמצעים שלהלן (בנוסף לאלה שנוקטים בהם לגבי הנוער, במסגרת הגדנ"ע):

א. קיום מסננים-זעירים-פתוחים, בכל ישוב וישוב — וטיפול ענין הקליעה כאספורט-עממי בקרב הנוער והבוגרים. הפיכתו של אספורט זה לאהוב על רבים ומושך-המונים, באופן שיוכל לעמוד ב"התחרות" עם ענפי-אספורט אחרים, אשר, לדאבור ננו, הם הנם שולטים בכיפה — כגון, כדור-הרגל.

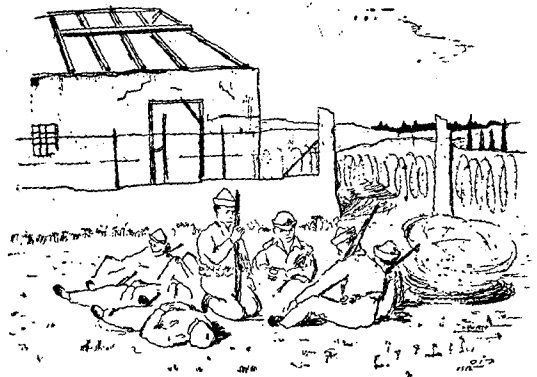
ב. פתיחת אולימפי-אספורט, לפיתוח גופני המוני לכלל האוכלוסיה ולנוער, באופן שלא רק "יודעי-מקצוע" יפתחו אתו גופם. חברי סיפרו לי שאחד מגדודי-המילואים מבצע בהצלחה אימון גופני בשעות הערב. ייעשה-נא המאמץ לריכוז המדריי-כים והאמצעים, בשביל שדבר זה יהיה גם נחלתם של גדודים אחרים.

ג. הפצה רחבה של חוברות העוסקות בנושאים צבאיים — לאו דוקא זו הספרות, היעילה לתכליתה, המוצאת עד כה ע"י "מערכות" — אלא, בגוסף לכך, ספרות הדגה בתפעול הטקטי של כלי-נשק ובטקטיקה כללית של יחידות וכן בנושאי-הלחימה בתנאי-איהם המשתנים. איני חושב שנושאים אלה הנם בגדר "סד-צבאי"; ורצוי, לדעתי, שתהיה להם תפוצה המונית רחבה כל כך, עד אשר יוכל איש-המילואים, ואולי גם הגדנ"ע, לדפדף ולעלעל בספרים אלה.

ד. יש מקום לנצל אף את במת-הקולנוע לצורך זה — ע"י הצגת סרטים ו"סרטונים" קצרים, הדגים בנושאים של אימונים, כוונות, הכרת-הארץ והווי-הצבא.

מניתי בזה מספר נושאים, אשר יסייעו להרמת כוונותו ויעילותו של איש-המילואים. מצויים ללא-ספק נושאים נוספים הקשורים בתחילת-האזרח; אולם עליהם — בפעם אחרת. נזכור עוד כי תקופות אימון מרוכזות, קצרות-יחסית, אין בהן כדי לשמש מענה שלם לבעיה. חייבים אנו להסתייע בפתרונות נוספים.

כמובן, בעיית הכשרת מפקדים צעירים, ואימון המפקדים הבכירים, אינה פוסקת מלהטרידנו. המאבק הפנימי: — האם לשלוח אנשים לקורסים ואם לאו? — והאשליה הפצמית, שע"י החזקת החייל

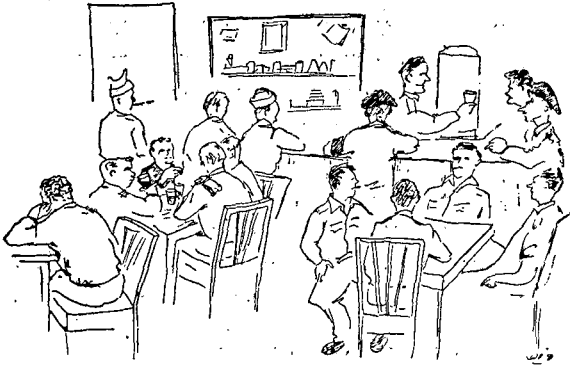

ממשית יותר. ניתן להשיג זאת ע"י סימון אותיות או סמלים על הלבוש ועל המנעל, חלוקת סרבלים ("אובר-אולים") במקום מכנסים וחולצות — וכיו"ב. רבות שוחחנו בינינו, המפקדים, האם הגיע הזמן לתת לאיש-המילואים את החגור האיש, להחזיקו בביתו. לי לכשעצמי נראה שרצוי לעשות זאת. מחד-גיסא, הדבר יוסיף לו, לאיש-המילואים, ויתן לו יתר הרגשה חיילית; ומאידך-גיסא — נחסוך את הזמן המוצא לחלוקת החגור, התאמתו — וכיו"ב. כמובן, שגם כאן יש לדאוג לסימון בולט ומאיר-עיניים, באופן שלא ישתמשו בחלקי ציוד, — למשל, בחגורות — בחיי יומיום.

מאחר שלא אדון הפעם בנושאי גיוס-חירום בכללם, לא אכנס גם לבעיות מחסני-החירום וכל הקשור בהם.

*

מרבח אתה לשאול על רמת האימונים של הגדוד ועל רמת כושרו לקרב; הצעתי הפשוטה לך: הצטרף אלינו בחודש הבא. עת נצא לאימונים השנתיים, ותינכח במו עיניך, אולם, מאחר ששאלת — אענה לך בקצרה: כיום, הנני מוכן לצאת עם גדודי לפעולה צבאית כל שהיא. איני מתיימר בכך לשבח את גדודנו, אין אני מתנשא לחשוב כי, הנה, אין עוד מקום להמשכו ולשכלולו של אימון יסודי — הן לגבי הפרט והן לגבי אימון היחידה; אולם הסה"כ למעמדו של הגדוד, מבחינת רמת אימון הפרט והיחידה-הבסיסית כאחד, רמת אימון הקצינים, והחשוב ביותר — הרוח הטובה והכוונות השוררת בין החיילים, יש בו כדי לשמש יסוד להערכתנו. זו אביע לפניך כמה מהשגותי לגבי אימונו של גדודי. אימון המילואים אינו מתחיל בתקופת האימון המרוכזת בלבד ואינו נגמר אתה. כצבא עממי וכמד

„ביד“ משיג הנך יתר יעילות — עבר זמנם. ברוד לנו כיום, ש„כדאי הוא הסבל“ של שליחת מועמדים רבים לקורסים; כי בסופו של דבר נותנים זרעים אלה את פריהם. החיילים חוזרים ליחידה בתוספת ידיעות וברצון מוגבר לתרום את אשר למדו. נדמה לי כי במידה שיתאימו את הקורסים למיניהם אל תנאי המילואים, מבחינת משך הקורסים, ורמת ידיעותיהם ההתחליות של הנשלח אליהם — יוכל הגדוד להתמיד בשליחת מועמדיו במקצועות השונים. אולם לגבי מפקדים עיקר הבעיה היא: א. בהכשרת קצינים; ב. בהשלמת ידיעותיהם של המפקדים הוותיקים וקידומם לעתיד.

יש למצוא פתרון דרך לקיום קורס קצינים מקוצר, המבוצע בשני המשכים, במסגרת שתי שנות אימון. ואילו קידום של הקצינים והשלמת ידיעותיהם של המפקדים הוותיקים עד לרמה הנדרשת כיום, חייב בים להיעשות בדרכים הבאות: — בראש וראשון — יציאתם לקורסים מקצועיים וטקטיים-כלליים, במסגרות ארציות או פיקודיות, והשתתפות בהם, במגמה — לגבי הקצינים ה„חדשים“ — של השלמת ידיעותיהם, לעומת מה שניתן להם בקורס הקצר, או עדיין בתקופת המלחמה; — ולגבי ה„ותיקים“ יותר — במגמה ל„הדביק“ את ההתפתחות המקוצרת עית שחלה בינתיים בצבא, ולקדם קידום נוסף את רמתם. ונוסף לכך, שומה על המפקדים הסדירים, ובראש וראשונה על מפקדת החטיבה, לקיים באופן מתמיד השתלמויות קצרות למפקדים, בהתאם לרמור תיהם. יש ללוות השתלמויות אלו ע”י מתן חומר תמציתי בכתב, המכיל את עיקר נושאי ההשתלמות. נסיוני מורני שבהשתלמויות יש לצמצם ככל האפשר בהרצאות ולהרבות בתרגול. כן חשוב הוא לדו כ ב את מפקדי המילואים, מדרגת מ”מ ומעלה, למען יקדישו את תשומת הלב לבעיות, ויקחו חלק בדיונים.

**

תקופת הריכוז הגדודי — היא פסגת תעסוקת המילואים במשך השנה. לפחות שלושה חדשים לפני מועד הריכוז חייבים מפקד הגדוד, מטחו וחבר מפקדי הפלוגות לדעת את עיקרי הדברים הקשורים באימון גדודים: — את מגמות התעסוקה הנקבעות מטעם המטה הגבוה יותר, הממונה עליהם; את שיטת האימונים והתעסוקה, בקויה הכלליים; את מקום האימונים וצורת המאהל; ואת הפרטים הקשורים במנהלה. ככל שיקדים המג”ד לדעת פרטים אלה, כן יקל עליו להנחות את הסגל הסדיר ואת חבר קציניו בכל הקשור לפעולות היחידה עד לאימון.

מפקדת החטיבה צריכה להעביר למפקדת הגדוד המתאמן פקודת תעסוקה-אימונים ברורה, קצרה, מצצה ומחייבת, וכן תיק-אימונים.

תיק האימון כולל בתוכו את הפרקים הבאים:

- א. הנחיות אימון.
- ב. ידיעות והוראות הקשורות בביצוע אימונים.
- ג. ניספחים לימודיים.

אפרט בזאת את הפרטים הנכללים בכ”א מן הפרקים שצוינו מעלה:

(א) הנחיות האימון: פרק זה יכלול את הסעיפים הבאים:

- (1) מטרת האימון;
- (2) מטרות תיק האימונים;
- (3) הנחיות ביצוע מקצועיות;
- (4) שלבי ביצוע האימונים;
- (5) שיטה ואופן הכנת המפקדים והמדריכים;
- (6) הנחיות ביצוע ארגוניות הקשורות ושלוכות ישירות בנושא האימון;
- (7) רשימת מקורות להכנת האימונים והשעורים למיניהם;

(8) טבלת ריכוז נושאים ושעות והצעת הכנית-אימון לגדוד;

- (9) הקצבות ציוד לאימונים והנחיות לשימוש בהם;
- (10) הקצבות תחמושת לאימונים והנחיות השימוש בה.

הפרק הבא הנכלל בתיק הוא:

(ב) ידיעות והוראות הקשורות בביצוע האימונים.

פרק זה כולל בתוכו את הסעיפים הבאים:

- (1) ידיעות קרקע וסקירה מצצה על מרחב האימונים, כול את הפרטים הבאים: סוג קרקע, ישובים, אוכלוסיה,

דרכים, מקורות מים, צמחיה, מטעים וחורשות, האקלים באיזור וכי"ב"ו.

- (2) ידיעות על שטחי האש באיזור האימונים, והאינפורמציה המלאה הקשורה במיקוש, באיזור;
- (3) הוראות קבע ביחס לביצוע תרגילים ותימרוני-אש וכמו כן פקודות-קבע לבטחון באימונים;
- (4) הוראות לדו"ח ורישום אימונים;
- (5) הוראות לעריכת דו"ח האימונים המסכם אשר נכנס ברובו ל"תיק-הקבע" של היחידה (יצוין שכל דו"ח מסכם זה הוא המנחה את מפקדת החטיבה ומפקדת הגדוד בתפעול הגדוד במשך השנה השוטפת);

הפרק השלישי הנכלל בתיק האימונים הוא:

(ג) נספחים לימודיים.

תכנון של פרק זה תלוי במטרות האימונים ונושאי הלימוד. כמובן שבהתאם למטרה שהוצבה יקבע מהם הנספחים הלימודיים שיצורפו לתיק האימונים. כמו כן, מותנים הנושאים שנכנסים לפרק זה, ברמת המפקדים וברמת הגדוד עצמו. אציין בזאת חלקם של נושאים שיש, או שניתן, להכניסם לפרק זה:

- (1) דוגמת פקודת-שגרה;
- (2) דוגמת פקודות-מבצע ודו"חים;
- (3) נוהל קרב בגדוד חי"ר — פקודות-קבע-לקרב.
- (4) נושאים מקצועיים כגון: שיתוף פעולה בין טנקים וחי"ר בקרב, תכונות טנקים, הנחיות לאימונים בלילה, לחימה בשטח ההררי, וכדומה. זאת בהתאם לנושאי האימונים, שטח האימון וכי"ב"ו. כמובן, שניתן לצרף ולהוסיף לפרק זה נספחים לימודיים שונים כפי שמוצאת המפקדה לנכון. אולם יש לזכור שבמידה וירבו הנושאים שינתנו בתיק זה הרי יש לחשוש שהמפקדים לא יעינו בהם, ולא יפיקו מהם את התועלת הדרושה.

עובדת מסירת הפקודה ותיק-האימונים לידי מפקדת הגדוד זמן מספיק לפני תקופת האימון המרוכז, היא בה כדי לאפשר למג"ד, למטהו ולמפקדי הפלוגות ללמוד את המשימה שהוטלה עליהם ע"י מפקדת החטיבה, ולהבין לרווחה; לברר פרטים שאינם ברורים בה עדיין; וכן להכין את עצמם ואת פיקודיהם לקראת האימון. חשוב הוא להעביר בהקדם לידיעת החיילים את הפרטים, הנוגעים אליהם, הקשורים בריכוז — ואשר ניתן, מבחינת שיקולי-בטחון, להודיעם להם; וע"י כך — לשתתף בתכונה לקראת האימון ולטפח את רוח-הצוות, הדרושה כל כך. לא טוב הוא שעובדת קריאתו של איש-המילואים לשירות-פעיל, ממושך למדי, תינדע לו ימים מספר בלבד לפני התיצבותו. הוא, כאורח, זקוק לסידור-

מראש של ענייני הפרטיים, הכלכליים וכי"ב"ו. הפתעה מעין זו רק פוגמת ברוח שיתוף-הפעולה של איש-המילואים וגורמת להתמרמרות.

התכונות המפקדים לקראת האימון-המרוכז חייבת למצוא את ביטויה לא רק בתקופת ההכנה המרובה, הצמודה ישירות להתכנסות-אימונים זו, אלא גם כות, הצמודה ישירות להשתלמויות הקודמת לה: — וזאת, במשך סידרת-ההשתלמויות הקודמת לה: — וזאת, הן ע"י מתן חומר ענייני תמציתי, ועיון בו — והן ע"י השתתפות יעילה של מפקדים באימונים תלת-יומיים העשויים לשרת את האימון היחידתי.

עד עתה נהגה חטיבתנו להטיל את הכנת האימונים במלואה, על המגד"ים. הנסיון הורה, שקשה למפקדת הגדוד להשתלט בתקופה הקצרה שלפני הריכוז הגדודי על בעיות מנהלתיות סבוכות — מחד גיסא; ומאידך גיסא — על נושאים מקצועיים שונים, וברמות שונות, כגון: אימון המ"כ, המ"מ, המ"פ — וכן אימון אנשי-המקצוע, בסוגי הנשק המסייע, המודיעין, הקשר, הרפואה והשירותים. נוסף לכך, יש לזכור שמרבית מפקדי-המילואים — חלף זמן רב מאז עברו קורס, ומרביתם — אינם בקיאים בשיטות חדשות ובנהלים שנקבעו; וחלקם, אף שכחו חלק מן החומר שלמדוהו, עת שרתו בצבא הסדיר.

השנה, כפי שציינתי, נקטה החטיבה בשיטה חדשה, הנראית לי כיעילה יותר, ואלה פרטיה: — הכנת המדריכים, מרמת מ"פ ומטה, מברוצת ע"י החטיבה

(באמצעות כוחותיה הסדירים); הכנה זו ניתנת בסדרת קורסים, המבוצעים במקביל, שהם המשכם של ההשתלמויות התלת-יומיות והחומר הנלווה לעיון. שניתנו קודם לכן. קורסים אלה מבוצעים בשטח האימונים בו יתאמן הגדוד, (למען ילמדו ויכירו מפקדינו את השטח), ובהדרגה מדריכים סדירים אשר הוכנו לכך במיוחד, מבעוד זמן. עם גמר קורסי הכנה אלה, עוברים המפקדים, לרמותיהם השונות ולמקצועותיהם, לידי מפקדת הגדוד, אשר מנצלת את שארית הימים להכנות הצמודות ישירות להכנת שטח האימון, מערכי-השעור, וכיוב"ז. כדי לבצע הן את הקורסים הללו והן את ההכנה המרוכזת של המפקדים, במסגרת הגדוד, יש כמוכן הכרח להאריך את משך הכנת המפקדים, בטרם התכנס היחידה, ול- העמידה על 17-14 יום. ברור הוא, שמשכי-הימנים של קורסי-הכנה אלה אשר יערכו ע"י החטיבה צריכים להיות שונים. על מפקדי הפלוגות להשתחרר מוקדם יותר, באופן שיוכלו לסייע למפקדת הגדוד בהכנת אימונה, וכן לפרט ולתכנן את אימוני פלוגותיהם הם. כלל נוקטים אנו: אין אנו מוניחים את אימון מפקדת הגדוד ומפקדי הפלוגות בגלל תעסוקת-מנהלה למי- ניהן. אכן, מחובת חברינו בצבא הסדיר להכין לנו את מלוא הנתונים — כך שאנו לא נבזבז זמן ונוכל לנצל ביעילות את זמן שירותם של אנשינו.

בנוסף לשינוי זה בהכנת המפקדים לאימונים שונו בחטיבתנו גם ההליכי העבודה והנוהלים המנהלתיים, — לא עוד „זורקים“ אותנו לזרועות בסיס-החטיבה, אלא דיגנו, עם התיצבותנו כגדוד לשירות פעיל, הוא כדין זיקתו של גדוד סדיר אל מפקדתו; והבסיס הוא, לגבינו, כמעין מתקן פיקודי (או ארצי). ונהלי העבודה המבוצעים הם כדין נוהלים הקיימים בחטיבה

מגוייסת; ומגעם וזיקתם של המפקדים ושל קציני מפקדת הגדוד הם מגע וזיקה ישירים אל מפקדת החטיבה, ללא הארכת-יתר, שלא לצורך, של דרכי הפניה. מובן הוא שהצטיידותנו היא בהתאם לנו- הלים שנקבעו להצטיידות בעת-חירום. ע"י כך נתרגל את הקשור בהתארגנותנו בעת חירום. אני מצטער צער רב שמסיבות שונות אין באפשרותי לבצע הפעם עם התגייסות הגדוד לתקופת-אימונים מרוכזת שנתית, את כל התליכי גיוס-חירום. אך נחזור ונתרגל זאת שוב בהזדמנות הראשונה.

לא אגע הפעם בפרטי עריכתו וביצועו של האימון-המרוכז השנתי. כבר הזמנתיך לבוא ולראות — ולהשתתף עמנו. ומקוה אני כי לא תשיב פני ריקם.

אולם, לפני סיימי, עלי לציין נושא נוסף הקשור בחיי הגדוד — וטרם מצא את פתרונו. רוב חיילנו מרוכזים במרחב מגורים אחד, והמפקדים יצרו בידניהם יחסי חברות נעימים. יש רצון, לא פעם, להתכנס בערבים לפעולות משותפות או לשיחת רעים סתם. נראה לי שאילו ניתן לנו חדר גדול ומרווח כמועדון, בו נוכל לבצע ולת-בטוי לפעולותינו הקבועות לאי- מונגר-העצמי ולהוי הגדוד, ואשר ישמש לנו גם מקום בו נוכל לערוך ישיבות והשתלמויות — היה הדבר מסייע לגיבוש הגדוד ולהרמת יעילותו. כי קורה, לע- תים שמחפשים אנו מקום בו נוכל להתכנס — והננו נאלצים לגדוד לבתים פרטיים או להסתופף בחסדיהם של מועדונים שונים, וכיוב"ז.

גוללתי לפניך, כפי שהבטחתי, מבעיות המילואים ואתה ענני — וספר על הנעשה ביחידתך אתה.

להתראות.

י א י ר

במלחמת עם אין מלמדים את הבריות שישימו מבטחם רק בחיל- הצבא, בבן-אדם או מטרופולין; לומדים הם לכוון מרכזי-התנגדות בכל אתר ואתר, לראות את ענין ארצם כמונח על כפות המאזניים בכל מקום שבו מניפה קבוצת אנשים אמיצירות את הדגל של נצחון או מות. ויחד עם מציאותה של-תכנית כללית מחושבת-הטיב, על כל תקלה חמורה כי תבוא, הרי, האופרציות-עצמן תהיינה. נועזות. מהירות ובלתי צפויות; והן נשענות בעיקר על גורמים ותוצאות מוסריים.

ג' מציני

הקשר במנגנון השיפוט לתמרונים טקטיים

עות אל הצד שכנגד, המועברות בדרך כלל ברשותו השיפוט בשפה גלויה.

באם ינותק קו של מנגנון השיפוט רצוי לחבר את הקו שנותר לכוח המתמרן אל מרכזית השיפוט, ודרכה — אל הכוח המתמרן, על מנת להבטיח שחומר העובר בצינורות השיפוט לא יגיע אל הכוח המתמרן; ומאידך גיסא, אין כל חשש בזה שמרכזית השיפוט תשרת את הכוח המתמרן. לפי קו מחשבה זה יש לפעול, גם לגבי ניצול עורקים אלוטטיים וכל שאר אמצעי הקשר.

החוקה ותיקונים. — אין לסרב את יחידת הקשר המשרתת את מנגנון השיפוט בציוד וכוח אדם נפרד למטרת החוקה ותיקונים, כִּי אם יש לאחד את מרכזי ההטענה, להגביר את בית המלאכה של הפורמציה במידה ההכרחית ולתייב את הפורמציה לשרת את מערכות הקשר של מנגנון השיפוט בהחזקה ותיקונים. טכנאים דרג א' רצוי שיהיו בדרגים נמוכים כדי למנוע החזרת ציוד הניתן לתיקון מידי בשדה — לבית המלאכה. כל מכשיר המוחזר ממערכת הקשר השיפוטית מן ההכרח שיוחלף באחר, כי עקב הניידות והגמישות ההכרחיות — יהיה אמצעי האלוט הראשון במעלה לשימוש במערכת זו.

האזנה וחבלות במערכות הקשר

יש להבדיל בין שיפוט קשר ביחידות ופורמציות מתמרנות, אשר בהן החבלות במערכות הקשר הנן הכרחיות, לשם בדיקת מידת רציפותו של הקשר — לבין מערכות הקשר של מנגנון השיפוט אשר הנו גורם המשרת את התמרן והמאפשר את ניהולו. אין לחבל במערכת הקשר של מנגנון השיפוט, לא ע"י ניתוקי קו, ולא ע"י הפרעות מכוננות. במידה ומבוצע עות חבלות במערכת הקשר של היחידות המתמרנות, יש לודא סימון ברור מראש של הקוים המשרתים את מנגנון השיפוט; במידה שאין אפשרות של סימון ברור (כגון שימוש בכבל מצבע מיוחד) או שצפיפות התכפים הנה גדולה מדי — יש לאסור על החבלה בקוים, והאזנה או הפרעות מכוננות באלוט גם לגבי יחידות המתמרנות.

קצין הקשר האחראי על מערכת הקשר של מנגנון השיפוט בפורמציה הנו יועצו המקצועי של השופט הטקטי ואין הוא רשאי להכריז על ניתוקים או כל

תפקיד הקשר במנגנון שיפוט הוא להבטיח לשופט שליטה ולאפשר מסירת נתונים וריכוז אינפורמציה מהשופטים הטקטיים והמקצועיים בכדי לקבוע עדיפויות, בהתאם ללוחות החישובים לגבי עצמת האש וכל שאר גורמים המשפיעים על החלטת השופט, לקביעת תוצאות ההתנגשויות בין הכוחות והסקת הלקח שהוא מטרת כל תמרן.

את אמצעי השליטה במנגנון השיפוט ניתן להשיג ע"י פריסת מערכות קשר גמישות היורדות בדרגי הפיקוד הכוללות את כל אמצעי הקשר, והללו מופיעים ע"י אנשי מקצוע בעלי רמה, המתורגלים בתפקידיהם, על מנת להשיג את גורם המהירות. קשרים המפעילים תחנות של שופט־ראש מן ההכרח שיהיו מאומנים היטב בתהליך העברת פקודות־אש.

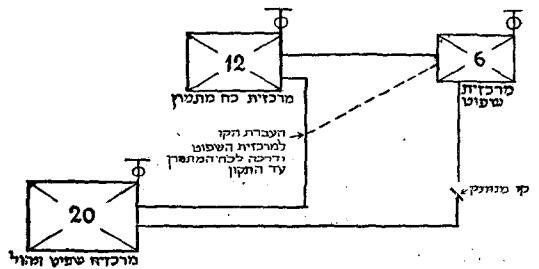
על מנגנון הקשר השיפוט להיות עצמאי ככל האפשר בכל פרט (במידה ואין הדבר גורם לבזבוז) — וזאת משני טעמים:

א. יש לזכור שעל היחידות והפורמציות המתמרנות לבצע במינימום של אמצעים משימות קשות, ומן ההכרח לא להקשות עליהם במעמסות נוספות, כגון: — הספקת אמצעי שליטה למנגנון השפוט.

ב. מנגנון השיפוט הרי הוא, במקרה הטוב ביותר, בבחינת „מוכרחים לסבול אותו" לגבי הכוחות המתמרנים.

מאידך גיסא, יש לזכור את המטרה המשותפת ולראות את סך־הכל של אמצעים העומדים לרשות הפעלת היחידות המתמרנות ומנגנון השיפוט גם יחד, ובמקרה של פגיעה באחת ממערכות הקשר, יש לנצל באורח גמיש את האמצעים הנותרים.

בעת השימוש באמצעי הקשר של היחידה/פורמציה ע"י מנגנון השיפוט יש להזהר מ„גזילת" ידי

בידי כל שופט צריך שימצא ציון של תחנות קשר
אלו אשר יאפשרו לו את השימוש בהן בשעת הצורך.

הקשר לשיפוט האש

בכדי לאפשר שיפוט יעיל של אש בתמרונים
יש הכרח ברשת קשר שתאפשר העברת הודעות
מיחידות האש לתוך רשת השיפוט הנגדית ובאותו
זמן לרשת השיפוט של היחידות המסתייעות וזאת
במינימום של תחנות העברה על מנת להשיג את
המהירות הדרושה והמתאימה למשך הזמן של הזמנת
האש והנחתתה.

לגבי גודל הדרך היחידה והמספקת היא הכנסת
תחנת שופט האש לתוך רשת השיפוט הנגדית.

ע"י זה מאפשרים העברת פקודות האש של המר-
גמות והמקבילים ישר לרשת שופטי היחידות היריבות
המתקדמות ומאפשרים הצבת הסימנים המוסמכים
ע"י סמני האש הצמודים לשיפטים, הממחישים את
האש באמצעים השונים, כולל אמצעים פירוטכניים;
בהתאם לכך נקבעים חישובי האבידות המחייבות
את המפקד להחליט את החלטותיו ודרכי תימרונו.

בכל דרך אחרת העיכובים ע"י העברת הודעות
באמצעות תחנות העברה יגרמו לכך שיחידות תתק-
דמנה במהירות מבלי שההודעות של הנחתת האש
תגענה אליהן. מאידך אין לשכוח את המגבלה של
שיתוק הרשת מרגע ששופט האש מתחיל במסירת
הודעותיו, המונעות מהשופטים הפלוגתיים אפשרויות
דיווח. ונותר רק הקשר הנגדי בין השופטים הגדודיים.
אולם ברור שהשגת גורם המהירות בהעברת פקודות
אש במסגרת של נשק גדודי עדיפה על דיווח השופ-
טים הפלוגתיים. ההודעה של שופט האש ליחידה
המסתייעת בגדוד אינה מהווה בעיה כי המרחקים
ביניהם קצרים וניתן לפתרון בדרכים שונות.

לגבי חטיבה מהווה שיפוט האש בעיה הרבה יותר
קשה ומחייבת, רשת קשר מסועפת ואמצעים רבים,
למרות קיום רוח זמן בין הזמנת האש והנחתתה
המאפשר שימוש בתחנות העברה, במידה מצומצמת.
אין כל אפשרות של עבודה יעילה באם יוכנסו לרשת
השיפוט החטיבתית שתי התחנות של גדוד התותחנים
(אחת לרשת הנגדית ואחת לרשת השיפוט החטי-
בתית המסתייעת), על מנת שההודעה על הנחתת האש
תגיע בבת אחת לשני הצדדים באותו רוח זמן. אותו
דבר אמור לגבי פלוגת המרגמות הכבדות — כולל
אפשרות של הנחתת אש הדדית המגדילה את העומס.
במקרה כזה חמישה גורמים בעלי אינטרסים
שונים יהיו שותפים לרשת אחת, אשר רק במשמעת
אלחוטית חמורה יוכלו להעביר, כביכול, הודעות.

פגיעה אחרת במערכת הקשר עקב הפצצות וכו', אלא
באמצעות השופט הטקטי או באישורו. הלז, ללא ספק,
ישקול אם הדבר יפריע לתמרון הפורמצייה במידה
כזו שלא יאפשר בדיקת נושא התמרון.

במידה שירצה השופט הטקטי שיבוצעו ניתוקים,
או חבלות פיזיות, במערכות הקשר של הפורמצייה
המתמרנת עקב תנאי קרב שנוצרו ויש בהם כדי
לחייב כזאת — צריך שיתיעץ תחילה עם קציני הקשר
ויברר אצלו מהו משך הזמן שיש לקבעו לצורך
תיקון החבלה, והאם מצויים ברשות הפורמצייה אמצעי
שליטה מספיקים עד לתיקון — ורק אז יחליט על
ביצוע החבלות.

את ההאזנה יש לבצע על ידי חוליות
„נייטרליות“ שתעסוקנה בבקורת בטחונות של הקשר,
אולם לא תמסורנה כל אינפורמצייה העלולה להקלט,
עקב צפיפות הגלים, אל איזו יחידה שהיא.

קשר לשיפוט נגדי

הקשר בין השופטים הטקטיים של צד אחד
לבין השופטים שמנגד הכרחי על מנת לאפשר מגע
הדוק לקביעת הפסקות מתודיות, אפשרות קריאת
הקרב, בדיקת מבני הכוחות ותנוחתם הטופוגרפית,
הבהרת נקודות הדרושות להתמצאות השופטים והח-
לפת דעות ביניהם, קביעת עובדות באשר לחישובי
אבידות כוח אדם וציוד וכו'.

התכפים לעורקי הקשר של השופטים אל השיפוט-
הנגדי נקבעים בהתק (הוראות תפעול קשר) כתכ-
פים קבועים למרכזות של אחד הצדדים, ירוק או
כחול, בהתאם למספר התחנות הקטן ביותר, — והצד
שכנגד נכנס באות קריאה של המרכזות בתוספת
סיפרה. בשעה שמתקיימות פגישות תיאום של שופ-
טים טקטיים יתאמו גם קציני הקשר את בעיותיהם
הם; לצוי לרשת את המכשירים ולהתרחק אח"כ
תוך שמירה על קיום הקשר. יש לקחת בחשבון
בתנאי הארץ את ההפרעות האטמוספיריות בשעות
הלילה אשר כמעט ואינן מאפשרות קשר אלחוטי
במכשיר הת"ג, (תדירות גבוהה) ולבסס את הקשר
בשעות אלה על אמצעים אחרים.

רצוי לסלול ברוחב „החזית“ עורקי קשר קוי
(בקרב מקומות ההתנגשות המשוערים) במרחקים
מתאימים; וזאת — על מנת להבטיח את הקשר
במקרה של הפסקת המגע האלחוטי בין השופטים
של הכוחות היריבים; עורקי קשר אלה יופעלו
ברציפות ושופטים יוכלו לקבוע זמנים לשיחות
טלפוניות או יעבירו מברקים באמצעות הטלפונאים.

שבו והעברת ההודעות לשופטים הפלוגתיים דרך שתיים—שלוש תחנות-העברה ובאמצעות של אלו הצבת הסימנים המוסמכים. במידה שמכשיר ההאזנה אינו מספיק, כדי לקבוע את עובדת הנחתת האש — תמסרנה ההודעות הללו משופטי יחידת-האש לשופט מרכז-הסיוע באמצעות הרשתות הפי-קודיות של הנשק המסייע.

תכפים

חלוקת התכפים מהוה בעיה קשה ביותר ומחייבת תכנון מדוקדק, כיוון מדויק של המכשירים, רמה גבוהה של משמעת אלחוטית והתחשבות מכסימלית מצד קציני הקשר של הפורמציות. אם בזמן חרום ניתנת אפשרות של חלוקת תכפים לשימוש יותר מפעם אחת בחישובי טוחים וזאת רק לצד לחם אחד — הרי בתמרונים טקטיים חלוקה נכונה של התכפים לשני כוחות ולשתי מערכות הקשר של מנגנון השיפוט המקבילות זו לזו, כולל קשר בין שופטים טקטיים ושופטי-האש — מחייבת ראייה מכסי-מלית של המהלכים (דבר שניתן בהחלט לגבי השיפוט) ושיתוף פעולה מצד היחידות המתמרנות למען מניעת הפרעות הדדיות. יש להזהר באשר למיקום תחנות ביניים במק. 300 במקומות גבוהים, המאפשרים השגת טוח גדול וע"י כך עלולים להפריע לשימוש המחזורי של ערוצי ה-300 — אם כי מבחינה תיאורטית עורך במכשירי תג"מ (תדירות גבוהה מאוד) בטוח קרוב מכסה תחנה רחוקה.

בגלל רבוי התחנות במפקדת פורמציה והצורך בפזרון למניעת הפרעות יש צורך בפריסת רשת טלפונית פנימית במרכייה שתאפשר שליטה נוחה.

לפי תור. אחר כך, להעביר את ההודעות מהגדוד לפלוגות באמצעות השופט הגדודי — אך למעשה זהו דבר אשר אינו מאפשר עבודה תקינה. ההודעות תגענה לאחר זמן (במידה שתגענה בכלל) מבלי שיהיה להן ערך.

ע"כ האפשרות האידיאלית היא פרישת רשת סיוע נפרדת לכל יחידת-אש לתוך רשת נפרדת של השופט, דבר הדורש אמצעים רבים ומעורר בעיות רציניות לגבי אפשרויות השימוש בתכפים והפרעות הדדיות. אפשרות נוספת של שיפוט-אש יעיל, בפחות אמצעי-קשר, היא ע"י פרישת רשת-סיוע אחת והכנסת התותחים והמרגמות לתוך רשת זאת תוך ידיעה ברורה של אפשרות שידור ההודעות מן התותחים (או המרגמות) לשני הכוחות בהבדלי-זמן קטנים. ע"י ניצול שני המקלטים שבמכשיר ניתן לקלוט ע"י רשת הסיוע שליד השופטים את הודעות-האש של גדוד התותחים ופלוגת המרגמות בבת אחת, וע"י כך סימון מידי של האש באמצעות תחנת העברה אחת (מהגדוד לפלוגות), וזאת מבלי להפריע לרשת השיפוט הטקטית מלשרת את מטרתה.

בדרך זו ניתן להשיג שיפוט יעיל תוך ידיעת המגבלה של הבדלי זמן קטנים בין שידור הודעות-האש ליחידה שעליה מנחיתים את האש, לבין שידור ההודעה ליחידות המסתייעות (המנחיתות).

במידה ואין אפשרות פריסת רשת סיוע נפרדת, נותרת הדרך היחידה של שני עורקי-קשר נפרדים ליד שופט-מרכז-הסיוע (להבדיל מהשופטים שליד יחידות-האש, שהודיעו על הנחתת האש באפשרויות הקודמות) ולידו מכשיר האזנה לרשתות התותחנים והמרגמות באמצעות המכשיר וניצול שני המקלטים

הגנה נ.מ. / (סוף מעמוד 69)

המוטלות אותה שעה על היחידות שבניורה) ואת קויה הראשיים בעומק מערך-המגן ;

על סמך התפקידים שהוגדרו ע"י מפקד הדיביזיה מעבר מטה הארטילריה הדיביזיונית את תכנית ההגנה הנ"ט. באיזור הדיביזיה ומביאה לאישור ע"י מפקד הדיביזיה.

בתכנית ההגנה יש לקבוע את הנקודות הבאות :

1. מיקום מרכזי ההגנה הנ"ט, תוך ציון כיווני הסכנה וציון קויה-האש שביניהם, המקשרים את מרכזי ההגנה הנ"ט. עם איזורי הנ"ט. הפלוגתיים והגדודיים והמתחים על הרוחים.
  2. הרכב האמצעים הנ"ט. בכל מרכז הגנה נ"ט. או איזור גדודי וקביעת מפקדו של אותו מרכז.
  3. מערכת-האש של ארטילריה ומרגמות נ"ט. וגנדרגלים לפני הפאה הקדמית ובעומק עמדת-המגן וכן תיאום אש הארטילריה עם המכשולים הנ"ט.
  4. הרכב העתורה הנ"ט. הניידת ואפן שימושה.
- את התכנית הנ"ל, שנערכת על המפה או המרשם יש לבדוק על פני השטח. עם חלוקת אמצעי האש — תאושר ע"י מפקד הדיביזיה, ותובה על כל המפקדים להוציאה לפועל.

4. את מערכת הכללי של מרכזי ההגנה הנ"ט, והאזורים הנ"ט. הגדודיים והפלוגתיים, ומקומו המרויך של כ"א מהם ;
5. את התפקידים המוקצים לארטילריה מכל הסוגים ואת מערכת-האש של הארטילריה והמרגמות המכוונות נגד טנקים ונגד הרגלים המצורפים אליהם — לפני הפאה הקדמית, וכן לעומק עמדת-המגן ;
6. את הרכב העתורה הנ"ט. הניידת ;
7. את הפעולות המשוערות של העתודה הנ"ט. הניידת של הקורפוס (או הארמיה) במידה שהיא תגע בהגנה בגורתה של הדיביזיה (וזאת — על יסוד התיאום הקודם, בינו לבין המפקדה הגבוהה יותר ומפקדת העתודה הנ"ט. הניידת) ;
8. את מערכת המכשולים והמחסומים הנ"ט. ;
9. את העת בה חייב המערך ההגנתי להיות מוכן.

„התקפה משורנית והתגוננות בפניה“

(הערות ובקורת)

(3). רק בשני מקרים הצליח „להבהחנית“ המשורין במסע־בזק בלי הכנה מוקדמת להשגת עליונות השריון: (א) התקפה על צרפת ב־1940, (ב) התקפה על רוסיה ב־1941. בשני המקרים הצליח הדבר בידי הגרמנים מחמת שימוש רע ובלתי־נכון בשריון ע״י הצד המתגונן והודות לעליונותם המוחלטת של הגרמנים באויר. כצדפתים כרו־סיים פיצלו את שריונם וחילקוהו בין פורמציות חיל־רגלים. הפורמציות המשורניות הגרמניות נתקלו תמיד בכוחות משורניים קטנים ויכלו להתגבר עליהם בנקל. התנאי המוקדם — „עליונות השריון“ — נוצר כאן ממילא. כתוצאה מחוסר כשרון טקטי ואסטרטגי של הצד השני באותה עת.

(4). אינני מאמין כי הפיקוד יוכל להמנע מהתנגשויות ישירות בין פורמציות־שריון. במחקר מסוג זה מוכרחים להניח ששני הצדדים שוים בערך בעצמה הפיזית, בכושר פיקודי ותכנוני, בהשכלה צבאית ובאינטליגנציה בדרך כלל. אין להניח שהמתגונן ישאיל לתוקף שער פתוח לפורמציות המשורניות שלו, להכנס בו באין מפריע ולהשתולל בעורף המתגונן. יש להניח כי יהיה מצפה לאפשרויות מעין אלו ויחזיק רזרבה מתאימה לטיפול בחזירות שריון. רזרבה זו תהיה ודאי פורמציות־שריון וסופו של החודר להלחם בשריון, אפילו אם הצליח להתגנב לעורף המתגונן.

אינני רואה את חובת הפיקוד „בהמנעות מהתנגשויות משורניות“ באופן עקרוני. לדעתי חובתו להביא דוקא לידי התנגשות כזו בתנאים נוחים, בזמן ובמקום רצוי, וחובתו של הפיקוד הטקטי לנהל את הקרב בזרירות ובבקיאות כדי להכריע את שריון האויב בשדה הקרב. מובן, יכול לקרות שמחמת שגיאות גסות של המתגונן תוכל הפורמציה־משורנית לפרוץ לעורף המתגונן, כלהבהחנית, ולהביא לידי שיתוק השריון העוין או השמדתו בלי התנגשות ישירה אתו. אולם איראה זאת כמקרה יוצא מהכלל, ולא ככלל, במלחמה בין שני צדדים שוים בערך.

(5). כתוצאה מלקח מלחמת העולם השנייה, שמים כל הצבאות דגש על הנקודות דלקמן:

1. כושרו הטכני של הסנק להלחם בטנק אויב מאותו סוג — ולצורך זה מתקנים בטנק תותח מתאימם, ודואגים לשריונו ולמהירותו.
2. מאמנים את צות הסנק הבודד, וכל מפקדי יחידות הסנקים, בלחימת טנקים בטנקים.

כל מחקר צבאי מוכרח להעשות באובייקטיות גמורה ואסור שיהיה מופעל ע״י דעות קדומות, בחינת „הרצון — אבי המחשבה“, שאם־לא־כן — אין מחקר יכול להיות יסודי ומסקנותיו — נכונות.

ברוח זו הנני ניגש לנתח את מאמרו של ס/אלוף ד״ר ישראל בר על הנושא: „התקפה משורנית — והתגוננות בפניה“* בקורתית תיחס אל: א. דוק־טרינה, ב. טקטיקה, ג. מקרים היסטוריים שונים, שהוזכרו במאמר; והיא לא תיגע אלא בדברים עיקריים. כן אנסה, לבסוף, להסיק מסקנות.

א. דוקטרינה של שריון בהתקפה.

(1). לפי הדוקטרינה שבמאמר, הפורמציה המשורנית מהווה את להבהחנית של המאמץ־העינקי, הגדרה זו אינה שלמה, והיא מתאימה רק כשהצבא המתגונן הוא הרבה יותר פרימיטיבי מהתוקף המשורין ואינו מצויד כהלכה. מלקח מלחמת־העולם־השנייה נראה שכדי להפיק את התור־עלת המכסימלית מפורמציות משורניות, יש ראשית כל להשיג „עליונות־שריון“ כללית או, לפחות, עדיפות מקומית בשדה־הקרב. הדבר דומה בהחלט לעקרון של חיל־האויר: להשיג עליונות אווירית כדי לאפשר לאוויריה ביצוע פעורלות שונות. לכן מוכרחים לשלב בתוך דוקטרינה זו תנאי מוקדם זה, שבלעדו פורמציה משורנית לא תוכל לשמש להבהחנית יעיל, כי תסתכן מיד בקרב עם שריון האויב: וכתוצאה — לא תוכל לפתח את סגולותיה העיקריות, אשר בצדק מונה אותן ס/אלוף בר כמהירות, נידות וכושר־ההלם במקום התורפה של האויב. בקיצור, אוי שתמשו בה כבר פטיש ולא ככח־בסייפים — בניגוד לרצונו של בעל המר־אמר.

(2). הדוגמאות הן רבות:

(א) במדבר המערבי השתדל תמיד רומל להשמיד תחילה את השריון הבריטי, ורק אחר כך הפעיל את הפורמציות המשורניות שלו בצורה הקלסית, במסע־בזק לעומק שטח האויב.

(ב) כל אופנסיבה רוסית גדולה, קדם לה קרב הגנתי שבו התכוננו הרוסים — ובדרך כלל הצליחו להשמיד את מרבית השריון של האויב לפני פיתוח התקפתם הם. הדוגמא הקלסית היא המערכה על קורסק בקיץ 1943 האיר־פנסיבה הסובייטית שבאה אחריה.

* עין „מערכות“ חוברת ע״א, עמ' 17.

ההתקפה הגרמנית, מאשר הצבא הרוסי ו"עומק הזירה" גם יחד (עיינן — סעיף הבא).

ב. דוקטרינה של התגוננות בפני התקפה משוריינת.

(1). לדעתו של ס/אלוף בר ישנן רק שתי שיטות יעילות להתגוננות בפני התקפה משוריינת, והן: (א) בזירת מלחמה "עמוקה" יש להרשות לאויב "להכות באויר", ולסגת — עד אשר יתעייף מלהתקדם; ובינתיים יספיק המתגונן לארגן התקפה גבדית. (ב) בזירת מלחמה "שטוחה" — לארגן לעומק כל הארץ הגנה על נקודות הישוב הקיימות. לצערי, עלי לשלול לחלוטין את שתי השיטות הללו.

(2). להרשות לאויב "להכות באויר" ויחד עם זה לתת לו להתקדם לעומק הארץ אין זו שיטת התגוננות בכלל, אם הרוסים עשו זאת הרי עשו זאת מחוסר ברירה, ומתוך שהמערך ההגנתי שלהם נשבר, וכלל לא מפני שזו היתה שיטת ההתגוננות שלהם המחושבת והמתוכננת מראש. הגרמנים רדפו אחרי צבאם הנס ושרו בשלב הראשון של המלחמה מיליונים של חיילים וכמויות אנדחיות של ציוד. הרוסים לא ציפו לכך, ולא תכננו "התגוננות" כזו בעומק. יש טעם להרשות לאויב "להכות באויר" רק כש מתכונים לנצל את הדבר לצורך מכות נגד — היינו, עת תשומת לבו של האויב וריכוזו כוחותיו מופנים למקום אחר. אם מרשים לאויב "להכות באויר", ללא כוונה לנצל את תנועתו, הרי זה או חוסר כשרון טקטי מובהק או פשוט בריתא.

(3). מצד הרוסים לא היה כל תמרון נגדי מאורגן מראש או מחושב מראש. כשהתקדמות הגרמנים נעצרה לבסוף היה זה הודות לכוחות רוסיים חדשים, שגויסו בינתיים והוצבו בשורת נקודות חיוניות לפי תכנית הגנה חדשה. על הגרמנים היה לשבור את המערך ההגנתי החדש הזה למען ההצלחה הסופית. אין לדבר כאן על "נסיגה איסטרטגית מתנועת האיגוף והכיתור של שריון האויב" (פרק "ב" במאמר, א(2) עמ' 23). ואין לנ"ל דוגמא גרועה מהצבא הארום בשנת 1941.

העובדות הן: 1. 300.000 רוסיים נלכדו ונתפסו ע"י מינסק תוך עשרה ימים מפרוץ המלחמה. 2. 180.000 נלכדו ונשבו במחצית השנייה של יולי 1941 על יד סמולנסק (לפי גירסה אחרת 300.000). 3. 650.000 רוסיים נלכדו ונשבו במחצית ספטמבר 1941 על יד קיוב. 4. 600.000 רוסיים נלכדו ונשבו בתחילת אוקטובר 1941 על יד יאזומה ובריזנסק. (אני מזכיר רק את המלכודות הגדולות. יותר ממיליון חיילים רוסיים נהרגו ונפצעו באותו פרק זמן. מאות אלפים נוספים נפלו בשבי בפעולות קטנות יותר). היכן כאן "תמרון

כן ברצוני להזכיר את העובדה שנצחונות רומל במדבר נבעו במידה רבה מהעובדה, שלתחת-ההטנקים הגרמני היו טוח וכוח-חדירה גדולים משל הבריטי. כתוצאה, הצליחו להשמיד את השריון הבריטי עוד בטרם הגיע לטוח יעיל של תותחיו. בתחום זה היתה התחרות גדולה גם בין הרוסים לבין הגרמנים, אשר השתדלו לעלות זה על זה בשריון ובזיון כדי להצליח בקרבות שריון-בשריון.

(6). בלחימה נגד אויב חזק, השריון יהיה יעיל בתפי קידו כ"להב החנית" רק אחרי שבירת המערך ההגנתי של הצד השני ע"י חיל-הרגלים ויתר סוגי נשק או, במקרים מסוימים, לפני שהמתגונן אירגן את הגנתו. למעשה יעיל יותר המכסימלית של השריון כ"להב החנית" היא ברגע של התמוטטות החזית, כשהקרב לובש צורה "נזולת". ו"להב חנית" זה יעצר ברגע שהמתגונן מצליח להתארגן מחדש; ולמעשה, תפקידו העיקרי של השריון הוא להפריע להתארגנות מחדש כזו. כדוגמא — אל-עלמיק, מקום בו הופעל השריון הבריטי העדיף רק אחרי קרב קשה של חיל-הרגלים, אשר ארך כמה ימים ופרץ לשריון את הדרך בתוך המערך ההגנתי החזק של הגרמנים. כשהגרמנים ניסו, יחודשים לפני כן, לפרוץ את המערך הבריטי באל-עלמין בעזרת השריון, נכשלו וסבלו אבידות קשות.

שתי דוגמאות קלסיות נוספות מוצאים אנו בספרו של גנרל ברדלי 'A Soldier's Story' (א) הקרב על גבעה 609 ועל העמק של נהר טינה בטוניסיה. בקרב זה נראית גם דוגמא אופינית לשיתוף פעולה בין חיל-הרגלים ושריון בצורה נועזת ומקורית. (ב) תיאור "פעולת קז'בה" (התפרי צות מראש-הגשר אחרי הפלישה לגורמנדיה).

(7). לבסוף, אינני יכול להסכים עם ס/אלוף בר כי "תפקידו הראשון של הטנק הוא ההתקדמות המתמדת והתמרון — והאש באה לאפשר מילוי התפקיד הזה". התקדמות ותמרון אינם תפקיד אלא אמצעים טקטיים — בכל סוג נשק, ולא רק בשריון. לומר כי כוח האש של הטנק קיים אך ורק בכדי לאפשר לטנק לנוע, זה יותר מאידיוק. ההיפך הוא הנכון: הטנק קיים בכדי להביא את עצמת אשו לנקודת התולפה של האויב: את מקלעיו נגד חיל-הרגלים ואת תותחיו נגד שריון וביצורים עוינים; הוא בעצם עמדה מבוצרת ניידת, המסוגלת לנוע עם זיונה בשטח ומחפשת מטרות לנשקה. פורמציה משוריינת — זוהי עצמת-אש ניידת אדירה, אשר האויב אינו יכול לעצרה באמצעים רגילים ואשר מסוגלת לחפש לעצמה מטרות כדאיות בנקודת התורפה של האויב.

(8). המחבר לא הביא בחשבון כלל את תלות השריון במגזרי-אויר, בתקופת השנה ובשנוי הקרקע בהתאם לכך. ברוסיה — תקופת השנה ומגזר האויר תרמו יותר לעצירת

גדלי להכשלת התמרון המשורין של התוקף? היתה זו תבר-
סה, אחרי שהמערך ההגנתי של הרוסים נשבר כללית והתמ-
רון המשורין של התוקף הצליח במלואו. אם הצבא האדום
לא נשבר לחלוטין היה זה בעיקר הודות לטיב החייל הרוסי
והיומה והמרץ שגילו מפקדים נמוכים יחסית. תרומתו
העיקרית של הפיקוד הגבוה הרוסי באותו פרק זמן היתה
לא בנייה של הקרבות, אלא בכישרו לארגן התגייסות
מהירה וארגון פורמציית חדשות והכנסתן לקרב.

(4) אשר לדוגמא השניה: התגוננות הצבא הסיני בשנת
1936—1945 — גם היא אינה מוצלחת. הצבא היפני לא
הפעיל במשך כל המלחמה כוחות משוריינים רציניים בצורת
פורמציית משוריינות. נגד הסינים לא היה צורך בכך, והיפ-
נים השתמשו בחיל-הרגלים הנתמך ע"י שריון-קל (בדרך
כלל — מכוניות משוריינות ולא טנקים).

(5) פתרון לזירת מלחמה, "שטוחה" רואה י. ב. בארגון
בל נקודות ישוב נקודות התגוננות בפני התקפה משוריינת.
אמנם המאמר נכתב תוך גישה כללית לבעיה, כלצבאות
גדולים ולמלחמה בקנה-מידה גדול; אולם ברור כי המחבר
מושפע מהמציאות הישראלית. ננתח נא את האפשרויות של
"גופים מיליציוניים" לעצור ולשבור כוחות שריון מאורגנים.
ברור כי אסור להניח בדרכם של כוחות שריון עוינים
נקודות התגוננות חלשות, אשר ברור מראש שלא תוכלנה
להחזיק מעמד ושהאויב יוכל למגרן בנקל. התגוננות בלתי
מוצלחת כזו עלולה רק לעורר את האויב, למוטט את רוח
המתגוננים ולגררם להם אבידות בנפש, ציוד ושטחים. על
נקודת התגוננות להיות מסוגלת להתגונן ביעילות ולהשיג
תוך התגוננות זו מטרה מסוימת — ולא לספק לאיב
בצחונות קלים. למען תוכל להתגונן ביעילות — ברור
שמוכרחים להיות בתוכה כל אותם האלמנטים הדרושים
להתגברות על השריון, כגון: תותחים נגד טנקים עד
הקליבר הגדול ביותר ובכמות מספקת, שדות-מוקשים, ביי-
צורים ומקלטים, אמצעי קשר, אספקה, תחמושת וכוח אדם
מאומן. האם יש להניח כי אפשרי, בצרפת למשל, לבצר
ולצייד כך כל כפר וכל עיירה ולהפעיל את תושביו להת-
גוננות טוטלית כזו? האם יש להניח, כי בכל כפר ובכל
עיירה שם ימצאו בין האזרחים המהויים את "הגוף המיליצ-
יוני" היחידות נ. ט, "יחידות-קשר, יחידות תובלה ואספקה,
יחידות טכניות, חיל-רגלים מאומן ומעל לכל — מפקדים
זוממחים? הבעל כפר ובכל עיירה ימצא כל אותו ציוד מל-
חמתי הדרוש לצייד את היחידות הנ"ל? האם יש להניח
שסביב כל כפר ועיירה יבנו ביצורים מתאימים ויונחו
שדות-מוקשים לצורך הגנה נחרצת במקום?

התשובה היא כי הדבר אינו אפשרי, ואיש לא התכון
אף פעם לבצע זאת. יהיה זה בזבוז בלתי הגיוני של כוח

אדם ואמצעי המלחמה במקומות שאין להם ערך איסטרטגי
או טקטי, תחת לרכזם בנקודות החיוניות להגנת הארץ
כולה. בזבוז ופיזור — במקום הסכנת-כוח וריכוז-המאמץ.
אם יוסכם שיש לרכז את האמצעים בנקודות
חיוניות, הרי פירושו הוא שיש להעביר את כוח האדם
מרחבי המדינה לנקודות החיוניות האלה וזה, אומר ג'וס
כללי לצבא סדיר, פירוש זה טוב ויפה, לדעתי לא
רק לגבי סתם מדינה אירופאית אלא גם לגבי ארצנו אנו.

(6) אין גופים מיליציוניים יכולים לעצור התקפה משור-
יינת בעצמה גדולה. אין זה יעודם ויהיה זה הפסד
מיותר בנפש ובציוד אם ינסו כזאת. גופים אלה, המורכבים
מעודפי כוח האדם אחרי גיוס לצבא הסדיר, תפקידם
הוא לחסל פשיטות עוינות בעורף החזית, לספל בצנחנים,
לשמור על אוביקטים חיוניים, כגון: גשרים, תחנות-כוח,
שדות-תעופה וכו'. כוחות אלה מצוידים בדרך כלל כחיל-
רגלים ומסוגלים לספל בשריון כשהוא מופיע בפשיטות
במספרים קטנים; אולם לא יוכלו לעמוד נגד הסתערות
משוריינת רבתי.

מעל לכל ערכם של גופים מיליציוניים אלה הוא בכך
שבהיותם מאורגנים, מצוידים וכפופים למשמעת אינם נת-
פסים לבהלה, שומרים על סדר ורמת רוח גבוהה בעורף
ומבטלים במידה רבה את ההשפעה הרעה הנובעת מכשלו-
נות בחזית על האוכלוסיה האזרחית בעורף. ערכם רב
בשמירה על דרכי התחבורה והאספקה לכוחות הלוחמים.

(7) כדי לשבור התקפה רבתי יש לשלול מהאויב את
השטחים החיוניים שעליו לתפסם בשביל שלהדירתו יהיה
ערך ממשי. על שטחים חיוניים אלה להוות את איי-ההת-
גוננות שעליהם מדבר ס'אלוף בר, ועל המתגונן לרכז
בנקודות אלה את אמצעי המלחמה הדרושים להתגוננות
יעילה. הפתרון הרדיקלי לבעיית כוח האדם לאיי התגוננות
אלה הוא לא גופים מיליציוניים, אלא התגייסות מהירה, לפי
השיטה הטריטוריאלית, של כל כוח האדם במדינה והצבת
כוחות צבאיים מגויסים בתוך איי התגוננות.

הלקח ממלחמת העולם השניה חומך ברעה זו. בשום
מקום לא הצליחו כוחות מיליציוניים ופרטיזניים לעצור
או לשבור צבא סדיר. — גם לא ברוסיה, מקום בו היה
להם כוח אדם מעולה וגם מצויד כהלכה. ערכם של הגופים
האלה בתור כוחות-שדה הוא רק בהטרדה ואבטחה, וערכם
הטקטי מותנה בקשר שיהיה להם עם צבא סדיר ידידותי
שהם פועלים אתו בתיאום מלא. מכל הבחינות — עמוד-
השדרה של כל התגוננות הוא הצבא הסדיר. חוץ למסגרתו
אין כל אפשרות לארגן, לצייד ולמקם את האזרחים באופן
שיוכלו להיות גורם מכריע בעצירת הסתערות רבתי על
המדינה.

(8). הדיאגרמה המופיעה בעמוד 24 חוברת ע"א מתיחסת לאויב נאיבי ביותר או חסר ידיעות צבאיות יסודיות. אין להניח כי פורמציית משוריות עוינות תחדורנה לעומק רב בהשאים איי-התנגדות כה רבים ורציניים בעורף. באגפים ובדרכי התחבורה. עובדה היא כי האויב לא ישאיר בעורפו איי-התנגדות כאלה מבלי לכבשם או מבלי לנטרל אותם כדבעי בצורה זו או אחרת. דרך אגב: מה משיג "להבה-החנית" בדיאגרמה זו ומה ההבדל בינו ובין "הדרג המנצל" ו"הדרג המבטיח"?

ההסתערות של כוחות שריון גרמניים על צרפת הצליחה כי הגרמנים לא השאירו שום איי-התנגדות בעורפם. הפיקוד הגרמני הגבוה חשש להתקפות מאגפים ופעמים מספר עצר את ההתקדמות למרות חוסר כל התנגדות לפניו. בכדי להבטיח את העורף ואת האגפים. הזחירות היתה מיותרת, כי הצרפתים לא היו מוכנים להתפתחות כזו ואף פעם לא איימו באופן רציני על הפורמציית המשוריות הגרמניות אשר התקדמו במישורי צפון-צרפת. רק פעם אחת נתקלו הגרמנים בהתנגדות על יד ארצם כשהותקפו מהאגף הצפוני ע"י כוחות משוריינים בריטיים קטנים.

מענין שההתקפה הבריטית הוזה הצליחה לחדור עמוק לתוך האגף הגרמני וכמעט וניתקה את "להבה-החנית" המ"שורין. היא גרמה לעצירה זמנית של ההתקדמות הגרמנית כולה, והגרמנים לא הוסיפו להתקדם עד חיסולה המוחלט של הסכנה. דוגמה אחרת היא העובדה שהאמריקאים והבריטים הקציבו כוחות-שדה ניכרים לסגירת וניטרול חילות-המצבה-הגרמניים בנמלי התעלה אף על פי שבנות-הברית לחמו כבר באותו הזמן על אדמת גרמניה.

(9). במלחמה בזירה אירופאית או בזירה תרבותית אחרת, המתגונן אינו יכול להרשות לעצמו לאבד שטחים נרחבים. זה כולל גם את רוסיה. הדבר אפשרי רק במלחמה קולוניאלית. במדבריות בהם לשטח עצמו אין כל ערך והוא משמש זירת תמרון בלבד. אם אמנם נאלץ המתגונן לסגת ולאבד שטחים תעשייתיים, אוצרות טבעיים, ריכוזי אוכלוסיה וכו', הרי דבר זה כשלעצמו הוא כשלון צבאי ולא שיטת התגוננות.

השיטה של התגוננות בפני כל התקפה, כולל התקפת-פתע משורית, היא החוקת צבא-קבע המתאים בעצמתו לצבאו הקבוע של התוקף המשוער. בשלב הראשון של ההתקפה יופעל צבא-הקבע להקחית ההסתערות ולהגנת השטחים החיוניים ביותר עד אשר יאורגנו איי-ההתגוננות על כל השטחים החיוניים בעומק המדינה. איים אלה יתבססו בחלקם על צבא-הקבע ובחלקם על הצבא הסדיר המגויס. זה האחרון, שיכנה סביב צבא-הקבע, יספק את הרזרבות הדרושות להמשכת המאמץ ההגנתי באיי-ההתגוננות ולפי-תיחת ההתקפה הנגדית. בסופו של דבר, ישמש המערך

ההגנתי הזה בסיס מוצק להתקפת-נגד רבתי נגד הפולש.

(10). אין אני מסכים עם ס' אלוף בר כי שבירת התקפה משורית אפשרית אך ורק ע"י כוחות משוריינים וממוכנים של המתגונן. כוחות מתגוננים מצוידים היטב בנשק-נגד טנקי ומבוצרים יוכלו בהחלט לשבור הסתערות משורית ואף לאלץ את האויב לסגת (עיי' הערותי לענין חיל-הרג' לים בסוף המאמר). אולם, בלי כוחות משוריינים וממוכנים לא יוכל המתגונן לנצל את הצלחתו ההגנתית ולעבור להתקפה.

(11). כן איני מסכים כי "מגמת ההתגוננות" בפני התקפה משורית היא "לשבור את השרשרת האופרטיבית הטקטית והלוגיסטית" וכן "להפריד בשרשרת האופרטיבית של ההתקפה המשורית בין "להבה-החנית" המשורין מצד אחד... וכו'. (דף 23, פרק ב', סעיף ב' (1)). המגמה היא פשוטה מאד: להשמיד את השריון וע"י כך לעצור את ההסתערות. הדבר נעשה באמצעים טקטיים שונים. "שבי-רת השרשרות", "הפרדה בשרשרת אופרטיבית-טקטית" וכו'. אלה הם מושגים מאד לא ברורים, ואינני חושב שבשפה צבאית יש צורך לומר דברים פשוטים בצורה כה משובכת.

ג. טקטיקה

(1). לפי דבריו של ס' אלוף בר "איי-פיתוח יחסי של רשת התחבורה" יכול למנוע משריון הכרעה, (עמ' 18, פרק א', סעיף א'). העובדות מדברות אחרת. רכב שריון עשוי במיוחד כדי לצלוח שטחים ולא דוקא לנסיעה על-פני דרכים סלולות. מבחינה טקטית רוב הלחימה המשורית נעשית על פני שדות ולא על גבי כבישים. השיא באיי-פיתוח רשת התחבורה היה בודאי שיך פולין ולרוסיה, אך הדבר לא מנע הכרעת שריון ב-1939 וב-1941. אמנם, לפי עמ' 25 במאמר "צות משורין חדיש נמנע בדרך כלל לנוע על כבישים ודרכים...". ובפורמציית משוריות מודרניות גם כלי התחבורה להובלת אספקה הם חצי-זחלים המסוגלים לצליחת שטחים.

(2). לעומת זאת רואה בעל המאמר את הארצות הקטנות, בעלות ריכוזי אוכלוסיה ותעשייה צפופים ורשת כבישיים ענפה, כמטרות אידיאליות להתקפה משורית. אך שטחים בנויים הם בין המכשולים הנגד-טקטיים הטובים ביותר. בשטח בנוי הגורם הלוחם העיקרי הוא חיל-הרג' לים וטנקים בודדים המצורפים-תחת-פיקוד למחלקת חיל-רגלים. הדוגמה הבולטת לכך היא סטלינגרד; אולם בתולדות המלחמה נמנעו הכוחות המשוריינים מלהסתבך בהתקפות על ערים והשאירו את המלאכה לחיל-הרגלים. אשר ל"רשת כבישיים ענפה" — לדעתי הדבר הוא לטובת המת-

גונן, כי הרבה יותר קל לפיקוד הגנתי לזרוק את הרזרבות במהירות לנקודות התורפה, ויותר קל "לשחק" בכוחות ההגנתיים בהתאם. למאמצו של האויב. רשת הכבישים יכיר לה להיות לרעתו של המתגונן רק באין לו נשק גנ"ם. (או שריון) בכדי לסגור את הכבישים בפני שריון האויב — בדיקו כפי שקרה בהתחלת המלחמה בקוריאה.

(3) מכשולים נגד טנקים. האופני למכשולים בכלל הוא, שאפשר להתגונן בעזרתם אבל אין לסמוך, שהמכשולים יגנו על המתגונן.

לפי המאמר רק הרים גבוהים, יערות-פרא גדולים, ג'ונגלים, ביצות נרחבות ונהרות רחבים מאד מהווים מכשולים יעילים נגד טנקים. לפי דעתי הגישה לבעיית מכשולים נגד-טנקים אינה נכונה. אף מכשול אינו יעיל אם אין מחפים עליו באש. ללא התנגדות — אפשר בהחלט להעביר פורמציות משורינות אף דרך האלפים; והגרמנים צלחו את הדניפר והוולגה — ואלה הם-נהרות "די" רחבים. הדגש צריך להיות על שילוב המכשול בתוך מערך הגנה י ועל היפוי באש. ראשית, יש מכשולים רבים מאוד, כגון: תעלות גנ"ם, גבעות ששופרו כמכשול, הורשות וכו', אשר הם כשלעצמם אינם מכשולים ג.ט. אבסולוטיים, אולם הופכים למכשולים יעילים ביותר כשמגינים עליהם באש תותחים גנ"ם ומכוונת-יריה. שנית, יש הבדל בין התגברות על מכשולים נגד-טנקים בודדים — ועל שטחים בלתי-מתאימים לתנועת טנקים. יחידת הנדסה תוכל להתגבר על מכשולים בודדים, בעיקר אם הם ידועים מראש; אולם לא יהיה לחיל ההנדסה ערך רב כשהשטח כולו אינו מתאים לטנקים, כי את פני השטח אין חיל ההנדסה יכול לשנות. שלישית, יש להבדיל בין שטחים שטנק יכול לנוע בהם ובין שטחים מתאימים להפעלת פורמציה משורינת. טנק בודד, או מספר טנקים, יכולים לנוע כמעט בכל שטח ולכן כמעט בכל מקום יכולים טנקים לתת סיוע, ישיר לחיל-רגלים, אולם להפעלת פורמציה משורינת דרוש שטח מיוחד במינו. פורמציות משורינות לא תוכלנה לפעול בשטחים סגורים, מבוטרים, סלעיים או משובצים נהרות, נחלים ותערלות, שם יוכלו אמנם לנוע הטנקים הכודדים של הפורמציה, אבל היא לא תוכל לפעול בתור פורמציה. התקדמותה תהיה כה אטית ואפשרויות התגוננות בפניה כה רבות, שלא תוכל לנצל את סגולותיה העיקריות, אשר הן: המהירות ויכולת התמרון, (כדעת בעל המאמר במקום אחר) ובסופו של דבר תאלץ לפעול בצורות קטנים, או בתפקידי המשוגים. שהיא סיוע לחיל-רגלים, המסכנה מן הדו-חיים בקוריאה, וממפתה, היא כי שם פועל השריון ב-95% ומעלה בסיוע לחיל-רגלים — במידה שזה אצל הכוחות הקומוניסטיים וכוחות האו"ם. בימים הראשונים הצליחו הצפוניים

להפעיל את הפורמציות המשורינות שלהם, כי הודות להעדר התנגדות ואמצעי הגנה מתאימים עלה בידם, פשוט, לנסוע בכבישים. התמונה נשתנתה חיש מהר כשהאמריקאים הביאו נשק גנ"ם. בכמות מספקת ואחר כך גם את שריונם הכבד. ויעיין המעונין בהרכב כוחות האו"ם (אינני יודע על הכוחות הקומוניסטים) ויראה את היחס בין הדי-בויזות המשורינות ובין דיבויזות ה"ר. למעשה אין עתה בקוריאה אף דיבויזה משורינת אחת בתור שכזו, וכל פעולות השריון מבוצעות במסגרת "כוחות משימה" (Task Forces) וצוותי-קרב הטיבתיים (Regimental Combat Teams) הסיבה לתופעה הנ"ל היא שקוריאה אינה מתאימה מבחינה טופוגרפית למלחמת פורמציות שריון גדולות, ושום המצאות חדשות ושום יחידות הנדסה לא תוכלנה להפוך שטח רע לשריון לשטח טוב לשריון. מענין אותי מה חדש בנדון זה. הוכח במיוחד בקוריאה, בדברי סאלוף בר.

(4) מודיעין בהגנה. ההתגוננות הטקטית לא היתה מהוה בעיה רצינית אילו גכון היה ש"היסוד להתגוננות מוצלחת בפני כל התקפה שהיא — הוא קודם כל בידיעה הברורה והמבוססת של מטרות התוקף ואורחות הלהימה שלו. נכון בהחלט כי מודיעין אמיתי ומדויק הוא אחד הגורמים החשובים ביותר בכל תכנון, אולם בדרך כלל, וביחוד בהגנה, יש להביא בחשבון את כל האפשרויות הפתוחות בפני האויב ולא דוקא את הנראות כמטרות, ב"ברורות ומבוססות של התוקף". תכופות עלול המודיעין להביא לידיעתנו את ההטעיות שהאויב מעונין שיגיעו לאוזניו. קרבות-הגנה רבים כבר נכשלו בגלל טעות כזו. דוגמה קלסית — תבוסת צבאות-הברית ב-1940. אביאה במלואה, כי שוררת איהבנה של התכסיס הגרמני אשר הכריע את בנות-הברית. התכנית ההגנתית הצרפתית, אשר היתה מבוססת על מודיעין מדויק ונכון, התכונה לעצור את ההתקפה העיקרית הגרמנית בבלגיה ובהולנד. לפי התכנית האיטרטגית הגרמנית המקורית לפלוש להולנד ולבלגיה, ולהבקיע את דרכם לצרפת דרך הגבול הצרפתי-בלגי, בכדי להמנע מקר-מאזינו המבוצר — בדומה לתכנית של"פן" שבוצעה ע"י הגרמנים במלחמת העולם הראשונה. בהתאם לתכנית אלו, הידועות להם, עיבדו הצרפתים על ידם תכנית "D" אשר לפיה, מיד עם הפלישה הגרמנית לארצות-השפלה, צריכים היו כוחות הברית להכנס לבלגיה ולהתקדם במהירות צפונה לקראת הגרמנים, ומן קצר לפני הפלישה, נתקבלה בהתערבותו האישית של היטלר, תכנית, פרי מחו של גנרל מנשטיין, לפרוץ במאמץ העיקרי דרך הארדנים בקרבת סדאן — ומשם להגיע אל תעלת למנש בערפם של כוחות בנות-הברית, התקפת-הטעיה גלמנית כזונה אל

הולנד ובלגיה כדי להביא את בנות-הברית לביצוע תכניתם ההגנתית המקורית. שלדדי הגרמנים התאימה באופן אידי-אלי לתכניתם החדשה.

עם הפלישה הגרמנית לארצות השפלה, נכנסו הכוחות העיקריים של הצרפתים והאנגלים לבלגיה במהירות צפונה. הגרמנים, בכונה תחילה, נתנו לכוחות בנות-הברית להכנס עמוק יותר ולהתרחק מבסיסם. באותו זמן עבר המאמץ הגרמני העיקרי, המורכב בעיקר מכוחות שריון, כהתנגדות קלה בלבד את הארדנים ופרץ אל משטחי צפון-צרפת, האי-דיאליים ללחמת שריון. הגרמנים התקדמו אל נמלי התעלה, ניתקו את כוחות הברית שבבלגיה ובהולנד — וגרמו לפינוי הבריטים דרך דיונקירק ולהתמוטטות הצבא הצרפתי. התבוסה נבעה מחד צדדיות הגנת הצרפתים ומחוסר גמי-שותם האיסטרטגית והטקטית; הם נאלצו להתגונן כפי שתוכנן מראש, בלי להתחשב בעובדות הקיימות, ובהתפתחויות הבלתי צפויות. ואילו לא סמכו כל כך על "הידיעה הברורה והמבוססת של מטרות התוקף" והיו מו-כנים לכל אפשרות, יש לשער שלא היו נזהלים את התבוסה, כי כוחותיהם לא נפלו מכוחות הגרמנים ושריונם עלה במספרו על השריון הגרמני.

בהגנה מוכרחים לערוך הערכת-מצב, לבחון את כל אפי-שריותיו של האויב ולענות על כל האפשרויות הפתוחות בפניו. אין חוזה כרות בין המתגונן והתוקף ולכן אין גם לסמוך על ידיעה שהיום היא "ברורה ומבוססת" ומחר היא מיושנת ובלתי-מיציאותית.

(5) מיקוש. ס/אלוף בר מחלק את שיטות המיקוש לשיטה בריטית ולשיטה סובייטית. אני מכיר שלושה סוגי מיקוש: מיקוש טקטי, מיקוש הגנתי ומיקוש הטרדה. אין בין השיטות הנ"ל כל הבדל אם משתמש בהן רוסי, אנגלי או אמריקאי. מבחינה צבאית אין כל הבדל ביניהן אם משתמש בהן יהודי המגן על ארצו או הערבי התוקף אותה בכונה וזדונית. לדעתי, כל התפיסה של השימוש במוקש ובמיקוש מוטעית במאמר, ואינן נכונות העובדות. (דף 25, "מערכות" נובמבר 1951). גם הבריטים וגם הגרמנים הניחו שדות מוקשים גרביים ועמוקים במדבר המערבי, כי במדבר לא היו מכשולים נ.ט. טבעיים והיה צורך להקטין ולהגביל, עד כמה שאפשר, את השטח הטוב להפעלת פורמציות הסנ-קים. במלים אחרות: המוקשים באו במקום מכשולים נגד-טנקיים טבעיים-טופוגרפיים. מטרת שדות-המוקשים האלה היתה טקטית ולא הגנתית; ולכן קוראים לשדות מוקשים אלה: "שדות מוקשים טקטיים" (ולאו דוקא "בריטיים"). גם אם מצליח האויב לאגוף את שדות-המוקשים וגם אם הוא פורץ מעברים בתוכם, הרי מטרתם הושגה, כי מהשר-יון העוין נשלל השטח לתמרון חפשי והוא נאלץ לעבור רק במקומות מסוימים, ויהי זה מן האגף או דרך פירצות

בשדות מוקשים ("תיעול" שריון האויב).

בכל מערך-הגנתי שואף המתגונן להגביל את גישות השריון עד כמה שאפשר ולהעל את השריון אל תותחין הנ.ט. אילו לא השתמשו במדבר המערבי בשדות-מוקשים טקטיים, היה צורך בכמויות אדנותיות של תותחים נ.ט. ובפורמציות משוריינות חזקות ורבות. עצם השימוש במכשולים טקטיים אלה נבע מחוסר תותחים נ.ט. ושריון אצל הבריטים, להתנגשות ישירה עם הגרמנים.

המתגונן, בדרך כלל, מוכן לתנועת איגוף סביב שדות מוקשים ע"י האויב, אשר לפירצות — הרי בדרך כלל פער לת האויב מתגלית עד מהרה ולמתגונן ישנה האפשרות והשהות להביא אה נשקו הנ.ט. אל הפירצה הנעשית. אין כלל בכונת המתגונן להעלים את שדות המוקשים הטק-טיים בדיוק כשם שאי-אפשר ולא נחוץ להעלים את קיומה של גבעה תלולה, אשר מבחינה צבאית גם היא משמשת למתגונן משולל נ.ט. אדרבא: שדות מוקשים טקטיים סומנו ע"י הבריטים (וגם הגרמנים) בגדרות תיל ובשלטים. בתוך שדות-המוקשים ההזקוקו בלילה משמרות חיל-רגלים חזקים כדי למנע את פירוקם של המוקשים, את גלוי שיטת הנחתם (Pattern) את צפיפותם וכד'. ביום הגנו על שדות-מוקשים אלה בתצפית ובאש-מגן של תותחים, מרג-מות ומקלעים.

שדות-המוקשים הנרחבים ביותר והיעילים ביותר הונחו לא ע"י הבריטים אלא ע"י הגרמנים ליד אל-עלמין. הם מילאו את תפקידם הטקטי; והעובדה שהאנגלים התגברו עליהם אינה שוללת מערכם הטקטי, כי התגברות זו באה בעקבות עדיפות בריטית עצומה בכוח-אדם, בשריון, באוי-ריה וגם הודות לשגיאות מספר של הפיקוד הגרמני. השיטה של הרעשת שדות-מוקשים ע"י ארטילריה והפ-צצתם מהאוויר אינה יעילה כלל, כמוכה רבות במלחמה-השנייה. כמויות התחמושת הדרושות לפריצת פרוזודות ב-שדות-מוקשים הן ענקיות, ועצם פריצת הפרוזודות ע"י אר-טילריה מגלה מיד את המקום למתגונן ומאפשרת לו ארגון תגובה מתאימה. נוסף לזה אין הפרוזודות חפשי לחלוטין ממוקשים, ויש צורך לבדוק שנית ולסלק את המוקשים אשר נשארו. מהאוויר אין הדבר מעשי כלל, כי אין אפשרות להפצה מדויקת לצורך פריצת הפרוזודות. הפצה צפופה של שטח מסלקת חלק ניכר של המוקשים, אבל בשום אופן לא את כולם. נוסף לזה הפצה גורמת לשוחות-פגזים רבות מאד על פני השטח ואלה הגם מכשולים נ.ט. יעילים, המונעים תנועת השריון. (עיין Bradley: 'A Soldier's Story', דף 341) ואשר לדוגמה שבמאמר (דף 25, פרק ב, ג): בקרבות במדבר המערבי ב-1942 התבצרו הבריטים, בפיקודו של גנרל ריטשי, על הקו שנמשך מגאולה בצפון ועד ביר-הכים בדרום. ההגנה היתה מבוססת על שורת

מתחמים מוגנים. רומל לא פרץ דרך שדות מוקשים, אלא איגף את הקו הבריטי מדרום, ובלי לכוּש את בריחכים פנה צפונה בעורף המתחמים המוגנים הבריטיים ותקף את הכוחות הבריטיים בעורפם. הקרבות היו עקשניים ביותר והבריטים לא התמוטטו בשלב זה, למרות הטעויות הטקטיות שנעשו עליהם. בינתיים פרצו המהנדסים הגרמנים שני פרוזדורים בשדות המוקשים הבריטיים. אותה שעה צדי שדות המוקשים האלה היו כבר בידי הגרמנים, אשר הגיעו לעברם המזרחי הודות לתנועת האיגוף של רומל. הגרמנים נאלצו לפרוץ פרוזדורים אלה כיון ששדות המוקשים מנעו בעדם הבאת אספקה ותחמושת וההפרעות בהספקה מנעו מהם להמשיך בהתקדמותם.

מענין שההתקפה הגרמנית בשלב זה נשברה במידה גדולה דוקא בגלל שדות המוקשים, והגרמנים ניצלו הודות לנסיגתם לתוך הפרוזדורים, שפרצו בשדות המוקשים הבריטיים. בשלב זה היו הגרמנים במצב קריטי והפיקוד הבריטי החמיץ כמה הזדמנויות לחסל כליל את ההתקפה הגרמנית, אשר נלכדה בין שדות המוקשים ובין כוחות הבריטיים עדיפים.

אי אפשר לומר ששדות המוקשים האלו לא מילאו את תפקידם או שהבריטים הופתעו מתנועת האיגוף הגרמנית. ההפתעה, במידה שהיתה, נגרמה ע"י הפלת אירון הסיוור הבריטי היחידי, אשר סייר את החזית ביום שקדם להתקפה. הבריטים גם לא סמכו על שדות המוקשים בלבד. הדיכויות הבריטיות המשווריות (השביעית והראשונה) וגם הבריגדה ההודית הממונעת (השלישית), הוכנו למפרע בכדי להכשיל תנועת איגוף מדרום. כשלונו נבע לא מההפתעה האסטרטגית אלא מעליבותו של רומל כמפקד וטכסיסן, מעליונותו של הטנק הגרמני על הטנק הבריטי ומחסור הכשרון הטקטי של הפיקוד הבריטי, אשר הפעיל את כוחותיו העדיפים, הלקים חלקים ואיפשר לרומל להשיג עדיפות מקומית בכל קרב.

הדרך השנייה של שימוש במוקש, אשר ס/אלוף בר קורא לה, "שיטה סוביטית", ידועה לכל הצבאות בשם "מי קוש הטורדה", ואין זו המצאה סוביטית דוקא. אם בשנת 1941 השתמשו הרוסים בה בעיקר, אין זה מפתיע בכלל; נסיגתם היתה כה מהירה ובלתי מסודרת עד שלא יכלו להגיח שדות מוקשים גדולים ומחושבים. גם לא היה צורך בכך, כשלא היתה להם כוונה להתגונן במקום מסוים, ומטרתם היחידה היתה להרויח זמן ע"י השהיית האויב, אולם שעה שהרוסים החליטו להתגונן הגנה גמרצת, במקרה מות שנקבעו לכך, הרי הם הגיחו שדות מוקשים נרחבים ביותר לפי השיטה, אשר ס/אלוף בר קורא לה, "בריטית". יש לציין ששדות המוקשים הטקטיים (למשל בקורסק) היו

גדולים פי כמה וכמה מאשר שדות המוקשים הבריטיים במדבר. אני יכול להסב את תשומת לבו של ס/אלוף בר לשיטה סוביטית מקורית, אשר עדיין איש לא הצליח לחקותה: כשנשאל מרשל זוקוב ע"י גנרל איזנד הואר (דף 510 "The Crusade in Europe" Eisenhour) כיצד הצליחו הרוסים להתגבר על שדות המוקשים הנרחבים, אשר גרמו צרות כה רבות לאמריקאים במערב, ענה המרשל הסוביטי, לערך, במלים אלו: "כשאנו מגיעים לשדה מוקשים, חיל-הרגלים שלנו תוקף דרכו כאילו שדה המוקשים לא היה קיים. האבידות הנגרמות לנו ממוקשים הן לדעתנו, שוות בערך לאבידות, שהיו נגרמות לנו ע"י מכונות ירייה וארטילריה במקרים אחרים..."

ברור שערך שדות המוקשים יורד במידה מסוימת כשהי תוקף מוכן להקריב מספר בלתי מוגבל של אנשי חיל-הרגל לים וכאשר, מסיבות שונות, חיל-הרגלים שלו מוכן לעלות על המוקשים תאלה אף שלא נעשה נסיון מינימלי לחסוך חייהם ע"י טיפול מתאים בשדות המוקשים.

על כל פנים, אני לא הייתי מציע להשתמש בשיטה הסוביטית המקורית הזו בארצנו אנו.

(6). שימוש בתותחים נ"ט. (א) קנים של תותח חים נ"ט. (עמ' 27) — קשה לדבר על קנים של תותחים נ"ט. בני שנים ושלושה תותחים, תותחי נ"ט. מוכרחים למקם בהתאם לשטח שיש להגן עליו, וצפיפותם תלויה בעיקר באופי פני הקרקע. דבר אחר הוא כשלא צורך ההגנה ההדדית מפני השריון מצויבים כל תותח בטוח-אש של תותח אחר. ואעפ"כ אי אפשר לדבר על קנים של שנים או שלושה כלים, כי המרחק בין תותח לתותח הוא ניכר.

(ב) טוח של תותחים נ"ט. (עמ' 27). הטוח היעיל של תותח נ"ט. סטנדרטי (57 מ"מ) הוא 800 מטר ולא 500 מטר כפי שכותב ס/אלוף בר. אין לשכוח כי טוח יעיל של תותחים נ"ט. כבדים יותר (מטיפוס 17 ליטרא הבריטי) הוא בסביבות 1500 מטר, ושגם התותח הזה נמצא במערך נגד טנקי הגנתי. יש להדגיש, כי טוח פתיחה באש תלוי גם בסוג הטנקים התוקפים ובמספרם.

(ג) ציוד של צוותות תותחים נ"ט. (עמ' 27). צוותות תותח נ"ט. מצוידים בנשק אישי ואבטומטי לא כדי "לטפל בראש וראשונה בחיל הרגלים המשורין", היות ואין זה תפקידם כלל, כי אם להגנה עצמית ולטיפול בצוותות הסניפים העוינים, היוצאים ונמלטים מטנק שנפגע.

(ד) טיפול בחיל-הרגלים משורין (עמ' 27). אין כל הגיון לומר ש, למען פעולה אנטי-שריונית יעילה יש לטפל בראש וראשונה בחיל-הרגלים המשורין, שנועד להבטיח את הסניפים. להצלחת פעולה אנטי-שריונית יש ראשית כל לפעול נגד שריון ולהשמירו. בחיל-הרגלים, המשורין והבלתי משורין, מטפלים בנשק חודר שריון יותר קל (20 מ"מ

וכדומה) ובמקלעים בינוניים, אשר גזרות האש שלהם מחות על גזרות האש של נשק נ.ר.ט.

(ה) יחידות נ.ר.ט. ביחידות חיל רגלים (עמ' 27-28). אין יסוד לומר "שבדרך כלל מקובל (בכל הצבאות) לראות את התותחים, הנ.ט. כנשק אינטגרלי של חיל-הרגלים ולפצלם ביחידות קטנות או בכלים בודדים" ורק הצבא הסובייטי תפס את הענין שיש לארגן את התותחים הנ.ט. ביחידות נגד טנקיות עצמיות. למען האמת עלי להעיר כי גם בצבא הבריטי, גם בצבא האמריקאי וגם בצבא הגרמני היו יחידות נ.ר.ט. עצמיות שנועדו להגן על נקודות תורפה, לחיזוק המערך הנ.ר.ט. ההגנתי ולחיסול הדירות שריון גדולות. נוסף על זה היתה בגדוד חיל-הרגלים בריטי מחלקה של 6 תותחים נ.ר.ט. לצורך הגנה עצמית.

ס/אלוף בר גותן דוגמה שיחידת תותחים נ.ר.ט. סובייטית מרצה לתוך עיר לפני חיל-הרגלים, למרות שחיל-הרגלים הרוסי יָרָך באותו הזמן התקפה על אותה העיר; ויחידה נ.ר.ט. זו החזיקה מעמד שעתים לפני בואו של חיל-הרגלים. בצורה כזו שיוכלו לכבוש ערים באופן עצמאי, אך הדוגמה היא דוגמה של הניתן לעשותו במקרה יוצא מהכלל, אבל אין היא יכולה לשמש בשום אופן דוגמה לכלל. אפשר להביא דוגמא של יוזמה אישית של המפקד, אומץ לב וכדומה, אבל בשום אופן אין לראות בה דוגמה של: א. כיבוש עיר. ב. פעולה אופינית ליחידת תותחים נ.ר.ט.

אני יכול להביא דוגמה דומה אחרת, בשנת 1943, באי"טליה, תקפו טנקים גרמנים מסוג "טיגר" ו"פנתר" את הגדוד של "גרנדיר גארדס" הבריטי. ברגע הקריטי ביותר כשמרבית היחידה הבריטית הושמדה, קם פלוני, בשם קור" מורל ניקולס, ומטוח של 15 מטרים ירה מכתף מ"פיאט" לתוך טנק "טיגר" והשמידו מיד ובמקום... להפתעת כולם נשאר בחיים. עבור מעשהו זה קיבל קורפרל ניקולס את "צלב ויקטוריה", אבל לא שינו בצבא הבריטי את שיטת השימוש ב"פיאט" ואין ממליצים לירות בטנקים מ"פיאט" בעמידה, מהכתף ומטוח של 15 מטרים...

(7). נשק נ.ר.ט. של חיל-הרגלים (עמ' 29). רובה נ.ר.ט. יצא מזמן מכלל שימוש (בשנת 1941) ואינו נכלל עתה בציוד נ.ר.ט. של חיל-הרגלים. הוא אינו יעיל

נגד שריון מודרני וחבל לסחוב אותו. יש להבדיל בין הנשק, שנועד להשמדת הטנקים ובין זה שמטרתו להגן על חיל-הרגלים בפני הטנקים. לסוג הראשון שיכות יחידות נ.ר.ט., לסוג השני שיכות "בווקה", "פיאט" וגם מחלקת תותחים נ.ר.ט. של גדוד חיל-הרגלים.

(8). שימוש בטנקים מחופרים. שימוש בטנקים מחופרים אינו המצאה סובייטית בכלל. בשיטה זו השתמשו כל הצבאות, הגרמנים הרחיקו לכת והשתמשו בצריחים עם תותח ומקלע אשר פירקום מטנקים שיצאו מפעולה והרכיבום על הפירות ועמדות בטון.

(9). טקטיקת תותחים נ.ר.ט. (עמ' 27). בעל המאמר אומר, כי אחד מהתותחים ב.ק.נ.ר.ט. מקדים לפתוח באש על מנת למשוך אליו את תשומת לב השריון העיון בכדי לאפשר לתותחים נ.ר.ט. אחרים לפעול נגד צדי הטנקים. המשוריינים פחות מחזית הטנק. לפי מיטב ידיעותי כל תותח נ.ר.ט. מחופר הפותח באש עושה זאת כדי לפגוע ולהרוג. הטעיה ומשיכת תשומת לבו של האויב הם תפקידים אופייניים לתותחים נ.ר.ט. ממונעים, אשר תפקידים העיקרי הוא:

(א) להטעות את הארטילריה של האויב ולמשוך את התגובה הנגד סוללתית העוינת למקומות מהם פותחים תותחים נ.ר.ט. ממונעים באש.

(ב) למשוך את תשומת לבם של הטנקים ואת אשם למקום זה.

כמובן תותח נ.ט. ממונע מסתלק מיד עם השגת מטרתו. ההטעיה הזו מאפשרת לתותח מחופר להשאר מוסווה עד הרגע שיעילותו היא מכסימלית וגם חוסכת לו את הסכנה מאש נגד סוללתית של האויב. גם תותחים נ.ט. ממונעים פותחים באש רק כשהיא יעילה על מנת להשמיד שריון עיון ובכדי לעכב את תנופתו, עד כמה שאפשר, עוד בטרם יתקלו הטנקים במערך הגנתי העיקרי, הדבר אינו קשור לגמרי עם אש לצדי הטנקים. תכלית זו משיגים ע"י מיקום תותחים נ.ר.ט. מחופרים בעמדות דפילאדיות לאש אנפילדית וע"י אימון הצות שיפתח באש ברגע שהטנק נמצא בטוח יעיל ובמצב מתאים לפגיעה יעילה ולא לפני זה.

(סוף יבוא)

קצין טוב אל לו להקהל מפני שום דבר - נאפילו לא בפני רעיון חדש.

פילד-מרשל א. פ. ויול

המת מערכות

אגרות קוראים

הכוח העברי העליון בהתחלתו נקוק להבהרת משלבות
 לעיון הצעות, להקלת ערכים.
 "המת מערכות" נוצרה על ידי מקום להעלת הרעיון
 והישגיו של קהל הקוראים ואנשי-האגף. מטרתו
 יאלץ הקורא הער, החורג למאות הכוח והאמון
 להעניק על אופנים מתחלטים, לערער על הנחות מקובלות
 ולהיות יזם להצעות מחשבות ומתקלות.

בעקבות הפסקה: -

קבוצות קרב לפי הזמנה

(במאמרו של ג'ורג' מרה, "חיל הרגלים החדש של צרפת", "מערכות" ע"ב"ע"ג)

בתוך מחלקתו "קבוצות-קרב" אשר תהיינה שונות
 אחת מן השניה, ותשתנה מדי פעם — בגודלן, בצירוף
 דן ובחיומו: הכל בהתאם למשימה (או למשימות)
 אשר יהיה על המחלקה לבצע מפעם לפעם.

תפיסת-היסוד כולה המקובלת עתה בצרפת לגבי
 דברים שבטקטיקה הנה מנוגדת בתכלית לכל "פרה-
 פאבריקציה" של מסגרות גופים-לוחמים-כפועל
 (דהיינו: — לקביעתם מראש, בצורה שתשאיר מאוב-
 נת לתמיד), וכן של פתרונות טקטיים וסדר
 ניהול קרב; ותפישת זו באה לידי ביטוי חריף גם
 בתקנון החדש של ח"ר — ודורשת את התגשמותה
 אף ביחידות-המשנה הקטנות ביותר שבחיל-הרגלים.
 הקרב, לדעת הצרפתי, לא זו בלבד שצריך להתנהל
 על בסיס בין-חילי כשהמדובר הוא ביחידות לוח-
 מות שבדריגים גבוהים יותר — אלא שאף בתוך
 יחידות הרגלים עצמן יתנהל ע"י גופי-קרב שיהיו
 צירוף של חוליות רובאיות עם כלי נשק
 צוותיים, ומפקד משותף בראשן.

מבלי שנרצה לעמוד כאן בפרוטרוט על מידת
 יעילותה של הגישה הצרפתית הניל, מן הראוי לציין
 שמחבנינה התיאורטית של חיפוש אחרי פתרון נכון
 להרכבו ולצידו של הכוח המתאים לכל מקרה נתון,
 והפעלתו התכליתית — הרי הגישה הניל היא ודאי
 יסודית וצודקת; אולם יתכן להטיל ספק ביעילותה
 המעשית, והרי במלחמה אין לה לתיאוריה מקום
 אלא אם-כן משרתת היא את המעשה.

יצחק בראון — סגן-אלוף

אין בכך משום יחידוש, טוען ג'ורג' מרה עצמו
 שהקרב החדש הנו קרב שמתנהל על בסיס בין-
 חילי, והוא מחייב צותי-קרב בין-חיליים,
 גמישים ומשתנים בהתאם למשימה. ה"בין-חיליות"
 היא תופעה האופיינית לקרב של המאה-העשרים,
 וביחוד — למלחמת העולם השניה; אין תקונו
 החדש של חיל-הרגלים הצרפתי אלא חוזר ומאשר
 עובדה בתורת הלחימה הקיימת. אולם אם נרצה לחפש
 משהו חדש ומקורי בשטח זה בתקנון-החדש הרי
 זוהי ההשגה בענין "קבוצות-קרב של חיל-
 הרגלים לפי דרישה" או "הזמנה".

להבהרת נקודה זו נצטט כאן פסקה אחת מתוך
 תקנון-הקרב החדש. בין השאר קובע התקנון:
 "המחלקה היא היחידה הבסיסית האלמנטרית (דהיי-
 נו: — יחידת היסוד הראשונית) של חיל-הרגלים.
 בקרב יחלק מפקד המחלקה את האמצעים שלו
 ויצור קבוצות-לחימה מתאימות לכל מקרה ומקרה
 בהתאם לדרישת התנאים..."

אין ספק שפסקה זו באה להדגיש פעם נוספת
 את אחת המחשבות העיקריות של תקנון-הרגלים
 החדש אשר לפיו המסגרות מקודשות-המסורת הקיי-
 מות: — מחלקה, פלוגה, גדוד וכ"ו — אינן אלא
 מסגרות מנהליות, שאין בהן כדי לשמש מענה
 על הצרכים הטקטיים ואין הן מחייבות באור-
 רח ניהול של הקרב. מגמתו של התקנון הנהיג
 להגיע גם ביחידות-המשנה הקטנות לאותה גמישות
 בתכנון אשר קיימת בהכנתן של פעולות שבקנה-
 מידה גדול יותר. גם מפקד המחלקה יכין, איפוא,

מה עלול להיות מקורה של דוחיגייסות ירודה?

סבורני, שהדוגמאות דלעיל — דיין כדי להביאנו אל המקום בו "קבור הכלב" (והרי זה, לעתים, "כלב" המעלה ריחות עזים!). שורשו של דבר נעוץ במפקד — החל במפקד הכיתה, והלוגד ועלה במדרגות הסולם. עליו לתת לאנשיו דוגמה אישית. ממנו יראו וכן יעשו. זהו, לדעתי, הפירוש הנכון של יעוד המפקד.

ראשית, עליו לעשות עצמו את כל הדברים שהוא דורש מחייליו לעשותם — ולעניינם.

אם הוא דורש מהם אימון גופני מפרך — עליו לעסוק בו עמם, בצותא.

אם הוכרו על מצב שבו אין הם יוצאים לתופשה — אל יצא גם הוא.

אם בשעת האימונים עליהם לזחול כברת-דרך, "הגונה" — יזחל עמם.

ושנית — עליו לדרוש מעצמו עוד יותר מכפי שהוא דורש מחייליו.

באימון גופני, למשל, אפשר לקבוע סידורים לכך שלעתים ירוץ אף מרחק הגדול מזה שהחיילים נדרשים לרוצו.

בעת שהם כבר סיימו את "יום-העבודה" שלהם ונופשים — יקדיש הוא תוספת-זמן, משעות-מנוחתו, להשלמת העבודה ההכרחית המוטלת עליו.

בהתנסותם ב"מסלול-קרב" ירבה הוא להתנסות בו.

נטלתי דוגמאות, "מכל אשר יעלה המזלג", תקותי שכונתי ברורה, ודוגמאות מקבילות ניתן להביא אף משטחים הרחוקים מחיל-הרגלים: — ממתות, מחילות מקצועיים ומשירותים.

ידע החייל, הן הסדיר והן איש-המילואים, כי הצבא מורכב מחבר אנשים כנים, מסורים לתפקידם, השוקדים על בטחון האומה — ויחסו אליו, ישתפר וילך.

מ'רשהיה-סמל

קשה לו לחייל, להתעמק בבעיות מדיניות, צבאיות, תרבותיות, ומוסריות, — התעמקות, הגוררת אחריה הכרה עמוקה בחובותיו של אדם כאזרח וכאיש צבא. אין רוחו נבנית מנדבכים-נדבכים של חוברות-הסברה ומלל קציני-תרבות. מעיניו נתונים, לרוב, לצרכי הרגע ולתועלתו האישית — כאורח בני-אנוש. ויש שהוא מאמין, לעתים תדירות, כי הצבא הנו מוסד שיעוד אחד לו — לשמש אבן-נגף בדרכם של אנשים טרודים ועמלים, ובעתות אלה — רשאי הצבא, לדידו, "ללכת לכל הרוחות". והרי חוץ מזה, יגיד לך, ידוע לכל בר-בירר כי הצבא הוא מקלט לכל אלה, "היראים את החיים האזרחיים". הקצינים שבו אך מפקים טובת-הנאה מתפקידם. מכוניות להם, רודפים הם נערות — ובכלל עושים להם חיים קלים. מי מגלם בעיני החייל את כל הדברים האלה? הוה אומר — מפקדו, החשב אי-פעם מפקד-יחידה, היוצא במכוניתו דרך שער המחנה לאחר "יום-העבודה", מה חש בלבו הזקיף הניצב בשער? לאותו זקיף לא-איכפת שמפקדו הנו בעל לאשה ואב לבנים, המחכים לו בבית. גם לו עצמו אשה וילדים, או חברה, או הורים.

החשב אי-פעם סמל-אפסנאי ממורק ומצוחצח מה חש בלבו חייל קרוע-חולצה וטלוא-מכנס, שחולצתו גדולה עליו, ומכנסיו צרות מדי, — בראותו אותו? החשב אי-פעם רב-סמל מה חושבים בלבם החייליים לים הרואים אותו נכנס למטבח וסועד ארוחת "עשר" מלכותית וארוחת "ארבע" נסיכית, בעוד הטבחנים מכרכרים סביבו לשמשו?

החשב אי-פעם קצין מה מאחלים לו בלכם חייליו באם הם לנים באוהלים קרועים בעיצומו של ליל-חורף גשום, — שעה שהוא גם את שנתו בבנין-אבן בטוח מדלף?

החשב אי-פעם מדריך מה סבורים אודותיו חייליו בשעת מסע מפרך, כשהגור והקסדה מעיקים עליהם — באם הוא פשוט מחגור, לראשו כומתה ופיו פולט קריאות האצה?

ככוח מה יכבוש לו המפקד את סמכות הפיקוד? אם נטפח את הרצון המשותף של אנשי היחידה, אם נלבה את החזון שבלבם שלמענו הם לוחמים, והמפקד — בהתנהגותו ובאורח חייו כמפקד, ישמש כביטוי בלתי-אמצעי לרוח-לוחמים זו — תגבר השפעת המפקד ע"י סמכות המסגרת אליהו גולומב

זע"י האמון שנזתנים בו אנשיו.

על חיל-הרגלים

(בעקבות „מכתבים טקטיים“ מאת „לוחם“)

„לוחם“ ידידי,

מעייני אנוכי במכתביך ושמה לקראם. שמה בראש וראשונה, על כי נפתח הפתח לבירור וליבון חפשיים של בעיות צבאיות. רבים המה חברי-חברינו הקצרי נים, „שיש להם מה לומר“ וטרם מצאו את הנתים המתאימים, הקל והמדרבן להבהרה. אמנם, בשיחות חטף, בין מפקד לפקודיו, בין חבר מפקדים לבין עצמם, ובדיוני-סיכום בקורסים שונים, ניתן ביטוי-מה לדעת היחיד. אולם אין די בכך. חשוב וחיוני הוא לצבא, שנושאים מקצועיים, הדרכתיים, מנהלתיים וחינוכיים יהיו נידונים בו תמיד. אין לקבל את הצגתו הרשמית של נושא צבאי כתורה למשה מסיני; תוצגנה בעיות, תנותחנה — למען יתקדם הפרט במסגרת הצבא. ככל שנעלה את הבעיות, נדון בהן, נביע דעות — הרי נביא לקידומו של דבר, ואכן, מכתביך, ורשימות מספר קצינים, פרצו את האלם בנידון זה; ותבוא עליכם הברכה על כך. אני כשלעצמי איני מוצא טעם שוב לחזור ולנתח, לנמק ולשכנע על-מנת להוכיח שחיל-הרגלים הנו בסיס הכוחות הלוחמים ושלדם, מכל מקום — אצלנו הוא המחזיק והנאחז בצפרניים ביעדים; הפועל בכל צורות הקרב; וכל גורמי הצבא מסייעים לו ומאפ-שרים לו להצמד ולהדבק אל הקרקע. דבר זה נהיר לי. על-כל-פנים, מוכן אני להתוכח עם אלה החול-קים עליו.

אך השאלה, לדעתי, היא: כיצד נטפח ונכין חיל-הרגלים יעיל, בעל מסורת ורוח תוקפנית? איני חושב שב„מושכי-עט“ ובתאורי לכלוך-בוץ-עיפות ורעב, האפופים במעטה אצילות, טמון סוד קידומו של חיל-הרגלים. חיי הלוחמים על אירועיהם ימצאו את בטוים בד בבד עם פתירת כלל בעיות הרגלים. שיר הרגלים ומרם לא יהדהד בחוצות אם לא יהיו המה גובעים ועולים מתוך היחידות עצמן, מתוך שהלוחמים יעלו אותם, יביעו אותם וישירו אותם. הן תזכור כי רוב שירי מלחמת-השחרור שמצאו מהלכים בין חיילינו, ובעיקר בין חיילי היחידות הלוחמות, חוברו ע"י חיילים. עיינתי בספרי מלחמת-העצמאות — וברובם בחלה נפשי. יש ביניהם ספרים שפשוט קוממו את כל ישותי נגדם. ספרים אלה נכתבו ע"י „סופרים מקצועיים“. מאידך-גיסא אני, וכמוכן חברי, חוזרים ומעיינים ומדפדפים באותם ספרים, חוברות וכתבי-יד שלוחמים עלגים נתנו בהם ביטוי גאמן לחייהם, לחיי חבריהם ויחידותיהם. דרך

אגב, זה עתה סיימתי לקרוא את הספר „חברים מספרים על גימיו“. בהניתני הנגי ליעצך, עיין בו. רק ספרות כזו, הבעה כזו של הלוחמים עצמם, היא היא זו אשר נותנת ביטוי לאיש-הרגלים.

אולם, לא בזאת הבעיה.

נכון. צודק „רגלי“ הטוען כי בין כל החילות זהו הקול הריאלי, הצמוד ביותר למציאות הקרב האכזרית, לחיים ולמות, לתבוסה ולנצחון. על כן מצויים המפקדים והמטות הגבוהים לעשות למען שיפורו המתמיד; ולא רק בחזקת דברים בעלמא, אלא כמה וכמה דברים בפועל. ולכך נתכונתי הפעם, במכתבי זה אליך. אציין חלקם של הדברים, וסלח נא, אם מובאים הם שלא כסדר, אלא בעקבות מחשבתי השוטפת.

סוד יעילותו והצלחתו בקרב של חיל-הרגלים הוא ברמת אימון גבוהה וברמת-רוחה של היחידה. אכן, יסוד לרוח היחידה הוא האימון. אינני מאמין ברמת רוח גבוהה כאשר האימונים מתנהלים שלא כסדר, וכאשר דבר לימוד המקצוע מובא כלאחר-יד. אימון והכנה לקרב שלובים ברוחה של היחידה, לכן נראה לי שיש לטפל בראש וראשונה בבעיות הקשר רות באימונים; ותוך כדי דיון בהן, לשלב את נושאי רוח היחידה.

הבסיס לחיל הטוב, הוא הפרט. ללא לוחם בעל כושר גופני, היודע על בורים את כל תכסיסי השדה, תפעול הנשק, ההתמצאות, וחיי השדה, — לא תוכל היחידה הגדולה לפעול. אמנם היו גירסאות שונות בצבאות העולם, שלפיהן עבר, כביכול, זמנו של חיל-הרגלים המסתער ולוחם אל היעד ועליו — והנשק המסייע הוא הפותח לפניו עתה את הדרך, והוא צועד בה כבדרך-המלך, ומשיג את ההיאחזות ביעד בקלות. ולא היא. הרגלי הלוחם, הוא מפתח ההצלחה בקרב. לפיכך, חייב הצבא להקדיש את תשומת לבו בראש וראשונה לאימון הפרט כחייל בודד. בזאת — המפתח ליעילותן של היחידות, נראה לי, לכן, שמן הראוי להגדיל את זמן אימונו הבסיסי של חיל-הרגלים. אין להסתפק בהקניית ידיעות ראשוניות בלבד, בנושא תפעול הנשק ושדאות (וזאת — בתנאים שאינם מאפשרים לימוד יעיל ביותר כגון מתנות-בסיסיים באזורים מיושבים, שלא בחיי-שדה מלאים) — אלא שיש לבסס ולהשלים נושאים אלה, תוך שילובם בפרקי חינוך, לימוד העברית, הכרת הארץ, פיתוח גופני, מתחנות

זכדומה; — לשם כך דרוש משך-זמן העולה על זה הנתון כיום בידי המפקדים.

יש להקפיד שתקופה זו של אימון ראשוני לא תופרע ולא תופסק ע"י הוצאתם של הטיירונים מתע" סוקתם ואימונם השוטפים. זוכר אני שלקחו מגדודנו חיילים שטרם סיימו את אימוניהם הראשוניים — והכניסום לתמרונים והצגות במסגרות גדולות, ושל פלוגות ומעלה, תוך שיתוף פעולה עם שריון, תותחים ואויריה — דבר, שהרס וקילקל את הלוחם, הן מבחינת אימונו והן מבחינת זיקתו לענין הקרב והבנתו אותו.

אימון הטירון חייב להיות מבוצע בתנאי שדה. אינני גורס שאין להקנות לו נושאי תרגול-סדר, נושאי סדר ומשמעת. אולם, לדעתי, הם ינתנו ביתר יעילות, ואף ישפיעו על הטירון הרבה יותר טוב, במידה שינתנו בשדה. לפיכך, נראה לי שאת האימון הבסיסי לטירון יש להגשים לא במסגרת מחנות סגורים, אלא במסגרת מחנות-שדה, תוך כדי שילוב בפרקים המוזכרים לעיל.

לאחר שעבר הטירון את האימון הבסיסי, ניתן להפנותו למקצועות שונים. גם כאן יש להקפיד על כך שיופנה למקצועות ברורים ונהירים — ולא שיטולטל חדשים רבים מתפקיד לתפקיד, ללא מגמה ברורה, כאשר גקבע שילך לקורס מקצועי, או לקורס פיקודי — יש להבהיר לטירון, לאיש חיל-רגלים זה, את יעודו הקרוב — ולכונו לקראת כך. אין לבזבז את הזמן היקר של שירות בתפקידים לא-תפקידים, שאינם נותנים ואינם מקנים ללוחם כמעט ולא כלום. אם תכנון התקדמותו של הפרט לאחר גמר האימון הבסיסי יהיה ברור — דבר המותנה, כמובן, בסידורי תגבורות כוח אדם, — תובטח התקדמותו-הוא, ותובטח אפשרות התקדמותה של היחידה כולה.

נושא שני, שאף הוא מפתח לקידומו של חיל-הרגלים, הוא הקמת סגל פיקוד נמוך, יעיל ובעל נסיון-קרב. במידה שמפקד הכיתה, — אשר הוא הוא המדריך שאמנם מדריך את הפרט, והוא המפקד העומד במגע ישיר עם הלוחם — יהיה בעל רמה נמוכה, ישפיע הדבר על החיילים. אי לכך, יש לעקור משורש את הנטייה של המפקדים שלא להרבות ולשלוח מחייליהם לקורסים של פיקוד נמוך. נראה לי שלמען מטרה זו כל האמצעים כשרים. קורס מפקדי הכיתות חייב להיות מבוצע בתנאי שדה מלאים, ותוך ביצוע תפקידים.

מפקדי גדודי-רגלים, חטיבות, קציני-מטה גבוהים, מצווים לשים לב לשתי בעיות יסוד אלה. קיימת

נטייה, אצל מפקדים גבוהים, לדון ולטפל בבעיות העומדות ברומו של צבא: בעיות מטה, שיתוף-פעולה, שילוב עם חילות אחרים וכיו"ב. טבעי הוא הדבר שמפקדים רוצים להתקדם ולטפל בבעיות גבוהות יותר, כוללות יותר ומחייבת יותר — אך הם זונחים את בעיות-היסוד שעליהן מושגת חיל-הרגלים. לכן, נראה לי שיש לפתוח בסדרת נושאים אשר יכונו את הפיקוד הגבוה לתשומת-לב לגבי אימון הפרט (הן אימון בסיסי והן אימון מתקדם), אימון מפקדים נמוכים ואימון המסגרות הנמוכות. כשהיו בידינו חיילים טובים שעברו אימון-בסיסי ואימון-פרט-כולחם יעילים, ומאידך-גיסא מפקדים, מפקדי כיתות ומחלקות טובים, — נוכל להתגבר על בעית היחידה הקטנה. באשר לקצינים צוערים, לפי הערכתי, הטיפול בהם — מכל-מקום, במסגרת הארצית — הוא פחות או יותר מוסדר. אם כי גם בשטח זה יש לגעת בכמה וכמה נושאים: אולם עליהם — בהודמנות אחרת.

מפקדי היחידות, שהם-הם המבצעים את אימון הפרט ואת אימון המפקד הנמוך, המ"כ, מצווים להקדיש את מיטב זמנם לאימון זה. אך יש מגידים ומפקדי-חטיבות המקדישים את מיטב זמנם לא לנושאים אלה (שלא לדבר על נושאי-מנהלה) כי אב לנושאים הקשורים בהשתלמות מ"פ, ברמות הרבה יותר גבוהות ובנושאים שלדעתי מוטב שישאירו אותם, בשלב זה מכל-מקום, למישהו אחר. נכון, כי כדי לאפשר זאת יש לבצע, במסגרות ארציות, קורסים למפקדי פלוגות ולערוך השתלמויות ברמות גבוהות על-ידי הפיקודים ועל-ידי פיקוד-הדרכה צבאית. זוכר אני שקראתי מאמרים של גנרלים זרים, והם דנים בפרטים קטנים ביותר של אימון הפרט: — לגבי הסתערות בכידון, יריות-חטף בהס"תערות, חניות בשדה של היחידה הקטנה, אימון מפקד-הכיתה, מנהיגות של המפקד הצעיר, וכיו"ב. נלמד מהם זאת. נסיונם רב הוא, ולא בכדי מוצא לנכון פילד-מרשל בקיטי דגול לטפל בבעיות קרב הכידונים. תופנה תשומת-לב כזאת מצד הפיקוד הגבוה לבעיות אלו. יקוים לחץ של מטות גבוהים כלפי מטות נמוכים וכלפי מפקדים נמוכים, לגבי בעיות אלו של יעילות אימון-הפרט, ויעילות אימון-המפקד של המפקד הנמוך. במידה ויתן הפיקוד הגבוה דוגמה בנושא זה, יש להניח שילמדו ממנה המפק"דים הנמוכים יותר. רצוי לכן, שמפקדים ירבו להשתתף באימוני יחידותיהם — ובעיקר, באימוני הרמה הנמוכה — ולא "יופיעו" פעם ב-4—5 חדשים לראות תרגיל גדודי או תרגיל פלוגתי.

בוגרי הקורסים בבתי-הספר הצבאיים, ומרבים המה לשאול, ובצדק: — מדוע מאז סיימו לפני זמן רב, את לימודם במסגרת הבסיס לא נקראו לכנס או לפגישה עם יוכלו להשתלם, לעדכן ידיעותיהם ולמסור למדריכים וחבריהם מנסיונם הפיקודי וההדרכתי.

יכנס בית-הספר לחיל-הרגלים את בוגריו מדי פעם, הן חיילי-הצבא-הסדיר והן חיילי-המילואים. ללא ספק יהיה בפגישות אלה משום גורם מקדם. רצוי גם שית-פרסמו עלי-ידו מדי פעם רשימות או אף יוציא קובץ הון בבעיות הרגלים.

ועתה, אציין כמה נושאים שאינם קשורים ישירות באימונים, כי אם ברוח היחידה. נראה לי, שיש מקום להקל הקלות על חייל איש חיל-הרגלים. רבים הם החיילים, — חיילי חילות אחרים, מכל מקום לא חיילי יחידות לוחמות, — הנמצאים קרובים למרכזי הישוב, נהנים מהנאות הניתנות לחייל; בעוד חיילי חטיבות-הרגלים, או יחידות לוחמות אחרות, המגיי-עים העירה לחופשה קצרה — אינם יכולים ליהנות מכך. כמרוכז נראה לי שיש לתת איזה שהוא סימן או תג לאיש חי"ה, שיצינו בתור שכזה, נוסף לסמל הקבוע שעל כובעו. וניתן לקבוע זאת ע"י סימול מקצועי מסוים, בתוך חיל-הרגלים עצמו. ראה, נסיתי בזאת להעלות הצעות עניניות לגבי קידום חיל-הרגלים. ומקוה אני שאמנם פתחתי בזאת פתח, וזה היה עיקר כונתי, לדובב מפקדי-הרגלים עצמם — מהדרגות הנמוכות ועד הדרגות הגבוהות — שיעלו בעיותיהם ויציעו הצעות לקידומו של חיל זה.

שלום רב לך, ולהתראות

דוד

זוכר אני כי בעבר הרבינו לדון בייעולותם של תימרונים. איני מטיל ספק בכך כי לתמרון ערך רב לבחינתם ובדיקתם של הישגי צבא ויעילותו; אולם, מאידך-גיסא, יש לראות האם מגמות התמרון, מסגרות תפעולו ומועדי ביצועו מתאימים ומשרתים את עיקר היחידות המתמרנות. תימרון תכוף של פורמציות גבוהות, תוך שילוב ושיתוף-פעולה בין חילות רבים — אינו מאפשר למפקדי הגדודים להתמסר די הצורך להכנת גדודיהם, וביחוד לאימון-הפרט ואימון המפקד-הנמוך; אלא שואפים הם למהר לדלוג על נושאים, ולהגיע לכך שיחידתם תוכל לתקוף כגדוד או כפלוגה. והנה, לא זו הבעיה; במידה הלוחם יהיה לוחם יעיל, והמ"כ יהיה מ"כ, והקצין יהיה קצין — הרי יש להניח שיהיו קיימים הנתונים לתפעול הגדוד כגדוד. תכופות התימרונים, אחד אחר השני — במגמות גבוהות, של תימרון חטיבות, אוגדות וכיוב"ז — אלה הם המטילים לחץ-זמנים כבד על המג"ד, דחיסות באימון, דילוג על פרטים — וגורמם להבאת הלוחם לאימון ביחידה גבוהה מבל י שסיים את אימון הפרט, מבל י שעבר את אימון הכיתה באופן יסודי, ומבלי שהספיק "להריח" מהו אימון המחלקה; והנה, הוא כבר תוקף במסגרת גדודית! דבר זה, — קביעת מגמות לתימרונים שלא-בהתאם לרמת האימון — נראה לי כפוגם ביכולתו ויעילותו של חיל-הרגלים — אם כי ודאי שמצויים צדדים חיוביים לקיום תימרונים במגמות גבוהות אלו.

נשאלת השאלה: מה עדיף כרגע, במצבו הנתון של חיל-הרגלים שלנו? דעתי היא, שיש לתת מנוחת-מה ליחידות מתימרונים, ולבצע יותר תרגילים דר-צדדיים במסגרות נמוכות, בתוך הגדודים והחטיבות, כדי שאפשר יהיה לבסס את האימון. בתוקף תפקידי נפגש אני עם משק"ים וקצינים

חיל הרגלים הוא החיל הקשה ביותר לאימון מפאת היותו קשור פחות מאשר חילות אחרים באלמנטים מכניים ואבטומטיים. כי שימושן של החייל הרגלי בנשקו הוא רק השלמה לשימושן בטקטיקה ובפני הקרקע. החייל הרגלי הנו איש-השדה יותר מאשר איש הטכניקה. אימונו של החייל הרגלי הוא, איפוא, יותר הינון במעין-אומנות, מאשר הדרכה בתהליך טכני

לידל הרט

פרקי לקח מזירת קוריאה

בהמשך לפרקים המקובצים מזכרונותיו המקיפים של קולונל מטהר-ככלז' מכת ואיבל, מחיל-הצבא השביערי, שניתנו בחוברת ע"ב-ע"ג של "מערכות" — מגגשים בזה מספר פרקטיקלח מסכמים נוספים. גם בפעם זו אין קשר שיטתי בין הפרקים הניתנים.

1. גורם הארטילריה

— אם כי זו פרשה בפני עצמה, שחשיבותה רבה מבעבר).

מענינת העובדה ש-10% מזמן ההדרכה של תכנית האימונים הכללית לארטילרית-השדה מוקדש לאימון-הרגלי הכלול בה (דהיינו, — 115 שעות). להלן פירוטו: ירייה בנשק-רגלים — 20 שעה; מוקדשים ומלכודות-מיקוש — 16 שעה; תנועה והתחפרות — 2 שעות; סיור ופטרולים — 8 שעות; תורת-הקרב — 6 שעות; הכשרת-קרב לכיתת-רגלים — 44 שעות; אימון במקלע-קל — 15 שעות; קרב גוף-אל-גוף — 4 שעות. בהזדמנות זו מן הראוי לציין כי ההוראה הכללית שניתנה כתוצאה מלקח קוריאה לכל מוסדות-ההדרכה בצבא ארה"ב: לקיים לפחות 30% של כל הכשרת-קרב, ושל כל מסעות האימונים בתנאי לילה — הוראה זו חלה גם על חיל-הרגלים. דבר זה חשוב ביחוד לענינים שבסיור, במשירות אבטחה, ובטקטיקת רגלים זעירה, בכלל — וכן באימון הקליעה. אמנם לגבי קליעה נשמעים בצבא האמריקאי קולות האומרים: „אמנם כל זה טוב ונאה; ודאי שחייל צריך לקצת לקלוע בלילה, אולם כיצד אוכל אני, המדריך, לדעת בעת יריותיו אלו בחשיכה, אם הוא יורה באורח נכון או פסול?" מובן, שטענה זו יפה יותר לגבי האימון בקליעת-רגלים מלגבי כלים ארטילריים: כיון שבאימון ארטילרי ניתן לפקח גם בחשיכה פיקוח יעיל למדי על עבודתו של כל אחד מאנשי הצוות, מכל-מקום, אין ספק שירית-לילה הפכה לאחד מסוגי האש היעילים ביותר, ועל כן רב מאד השימוש בה גם בפגזי תאורה ובפגזי ציון-מטרות (ע"אש ואור — בלילה, ועשן צבעוני — ביום) מכל סוג. יצירה דבר זה אינו מצטמצם בתחומי הארטילריה בלבד אלא חל, ואולי אף במידה רבה יותר, גם על

משך החדשים הראשונים של נסיגה אמריקאית כמעט מתמדת, היה הקו האופייני בקרבות-קוריאה מורכב מהתקפות הצפון-קוריאנים ומהתגוננותם של הרגלים האמריקאים, בתמיכה ארטילרית מסוימת. אחר-כך, בקרבות על „ראש הגשר" — בעיקר לאורך הנהר נאקטונג — החלה הארטילריה ממלאת תפקיד נכבד יותר. אולם רק בהדרגה — ובעיקר בחדשי חורף-אביב 1951 — הגיעה הארטילריה האמריקאית לגיבוש מתודת-הפעלה המותאם למסיבות קוריאה. לאחר מכן, החל להיניצר איזון מסוים בין העצמה הארטילרית שלשני הצדדים, בהתמודדות ממושכת בנוסח מלחמת-עמדות. מן הצד האמריקאי מודגשים במידה מסוימת סוגי-ארטילריה גבוהים יותר והפעלה רבה של ארטילריה נגד-מטוסי אבטומטית קלה גם לתפקידי קרקע; בעוד שמן הצד ה„צפוני" (בזמן המאוחר יותר — הסיני בעיקרו) — מובלט יותר תפקיד המרגמות, כולל המרגמות הכבדות. שלב זה בהתמודדות ראוי לתיאור ועיון מיוחדים; אולם סקירתו של קול. מ. ואיבל, המסכמת בעיקר את שנת הקרבות הראשונה, אינה עוסקת בו. אחת ממשקנות-הלקח אשר הפיקה הארטילריה האמריקאית ממסע קוריאה — קובע הסוקר — מונחת לא בשטח טכניקת-הירי הארטילרית כי אם בהכשרה האינפנטרית לחיל-התותחנים. מדי פעם חזרה והתבלטה העובדה שבשטחים כשל קוריאה, שרבות בהם חלקות-גוף שאינן ניתנות לתצפית, עולה לעתים קרובות בידי יריב מסתגל להגיע עד לעמדות הארטילריה — ושם לגלות את נוכחותו בצורה בלתי נעימה ביותר. מכאן, הופק הלקח: מעתה יש ליחס ערך לא בטחון העצמית של הסוללות בפני התקפות רגלים (אף בפני אלו של שריון

כבר בשלבים מוקדמים למדי של המלחמה החל להתבלט התפקיד הנגד-מרגמתי של חיל התותחנים האמריקאי; חשיבותו, היחסית, עלתה בהרבה ביחוד במשך שנת המלחמה השנייה. בשעת איתור עמדות המרגמות של היריב, משרת הראדאר שירות רב ערך. ההערכה המקובלת היא שכ-50% מכל יריות היריב, "נתפסות" ע"י מכשירי המדידה והבילוש הראדארי. (המדובר כאן בפגזים בתעור פתם; להבדיל מ"תפישת" שלהבת הלוע — ע"י כלי המדידה והבילוש האופטיים, וקול-היריה — ע"י המכשירים האקוסטיים, שהיו מקובלים בעבר). השימוש בנתונים אלה לצורך מדידה ואיתור הוא כה-מהיר עד שכעבור 3-4 דקות מ"תפישת" יריות מרגמת-האויב אפשר להתחיל בהטלת אש ארטילרית על עמדות המרגמות ה"אשמות". מידת הטעות שב-חישובי המדידה אינה מגיעה אלא ל-30-40 מטר בלבד. על-כן איננה משנה בהרבה את התוצאות המעשיות של האש הנגד-מרגמתית המופעלת כתוצאה מן הגילוי בשיטה ראדארית זו.

יש לציין שבזמן האחרון צוידו כנראה הצפוניים בתחנות מדידה ובילוש חדישות ומדויקות עד מאד; וכן — במכשירים משוכללים (יתכן — אלקטרוניים) לבקרת-אש ארטילרית ולניצוח עליה. בדרך כלל, כבר מראשית מסע-המלחמה היתה פעולת הארטילריה והמרגמות הכבדות של הצפון-קוריאנים יעילה למדי. לפי הערכה אמריקאית העידה פעולה זו על הכשרת המפעילים לפי נוהג ארטילרי רוסי. מענין הציון כי בתקופות בהן התלה יכולת התנופה של חיליה-רג-ליים הקוריאני הצפוני יורדת (בשל אבידות גדולות ומהילת כוח-האדם ביסודות בלתי מאומנים — והשפעתן של מפלות) הוסיפה איכות הפעלתן של הארטילריה והמרגמות הכבדות לעמוד על אותה רמה, ולא נגרע ממנה אלא בשל מתסור בתחמושת. ציון זה מעניין כי הוא מורה על תכונה האופינית לתנאי הפעלתם של גייסות הנתונים במסגרת טכנית אף בשעת מעשה-הקרב עצמו. בדרך כלל סבורים האמריקאים כי כוחה של הארטילריה היריבה (על כל פנים — בשנה הראשונה) התבטא יותר במתן אש מרוכזת, מכלים רבים, על פני שטחים, מאשר ביריה מדויקת, לעצמים מוגבלים.

2. אספקה

אחד הצדדים המאלפים במסע קוריאה הוא "מלחמת-האספקה" שבו. הצפוניים ניסו לנהלה נגד האמ-

ריקאיים בעיקר באמצעות גריליה; אולם, בדרך-כלל, אין לומר שהגיעו לתוצאות ניכרות. על-אף העובדה שלעתים לבשו פעולותיהם בעורף ממדים ניכרים למדי (ביחוד, אחר שעם התקדמותם המהירה של האמריקאים-צפונה, בסתיו 1950 נשארו בדרום חצי-האי שבירי דיביזיות צפוניות רבות, לעומת זאת טבעי שהאמריקאים שמו את הדגש במלחמתם במערכת האספקה של הצפוניים (ואח"כ של הסיניים) על הפעלתן של כוח-האויר. לפי הערכתם (שיש יסוד להניח שהיתה מופרות ביותר) הספיקו להשמיד או לפגוע קשה ב-80% מהמטרות ה"כדאיות" אשר ציינו לעצמם בחזית האויב ומאחוריה עד אמצע ספטמבר 1950. אולם עם זאת הצליחו, כנראה, לשבש את עורקי התחבורה של הצפוניים במסילת-הברזל ובמי-דה רצינית למדי, אף בתחבורה בכבישים — לאחר שהתרכזו במאמץ זה באורח שיטתי. כתוצאה מכך החלו צבאות הצפון לבצע את תובלתם כמעט אך ורק בלי-לוח. אלא שאמצעי התאורה שהפעילו האמריקאים, והיקף כוחות-האויר אשר הקצו — תוך שימוש פורני ביותר בפצצות חנ"ם, "נאפאלם", ותחמושת-מקלעים — גרמו לצמצום חמור, אף בתחבורה לילית זו. אכן, כתוצאה מכך הופיעו בקוריאה צורות תובלה שלמרות היותן פרימיטיביות ביותר, אין לשלול את מידת היעילות שבהן. כאלה הנו שירותי-המעות-המעמס — ואולי עוד יותר מזה, שירותי-הסבלים. לאלה ניתן להשיג מידה של פירות, חופש מכל זיקה לכבישים, הסתגלות לפני השטח והעלמה בתוכו אשר לא יתכנו בשום צורה משוכללת יותר של תובלה. כוח האדם המצוי לרוב וכושר-הסבל המציין אותו, אף הם בגורמים שאיפשרו פתרון מקורי ומ"אולתר" לבעיה הקשה. יצויין כי אף האמריקאים החלו נאחזים לא מעט באותם פתרונות עצמם — לפחות, בתנאי שטח ודרכים מסוימים — הן בבהמות-מעמס הן ביחידות-עזר של סבלים קוריאנים.

לאחר הכל מתגלה שמערכת תובלה העומדת על רמה טכנית כה-נמוכה אינה יכולה לפתור את בעיות האספקה של צבא-בחזית בממדיהן האופרטיביים — על-אף ממדיה, והכשרון והכוח אשר הושקעו בה. על-כן נתאפשר לו לצבא הסיני לקיים את מעמדו בחזית קוריאה אף לשכללו לא במעט. אולם, מאידך כנראה שהתקשה בצבירת היכולת הראויה למסע-תנופה עמוקים, מכל-מקום, נוגעים בזירת קוריאה, "שכם-בשכם" האמצעים המשוכללים והחדשים ביותר של אספקה מן האויר, — מכאן וה-

אמצעים הפרימיטיביים של הפרדה הקולי — מכאן, וכפות המאזניים שבין אלה לאלה עולות ויורדות חליפות.

3. הפעלת הצנחנים

לכאורה, מפתיע הדבר: לצבא ארה"ב שתי דיביזיות צנחנים, בעצמת ימיהשלום שלה — שהיתה מוגבלת למדי — היוו אלה אחוז די ניכר. הלכת המלחמה האמריקאית בתפישתה נוטה ליחס ערך רב — לעתים, אולי, מכריע — להפעלת צנחנים וגייסות מוטסים בכלל. והנה: באף אחד ממצבי המשבר וההכרעה שבמסע המלחמה הקוריאני לא הונחתו צנחנים. אף לא במבצע הגדול, בעל תכונת ההכרעה של עליה בחופים ליד אינצ'ון ולקראת סיאול. יחידת הצנחנים האחת המצויה בקוריאה, "צות הקרב הרג"י מנטלי 187" (תגמנה על הדיביזיה המוטסה ה-11) — הועסקה משך מרבית זמן הקרבות שב-1950 (עד ל-19 באוקטובר בן) כיחידת רגלים מובהקת בלבד (כדומה להעסקת דיביזיות הצנחנים הגרמניות במחציתה השנייה של מלחמה"ע). המפליא במיוחד בכך הוא שלאחר השבועות הראשונים של מלחמת קוריאה כבר לא היתה ליריביהם של האמריקאים כל טענה שהיא לשיטתה באויר; והתנאים להפעלת גייסות אמריקאיים מוטסים נראה, איפוא, כרבי-פיתוי. אכן, משנשברה באוקטובר 1950 ההתנגדות המאורגנת במסגרת צבא סדיר וחזית ברורה, של הכוחות הצפון קוריאניים — נוצרה כביכול מסגרת אידיאלית להפעלת גייסות הפתעה אלה.

המטרה הטקטית שנקבעה להפעלת הצנחנים (במסגרת הקורפוס האמריקאי הראשון) היתה חסימתן של הרכיבים המוליכות לעבר הצפון לקראת סוף צ'ון וסונצ'ון, אשר על פניהם נסוג היריב לאחר תבוסתו. היתה תקוה שע"י פעולה זו יצליחו גם לשחרר חלק משבויי המלחמה האמריקאים אשר נעו עם הגייסות הנסוגים. הקפיצה תוכננה ל-20 באוקטובר, שעה 07.00. מחמת מזג-האוויר הרע, נדחתה תחילה ל-10.00 ולבסוף ל-14.00. הפעולה התפתחה בהתאם לתכנית: "צות הקרב 187" הנחתית 2 גדודים למקום כ-1½ ק"מ צפונית לסונצ'ון וגדוד אחד — 3 ק"מ דרום-מערב בית לסונצ'ון, וכן 2 סוללות של הוביצרים 105 מ"מ, גיפים וציוד אחר. בסה"כ הוצנחה בגל הראשון, מתוך 80 מטוסי הובלה, 119, "40", "ר", "47" — 3500 איש. גל שני של מטוסי הובלה הצניח ב-22.10, עוד כ-800 איש, שרובם השתיכו למגננות האספקה — ועמם האספקה הראשונה מן האויר.

צניחתו של הרגימנט בוצעה מגובה של כ-250 מטר מעל פני הקרקע, ללא התקלות בפעולת-נגד אויבת תוך אבידות מעטות ביותר. רק 10 אנשים נפצעו — אחוז נפגעים מצומצם ביותר. רק שנים ממצנחי-המשא הכבדים נכשלו בנסיגון: מכונית משא שהוצנחה, "התחפרה" בצניחתה עמוק לתוך האדמה. כמרכן ניזוקה בשעת ההצנחה תחנת האלתוט הכבדה היחידה באופן קשה — דבר שהיה חמור הרבה יותר — כיון שמנע קשר אלחוטי עם הפיקוד. הגדודים שצנחו כונסו תוך שעה אחת אחר הנחיתה ויצאו מאיזור הצניחה על מנת לחסום את הגישות של סונצ'ון וסונצ'ון. על הנחיתה חיפו יחידות חזקות של מטוסי קרב, "F51", "F80" שטסו מעל שטח ההפעלה של הגייסות המוטסים. היות ולא נראו גייסות יריבים בקרבת מקום, התקיפו המוטסים ברקטות ובפצצות נאפאלם מטרות בסביבה המרוחקת יותר של שתי הערים.

שש שעות אחר הצניחה הגיעו לאיזור ההצנחה ראשי-התלוך של דיביזית הרגלים הדרום-קוריאנית ה-6. מתעוררה, איפוא, השאלה, האם פעולת-צנחנים זו כולה היתה בכלל כדאית, אלא אם-כן תחשב כתר-גילת-מרונים המתבצע במסגרת, "מציאותית" ככל האפשר, (אכן, שאלה מעין זו הוצגה כידוע לא פעם אף בשנה האחרונה של מלחמה"ע. גנרל ברדלי בספרו, "סיפורו של חייל", עומד במפורט על שתי תכניות-הנפל של כוחות האויר האמריקאים לבצע צניחות רבות, במסגרת של דיביזיות. אחת — בסמוך לגבול בלגיה-צרפת, והשניה — בלבלבה של גרמניה, ליד קאסל (שבחבל הסן-נסאן). בשני המקרים היתה המטרה להקדים את גייסות האויב הנסוגים, ולנתק את הדרך להחלצותם. בשני המקרים, לדברי ברדלי, נראה מראש כי גייסות הקרקע יספיקו להגיע למקומות האמורים קודם; ואמנם כן היה. אכן, אין בציונים אלה כדי לערער את עצם תכלית קיומם של גייסות מוטסים, כי אם רק להצביע על נסיגות להשתמש בהם ללא הכרה, ועל כן גם ללא הצדקה (הלוא ידועה למדי גם, "מלחמת-ההתחרות וה"עצ" בים" בין הגופים השונים המהימים את הכוחות המזוינים האמריקאיים).

אכן, ברדלי עצמו תלה את פלישת כוחותיו לחוף הצ'ינאי קונטנטאן שבמערב נורמנדיה בתנאי מוחלט של הנחתת שתי דיביזיות צנחנים תחילה — לתפיסת דרכי המוצא מחופי התעלה לכשיכבשו אלה. (המער).

לתן התכליתית". מובן שהטוענים טענה זו מתפרצים, במידה מסוימת, ל"דלת פתוחה". כי גם ב-1944 ירדו קצת בריגדות (או רגימנטים) של צנחנים — אלו של גייסות נחיתה — בדאונים; והתפתחה הצועדת בצעדים מהירים מאד, של "מטוס-תובלת" הסיר" מתחילה לקרב כלשהו את תנאי ההנחתה בו לתנאים שהיו בשעתם לדאונג-גייסות. הכלל החל על ויכוחים צבאיים כה רבים אחרים, חל גם כאן: בסופו של דבר הויכוח הוא יותר על מידה ופרור פורציה מלגבי חיוב או שלילה מן-היסוד. מכל-מקום, טרם נשמעו מזירת קוריאה דברים מחדשים באשר להפעלת גייסות-מוטסים.

לדברי בעל-הסקירה השביצרי, "נוטים מתנגדיהם המרובים של גייסות-צנחנים פנימיים" לעשות הון רב מהתאפקות זו שניהגים בה בהפעלת כוחות אלה לא רק האמריקאים אלא — במידה גדולה עוד יותר — גם הרוסים. טוענים כי גייסות צנחנים הפכו לכוחד קרב שמחירו כליכך יקר עד כי סיכון הפעלתו כדאי רק במקרים מיוחדים וביחידות קטנות. כמרכז טועני נים הם שאת תפקידם של הצנחנים בעבר, צריכים ליטול על עצמם עכשיו גייסות מוטסים, הנוחתים באמצעות מטוסי הובלה. במסגרת פעולות מסוג זה עלול ליפול בחלקם של הצנחנים תפקיד החלוץ בלבד — דבר שאינו מצדיק טיפוחן של דיביזיות צנחנים שלמות שלבסוף אין למצוא הזדמנות להפעל

סקטיקה וחילוש

לקח בריטי מקוריאה

2. בנוסף לצורך במקלעי-"ברן" נוספים, חיוני הוא לגבי כל עמדת-מגן בפני עצמה, שיוחזקו בה רימוני-יד בשפע; כי, "הגייסות גילו, שהרימון הוא נשק-קוטל מאין כמוהו, כשהוא מופעל נגד אויב המתקדם בהמון". על-כן, חיוני הוא שכל החיילים הבאים לקוריאה יהיו מאומנים כלאות בשימוש בנשק זה, ושהרגילות בו תעקור אצלם את החשש בפני הטיפול ברימון-היד.

"לקח קוריאה", במידה שהוצג ללימוד ולברור מעל עמדיה של הנתונות הצבאית-המקצועית, היה בעצם כמעט כולו לקח אמריקאי — בין אם היה זה מן המקור הראשון, בין דרך צינורות משניים של סוקרים ובעלי-השרכות מארצות אחרות. הלקח, המיוחד להם, של הסינים והצפון-קוריאנים מוסיף להיות נתון במעטה של אידיעה מזה, ושל ידיעות מאוד חלקיות, ומעורפלות, מזה. הזדמנות-מה למקור וגון חדשים בלקח קוריאה — אם כי, טוב, מאותו צד החזית — ניתנה עם פרסום הסקירה המפורטת (ב"רבעון-הצבא" הבריטי, לאפריל 1962), לסיכום נסיונה של ה"דיביזיה הראשונה לקהיליה-הבריטית" שבזירת קוריאה, למחצית-השנה יולי-דצמבר 1951, שהיא גם מחצית השנה הראשונה לקיומה בתורת דיביזיה מכונסת.

3. במקרים בהם היה האויב חדור באמת רצון ללכוד עמדה מסוימת, נמצא הוא בדרך כלל מסוגל לחדור דרך תיל-ההבטחה אשר מסביב לעמדת-המגן. תחילה היו מטילים על חגורת-התיל אש תותחים ומרגמות בשיעור ניכר — ולאחר מכן חודרים דרכה: או באמצעות איזה גלגול שהוא של "טורפדו-בנגר לור", שהותקן מניה-זביה, או בעזרת מוטות בעלי וזים, לקרוע בהם כל תיל אשר הונח במצב דרוך מדי — או בהסתייעם בצורה כל-שהיא של "כריס", "מז רונים" וכדומה, לגישור על פני התיל. על-כן, כדי שיהיה ממש בתיל-ההבטחה, צריך שיונח בצורה רפויה יחסית — ועם זאת, ל"עומק" * עצום, כשהוא מקושט, עד כמה שאפשר, בזיקוקים המתפוצצים עם מגעו של אדם בתיל — על מנת ליכות את המגינים, בהקדם, באזהרה על בוא האויב עד לתיל.

להלן — כמה מפרקי הלקח אשר ייחודית של הדיביזיה סיגלו לעצמם, לעתים תוך נסיונות חמורים — ומן המסקנות אשר הוטקו, ושנקבעו ככללי-נוהג טקטיים.

4. עקב היתרון בטנקים, בארטילריה ובאויריה

1. נמצא, כי למען יהיה ליחידות הנתונות בהגנה סיכוי טוב-ככל-האפשר לעצור את שפעת-הגייסות הסיניים, כשהם מסתערים בהמון — יש צורך אמיתי בכך, שלכל כיתת-רובאים יהיו לפחות שני מקלעי-"ברן" קלים, כלייזין נוספים אלה אינם נדרשים אלא למצבי הגנה בלבד; ואילו בשעת התקדמות מוחזקים הם בדרג א' או בדרג ב' של התובלה-הגדודית*.

(*) ההצעה הכלולה בסעיף זה שבמסקנות הלקח הבריטי טיות מקוריאה — איננה, בעצם, הצעה מבודדת. בין השאר, מקביל לה קרה-החשבה המתבלט בצבא הצרפתי בענין של "תקן-חימוש כפול", לצרכי הגנה — מזה, ולמצבי התקפה וההתקדמות מזה; קר-החשבה זה צוין בשורות-המבוא לסקירה ורות על תקנון-הקרב הצרפתי החדש, המתפרטמות בחוברת זו של "מערכות" — המער.

* דהיינו, כמובן — ברוחב גדול מאד.

אשר ליריביהם — מבצעים הסינים והצפון־קוריאנים, כמעט את כל מעשיהם בתש"כ — והם לוחמי־לילה מוכשרים. על כן, "חיוני הוא שכל הגייסות הנשלחים לקוריאה יהיו מאומנים יסודית בלחימת־לילה, כי זוהי העת אשר כמעט תמיד בה נערכים הקרבות העיקריים".

5. בקוריאה כמעט ואין יכולת להתפרס למספר רב של טנקים על מנת לנוע, במהודק, מאחורי הרגלים המתקדמים; אולם באותן הזדמנויות בהן יכול היל־הרגלים להסתער בסיועו אפילו של טנק אחד, — היתה השפעת הדבר מחצנית. אלא שברוב המקרים היה על הטנקים לתמוך ברגלים המתקדמים ע"י מתנ"ש מעמדות מרוחקות יחסית, לאורך שבילים שלעבר העורף והאגפים. במצבי הגנה נמצא לאפשרי — אמנם, בתנאי של סיור מדוקדק — להעלות טנקים אפילו על גבעות כאלו, באיזורי־ההגנה של גדודים, אשר נראו תחילה כבלתי־ניתנות לכך כמעט לגמרי. השפעת אשם, מעמדות כאלו, וערכם הפסיכולוגי, "הנם כבירים".

6. השליטה והפיקוח המרוכזים על הארטי־לריה הוכיחו מדי־פעם מחדש את ערכם — ואין ספק, שבהגנה פעלה הארטי־לריה יותר מכל גורם אחר לשבירת התקפות היריב ולהשמדת התוקפים. נמצא, כי חיוני הדבר להתחיל לפגוע באנשי האויב, באמצעות אש־ארטי־לרית, כבר ממרחק גדול ככל האפשר ומן הרגע הראשון בו נראה כי ההתקפה עומדת להתרחש; כי, שעה שהגנך עוסק בהתקפות־רוי"ה — לעולם יהא זה מאוחר מדי, באם מתנ־האש יתחיל כאשר האויב הנו כבר סמוך אל עמדותיך. כמובן, טקטיקה כזו בהגנה מביאה לידי הוצאת־תחמושת עצומה; אולם, "הדרך היחידה לפורר התקפות־בהמון היא לפגוע ביריב מוקדם, בכל אשר יש לך — ולהתמיד ולפגוע".

7. מרגמות בנות 4.2 אינץ' (דהיינו, שקוט־רן כ־107 מ"מ) נתגלו כבעלות ערך רב ביותר; אך למ תועלתן היתה גדולה עוד יותר אילו היו מדויקות יותר, וטנחן — ארוך יותר. ככל שהדבר היה ניתן, הפעילו את המרגמות במרוכז; אולם בעמדת־הגנה נרחבת לא תמיד היה זה אפשרי. במרגמות אלו

(*) "התקפת־רוי"ה" SATURATION ATTACK, פירושה — התקפה הנערכת ע"י מסתערים (או — כלירכב, או מטו־סים), כה רבים עד אשר כלי־האש של המתגונן אינם יכולים עוד להספיק לשלח למועד את אשם לעבר כולם או רובם — וה"יתרה" מספיקה לפרוץ אל עמדות המתגונן או להדבירם. זוהי דרך התקפה הכרוכה בהשלמה מראש עם אבידות עצומות, אך במצבים מסוימים היא גם דרך התקפה אשר קשה מאד לעמוד בפניה — המער.

היו משתמשים אף בעמדות קדומניות למדי, והיו מכלילים אותן באיזורי־ההגנה הגדודיים; לע־תים — בסמוך מאחרי הפלוגות הקדמיות.

8. בזמן התקפת הסינים הצפוניים בחודש נובמבר, כשהגייסות הבריטיים היו נתונים להתקפה כמעט מתמדת, הוקצו לדיביזיה, לתמיכה בה, 105 "מהלך־מות אויר" (שהופעלו בהן כמעט 500 מטוס) על־פני משך של 20 ימי־טיסה. למהלומות־האויר היה ערך פסיכולוגי עצום לגבי הגייסות הנתמכים. אולם היריב גילה חריצות ובקיאות כאלו בהתחפרות ובהעלמה, עד אשר נמצא קשה ביותר לגרום לו נזק רב על־ידי צורת התקפה זו — אלא אם כן ניתן, "לתפוס" את גייסותיו ורכבו, בשטח פתוח — כשהתקפה באמצעות "נאפאלם" עשויה להיות רבת־תוצאות. מדבר־ריהם של שבויים רבים ברור הדבר, שהיריב חושש הרבה יותר בפני אש־ארטי־לריה מאשר בפני התקפות מן האויר.

9. אם כי תוצאות "מהלומות־אויר" במשך היום נמצאו, "מאכזבות כלשהן", זכתה הדיביזיה לעזר רב, בלילה, ממפציצים הפועלים בסיוע־מהודק לגייסות־הקרקע. לחיל־האויר סומנו מטרות־נקודה מצומצמות, עד כדי קורבת 1000 יארד מן העמדות הקדומניות של הדיביזיה — ומטרות אלו הופצצו תוך דיוק רב. סבורים, כי על־ידי כך שנבחרו וסומנו מטרות באיזורי עמדות־ההתכנסות המשוערות של האויב, ולאורך ציר־ההתקדמות המצור־פה שלו, נשברו כליל שתי התקפות גדולות, בטרם יכלו להתפתח; וזאת — משום שיחידות היריב הופצצו במדויק, ברגע הקובע. הבעיה הגדולה הנה, כמובן, כיצד לנחש מאיזה צד, ומתי בדיוק, תבוא ההתקפה — כי המפציצים שמש־תמשים בהם חייבים לטוס מבסיסים שביפן, ואין דבר זה יכול להעשות אלא לפי תכנית שזמניה הותרה אמו מראש.

10. "נתגלה, לדאבון־הלב" כי "רכב־הנושאים הכללי" נמצא בקוריאה לקוי לחלוטין. מתוך נסיון מצאו כי אין בכוחו לנוע על פני דרכים מוקרות, חות, לחצות־ולעבור על־פני שדות אורז (שהנם לרוב מושקים, וקשי־מעבר) או להתקדם על פני אדמה מרוככה או בנוץ. כתוצאה, היה צורך להחליף את רוב ה"נושאים" שבגדוד רגלים — ב"גיפים", לצורך הסעת מרגמות וגרירת התותחים הנגד־טנקיים. באותו זמן עצמו נמצא, כי "נושאי־אוקספורד" הנו רכב נאה לתכליתו, וכל אחד היה מבקש רכב זה, בשביל מלא־כות שונות ומרובות.

11. כתוצאה מכך שהכרח הוא למקם עמדות

הגנה רבות על פסגותיהן של בליטות קרקע גבוהות — נזקק כל גודל לפלוגת עומסים משלו, המורכבת בני־קוריאה שנרשמו לכך במקום ונתחילו בי־מסגרת חיל־שירות קוריאני. לשם השגת כושר־משא מכסימלי מסבלים אלה הכרחי לעבד בשבילים תירגור לת נאותה של העמסה ונשיאה, כי בלעדי כך יתבזבז הרבה מערכם־שבכות. „את הסבלים יש להפעיל בפירוחו הישיר של קצין; ובאם נוהגים בהם כראוי, הופכים הם עד מהרה לעוזריה הנאמנים של היחידה. בכמה הזדמנויות שיתפו עצמם הסבלים בקרב, בהטייתם תוך מיטב הרצון והאמץ, רימונים ביריב המת־קדם“.

12. בשל ריבוי הלחימה בלילה השתמשה הדי־ביוזיה, שימוש מצוין, במספר זרקורים אשר האמריקאים השאילום לה. זרקורים אלה הוקצו לברי־גדות הקדמיות, והפעילום צותי אנשי־רגלים, שהוקמו

מניה־וביה וניתן להם קורס קצר בתפעול זרקורים. „אין ספק כי תוך הפעלתם הופרו כמעט כל כללי ועיקרון אשר ספרי־ההדרכה קבעום; אולם העובדה נשארת בתוקפה כי האור אשר ניתן באמצעותם ודאי שהביא תועלת רבה עד מאוד“.

במיוחד נמצאו הזר־קורים רב־תכלית שעה שמצוי שלג על־גבי הקרקע... 13. רשת הקשר היתה בקוריאה טובה עד־להפתיע, וביחוד — הטלפון; דבר זה איפשר לנהל את רוב הקרבות תוך שימוש בצורת קשר זו, ממפקדות בריגדות, לעבר העורף — ולא דוקא באל־חוט־מ.ק. מס' 29 ומ.ק. מס' 31 גילו פעולה טובה ותקינה ביותר; אולם כל המכשירים זקוקים שם למיקום מדוקדק ביותר, בשים לב למספר הרב של בקעות וגבעות ארוכות שבקוריאה.

(*) כמובן, שהדברים אמורים בתקופה בה המלחמה התפתחה בעיקרה כמלחמת־עדות. — המער.

אווירית-מלחמה ובעיוחיה

ההליקופטר - ציוד אישי

טיפוסים אחרים, המסוגלים לשאת אף תריסר אנשים. ה„פיאסיצקי 16 — XH“, העושה השנה את טיסות־המבחן שלו, נועד לשאת כ־40 איש. מתרבים והולכים האבטיפוסים לגירסאות שונות של „הליקופטר — מנוף־משאות“ אשר נועדו להעביר ציוד כבד על פני מעברים קשים, נהרות ושטחים הרריים או מבוותרים. המפעל הבריטי „ואסט־לאנד“ פירסם אפילו תכנית ל„מנוף“ שכזה, שיהא מצויד בששה מנועים טורבו־סילוניים, שביכולתו לשאת טנק „סנטוריון“ בן 53 טון.

אולם, בצד הליקופטרי־ענק אלה, אשר תהליך בניסחם לשירות יצריך לפחות עוד שנים אחדות — עומד עתה בארה״ב בתהליך־פיתוח הליקופטר ל־יחיד שניתן לבנותו תוך חודשים אחדים, וחבל מאוד כי אין להכיר תהליך זה בשלמות, בשל הסודיות האופפת את המחקר והניסויים בתדום התעופה הצבאית. מכל מקום, ידוע כי הן חיל־הצבא והן צי־המלחמה של ארה״ב עוסקים זה כשנה בניסיונות לגבי כחצי־תריסר אבטיפוסים כאלה או אף הזמינו הזמנות לפיהם. ובדאי מבוססת הסברה, כי הננו עומדים ערב יצירות רבות־רושם בשטח זה, אשר אפשרויות־השימוש האורחיות מרובות בו לא־פחות מהמשימות הצבאיות.

מכל ענפי האוויריה אשר מלחמת קוריאה הפנתה אליהם את תשומת הלב — לא זכה אף אחד להתפתחות ולעליה כשם שזכה להם ההליקופטר, על כל צורותיו. תוך שנה אחת עלה המחזור השנתי של המפעלים האמריקאיים העוסקים בבניית הליקופטרים מ־15 מיליון דולר — ל־50 מיליון; פנקס־ההזמנות שלהם עלה מ־80 מיליון דולר — ל־400 מיליון; מספר־העובדים — מ־3000 איש — ל־8000. עד ליוני 1950 נבנו בעולם כולו פחות מ־10000 הליקופטרים. קצת למעלה ממאתיים כלי־טיס כאלה המצוידים בשירות, הספיקו או לכל הצרכים האזרחיים. ואילו הרכישות הצבאיות האמריקאיות לשנת הכספים המסתיימת ב־30 ביולי 1952 הגיעו ל־2900 הליקופטרים — כמעט פי שלושים משהוקצה לכך בתקציב השנתיים הקודם, אשר נקבע לפני פרוץ מלחמת קוריאה. המפעלים עובדים עתה כמעט הן ורק למילוי הזמנות צבאיות, ואינם יכולים לספק אפילו את חלקי־החילוף הנחוצים לחוג הצרכנים האזרחי שלהם.

בקוריאה עושה ההליקופטר בהבטחתן של שדרות העורלות לעבר החזית בפני חבורות־הגרילה; בפניוים של חולים ופצועים; בהילוצם של טייסים שנאלצו לנחות או לצנוח מעבר לקו־האויב. על הליקופטרים תלת־מושביים וארבע־מושביים, בעלי כושר־נשיאה של 1000 או 2000 קילוגרם, שהשימוש בהם היה מקובל עד 1950 — נוספו

* דהיינו: — פרוטו־טיפים, דוגמאות ראשונות של טיפוסים חדשים אשר לפי דוגמתם זו צריך להתחיל אחר־כך ייצור הסדרות. — המער.

הליקופטר לאדם אחד. —
 XH-26 מהירות — 80 מל"ן
 לשעה, משך הטיסה — 90
 דקות. ניתן להצנחה ממטוס
 תובלה, ושני אנשים יכולים ל-
 המריאו אחר 20 דקות. שתי
 אלונקות המצומדות לדפנותיו
 מאפשרות לפנות בו שני פצו
 עים.

במרס 1952 נתפרסם שהיל-הצבא הזמין אצל אותן מפעל
 כל-יטיס לפי אותה נוסחתי-סוד, הוא ה"XH-26", אלא
 שבו נמצא הטייס בתוך סירה קטנה. ה"XH-26" נועד,
 ביסודו, להפקיד-קישור בין מטוסי-הובלה, שגופו "קצוץ"
 באחוריו, לבין הקרקע. דרך המוצא-העורפי של מטוסי-
 הובלה אלה יכול הליקופטר הקטן-לצאת לטיסו, כן ניתן
 להצניח הליקופטר כזה, במיכל מיוחד, ומשיגחות על
 פני-הקרקע ויכלו שני אנשים להרכיבו תוך 20 דקה. ולב-
 סוף. מהירות-המכסימום שלו, בת 130 הק"מ לשעה, הבאה
 לו תודות לתא שלו, (בעל הצורה ה"זרמית") מאפשרת לו,
 אם גם לא לחזור אל פנים המטוס-האם" תוך כדי טיסתו
 של זה, הרי לכל הפחות להאחז בקרס אשר מתחת לאר-
 תו נמוס, ולהצמד אליו כתלוי-לרמתחתי.

ציהמלחמה האמריקאי החל מתעניי, מאז מרס 1951,
 בבעית הליקופטר-הסילוני הקטן. אז הוזמן על-ידיה, אצל
 מפעלי מקדונל, כל-יטיס המיוסד על אותם העקרונות עצמם.
 אולם בעל "סטאטר-ג'אט" (Stato-jet), זה המכונה "ארו"
 בת-עשן מעופפת" * "Flying stove-pipe" שהוא הפשוט
 במבנהו מכל המנועי-הסילוניים. עד כה טרם נתפרסמו
 פרטים או תצלומים כל שהם הנוגעים לכל-יטיס זה.

ה"פינויל" Pinewheel, אשר הוזמן בסתיו 1951
 ע"י ציהמלחמה האמריקאי אצל, חברת כל-יטיס רוטר
 ריים", חוזר אל נוסחתו של פנטאקוסט, המבוססת על
 נחיתה של הטייס, ישירות, על רגליו הוא. הוא מונע ע"י
 שתי רקטות-נוזלים הערוכות בקצות להב-הרוטור, ומשקלו
 45 ק"ג.

מנוע השריפה הפנימית — או מנועי-סילוני?
 בתחומי מחצית-הריסר זו של כל-יטיס, עומדים בהת-
 הרות הדדית מנועי שריפה-פנימית, מנועים מהודי-סילוני,

* ראה, "מערכות" ע' עמ' 65 עמודה א' בסקירה
 "מטוסי-העולם".

הליקופטרים אמריקאיים חד-מושביים
 כנראה שכלי-הטיס הראשון, מן הסוג, ההליקופטרי,
 ליחיד — מתקן הנישא על גבו של טייס, אשר
 עם נחיתתו מתיצב ישירות על רגליו הוא —
 הומחש עם הופעת ה"הליקופטר". משקלו 45 ק"ג וכוחו
 20 כוח-סוס, והוא נבנה לראשונה ב"1945 ע"י הוראס ט.
 פנטאקוסט. אותו זמן ראו בניסיון זה הסתכנות די-גדולה.
 במיוחד הדגישו את הסכנה לנוסע, שמשקל 40 ק"ג על
 כתפיו — בעת עצירת-המנוע עם המגע בקרקע, כש"הכנ-
 פיים-המסתובבות" נושאות במעמסה, יחסית, לא פחות
 מבהליקופטרים אחרים. אדריכלו של כל-יטיס החדש
 הושפע מדעות אלה ובגלגולים המאוחרים של ה"הופיקופ-
 טר" הגדיל את שטח ה"כנפים", והוסיף כן-ניסוע; עתה
 הגיע המשקל ל"80 ק"ג. יתכן כי המשפט שנהרץ על האב-
 טיפוס הראשון של מר פנטאקוסט היה חמור מדי. עם
 "כנפים מסתובבות" בעלות קוטר מוגדל במקצת ומנוע קל
 יותר, היתה ודאי נוסחתו מתגלית בת-שימוש. מכל מקום,
 כיום אוחז בה צי אלה"ב, ואף מפרסם תצלומו של חייל
 מ"צבא-הצי" (ה"מארינס"), המצויד בכל-יטיס כזה.

בינתיים החל חיל-הצבא האמריקאי משתמש
 בזכותה, המוכרת לפי ההסכם בינו לבין חיל-האוויר, לחקור
 ולטפל באופן ישיר בכל הנוגע לכל-יטיס, אשר משקלם
 אינו מגיע ל"2000 ק"ג (2 טון). ה"הסט-טוראי" (Bock-Buck)
 Private הליקופטר חד-מושבי — אשר הוזמן ע"י חיל-
 הצבא אצל, "חברת ההליקופטרים האמריקאית", והגו תר
 צאה מתכניות שמיוזגו את הצעותיהם של שמונה משתתפים
 בהתחרות — ביצע את טיסתו הראשונה בפברואר 1951.
 הוא מונע ע"י שני מנועים מהודי-סילוניים*, הנמצאים
 בקצה להב-הרוטור, מסוג מנועיהם של כלי "V-1" בשע-
 תם (ה"הפצצת-הטעות" הגרמנית), ומשקלו העצמי כ"90
 ק"ג.

* מהודי-סילוני Pulso-jet

מגה-סילון ורקטות. מהם סיכויו של כל אחד מאורחי הגעה אלה?

יתרונן העיקרי של מנוע-השריפה הפנימית הנו בצריכת הדלק המצומצמת שלו, אשר אפילו במנועים בעלי עצמה מועטת-למדי אינה מגיעה ל-0.3 ק"ג כוח-סוס-לשעה. על כן אפשר היה לו למר פנטאקוסט, להוריע — לגבי הרוג-מאות האחרונות שלו — על טוח-פעולה של 320 ק"מ, שאף-ההליקופטרים בעלי כושר-משא בינוני וגדול לא תמיד מגיעים אליו. לעומת זאת מגיעה צריכת-הדלק במהוד-סילוני עים אליו. למכ"ג לכוה-סוס-לשעה; במגת-סילון — ל-2.5 ק"ג; בטובות שברקטות — ל-6 ק"ג. ואם נוסף לכך שמהירותם של כלי-טיס אלו, הבלתי-זרמיים, אינה עוברת על 60-80 ק"מ לשעה — נמצא שטוח-פעולתם אינו מניע אלא לכמה עשרות ק"מ לכל היותר, אף עלול להיות למטה מ-10 ק"מ — במקרים של הגעה באמצעות-רקטה.

אולם, לגבי מי שמעונין בראש וראשונה בקלות המשקל, יצריך מנוע-השריפה הפנימית תשלום יקר עבור מידת-החסכון שבו. מנוע כזה, כשהוא מחובר אל גוף כלי-הטיס, או לגבו של הטייס, משפיע הן על האחד הן על השני — השפעה של „זוג-כוחות" * שכיוונה הפוך לזה שמקיים המנוע עצמו לגבי הרוטוריים של כלי-הטיס. כתוצאה, יגרום מנוע כזה, לכך שאתו כלי-הטיס, או הטייס, יסתובב במהירות רבה סביב צירו הא, אלא אם תאון ההשפעה הנ"ל, ע"י התקנת סידור מיוחד לכך. היות והמהססים להעניק לכלי-טיס, בעל מבנה פשוט כל-כך, משטח-כנף ומדחף לפעולה המנוגדת ל„זוג-כוחות" שכמתם נוהגים להרכיב על הליקופטרים גדולים-יותר — נוצר און ההכרח, לצורך הנ"ל, לפצל-ל-שנים את המשטח הנושא את כלי-הטיס — דהיינו: להציב בו שני רוטורים, המסתובבים בכיוונים מנוגדים. ואילו לעור מת זה, בכלי-טיס מוגעים במנוע-סילון, הנמצאים בקצה להבי-הרוטור, מורכב הרוטור עצמו על צירו באופן כזה שתנועתו אינה מאלצת גם את גוף-הכלי להסתובב — ופעולת-ההגעה אשר הוא מקיים אינה גורמת כל מאמץ שהוא: — לא לגבי מבנה-כלי-הטיס ולא לגבי הטייס; וכאן — מספיק רוטור אחד בלבד.

נוסף על כך, העברת-הכוח (טרנזמיסיה) המכנית שבין מנוע-השריפה הפנימית למשטחי ה„כנף-המס" תובב" * * * הנה ככדה בהרבה מאתו: צינור-דלק ועיר-מידות המזין את מנוע-הסילון הנמצאים בקצה להבי-הרוטור.

משמעותם של דברים אלה הנה, כי ההליקופטר-ליחיד הקל ביותר (בלי משאו) הנו, איפוא, זה המנוע באמצעות מנוע-סילוני; ולמעשה יוכל משקלו להיות אף פחות מ-20 ק"ג, וביחוד בכלי-טיס מוגע-רקטות, מסוגו של „פינויל", המצויד בשני „מפלטים" ועירים הנמצאים בקצה להבי-הרוטור.

* שני כוחות, מקבילים ושויים, הפועלים בכיוונים מנוגדים — וזם גורמים לפעולה סיבובית של הגוף ה" מושפע ("רנטציה").

** המדחף-האופקי של ההליקופטר.

הליקופטר-של-אדס אחד שפותח ב„צבא-הצי" של ארה"ב, הוצג לא מכבר בושינגטון, בירת ארה"ב.

מכונה זו, הנקראת „הופיקופטר" יכולה לשאת אדם בחגור מלא למרחקים קצרים ויכולה להנחיתו כמעט בכל נקודה שיבחר.

ה„הופיקופטר" נמצא עדיין בשלב ניסוי, ועובר מבחנים נוספים, בצד המצאות חדשות אחרות לנשיאת-גייסות.

יבוא יום, והוא אינו רחוק, בו יחליף ודאי ההליקופטר ליחיד את כלי-הטיס ההליקופטרי רב-הקיבול ביוצאות-הדופן והמפתיעות ביותר שבין דרכי-השימוש בו אשר נתגלו עד כה, באמריקה ובמקומות אחרים — ומספרן כבר למעלה ממאה. הוא יהיה מסייעו המושלם ביותר של החקלאי — בפיוורן של תמיסות מכלות-עשבים-שוטים או משמידות-חרקים, בהפריית דקלי-נקבה, במלחמה בכפר ע"י האחדת המצב שבשכנות האויר בעלות מידת-החום השונה, אשר בקירבת פני-הקרקע; בספיגת הלחות מודב-דבנים בשליפ, לאחר גשם, כדי למנוע את התפסעותם מחמת השפעת קרני השמש שלאחר-גשם... הוא ישא את הטופוגרף, את הגיאופיסיקאי, את המחפש אחרי הנפט או

*** הרוטור.

עופרות מתכת, את הרופא שבאיווריריה, את מציב המל-
כודות לחיות בעלות הפרוה, את הדיג המהסס לנסות
את מזלו על פני הקרח... וכל אלה ינהגו בו עצמם, ממש
כאילו סוכן-נוסע של היום, הנהוג במכוניתו מבלי להור-
דקק לעזרתו של אינה מומחה להחזקה בהגה.

אולם דרכי השימוש הצבאיות בהליקופטר-ליחיד
אפשר ויעברו, הן במספר הן בגיוון ושוני, על דרכי השי-
מוש האזרחיים בו. עד כה נשמר השימוש במשטתי-כנף
סתובבים למשימות תעבורה בלבד; ומשלחת שביתת
הנשק — יש לה הליקופטר משלה, כשם שישנו למפקד
דיביזיה, העורך בו תוך שעות מספר סיבוב בגזרת-החזית
שלו, סיבוב שהיה מצריך יומיים תמימים לוא היה משתמש
ב"גיפ". אולם אם יצטרך החייל-הרגלי, ביום מן הימים,
להלחם בעזרתו של "כליריב" זה — לא יוכל להשליך
את יבאו על מומחה-לכך, שינהגו משותפתו אחת לשניה;
ואז יבוא לעזרתו ההליקופטר-ליחיד.

הלו יבוא במקום המצנח בשעת העליות-בחופי-
אויב — ובאותה מידה של הצלחה יגיש את טייסו אל-בין
הרים מסולעים, אל תוך המערה שביער או אל הנדים
שבין חלקות מטעי-האורז. הוא ישים קץ לפלוגתה שבין
נאמני "מבצעים-מוטסים" לבין מצרדים "מבצעים-מובילים"
באוויר". הראשונים מוכנים לקבל את ההצנחה, הן
לגבי כוח-האדם הן לגבי ציוד, על כל הקשיים הכרוכים
בה מבחינת כינוסם ואירגונם על הקרקע של המוצנחים
ומבחינת המשך ההספקה בשבילם. מאידך גיסא, מצריכים
השניים את התקנתו המידית של שדה-תעופה-כל
שהוא בשביל פלגת-החלוץ שהוצנחה. שדה בו ניתן יהיה
להוביל — באמצעותם של כליריס אשר טופחו במיוחד
לצורך נחיתה "קצרה", המקצרת יחסית את טוח ה"ריצה"
על הקרקע הדרושה למטוס עד להיעצרו — את עיקר-
עצמתה של היחידה, על זינה ומטענה, על לפני הקרקע
עצמם.

אולם ההליקופטר-ליחיד — השימוש בו לא יצ-
טמצם בדברים הכרוכים בנחיתה מן האוויר. הוא שיב-
טיח את החזרתו של יחידות-הקומנדו אל סיפון האניות
לאחר שהשלימו את משימת-החבלה בחוף-אויב שהוטלו
עליו. הוא שיגיש את יחידות הקרה-ראשון אל עמדות
דו-תיהן במקומות הקשים ביותר, וימציא להן שם את אספי-
קתן. הוא שיוביל את התגבורות אל יחידות שכתרו —
או יחלצן. הוא יבוא תחת הרגלי באותה משימה — החמורה
שבמשימותיו — של חציית "200 המטרים האחרונים", תוך
כדי להסתערות, בה היו לו עד כה מרפקיו וברכיו אמצעי-
הנעה היחיד.

* דהיינו: — מבוססים על הסעת אנשים וציוד במטוס
מסוג זה או אחר (בדרכ — לא דאון) עד לנחיתתו של
זה על פני הקרקע — ותוך אפשרות בשבילו להמריא מחדש
ולחזור על טיסת-ההובלה שלו. — המ ע ר.

האם יתכן לדרוש את כל אלה מכליריטיס שאינו נע
באוויר אלא במהירות של 80—60 ק"מ לשעה בלבד, וטי-
סו אינה גבוהה אלא כמה עשרות מטרים בלבד מעל
מקלעי האויב? — וזה בעת שמטוסי-סילון, שיסתי-הצלי-
לה שלהם מהירה פי עשרים מזה, אינם מרגישים
את עצמם בטוחים אף בהיותם כמה מאות מטרים מעל
למטרותם?

מהירותו של ה"הליקופטר-ליחיד", בטיסה אופקית,
אינה ענין של עצמת-מנוע — כי אם ענין של "זרמיות",
ושל תא מתאים לגישה בו, מבלי לנגוע כאן בכל דבר-
שבנחות, הרי עצם גופו של האדם לא נועד לצורך
תנועה באויר, במהירות של 120—140 ק"מ לשעה, שהיא
מהירות טיסתם הממוצעת של הליקופטרים רגילים. ואילו
"רוכב-האופנוע האווירי" בתא עשוי חומר פלאסטי סגור-
למחצה (שצורתו "זרמית" כלשהו) שניח את חופש התנועה,
הדרוש לרגליו, לצורך הנחיתה — יגיע אל אותה מהירות
עצמה, של 150 ק"מ לשעה, אשר אליה מגיע "הבורן",
האופנוען שעל פני האדמה, שעה שהוא סוגר את עצמו
ואת ה"קורקינט" שלו בתוך תא מעין הנ"ל. חיל-הצבא
האמריקאי עומד עתה לעלות על דרך השונה אך מעט
מו שצוינה כאן — בנסיון שהוא עושה עתה עם ה-
XH-26 שנקבעו לו אותם ממדי-המינום הדרושים
לצורך "מעטה" על הטייס, הנמצא במצב ישיבה, והטס לר-
את 130 הק"מ לשעה על אף העזרו במנועים מהוד-סילוניים
שעצמתם מועטת למדי.

ההנעה באמצעות-רקטות, שבהליקופטר חד-מושבי
שהוזמן אצל "הברת-כלי-טיס-רוטוריים" ע"י "צבא-הצי"
("מארינס") — יש להשוב שתאפשר והאיות אפקית
גדולה מזה. אולם עיקר השיפור שיבוא ודאי בכליריטיס
כזה יהיה מהירות-ההמראה-אל-על, זו הקשורה
ישירות לעודף-העצמה, המצוי בכליריטיס. על פני זו
ההכרחית להחזקתו באויר בלבד. מנוע-רקטי בן 40
כוח-סוס כמעט ואינו כבד יותר — או מסורבל יותר —
מבעל 20 כוח-סוס; הוא יקנה לגישה באמצעותו מהירות-
המראה של כ-30 מטר לשניה, — פי 5 או 6 יותר מזו
שבהליקופטר רגיל; והוא יבלמהו עם ירידתו על פני
הקרקע, בכוח-עצירה העולה כפלים על זה של מכונית.

הליקופטר-רקטי ליחיד — פותח לפנינו נוסחה בעלת
אפשרויות רבות-רושם, שיש בהן הרבה יותר מן הקליע
המונחה, מאשר מן המטוס, או ההליקופטר הרגיל. זהו מעין
אידיאל באותו סוג של ציוד-טיס אשר כמותו תבע הגנרל
למואל ס. שאפארד, המפקד הראשי של "צבא-הצי" באר-
קינטי-השקט*, שעה שהכריז לא מכבר: "תנו לנו הלי-
קופטלים — ואנו חזקה עלינו שנמצא להם צורות-שימוש
לאין-סוף!"

* בינתיים נתמנה ג' שפרד זה כמציב-אכללי לקור-
פוס ה"מארינס". — המ ע ר.

התמרונים בים התיכון

מחופי ישראל ועד למיצר גיברלטר. הקורא בהן מתוך שימת לב ידע ודאי להבחין בין האקטואלי, בייחוד, שבסקירה ובין המתמיד יותר, שבמצבים צייס-מבצעיים האופייניים לים-התיכון.

הקטעים המקובצים להלן, מסקירותיו של ליאו היימן על שורת-תרגיליהם הארוכה של ציי "מדינות-המערב" (מארה"ב ועד יוון) שנערכה בים-התיכון במשך המחצית הראשונה של שנת 1952, עשויים להאיר בחינות מסוימות של הטקטיקה והאסטרטגיה הצייתות בים הגדול, המשתרע

לקח מבצע "הקלף הכביר"

בלח על שתי אסכולות אלו. מאידך גיסא, הבריטים בעלי שנות-הנסיון בשמירת עורקיה-החיים של האימפריה, לחצו לפריסת הכוחות לאורך קויה-החבורה ההיוניים ולאבטחת נתיבי-הים החיוניים בטרם יפנו הכוחות להתקפת-נגד.

מן 25 בפברואר ועד ל-5 במרס הועסקו ציי-המלחמה של ארבע אומות בתמרון הצי הגדול ביותר אשר נערך אי-פעם בים-התיכון. במבצע "הקלף הכביר" — כפי שכונה תמרון זה של "ארגון האמנה-הצפון-אטלנטית" — נטלו חלק 204 אניות-מלחמה ו-570 מטוסים, וכן כ-1150 אניות סוחר.

תוצאות "הקלף הכביר" סיפקו חומר רב למחשבה לכל הסיעות. בשלב התמרונים הראשון, שהוקדש למלחמת-השיירות-המלוות, נראתה עמדת הבריטים נכונה. הטיבת-משימה של צוללות, בינונית-בגודלה, בת כ-40 כלי-שיט, בסיוע כ-150 מפציצים ומטוסי-פטרול, חוללה שמות בכלי-השיט של בעלות-הברית.

נוכחותם של יותר מארבעים אדמירלים זיכתה את המבצע בכינוי נוסף, בלתי-רשמי — מבצע "דרגות גבוהות". עמדות נמצאו למעשה פחות ממחציתם של ארבעים קציני-הדגל (אדמירלים) שהשתתפו, בעמדות-הפיקוד. השאר פעלו כשופטים ומשקיפים בלתי-תלויים, מטעם האדמירל רוברט קרני, מצי-ארה"ב, שהיה מפקד הכללי של התמרון.

מערכת אמצעי-המגן של השיירה נתגלתה כבלתי-מתאימה, ושיטת קבוצות הצי-דו-הקטילה החזקות התבלטה פעם נוספת כגורם מכריע בלחמה נגד-צוללות. חבורות ציד-וקטילה אלו — שהכילו ספינות-משחית, פריגטות, נושאות-מטוסים-ליווי, הליקופטרים ומפציצים גדר-צול-לתיים — הטביעו את כל הצוללות מחטיבת המשימה הנ"ל, פרט לשתי צוללות בלבד.

ב-6 במרס נתאספו כל קציני-הדגל במפקדה הראשית של אדמירל קרני בניאפול לניתוח ולסיכום, סופי, אשר תוצאותיו הראשונות נודעו כעבור זמן-מה.

אך בטרם הושמדו, ביצעו הצוללות כ-700 התקפות, והטביעו — או הזיקו — למעלה מ-100 אניות-מלחמה וכ-180 אניות-סוחר. בלחימה ממשית — לא היו ציי-המלחמה של בעלות-הברית יכולים לשאת באבדות כה כבדות ולהמשיך לקיים את שליטתן בים-התיכון. נוסף על כך, הסבו המפציצים התוקפים אבדות חמורות-מדי לכל השיירות אשר לא יקו להן חיפוי מספיק של מטוסי-קרב. שיירה אחת בת 40 אניות-סוחר, בליווי סירות וספינות-משחית, שפיקד עליה אדמירל איטלקי, הותקפה 90 פעם במשך ארבעת הימים שנדרשו להגיע מגיברלטר למלטה. משערים, כי בתנאי-קרב ממשיים היתה השיירה כולה נמחית ע"י הצוללות והמטוסים התוקפים. כתוצאה מכך נאלצו אף תומכיה הנלהבים ביותר של הלכת "המכה-המוחצת" האמריקאית להודות, כי כל עוד לא אובטחו כהלכה עורקיה-החבורה לא ניתן להתמיד ולקיים מבצעי-

אחת התוצאות של "הקלף הכביר" היתה גישור-על פני התהום שהפרידה בין דעות האמריקאים והבריטים באשר לאורה פעולת ציי הים-התיכון שלהם בשעת מלחמה.

משך פרק-זמן ממושך נטו האמריקאים להחשיב את הים-התיכון כ"אגפו הימני" החזק של גרל איזנהאואר המשימה העיקרית של אגף-ימין זה היתה להלים מידית — ולהנחית את המכה המוחצת — אפילו אם המרכז והאגף השמאלי ידרדרו לאחור, תחת לתץ הסתערות מהממת.

אסכולה זו נתחלקה חלוקת-משנה לשתי אסכולות נוספות — אחת הטוענת, במקרה של מלחמה, לפעולה אסטרטגית מידית נגד היריב — ארצו, תעשיתו, בסיסיו, מספניו; תיו — ככל שיימצא בטוח האוריה הנישאת-בספינותיו; והאחרת, הקוראת לסיוע סקטי, המכוון נגד ליכוי גייסות אויב וקויה-החבורה שלו, בבלקים ובדרום-מרכז אירופה. עם זאת, היתה ההלכה בענין המכה-המוחצת מקר-

התקפה, או אפילו לבצעם חלקית.

בהיותו ענין בריטי טהור, ש"רק" ארבעים אניות-מלחמה נוטלות בו חלק, היה זה מבצע פעוט יחסית, לעומת ה"קלף-הכביר". עם זאת, אפשר ועלחה חשיבותו — מנקר דת-המבט של האדמירליות הבריטית — על זו של "הקלף הכביר".

בתמרון-ציי זה, הגדול מכל התמרונים האחר-מלחמתיים הבריטיים שבוצע בין 17 ל-27 במרס, במרכז היס-התיכון, השתתפו, משולבים, שני ציים בריטיים: צי-היס-התיכון וצי-ה"בית", תחת פיקודו של אדמירל סיר ג'ורג קריני, המפקד הראשי של "צי-הבית".

זו פעם ראשונה בדבריי-מי-הצי הבריטיים ש"צי-הבית" — המכונה הצי הבריטי "הכביר" — בא ליס-התיכון ליטול חלק בתמרונים משותפים.

עד עתה, בצאת "צי-הבית" ל"סיר האביב" השנתי שלו, היה "צי היס-התיכון" בא לגיברלטר, כדי להספח על "צי-הבית" ולהשתתף בתמרונים באוקיינוס האטלנטי. אחרי-כן באו יחדיו לבקר את הריבירה הצרפתית ונמלי יס-התיכון אחרים, אולם המנהג קרא את "צי היס-התיכון" להיספח ל"צי-הבית".

חידוש זה, ונוכחותו של אדמירל מק-גריגור, "הלורד הימי" הראשון של האדמירליות ** , במלטה ועל אניות-דגל שונות, מוכיח כי הבריטים, כאמריקאים נתנו לבסוף את שיא-העדיפות לזירת המבצעים הציית של היס-התיכון. בניגוד ל"קלף הכביר", שנוסו בו כל סוגי מבצעי-ההגנה והתקפה, התרכזו התמרון הבריטי כליל בבעית שמירת עורקיה-החיים של הקיסרות וצינור-הדם הראשי שלה — נתיבי-הים סואץ-גיברלטר.

לאחר תרגיל-הצי, בא אדמירל קריני ל"נמל-הגדול" של לה גואלטה במלטה, בנושאת-המטוסים א.ה.מ. ** . "אינדומיטאבל" לפגוש שם את האדמירלים מק-גריגור וסיר ג'וזף אדלסטן (המפקד-הראשי היוצא של "צי היס-התיכון") על סיפונה של הסיירת-הכבדה א.ה.מ. "גלאוגו" — אניית-הדגל של סיר ג'וזף אדלסטן. בין משקיפי צי-ארה"ב שנוכחו שם שררה ההרגשה כי הבריטים הצפינו בפניהם דברים בתרגיל שזה-עתה ערכו.

בעוד אשר ב"הקלף הכביר" השתתפו הבריטים אך כאחד החברים בצות בן ארבע אמות, הרי עתה, כשעמדו ברשות עצמם, ערכו הפגנת-יכולת נהדרת ולאחדים מהמשקיפים היה נדמה כי בתמרונם העצמאי הוכיחו הבריטים תנופת-יתר והתמכרות-יתר.

מאידך גיסא, הותרו מצודדי אסכולת-המחשבה הבריטית חרדה גדולה, כאשר נתחור להם כי שעה שמרבית עצמתה של האויריה מנושאות-המטוסים, של צי פני-הים * עסקה בהגנת שיירות — היה האויב חפשי להתקדם לאורכם של חופי היס-התיכון, ולהקים בסיסי-צוללות ומפציצים, מהם פשטו מטוסים וצוללות בכל רחבי הים, כשהם זורעים מוקשים וטורפדות. מצב זה היה הופך אף את מערכת הגנת-השיירות הטובה ביותר להסרת-תכלית, ובמרוצת הזמן — את כל תכנון הגנת-היס-התיכון — לכשלון.

בשלב השני היו שתי פעולות-רבתי, האחת היתה הרעשת נקודה בחופה של סרדיניה, שנקבעה כבסיס-צוללות של האויב. קבוצת-ההרעשה מורכבת משמונה סיירות וכעשרים ספינות-משחית, השתמשה באיתור-מטרות מהאויר ובבקרת-אש אלקטרונית, והפכה חישי-מהר את המקום לתל-חרבות. על קבוצה זו שעסקה בהרעשה גופא, חיפו מסכי ספינות-משחית וחיבות-משימה של נושאות-מטוסים ** — אשר היו ודאי מקהים את עוקצה של כל התקפת-נגד, ואילו ה"תרגולת" הגדולה האחרת היתה הסתערות-בהמון על האי הסלעי סטרומבולי, שהוכרז למעוז אויב. מאתיים שמונים ושנים אוירונים מנושאות-מטוסים, "חיסלו" את האי — ב"נאפאלם", רקטות, פצצות ואש התותחים האבטומטיים שבהם.

וכך, כשאמריקאים מודים בצורך להגביר את הגנת נתיבי-הים, וכשהבריטים מכירים בחשיבותה המזדקרת של הפעלת כוח-מחץ ציי נסתמנה כאילו הסכמה-הרדית רבה יותר בבעיות האסטרטגיה של היס-התיכון.

ההלכה הבריטית מודגישה את חשיבות נתיבי-הים

מבלי שמרבית עתונות עולם הקדישה לכך תשומת-לב, באה בעקבות מבצע "הקלף הכביר" — סדרה נוספת של תמרונים, שנודעה כמבצע "הטלה מלאה".

* צי פני-הים — בניגוד לצי-צוללות — המ ע"י ה"ביטוי", חטיבת-משימה של נושאות-מטוסים — אין פירושו ש"רק" אניות מסוג זה מהוות את "חטיבת-המשימה" כולה — אלא כי הן היסוד של חטיבת-המשימה ומבצעות את תכליתה העיקרית.

* החונה בקביעות בנמלי בריטניה.
** דהיינו: ראש-המטה של צי-המלחמה הבריטי.
*** א.ה.מ. — אנית הוד-מלכותו.

תלונות איטלקיות

האדמירלים האיטלקיים, שקיבלו את הפיקוד על אניות בריטיות אחדות במרוצת "הקלף הכביר", התלוננו על "התנהגותם של אחדים מהמפקדים הבריטיים — פקוד דיהם, שכינוהו: "היירה, מלמעלה למטה, כמי שגומל עמך חסדים", אולם עיקר הרוגו — מקורו בקשיי־שפה, ואי־הבנות הדדיות. הגם שלאיתות ולקשר השתמשו בכתב־סתר ("קוד") ציי אחד, של "ארגון האמנה־הצפון אטלנטית", לא תמיד היה בכך פתרון. והרי דוגמה: אדמירל איטלקי, שפיקד על שיירה גדולה אותה ב"קוד" ארגון האמנה לקפיטן בריטי, שפיקד על ספינות־המסיחה אשר לשירה: — "מסך" — והלה אותה לו בחזרה: "שגר מברק בשפה ברורה". מתקבל על הדעת שהאתתים האיטלקים לא הבינו דבר־מה, והקפיטן הבריטי ביקש אך להבהיר לו את תוכן המברק; אולם בתרגומו האיטלקי היה מברקו מעליב — והאדמירל האיטלקי התלונן בפני אדמירל קרני.

התשובה הבריטית לכל התלונות האיטלקיות היתה ש"הצי האיטלקי סובל מתסביך־נחיתות, שמקורו בתבוסות ואכזבות מימי המלחמה, ולכן רגיש הוא לדברים שהיו נחשבים להלצה בציים אחרים". על כל פנים, היה רושם כי הבריטים מבכרים לבצע את תימרוני־הצי שלהם לבדם, ללא התערבות חיצונית**. מאידך־גיסא טוענים קציני־צי גבוהים אמריקאים שתרגיל־צי זה, הגם שבוצע באורח מזהיר, מגלה את אורח־המחשבה התבוסני של הבריטים באשר לאסטרטגיה, הציית ביס־התיכון.

בעוד דעת האדמירלים הראשיים הבריטיים נוטה להסכים לפחות לחלק מהלכת המכה־המוחצת" האמריקאית, הטוענת למהלומות איריות־ציניות מוחצות ולמצעים חוקי

פניים, מוסיפים הם בכ"ז לשים את הדגש על לחמה נגד צוללתית ועל שמירת נתיבי־הים.

הגנת גיברלטר

הנושא של התרגיל־הצי הבריטי היה הגנת הנתיב גיברלטר־מלטה בפני צוללות ומטוסים שבטיסם, כדגחת התימרון, בנמלים איטלקיים וצרפתיים שנכבשו. אותו נושא הועלה גם בשלב השני של תרגיל־הציים שבו עסקו גם בהגנה על נתיב מלטה־סוריה — בפני אויב ההולם בטיסיהם יוניים, תורכיים ויוגוסלביים.

בעוד האמריקאים מודים, שיתכן בהחלט, במקרה של מלחמה, כי יריביהם יכבשו בטיסיהם יס־תיכוניים אחדים, הם מוסיפים ומציינים, שההתקפה היא ההגנה הטובה ביותר, ובמקום לרכז את הכוח כולו נגד צוללות אויב — מוטב להלום במקורן; כלומר, להכחיד בטיסיהם של האויב באמצעות מהלומות איריה־צי כבדות. הנסיון מוכיח — אומרים האמריקאים — שצוללות מעטות יכולות לכבול חטיבות־משימה גדולות של צי פניהים, הכוללות משחיתות, נושאות־מטוסים ומפציצים־כבדים, אשר אפשר להפעילם בתועלת רבה יותר במהלומות על בסיסן של הצוללות — או על מספנה שבה נבנות צוללות חדשות, — או, לבסוף, במקורות החומר הגלמי.

הבריטים מודים שהאמריקאים צודקים בכך, אך עדיין סבורים הם ששמירה בכל־מחיר על נתיבי הים בפני חסימה — קודמת לכל, בכל אופן, אפילו הבריטים, המפורסמים בחיבתם למתן דברים, אותבים לפרקים לערוך מפגן־כוח; ומאוד יתכן שתרגיל זה תוכנן כדי לשפר את מעמדו של אדמירל מאונטבאטן, יורשו של אדמירל אדלסטון, אשר הבריטים רוצים בו כמפקד־העליון של צי "ארגון־האמנה־הצפון־אטלנטית" ביס התיכון.

מבצע "זריקת־לבנה ב"

משום למו, סגנון־בריטיים, כי אפשר ואפשר יהיה לאלה לשתף פעולה עם מפקד־ציים בריטי עליון ביס־התיכון ממש כאשר עם אמריקאי.

אכן, במבצע, זריקת לבנה ב' התגברו הבריטים על הרגלי הזלזול כלפי הצי האיטלקי — ואף העמידו את חטיבת־המשימה שלהם, בפיקודו של אדמירל־המשנה פ.ר. פארהאם, — קצין־הדגל (אדמירל־מפקד) של ה"פלוטיליות"

אחד הצדדים החשובים במבצע "זריקת־לבנה ב' — שהוא שם של תימרוני־הצי האנגלו־איטלקיים המשותפים, אשר נערכו בראשיתו של קיץ זה — היתה העובדה, כי היה זה לראשונה שהבריטים נקטו את היוזמה של הזמנת האיטלקים ל"משחקי־צי משותפים" — בלי השתתפותם של האמריקאים. יתכן כי היה בזה — בדומה לתמרוני־הצי האנגלו־יוניים, — שנערכו באותו זמן עצמו —

* אי־הבנה לשונית: Plain Language באנגלית — פירושו גם "שפה גלויה" (דהיינו, לא ב"קוד") — וגם "שפה מובנת"...

** הגם שיתכם זה, במידה שאמנם קיים, חל ודאי על התערבות הצי האמריקאי, רב־העוצמה ועשיר־הציוד, שמפקדיו נוטים ליטול שררה לעצמם בתימרונים ביך לאומיים. — הערה.

* דהיינו: — על הספינות הקלות, למיניהן, בני הבריטי מקיף המושג "פלוטיליה" (אשר, במובנו הארגוני המדויק, אינו אלא הכינוי הרשמי לשייטת כל־ספן מהקטן נים יותר, בת 6-10 במספר, הכל לפי גודלם) — את ספינות הצי עד לגודל של ספינת־משחית וצוללות בכלל. הכינוי לקבוצות של אניות־צי גדולות יותר (החל בסירות) — הנו "סקוורון".

שבצי היסטוריון, אשר כאגית-הדגל שלו שימשה הסיירת "גלאוגו" — תחת פיקודו האופרטיבי הכללי של האדמירל מאנפראד, סגן מפקדו של הצי האיטלקי, אשר מטוה היה בסיירת, ראיימונדו מונטקוקולי".

נושא של התרגיל — אשר השתתפו בו, גוסף על שתי הסיירות הנ"ל, 17 ספינות-משחתה, כ־20 שולות-מוקשים ושאר כלי־שיט קלים שונים של שתי האומות, — היה: — הבטחתו של איזור ה"משולש הסיצילי". משולש זה, שמהים אותו קצהו של ה"מגף" האיטלקי (בצפון מזרח), מלטה (בדרום-מזרח) וכף ביז, שבצפון אפריקה (ממערב) — הריחו איזור, שבכל מלחמה עתידה יהיה עמדת-מפתח, הקובעת את השליטה על היסטוריון כולו. כל המחזיק במשולש זה, הכולל בחוכו הן את מיצר מסינה והן את "תעלת-סיציליה", יהיה ביכולתו להפריד, לאטום, אטימה-הרמטית, את חלקו המזרחי של היסטוריון כון מחלקו המערבי. וזאת הסיבה לכך שהבריטים, עם הדגש המקובל אצלם על אסטרטגיית-עורקי-החיים הקיסורי תיים, בחרו בחבל חיוגי זה כזירה ל"מבצע זריקת לבנה" ב. הנחת-המוצא של התרגיל היתה כי אויבים כבשו שדות-תעופה ונמלים בצפון-איטליה וביגוסולביה ומתכוננים לנ"ק את נתיבות-הים החיוניים מזרח-מערב, ע"י זריעת מוקשים מניאפול ומטראנטה, ומטסי "לאקסטאר" של "פיקוד-החופים" אשר ל"חיל האויר המלכותי", ממלטה, הם אשר שיחקו את התפקיד של אוירוני אויב — שעה שסירות-טורפדו מנועיות של האיטלקים ביצעו תח"קפות-לילה נגד יחידות-צי של בעלות-הברית, היתה זו הפעם הראשונה שזצי האיטלקי הראה רשמית, קבל עולם, את סירות-המנוע נושאות-הטורפדו אשר לו. לפי תנאי חוזה-השלום נאסר על איטליה לבנות — או להחזיק בתוך כוחות-הצי שלה — ספן-סער: — צוללות, סירות-טורפדו, ספן-עליה-בחופים וכיו"ב. ספינה-הגבלות אלה שבחווה בוטלו ע"י בעלי-הברית לפני כשנה וחצי; אולם, לפי כמה ידיעות, עסקה איטליה כבר מזה שנתים ויותר בבנות ספן-סער; והאמריקאים, כאילו, העבירו לצי האיטלקי מספר סירות טורפדו וספינות-לעליה-בחופים זמן ניכר בטרם בוטל ספינה-הגבלות.

בהתקפות-טורפדו ובישליית-המוקשים, אשר בוצעו במסגרת "זריקת-לבנה" ב' גילו האיטלקים הריצות וכושר-מעש, והצליחו למדו: הגם שבשעת תרגילי תותחנות פוגרו הם אחרי הבריטים. את הליקוי הזה הסבירו ע"י העדרם של מערכת-בקרה אלקטרונית חדישה, ושל מתקני-כינור-הכונה, כמקובל כיום, על סיפונן של אניות-המלחמה האיטלקיות; מכל מקום, ניכר מקצת ריגוזת חזיכות בין האיטלקים והבריטים, כאשר — בזמן תרגיל הידיות לטוח-ארז — אותתה "גלאוגו" שאלה אל "מונטקוקולי", לאיזה כיוון, בעצם, יורה זו האחרונה, עם זאת הוכיחו בכ"ז התמרונים: א. שאפילו בריטים ואיטלקים יש ביכולתם לשתף פעולה, ויב. שכוח-צי בעל גודל-בינוני, ומאוזן היטב במבנהו — כנה שהשתתף בתמרון — אפשר ויהיה מסוגל להגן על ה"משולש הסיצילי" אף בפני התנפלות בעלת יתרון-מספר מכריע — כל זמן ש מ ל ט ה לא

מפציץ בריטי ארבעה-מנועי, מהשנים האחרונות למלחמת-העולם.

אותו זמן עצמו — אך בקצהו האחר של היסטוריון — גיסו הבריטים להוכיח לבעלי בריתם מכבר, ליונים כי כל דבר אשר האמריקאים יכולים לעשותו — ייטיבו הם. הבריטים, לעשותו מן הללו. על-כספנים, התמרונים — אשר נערכו במפרץ פאלארו (למול חופי אטיקה וארץ-קורינת) — תוארו כמוצלחים. קבוצת-הספינות הבריטית היתה מורכבת מנושאת-המטוסים א.ה.מ., תאוגאוס, ספינות-משחתה, ועליה פקד אדמירל-משנה ר. אדוורדס, ציין-הדגל של כוחות-האוויר אשר לצי-היסטוריון הבריטי וסגן מפקדו של צי זה, אשר דגלו היה מונף ב"תאוגאוס" היחידות המשתתפות של הצי-ההלני-המלכותי נמצאו בפיקודו של סגן-אדמירל לאפאס, סגן-מפקדו של צייון. שני-סטה-צוללות היוניות (בת 6 צוללות), בפיקודו של רב-החובל זאפוס, שיחקה את תפקידו של התוקפן, אשר לפי התיאור פרץ את מיצר-הדרדנלים. ותקף את אוור הים-האגאי.

מפציצים נגד-צוללתיים מה"תאוגאוס", וספינות-משחתה בריטיות ויוניות, חברו לצורך "מהלומות" נגד-צוללתיות; אולם הוכח פעם נוספת, ומחוז-לכל ספק, כי קל מאוד להן, לצוללות, לערוך את מבצעייהן בתוך הים האיגאי, על אף האיים ונקודות-המחבוא שבו. לו היו אלה לא תמרונים כי אם "הדבר עצמו" — ולו פעלו בים האיגאי 26 צוללות תחת ה"6" — יש הסוברים כי קשה היה לו, לכוח אנגלי יוני כזו להוציא את כ"ד שעותיו. (אכן, ודאי שהיו גם שסברו אחרת — והדים לדעותיהם מצויות בעתונות-הצי הבריטית. — המערב).

גב כאן, ככ"זריקת-לבנה, ב" גילו הבריטים את דבר העדפתם את הטקטיקה של קבוצות בינוניות או קטנות של ספינות, מאזונות-היטב בהרכבן, לפעולה נגד-צוללתית נגד-מוקשית — קבוצות, המתאימות ביותר לשמירה על נתיביים ארוכים ולהבטחת עורקי-התחבורה, דברים — לגבי בריטניה המזרחית העומדים ברומו של עולם וזאת — לעומת הגישה האמריקאית, של "הבה וגף קודם כל בכוחם העיקרי — ואח"כ כבר נספיק גם לטאטא כאן".

תהיה כאשר תהיה תוצאתה הרשמית של המחלוקת בענין הפיקוד העליון ביסטוריון, נדמה הדבר כודאי כי צי-היסטוריון הבריטי, בפיקודו של האדמירל רונן מאונטי באטן איש-בורמה, תקיף ברעתו שלא לשחק תפקידו

מעבר סיציליה

„כינור שני“ לעומת צי־ארה״ב היס־תיכוני (הצי הששי) ;
ואת החסר לבריטים מבחינת העצמה — מתאמצים הם למלא
ע״י יזמה וכושר־מעשה.

שתי סדרות של תמרונים נערכו ביס־התיכון, מימי מאי
האחרונים ועד לאמצע יוני, ובמסגרתם שותפו כ־300
אניות מלחמה וכ־1000 מטוסים של חמש מדינות המשתיי־
כות ל„ארגון האמנה־הצפון־אטלנטית“. מבצע „כורת“ זה,

תמרונו השנתי ביס־התיכון של ה„ארגון הצפון־אטלנטי“,
עלה בממדיו אפילו על מבצע „הקלף הכביר“ מחודש אפר
ריל ש.נ.; כל ציי הברית שהשתתפו בו — כולל את ה„צי
הששי“, בעל־השם, של ארה״ב — הועמדו בפעם זו תחת
פיקודו הכולל של אדמירל בריטי — הלא הוא האדמירל
לורד מאונטבאטן, לאורך נתיב מסען הניחו אזהריתן אניות
המלחמה את עקבות־תמרוניהן: „שבדי כלים“ הפזורים
על פני המים, מצופי־עשן בוערים ושרידי זיקוקי־אחורה
מגוניצי־צבעים.

מבלי שהיתה כרוכה בדבר החלטה רשמית, ליישובה
הכולל והמתמיד של מחלוקת אנגליה־אמריקה בענין הפיר
קוד על כוחות הצי שביס־התיכון, שימש הפעם אדמירל
טאונטבאטן כראש המפקדה־הטקטית בתמרונים אלה אשר
במשך יותר מ־3 שבועות בחנו את טיבם של סידורי־ההגנה
היס־תיכוניים. כאמור, היה „מבצע כורת“ מורכב משני
חלקים. בסדרת התמרונים הראשונה, מה־26 במאי ועד ל־7
ביוני, היה נושאו של התרגיל „מלחמת־מרוקשים“.
ההנחה היתה שכוח עויני, ה„אגרטור“, כבש ביס־י איר
וצי ביוגוסלביה, יון וצפון־איטליה, ופתח בהתקפת־מוקשים
נמצאת־ביותר בים התיכון המרכזי, המכוונת לביתורו של
הים השלישי.

כוח־שליית־המוקשים של הצד־המגן, המורכב משולות־
מוקשים אמריקאיות, בריטיות, צרפתיות, איטלקיות ויוניות,
בחיפוי של סירות, ספינות־משחית ונושאות־מטוסים, החל
„מטאטא“ את שדות־המוקשים, כשהוא נתון להתקפות
קשות ובלתי־פוסקות ע״י מטוסי ה„אגרטור“ אשר התאמצו
למנוע ממנו ל„מטאטא“ פרוודורים נקיים־ממוקשים. כוחות
ה„אגרטור“ פעלו באורח תכליתי ויעיל וכל ה„תעלות“ אשר
טואטאו בתוך שדות־המוקשים משך היום — מוקשו מחדש
מדי לילה: — מעין הזדמנות לטעו־מראש את טעמה
של המלחמה, ואורח ניהולה, באם אמנם תבוא כיום מן
הימים.

בסדרת התימרונים השניה, מ־11 ביוני ועד 14 בו,
שימש כנושא מס־ע־ת־נופה על פני היס־התיכון ע״י
כוחות־הצי של ה„אגרטור“ — „לאחר פרצו דרך המיצרים
התורכיים אל תוך הים התיכון“.

ה„כוח הכחול“ — אשר „הציג“ את הצד התוקף —
פתח ב־11 ביוני במסע־התקפה במלוא המימדים, כשמטוסים
מנושאות־המטוסים שלו תוקפים את מלטה בפצצות, ברק־

יש לשער — אגד־קרב גדודי מוגברי, או, יתכן, קצת
למעלה מזה. — המער.
* * רצועת־הים שבין דרום סיציליה לחוף תוניסיה.

טות וב„נאפאלס“, ולאחר־מכן „מסרקים“ אותו באש המק־
לעים והתותחנים־האבטומטיים שלהם וממקשים את־גמליה.
מפציצים כבדים מבסיסי־יבשה — שבאו למעשה מטריפולי
שבאפריקה, מקפריסין ומניאפול, אולם נחשבו על מטוסי־
היבשה של ה„תוקפן“ — שיתפו את עצמם ב„מלאכת־הצות“
של מסע־ההתקפה ע״י פשיטות־התקפה מגובה רב, אשר
באו כ„מבוא“ להרעשה מן הים, ע״י אניות הצי. מטרתו
הכללית של ה„כוח הכחול“ היתה: לשלול מה„א.צ.א.“
את השימוש ביס־התיכון, ע״י תפיסת מלטה והשתלטות על
נתיבות־הים המוליכות בכיוון מזרח־מערב. ה„כוח הכחול“
כולו התקדם להתקפה על מלטה לאחר שסילק הצדה „מסך“
של סירות וספינות־משחית אשר ה„כוח האדום“ — הצד
המגן — פרס אותו על פני גישות־הים אל אי־המפתח.
לאחר הרעשת־לילה קשה הסתער על האי כוח־עליה־בחופים
— שהוצג ע״י ה„מארינס“ האמריקאיים — כחילות־מחץ,
בטנקים ובלהיבורים; ועליו אסרו קרב גייסות בריטיים,
מחילת־המצב של מלטה.

בינתיים התכנס ה„כוח האדום“ בגיברלטר, על מנת לע־
לוח התקפת־נגד — והוא יצא לעבר מלטה כשלפניו נעים,
בתורת „להב־החנית“ שלו, „חטיבות־הלימה“ של נושאות־
מטוסים, ומפציצים מפורט ליאטיה, מבינארטה ומטולון.
צוללות ה„כוח הכחול“, אשר שוטטו במימי היס־התיכון
המערבי, אסרו קרב על ה„כוח האדום“ — והלו יכול היה
להתקדם רק במחיר אבידות כבדות, כשהוא נתון להתקפות
טורפדו בלתי־פוסקות. משנודע לו על בוא ה„כוח האדום“,
השאיר כפקדו של ה„כוח הכחול“ ליד מלטה מסך־אניות
קל בלבד — ותקף את הבאים בהתנגשות־מצח, בכל הספי־
נות והמטוסים הנתונים לרשותו. סדרה שלמה של התמור־
דדויות־קרב צייות נערכה אוי ב„תעלת־סיציליה“*, ובה
הופעל, ובא לידי שימוש, ממש כל דבר המצוי בבית־גשקו
הציני של ה„א.צ.א.“: — החל מסירות־טורפדו בנות 60
טון ועד לנושאות־מטוסים בנות 45,000 טון, והמליקופטרים
זעזעורים „חובט־ביצים“ — ועד למטוסי־סילון מסוג „באנ־
שי“. לאחר סבלו אבידות כבדות, שנגרמו לו ע״י ה„כוח
הכחול“ הפחות ממנו בעצמה מספרית, הצליח בכז״ה ה„כוח
האדום“ לפרוץ דרך ההסגר־הימי ולהלץ את מלטה הנצודה
— וע״י כך הביא את „מבצע־כורת“ אל סיומו.

במידה שניתן לעמוד על טיב הדברים בשעה זו, בטרם
נתפרסמו הסיכומים המוסמכים, הרי עיקר הלקח מ„מבצע
כורת“ כלול כנראה בנקודות הבאות:

1. למלחמת־המוקשים צפוי תפקיד ראשון־במעלה וראשי
בכל הציבקות על היס־התיכון.
2. מלחמת־צוללות רחבת־מידות, באם תנוהל במרץ רב,
עלולה להכשיל כל ניסיון להתקפת־נגד של המגן על
היס־התיכון.
3. בים מוקף־יבשה, כאשר הגו היס־התיכון, חוסף
עצמת־האוויר למלא את התפקיד המכריע.

ליאו היימן

הבסיס המוצק: - קרקע

עם קריאת הספר „בזבלי נחלה“ מאת יוסף וייץ, בהוצאת נ. טברסקי תשי"א

בו נפתחה ובו נסתיימה המערכה על הנגב העברי.

אולם לא תמיד יכולנו להרשות לעצמנו את ה„מותרות“ הללו, של הקמת נקודות-ישוב מתוך שיקולים מדיניים. השיקול הראשון היה חייב להיות: האם האדמה תתן את יכולה? והאם הקרקע דייה להקים עליה ישוב? והאם „כדאי“ לקנותה במחיר הנדרש עבורה? וכאשר היתה הקופה ריקה, — ויומנו של מר וייץ מזכיר לנו, שחזיון זה של קופה ריקה לא „נתחדש בימי היות המדינה אם היה מצוי עוד שנים לפני-כן — צריך היה לתת עדיפות לקניה ה„משלתמת“ יותר, מנקודת מבט משקית, מידית.

כל בר-דעת יבין זאת, ויחד עם זאת, יש וקשה להמנע ממחשבות של „מה היה אילו“ — כאשר, למשל, הנך קורא על האמרה: „ההר לא יברח מאתנו“, שמנהיגים-עסקנים טבעוה ועשאוה סיסמה כביכול בפרשת „מוקדם ומאוחר בגאולת האדמה“ (ע' 28) וכשאתה רואה את שחיי ההר שאכן ברחו מאתנו — קשה לך להסכים עם אותם מנהיגים-עסקנים. ואין בכך משום הוצאת משפט לחובה, כי אם רק משום קביעת העובדה.

או, טול את פרשת „מלכיה“ (ביומן, מיום 25.10.46):

...יצאנו בדרך גוש-חלב—ברעם למלכיה, שבאדמותיה התהלכנו לראות היכן המקום הנאה והמתאים ביותר לקבל את חלקנו... סימנו שני מקומות מתאימים לנו, מדרום וממערב, כדי שנוכל להעלות עליהם שני ישובים. נח' (נחמני) ינהל עתה את המו"מ בכיוון זה.

אולם לאחר מכן, ב"16.5.47, המצא:

„נח, סלפן, כי הפגישה עם הערבים בענין, מלכיה לא הצליחה; אנשי הקופה מצפת, שנודע להם הדבר, הקדימו אותנו והטילו אימתם על הערבים, שלא יעזו לחלק עמנו את האדמה, ולמסור לנו את חלקנו.“

לאחר מכן אי אתה מוצא עוד את שם „מלכיה“ בפרק, ואינך נתקל בו אלא כעבור שנה, בקרבות שהתחוללו במקום עם פלישת הלבנונים. אמנם, זהו דף מספר אחר, ספר מלחמת העצמאות; ושוב אתה תמה, אם אכן שני ספרים כגון, או שמה האחד הנו המשכו של חברו.

והנה צוריק, בהרי חברון, שמה מוקר לנו היטב, הן פה עבר נתיב הליה, שהיפשו דרך אלטרנטיבית לגוש-עציון מאחר שנחסם הכביש העובר מבית-לחם. מזור על-כן

צא וחשוב: מקום שקנינו קרקע — התישבנו עליו; מקום שהתישבנו בו — הגיינו עליו וממנו יצאנו להתק-פתינו. קפצה לנו, איפוא, הדרך: פתחנו בקניית קרקע, וסיימנו במבצעי מלחמת העצמאות ובצורת גבולות המדינה כיום. ואכן, מבצעי המלחמה וצורת הגבולות — אלו כאלה תלויים בבסיסים הקרקעיים, שהיו מוכנים לנו ערב המל-חמה; ואין איפוא להבין את התפתחות הצבאית של המלחמה, בלא התעמקות במדיניות הקרקעית והתישבותית שלפניה.

הקורא את ספרו של יוסף וייץ: „בזבלי נחלה, מנקודת ראות זאת, ימצא בו חומר מאלף למכביר. הגה פרשת העליות לנגב, אחת-עשרה העליות שובצו באוקטובר 1946: רכישת הקרקע, טלאי על גבי טלאי; קביעת הגופים העולים. אח"כ:

„30.9 אצל מאירסון נתבררה השאלה, אם להודיע תחילה לשלטונות על העליות. הוחלט שלא להודיע... שהללו עלולים להפריע לנו מטעמים מדיניים.“

4.10 רענן חזר מתל-אביב ומסר, שכל ההכנות לעליות נגמרו. אנשי הפלוגות הגיעו כולם לבסיסהם.

ולבסוף:

6.10 בא נער והביא לי פתקא...: „כל אחת עשרה העליות נתקיימו הבוקר בהצלחה.“

הקורא שורית אלו, ורואה לעיניו את הנגב היום, שכולו נבבול מדינת ישראל, בודאי יאמר בלבו, שכשם שהוכרעה המערכה על הנגב במבצעי מלחמת-העצמאות — כך הוכרעה זו כבר בימים ההם; שכן הודות לעליות ההן לא עמדה בפנינו אף פעם — בזמן המלחמה — בעיה של כיוון הנגב, כי אם בעיות הגנת המשקים; ה-ת-חברות עם הנגב המנותק והרחבת תחום שלטוננו בו. דוגמה זו, להמשכיות שבין המדיניות הקרקעית של אז לפעולות הצבאיות שלאחר מכן, היא רק אחת מני רבות; אולם היא מאלפת ביותר, שכן כאן היה סוף מעשה במחשבה תחילה. לא בגלל פוריות הקרקעות ירדנו לנגב, לא מטני שנודמנה במקרה, „מציאה“ של אדמה זולה. אלא מתוך מגמה ברורה של יצירת עובדות מדיניות, נוכח תכניות החלוקה השונות, ונגד גורות הקרקע — נתקיימו העליות ההן. זה היה, בעצם, שלב הראשון של המבצע „עובדה“ —

חדשים אכזו עם אבדן המחברת בימי החיפושים של ממשלת המנדט. כל מי שיבוא לחקור את פרשת רכישת האדמה על ידינו בשנים הללו בכלל, או את הכונתה ע"י גורם בטחוני בשעת מעשה, והשפעתה על הפעילות הצבאית לאחר מכן, ישמש לו ספר זה מקור ראשון במעלה.

וכיון שבמחקר אחרון אנו עוסקים, מן הראוי להזכיר כאן מספר, שעובד ע"י מפקדת ההגנה והוגש ע"י הר.מ.א. ב-10.8.1943: "תיכון ההתיישבות מבחינת ההגנה".

...לא כאן המקום להכנס לפרוט כל הנקודות המוצעות באותו מחקר להתיישבות מבחינה בטחונית (מספרן מגיע בו ל-243), והכוללות ישובים במקומות כבאב אל-ואד, הצטלבות הכבישים בקרבת מגידו (שאופיה): - חסימת ואדי-ערה); ואדי מילק (ליד אום-אל-זינאת).

נסתמק כאן בציטוט שורות מספר מתוך דברי המבוא למחקר, המנסחים את אבן הבוחן למדיניות הקרקעית מנקודת ראות זאת:

...ההתיישבות הציונית אינה פירושה כפינו עצמה בלבד, היא גם אמצעי לכיבוש מדיני של הארץ, ולכן היא חייבת להתור בעת ובעונה אחת להקמת ישובים עבריים, הן בתוך המרכזים הפוליטיים והכלכליים של הארץ... והן באותן הנקודות העלולות לשמש משלטים טופוגרפיים ועמדות-מפתח מבחינת השליטה הצבאית על הארץ והיכולת של הגנה יעילה עליה, ולו גם השיבות הכלכלית פחותה". כיצד השתלבו מגמות אלו במדיניותנו הקרקעית וההתיישבותית וכיצד התגשמו במעשה של הרכישה, ההתיישבות והלחיקה גם יחד - אכן זהו נושא מרתק למחקר, שאין ספק שיהיה מאלף לעוסקים בביטחון ולעוסקים ברכישת קרקע ובהתיישבות גם יחד.

ספרו של י. וייץ מחזק בנו את ההכרה, ששני המעשים הללו - אחד הם, שכן אין לחימה בלא בסיס מוצק - והבסיס הוא הקרקע.

ר/סרן נתנאל לורד

לקרוא בספר שהיתה כאן אדמה יהודית, ועוד ב"14.547. אומר מרגלית שאפשר יהיה לרכוש ליד חלקה זו (500 דונם שכבר היו ברשותנו) עוד שטחים. והמחבר מעיר: מבחינה מדינית-ישובית בודאי כדאי וצריך, "לבוא" הנה" אבל עם מי?... כשאני לעצמי אינני מרהיב להציע; אם כי מצד אחר במה גרוע זה מגידין? מכאן קפיצה לשפלה, לסביבת בית ג'וברין, ומדוע לא נסלול כאן דרך וכו' וכו'?"

אם הובאו כאן שלוש דוגמאות של קניות שלא בוצעו, לעומת אחת שבוצעה אין זה מראה כלל וכלל על הפרוץ פורציה המסתמנת בספר. נהפוך הוא. אלא שקניות שבוצעו וישובים שעלו מהיום כיום עובדות על פני מפת הארץ, הידועות לנו; ואילו דברים שלא יצאו מן הכוח אל הפועל - נמצאם רק בספר בלבד.

בלשון יבשה ומעשית כתוב הספר, כפי שגרשמו הדברים ביומן בשעת מעשה, כך הודפסו ויצאו לאור. ישיבות ופגישות וסידורים; כמה דונמים? היכן? בכמה? מנין נקח את הכסף? מי יעלה ויאמן בהם? אלו הן הבעיות החוזרות ונשנות ללא איפור, ללא כחל וסרק; כך נעשתה ההיסטוריה, כך נכתבה על ספר.

חיינו הפרטיים של המחבר, כמעט ואינם מופיעים בתמונה. על מות יחיעם וייץ ז"ל בליל הגשרים, בגשר א"זיב תמצא רק שורות מעטות, ומיד לאחריהן: ...והריני ממשך בעבודה, עם סטרומזה והעו"ד לוינ דנו בשאלת בוטיימאט. מקודה בית הדין לרישום הקרקע נמסרה אתמול לפקיד הסטלמנט*.

הספר מכיל קטעי יומן רצופים כמעט במשך 12 שנים: מ-1935 ועד 1947, פרט לחדשים האחרונים של שנת 1944 ומרבית חדשי שנת 1945, שכן הפרקים המתייחסים לאותם

* פקיד המסדר ענייני הקרקע בספרי האחוזה, בימי שלטון המנדט. ** עיין חוברת זו, עמוד 23.

ספרות צבאית

CLAUSEWITZ, ON WAR
FULLER, ARMORED WARFARE
OPERATION OVERLORD
CHINA'S FIGHTING HORDES

עתונות צבאית

COMBAT FORCES
MILITARY REVIEW
ARMOR
MILITARY ENGINEER

זה הוא מבחר קטן של ספרים ועתונים שאפשר להזמין או להשיג אצל
פ. פינצ'ובר / תל-אביב, רחוב סוקולוב 83

מגדל

חברה לבטוח בע"מ

— נוסדה בשנת 1934 —

כל ענפי הבטוח

ירושלים

רחוב המלך דוד 16
ת.ד. 659, טל. 4471/2

תל-אביב

רחוב אחד העם 13
ת.ד. 1888, טל. 4628

חיפה

רחוב הרצל 33
ת.ד. 906, טל. 4584/85

חברת גרב

רמת-גן - - טלפון 7217

בית חרושת לגרבים

גדבי נילון

גדבי צמר וצ"ג

מטלוטכניקה

בע"מ

המנהלים: א. גרסטן ומהנדס נ. יסיון
רחוב העצמאות 25 — חיפה, ישראל

בית מסחר
לצרכי הנדסה,
סחורות ברזל,
כלי עבודה ומכונות

חיים אלוני בע"מ

בית חרשת למוצרי מלט

מרצפות

מדרגות

רעפים

חיפה • תבת דאר 2194
המשרד: רחוב הרצל 63 טלפון 2376
בית החרושת: דרך נצרת, ק"מ 4.5 טלפון 2376

ת.ד. 394

טלפון 2656

כל עולה ואזרח - בהסנה יבוטח

כמה עובדות על תרומת הסנה לכלכלת הארץ:

13.000.000 ל"י	מכום בטוח חיים
2.000.000 ל"י	דמי בטוח לנזקי רכוש בלבד
3.000.000 ל"י	השקעות בכל ענפי הכלכלה
3.000.000 ל"י	הון ורזרבות
3.000.000 ל"י	הכנסה שנתית

תוספת בטוח ללא תגמול למבוטחי חיים
ממורת ונסיון של 25 שנות פעולה בארץ

הסנה צועד בדאש כל חברות הנסוח בארץ

ההסנה

...ואמלא אותו רוה אלקים
בחנמה ובתבונה וברעת ובכל-
מלאכה לחשב מחשבות. לעשות
בזהב ובכסף ובנהשת...

(שמות ל"א ג"ד)

מִבְּסָף

לבנים ולבני ובנים

בנק איגוד לישראל בע"מ

UNION BANK OF ISRAEL LTD.

נוסד ע"י

אגודה ארצישראלית בע"מ
והתברה הכלכלית לארץ-ישראל (ארה"ב)

ההון הנפרד 1.000.000 לירות

קשרים בינלאומיים
שרות אינדיבידואלי

תל אביב · ירושלים · חיפה

צ. ארליך

קבלן ממשלתי

יבואן — יצואן

מ ת כ ו ת
ל ת ע ש י ה כ ב ר ה
ו ל ב נ י ן

מחסנים: תל-אביב-יפו: דרך שלמה 47, טל' 8-1386

חיפה: מפרץ טלפון 7349

קדימה

חברה לתעשיית הימוקלים בע"מ

טלפון 7458

ת.ד. 345

חיפה, ישראל

KADIMAH

CHEMICAL CORPORATION LTD.

P. O. B. 345 HAIFA, ISRAEL
CABLE ADDRESS-KADCHEM, HAIFA

תעשית אבן וסיד

בערבון מוגבל

ח י פ ה

חבת דאר 563

טלפון 4691

ה ס נ י פ י ם :

י ר ו ש ל י ם

רחוב בני יהודה 1

טלפון 2273

ת ל א ב י ב

רחוב מונטיפיורי 21

טלפון 4528

הספקת אבן בנין, חצץ, דבש וחיפויפים

הסיד הכי משובח בארץ

א. קרמולובסקי ושות'

ביח"ד לעור מכני

ואוכפים לאופנים

מלפון: 2184 ת. ד. 1721

משרד: חיפה, ישראל

דרך העצמאות 51 קומה ב' • למברקים: מ ר נ ס ק ז

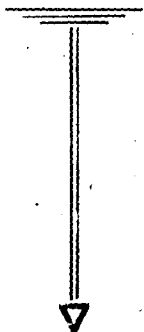

ח' פה ח. ד. 1696

טלפון: 4359, 4350

המגפד בע"מ

בית הרושת למוצרי גומי

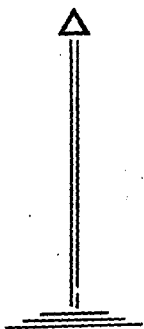
המשרד הראשי ובתי החרושת:

מפרץ חיפה, ת. ד. חיפה 1335, טלפון 7218

פניפים:

תל-אביב, רח' הגליל 9, מול תחנת האוטוב. המרכזית

חיפה, רחוב אלנבי 14, טלפון 2195

נעלי התעמלות — נעלי בית — נעלי רחוב —
צנורות גומי וצנורות פלסטיקה — סוללות
ועקבים מגומי — חלקי מכונות —
מוצרי אבניט — סרטים נעים —
ציוד מכני — הרוש צמיגים

משה קרטו ובניו

בע"מ

סוכנים כלליים לישראל של:

חברת ההפצה הידועה בארצות הברית

W. H. BLOOD & CO. INC.

ב"כ בתל החרושת כדלקמן:

MC QUAY NORRIS MFG CO.

כל מיני חלקים ואבזרים למכונות

KEYSTONE AUTO RADIATOR MFG CO.

כל מיני מצננים למכונות נוסעים ומשא

CLEVELAND CAP SCREW CO.

כל מיני ברגים ואומות למכונות

ACCURATE PARTS MFG CO.

כל מיני חלקי-מצמד למכונות

DITTMER GEAR & MFG CO.

כל מיני חלקים לתיבת ההלוכים

CARLTON LAMP CORPORATION

כל מיני נורות למכונות

NATIONAL MOTOR BRG CO.

כל מיני מחזורי שמן למכונות

BLACK MFG CO.

מכשירים לצביעת מכונות

STORM-VULCAN INC.

כל מיני מכונות לבתי מלאכה

מכונות נוסעים ומשא - צמיגים - שמני סיכה
חלקי חלוף לכל מיני מכונות נוסעים ומשא

רחוב החשמל 18 מל. 4723

מ. כדורי ושות'

קבלנים לבנין

מוציאים לפועל:

בניני תעשייה

בניני מגורים

שיכונים

חיפה. רחוב הרצל 26 • טלפון 2348

אתא

חברה לטכסטיל בע"מ

ATA

TEXTILE COMPANY LTD.

KFAR ATA NEAR HAIFA

כפר אתא ע"י חיפה

מטוילת כתנה, אריגה, מתפרה
COTTON-SPINNERS, WEAVERS, MAKERS-UP

SUBSIDIARY

חברת הבת

אמטל טכסטיל כורדאנה בע"מ
KURDANEH TEXTILE WORKS LTD.

HAIFA BAY

מפרץ חיפה

חלבנה, צביעה, מרציוציה סנפוריזציה של אריגים
BLEACHING, DYEING, MERCERIZING,
SANFORIZING OF WOVEN FABRICS

החברה המרכזית לשכון ובנין

בערבון מוגבל

ההון הרשום 200.000 ל"י

מוציאה לפועל בנין גשרים,
עבודות בנין, סלילת כבישים,
ועבודות צבוריות שונות

מפעלי שיכון עממי
מפעלים ליצור חמרי בנין

פיתוח איזורי תעשייה
הקמת ביתנים לתעשייה ומלאכה

המשרד הראשי: תל אביב, רח' לבונטין 30. טלפון 5-67374
הפנימים: ירושלים, רח' שמואל הנגיד בית צ'רציל, טל. 4814, ת. ה. 77
חיפה, רח' אלנבי 12, טל. 66187 / באר שבע אזור התעשייה

תנובה

• מאגדת

על יסודות קואופרטיביים 400 ישובים חקלאיים ומאות משקים בודדים בכל אזורי הארץ ושיווק תוצרת חקלאית ותעשית מזון.

• משווקת

חלב שתיה, חמאה, גבינה רכה; שמנה וכחוושה, גבינות משומרות, לבן, קפיר, לבנה, חלב מעורב, ירקות, תפוחי-אדמה, פירות, ביצים, עופות, דגים, עגלים וטלאים, דבש, ריבות, שימורים, כיבושים, מיצי-הדר ומיצי-פירות, צוף, מים מינרליים, קורנפלור, פודינגים, מוצרי מתיקה, בייסקוויטים, פרחים ושתילים, טבק.

• מחלקה עירונית ואזורית:

בית הלל, דגניה, חיפה, ירושלים, כפר מל"ל, רחובות, תל-אביב, תל-יוסף.

• מחסנים סיטוניים ומחלקות בכל הערים והמושבות הגדולות:

למכירה תוצרת חקלאית למיניה; למיון ביצים; להבשלה ואיסוס במחסני קרור של בננות ופירות אחרים; להספקת חומרי אריזה למשקים.

• מחלקות לריכוז תוצרת חקלאית ומחסני אריזה —

בכל אזורי הארץ.

• מפעל החלב בבתי הספר —

הספקת תוצרת חלב לבתי ספר בכל הארץ.

• מפעלי יצור:

פרי תנובה — תעשית תוצרת לואי מפרי הדר ותוצרת חקלאית שונה — רחובות; תעשית גבינות משומרות — תל-יוסף; „צוף“ — רמת-גן; „זית“ בית כבישה לזיתים ומחלקה לתעשית שימורים — תל-יוסף; מחלקה לאריזת דבש — גבעתיים; „נון“ — תעשית שימורי דגים — נהלים; בית-חרושת להכנת מכסאות לבקבוקי חלב — יפו.

• יצוא פרי הדר ותוצרת חקלאית שונה —

תנובה אקספורט בע"מ מארגנת את יצוא פרי הדר ותוצרת חקלאית שונה של משקי תנובה.

• חברות עזר:

הספקה וציוד בע"מ; לים בע"מ (השתתפות חלקית); אשיות בע"מ (השתתפות חלקית).

סוכנות כללית למכירת תוצרת שמורים ומיצים של בתי חרושת

„אשד“, „גל-עם“, „גת“, „קב“ גן שמואל, כברי, „מתק“, „רימוז“, „רמה“, „שמר“, „שלדג“.

• חנויות „כל-בו“, מזוננים וסוכנויות, תחנות חלב, חנויות ירקות ופירות

בכל הערים והמושבות.

• משרד ראשי:

תנובה, מרכז שתופי לאגודות חקלאיות בישראל בע"מ, תל-אביב, בית „תנובה“, רח' יהודה הלוי 17, ת.ד. 265, טל 2126, 5665.

תנובה

משווקת כ" 70% מכלל תוצרת המשק החקלאי העברי המעורב

חברת החשמל לארץ-ישראל בע"מ

חיפה, תבת-דואר 10, טלפון 4201

חיפה, תבת-דואר 179, טלפון 4205

תל-אביב, תבת-דואר 25, טל 4343

2 גרוסבנור גרדנס

LONDON OFFICE 2 Grosvenor

המשרד הראשי

משרד מחוז הצפון

משרד מחוז הדרום

משרד לונדון

Gardens London, S. W. I.

שִׁטַּת הָאֲסֵפָּה

מערכת האספקה של החברה היא זו של זרם חלופים בעל תדירות של 50 פריודים בשניה. מתח הסטנדרטי עבור אספקה של פזה אחת (מערכה של שני חוטים) הוא 230 וולט (+6%) ועבור אספקה של שלוש פזות (מערכה של שלושה או ארבעה חוטים) הוא 400 וולט בין הפזות; ו-230 וולט בין כל פזה וחוט האפס. האספקה למאור ולמכשירים עם עומס שאינו עולה על 3 קו"א ולמניעים עד $\frac{1}{2}$ כ"ס ניתנת באמצעות פזה אחת או שלוש פזות. עבור כל עומס העולה על 3 קו"א ועבור ניעים יותר גדולים מהנ"ל ניתנת האספקה באמצעות 3 פזות בלבד.

הערה: פרטים מלאים בנוגע לסדורים להנעת מניעים, העומס, כפל ההספק וכו', אפשר לקבל במשרדי החברה.

א. ויסלפיש בע"מ

באיכח ומשרד מכירה
של תוצרת בתי-חרשת
ישראלים למוצרי מתכת
ספק למוסדות ממשלתיים

תל-אביב

ת.ד. 2868

טלפון 80583

רחוב הגרוד העברי מס' 8

ל. גליקמן בע"מ

חמרי בנין מכל הסוגים

חיפה : ת.ד. 317 טלפון 4455-66721

תל-אביב : ת.ד. 52 טלפון 3172

ירושלים : ת.ד. 637 טלפון 3118

סולל בונה בע"מ

המרכז הקבלני

של ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בישראל

מוציא לפועל
עבודות בנין. סלילת כבישים
ועבודות צבוריות אחרות

המשרד הראשי:

חיפה. רח' הנמל 65. בית סולל-בונה

ת. ד. 563. טלפון 4311-15

סניפים:

תל-אביב. רח' לילנבלום 39. ת. ד. 1267. טלפון 38-6031

ירושלים. רח' בני-הודיה 1

ת. ד. 1344. טלפון 2486

הבעלים המנהלים של המפעלים הבאים:

כור - חברת הרשח ומלאכה בע"מ.

החברה המתאמת את מפעלי החרשת של סולל בונה בע"מ

בתי יציקה **וולקן** בע"מ. חיפה

חמת - מפעלי מחכת - נחלח יצחק

מפעלי זכוכית ארצישראליים **פניציה** בע"מ. חיפה

חמרי בנין כלליים **חבן** בע"מ. נחלח יהדה

חרסה - מפעלי קרמיקה. חיפה

תעשיית אבן וסיד. חיפה

אבן בע"מ. תעשיית אבן ושיש מלאכותי

מפעלי מלט פורטלנד ארצישראליים **נשר** בע"מ. (בעלות חלקית)

המגפר בע"מ. חיפה (בעלות חלקית)

חרות בע"מ. ספקים, קבלנים ויצרנים של חמרי אינסטלציה. ת.א. חיפה. ירושלים

סוכנויות **וולקן** - סוכנים להפצת מוצרי פירמות בריסיות.

הרכבה וייצור חלקים של תוצרתן

עגן בע"מ. חיפה - בניה ותקון סירות. שרות סירות-סנוע בנסל חיפה

החברה לשכון עממי בע"מ תל-אביב

חברת בוני חיפה בע"מ חיפה

קרקעות חיפה בע"מ חיפה

חברות שכון

פ ר ד ס ס י נ ד י ק ט

של מגדלי הדר בארץ-ישראל • אגודה שתופית בע"מ

ת. ד. 1290, טלפונים 4281/2

הל-אביב, שדרות רוטשילד 20

משוק פרי ההדר הגדול בארץ

קואופרטיב מדנ"י ומשוק פרי הדר של האגודות:

" פ ר ד ס " אגודה קואופרטיבית של פרדסנים בע"מ, תל-אביב.
 " א ד י ר " אגודה קואופרטיבית של פרדסנים בע"מ, תל-אביב.
 " א. מ. א. י. " אגודה שתופית לפירות בע"מ, חדרה.
 " ב ו ס ת ן " אגודת פרדסנים קואופרטיבית בע"מ, פתח-תקוה.
 " מגדלי הדר הרצליה " אגודה שתופית בע"מ, פתח-תקוה.
 " פ ר ד ס ח ד ר ה " אגודה קואופרטיבית של פרדסנים בע"מ, חדרה.
 " פ ר ד ס גן-חיים " אגודה קואופרטיבית של פרדסנים בע"מ, גן-חיים.
 " ח ב ר ת ה ד ר י י פ ו " בע"מ, תל-אביב.

מחלקות נוספות:

1. לעבוד פרדסים.
2. להובלה ימית.
3. לבטוח מכל הסוגים.

חברות עזר:

1. הסינדיקט לתפוזי יפו בע"מ.
2. חברה לפירות יפו בע"מ.

מפעלי זכוכית ארץ-ישראלים

"פניציה" בע"מ

תבת דאר 168 • ח י פ ה • טלפון 7239

המפעל היחיד במזרח התיכון לייצור מכני של זכוכית שמוחת

ייצור אוטומטי של בקבוקים וצנצנות וכלי בית שונים מזכוכית

ייצור אמפולות • בנין בתי זכוכית לגידול צמחים ופרחים

מחלקה לייצור מכשירי זכוכית כפיקוח המכון לחימיה פיזיקאלית של האוניברסיטה העברית בירושלים.

ס ד ו ר ש ל פ י , נ א ו ן

מכשירי "פניקה" בע"מ

תבת דאר 342 • ירושלים • טלפון 4776

בנק א"י לדריסקונט בע"מ

הון נפרע ורזרבות

1.090.000

לירות ישראליות

★

המשרד הראשי תל-אביב, רחוב יהודה הלוי 72

סניפים:

תל-אביב • ירושלים • חיפה • יפו

★

ה ב נ ק ה ב א ל ק ר א ת ך

חברה א"י לאוטובילים בע"מ

תל-אביב - יפו - ירושלים - חיפה

נציג, פורד בישראל

חברות משונפות

- חברת בית-הדר בע"מ — בית המשרדים הגדול בתל-אביב
- החברה להספקה הנדסית בע"מ — ציוד למוסכים ובתי-מלאכה, הספקה הנדסית ומכונות
- ישראלכל בע"מ — חברה ישראלית-בלגית להספקת מכונות ומכשירים, המפיצים של „סיקומוס" ונציגים של חברי פבריימטל בלגיה
- אמלס בע"מ — חברה ישראלית-שבדית בע"מ
- יכנס בע"מ — חברה להשקעות ולבנין בע"מ

בפלי מוניות של

- מונדצ'טווד בע"מ — תעשית מרכבים למכוניות, קופות-פלדה משורינות, רהיטי פלדה וכו'.
- אלקטרה בע"מ — קירור, אורור והנדסה חשמלית, נציגי „וסטינגהאוז" בע"מ
- אביזר בע"מ — חברה לתעשית חלקי מכוניות

בתי יציקה

„וולקן“

בע"מ

חיפה

**יוצקים ברזל ומתכות אל-ברזליות
בונים מכוונות, משאבות ומבני ברזל
זוקפים קונסטרוקציות ברזל, ארובות, וכו'**

ל צ ב א
ה ג נ ה
לישראל

משחרר המולדת

שא ברכה
ליום-הצבא
הרביעי

צבי סבירסקי

חברת קבלנית לבוין
רמתינגן, רח' ארלוזורוב 6

לצנח הגנה לישראל

ב ר ה
ל ש נ ת ו
ה ר ב י ע י ת

רדיו "בן-גל"

תוצרת כל-חשמל יפו-ת"א